
3 1761 06578999 2

Heltai Jenő

A 111-es

Budapest
Athenaeum kiadása

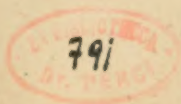
Falus

HELTAI JENŐ

A 111-ES

BUDAPEST, 1920. — AZ ATHENAEUM
IROD. ÉS NYOMDAI R.-T. KIADÁSA

9962. — Budapest, az Athenaeum r.-t. könyvnyomdája.

»Ismeritek a bús hotel-szobákat?
Egy ágy, egy asztal, egy szekrény . . . a mosdó . .
Minden oly unott, minden olyan olcsó,
A falon a tapéta szürke, bágyadt . . .

Ó, hogy utálom a magányos ágyat!
Reám mered, ijesztő réz-koporsó . . .«

(Ismeretlen költő.)

I.

Örömtelen életemnek egyik legszomorúbb korszakában a Majestic-szállóban laktam, az első emeleten, a 109-es számú szobában. Cudar állapotban voltam akkor, beteg, milyen beteg! És pénztelen, mennyire pénztelen! Háztartásomat régen föloszlattam, eladtam nagyszerű bútoraimat, lelkemhez tapadt szép képeimet, drága könyveimet, minden kedves holmimat, exotikus utazások fáradságos zsákmányát. Elkártyáztam mindenemet. Évekig fojtogatott a balsors: kártya, börze, lóverseny, csütörtököt mondott minden, amihez hozzányultam.

Amikor a Majestic-szállóba költöztem, a vég végéhez közeledtem. A kaszinóban fűnek-fának tartoztam már, ha mégis akadt valaki, aki megkönyörült rajtam és leült velem kártyázni, vesztettem, mindig vesztettem. Lovaimmal egy nyomoruságos handicapot sem tudtam nyerni. Little Frog, mellyel a derbyre pályáztam, letört, mint

gazdája. Kedvenc uzsorásom, az öreg Sonnenstein nagyritkán szóba állt velem még egy ezres erejéig — kettőt mondott, egy lett belőle — de maradék hitelem is haldoklott már. Valami foglalkozás után kellett volna néznem, hivatalt vállalnom, vagy mit, de nem volt hozzá se kedvem, sem erőm . . . meg aztán, milyen állást kaphattam volna ? Semmiféle rendes mesterséghez nem értettem. (Valamikor orvos akartam lenni, apám is az volt, de amikor meghalt és nagy pénzt örököltem, abbahagytam a komoly munkát és beleszédültem a jó életbe.)

Kegyetlenül föl voltam dúlva, mindenféle méreg pusztított bennem : alkohol, nikotin, ópium, morfium, éther és harmincötéves koromban megőszültem, megrokkantam. Egész nap, egész éjjel ittam és cigarettáztam, aludni nem tudtam a sok altatótól és ha egy percre mégis elszunnyadtam, rettenetes álomlátások kínoztak, évtizedek gyötrelmeit szenvedtem át egy másodperc alatt. Hol börtönben ültem, talpig vasban és patkányok és pókok nyüzsögtek körülöttem, hol feneketlen mélységekbe zuhantam, vagy torkomat fojtogatta valami angyalarcú, polypkarú apokalipkus szörny. Elkopott idegeim úgy föl voltak borzolva, mint a visszájára kefélt cilinder.

A baj nőttön nőtt. Traineremnek, a jó öreg Richardsnak, aki maga is szegény ember volt, rengeteg pénzzel tartoztam már. És sehol egy megnyerhető verseny ! Rohamosan csúsztam lefelé. Richards mind sűrűbben vakarta a fejét és mind sűrűbben emlegette, hogy ő maga is tönkrement már, egy marék zabot se tud adni a lovaknak, nem lehet tovább így tengődni, el kell adni az

egész mindenséget. Kénytelen-kelletlen beletörődtem abba a gondolatba, hogy istállómat föloszlassam, a lovakat eladjam és legnyomasztóbb adósságaimat kifizessem. Ez meg is történt. Richards megkapta a pénzét, Sonnenstein is valamit, a kaszinóban is úgy-ahogy elintéztem azt, amit elintézni lehetett és azzal együtt magamat is. Maradt vagy ötezer koronám abból a nyolcvanezerből, amit lovaimért kaptam; annyi, amennyiből takarékosan, óvatosan el lehet tengődni öthat hétig.

Hogy mi lesz azután ... erre a kérdésre nem tudtam felelni. Rokonok, barátok ... nem nagyon számíthattam rájuk. Amíg jó sorom volt, meglehetősen önzőn éltem, mindig csak a magam mulatságára. Szórtam a pénzt, de csak kokottok, pincérek, kocsisok látták hasznát. Most, ebben a rettenetes állapotban, szerettem volna valami ellágyulás-félére, valami becsületes emberi cselekedetemre ráemlékezni, de hiába törtem a fejemet, multamban nem találtam semmi vigasztalót. Ha egyszer, egyetlenegyszer jó lettem volna valakihez, talán még mertem volna reménykedni, várni valamit az élettől. De így ... így csak egy megoldást tudtam: a halált.

Nem szivesen nyugodtam bele, nagyon szerettem az életet és sajnáltam magamat. Ha könnyelmű és haszontalan voltam is, tisztességtelen dolgot sohasem követtem el és csak harmincötéves voltam, bőven volt még élnivalóm. Összeszedni magamat ... csak ezt tudtam volna! Ha lett volna bátorságom ahhoz, hogy valamibe fogjak! Ügynökösködni szivarral, cigarettával, pezsgővel ... hallottam letört urakról, akiknek si-

került. Vagy szerencsét próbálni a turfon, átvenni egy istálló vezetését, hiszen ehhez értettem . . . de a turfon mindenki babonás, senkisem bízza lovát az olyan szerencsétlen fakezűre, aki a saját istállóján tönkrement. Egyszer arra gondoltam, hogy fölcsapok ujságírónak, hiszen sokfelé jártam a világban, angolul, franciául, olaszul beszéltem, sok mindent olvastam . . . de nem ismertem senkit és valami bárgyú szemérmesség megtiltotta, hogy ajálkozzam. Gondoltam arra is, hogy kimenjek Amerikába pincérnek, tolmácsnak, portásnak, akárminek, szóval eszembe jutott minden, ami eszébe juthat egy letört embernek. De a harmadik konyakkal ráeszméltem arra, hogy minden tervezgetés hiábavaló, úgy sem fogok mást csinálni, mint inni, cigarettázni, várni és kétségbeesni, addig, amíg nincs tovább. Halálra voltam ítélve és tehetetlen dühvel gondoltam arra a kegyetlen pillanatra, amikor a magam hóhérának kell lennem.

Éjjel, mikor szobám ajtaját magamra zártam és belebámultam az álomtalan sötétségbe, óriási siralomháznak láttam az előkelő és hitvány Majesticot. Arra gondoltam, hogy mi, az élet hajléktalanai, akik számozott szűk cellákban itt lakunk egymás mellett a végtelen folyosókon, a rabok keserves életét éljük hangtalan magányosságban. Szomszédok, nem ismerjük, nem látjuk egymást. A vékony falon néha áthallatszik egy sóhajtás. Ki sóhajt? Mi fáj neki? Mit vétett? Miért nem tud aludni? Becsületes, rendes ember nem lakik hotelban, lakása van, felesége, gyereke, cselédje. Ápolják, ha beteg. Én . . . reggelre meghalok és senkisem veszi észre, senki sem segít

rajtam. Ha megölöm magamat ... mikor tudják meg? Az ajtóm zárva, senki be nem jöhet ... mikor jön a szobalány takarítani? Délben ... este ... akkor feltörik az ajtót ... huszonnégy óra mulva, vagy még később ...

Néha már nem bírtam a sötétséget, lámpát gyújtottam és számlálgattam a tapéta hervadt rózsáit, melyek fásultan sorakoztak egymás mellé rettenetes seregekbe, sok száz, sok ezer, sohasem tudtam megszámlálni, mennyi. Az ál-mahagóni szekrényt néztem és tükrös ajtaját, mely mögött tarka selyemnyakkendők lógtak, mint fölakasztott pojácák és a polcokon sápadt ingek fehérlettek, fejetlen, kezetlen kísértetek. Az asztalra bámultam, melyen utolsó levelemet fogom írni és felnyögtem az ágyban. Ó, ez az ágy, ez a forró és hideg, néma és fenyegető ágy! Mikor hálok benne utóljára, hogy azután soha többé ne ébredjek föl? Rémülten ugrottam föl, cigarettára gyújtottam, megittam egy pohár konyakot, valahogyan felöltöztem és kirohantam a folyosóra, hogy meg ne fulladjak a rémes szobában. Órákig vágtattam föl-alá a folyosón és föllélekzettem, ha egy elkésett poloskával találkoztam: az életnek örültem benne. Terveket szőttem, pénzemet számolgattam, mennyivel fogyott tegnap óta, még hány nap a világ? És reggel összetörve, elnyüve vánszorogtam vissza. Akkor már hangos volt a szálló, csapkodták az ajtókat, csikorgott a lift, egyszerre tíz csengő is szólt, álmos emberek megérkeztek, elutaztak, a szolgák táskákat cipeltek, a Jani fölhozta az ujságokat. És élt az ucca, az ablakon becsöngetett a villamos és besütött a nap. A világosság és a zaj megnyugtatott. Elaludtam.

Délben keltem és egész nap ide-oda lógtam, nem tudtam, mit csináljak, kerültem az embereket, attól féltem, leolvassák az arcomról, hogy a végét járom. Gyűlöltem az egész világot; legjobban, betegesen, gyerekesen, komikusan enmagamat. Néha a tükör elé álltam és az arcomba köptem. Vagy fölpofoztam magamat. És csikorgattam a fogamat, toporzékoltam, megfogtam a galléromat és megráztam:

— Gazember! Csinálj már valamit!

De valami rettenetes elernyedés tartott rabságban és ezek után a pillanatnyi föllobbanások után még dermedtebb tunyaságba sülyedtem. És az idő mult és a pénz fogyott. Elmult két hét, három hét, kétezer korona, háromezer korona, négyezer korona.

A negyedik hét elején fölváltottam az utolsó ezrest.

II.

»Tudj! Merj! Akarj! Hallgass!«

(A régi mágusok jelmondata.)

Ezen a héten kezdtem a halálra készülődni.

Egy nagy bőrtáskában régi írásokat, leveleket, arcképeket őriztem, magam sem tudom, minek. Évek óta nem nyitottam ki a táskát. Most mintha egy kripta nyilt volna ki. Kiszedtem belőle mindent és megértés nélkül bámultam a sok megsárgult papirosra, elkopott képre. Mire jó az ilyesmi? Ezrével rohantak meg a gyötrő emlékek, minden, ami elmult, ami lehetett volna és nem lett vagy másként lett. Ahhoz nem volt erőm, hogy még

egyszer elolvassam ezeket az írásokat, gépiesen összetéptem mindent, ami kezem ügyébe akadt.

A táska fenekén nagyobb csomagot találtam. Régi ujságba volt takarva, megnéztem az ujság dátumát : nyolcéves. Sejtelmem sem volt arról, mi van a csomagban és amikor fölbontottam, ismeretlen, idegen holmit találtam. Tizenhárom ócska könyvet és egy csomag elnyütt kártyát, abból a fajtából valót, amelyből a kártyavető asszonyok jövendőt mondanak. Nézegetni kezdtem a könyveket, csupa kabalisztikus munka volt, latin, német, héber és francia : Toth könyve, Zoroaszter Teleszkópiumja, Hermes Trismegistos »Tabula Smaragdina«-ja, Henricus Cornelius Agrippa ab Nettesheim nagy munkája : »De Occulta Philosophia«, értekezések a bölcsek kövéről, aranycsinálásról, ördögidézésről, szellemekről, boszorkányokról, kézből való jóslásról, kártyavetésről, állati mágnesességről, asztrológiáról, horoszkópiumok szerkesztéséről, spiritizmusról, mérgekről és talizmánokról és más egyéb rejtelmekről.

Sohasem foglalkoztam ilyesmivel és sokáig kellett gondolkoznom, míg eszembe jutott, hogyan került hozzám ez a titokzatos holmi ? Egy lengyel lány hagyta nálam. Táncosnő volt az orfeumban, Olgának hívták és a szeretőm volt. Aféle kisegítő-szerető egy komoly viszony mellett. Nagyon kedves és mulatságos lány volt, azt hiszem, igazán szeretett. Ma már nem merek rá megesküdni, akkor kellett volna megkérdezni, nyolc év előtt, de akkor nem voltam kiváncsi. Eljött hozzám ; ha úntam, elküldtem ; ha nem volt jobb dolgom, elmentem érte az orfeumba. Néha hajnalig várt a lakásomon, míg én a ka-

szinóban kártyáztam. Amikor hazajöttem, a nagy díványon kuporgott, kártyát vetett, vagy olvasott; egyszer megkérdeztem, mit olvas, akkor mutatott egy pár ilyen kabalisztikus könyvet. Szentül hitt ezekben a butaságokban és sokat veszekedett velem, mert csúfoltam.

Ülvén most ez ócska vacak előtt, Olgával való felületes viszonyomnak sok furcsa részlete támadt föl emlékezésemben; sokszor kértem, vessen kártyát nekem, de mindig megtagadta. Nézte, nézte a tenyeremet, de sohasem mondta meg, mit olvas ki belőle? Ellenben, amíg együtt voltunk, üdvöském volt; abban az évben sokat nyertem a lóversenyen, a baccaratban, mindenütt. Néha figyelmeztetett, ne játsszam, veszteni fogok. Kinevettem és csakugyan vesztettem. Ez nagyon bosszantotta, egy párszor megfenyegetett, hogy ha nem engedelmeskedem, nem törődik többé velem. Egyszer, egy nagyobb veszteség után csunyán összeszidott, én amúgy is roszkedvű voltam, gorombán ráförmedtem, erre sértődötten elszaladt és azóta nem láttam. Egy pár napig vártam, hogy majd csak visszajön, de bizony nem mutatkozott többé. Jártam az orfeumban is, ott azt mondták, fölbontotta szerződését és elutazott, nem tudják, hová. Nem törődtem tovább vele, elfelejtettem. Pedig lett volna okom arra, hogy gondoljak rá: sorsom akkor fordult balra, vele együtt elhagyott a szerencse is. De ez csak most, ezen az éjszakán, nyolc év után jutott eszembe. Egy kicsit későn!

Akkor kellett volna utánaszaladnom, visszahoznom a világ végéről is. De a szerencsés nem fél az istenek haragjától és a babona templomai

nem a tudatlanok, hanem a megtaposottal lelkében épülnek. Én is babonás lettem, mihelyt a szerencse elfordult tőlem, az akasztott ember kötelétől a nyúllábig megpróbáltam mindent, amit a kártyásnak javalni szoktak. De siker nélkül. Ott vétettem el a dolgot, Olgánál és ezt többé nem lehet helyrehozni. Nyolc év . . . ki tudja, hol van, melyik világrészben, él-e vagy meghalt régen? Talán nem is Olgának hívták, ezek az artistanők mindenféle hamis névvel cifrálkodnak és soha, soha nem gondoltam arra, hogy az igazi nevét megkérdezzem. Olga. Vagy Tusi. Nem mindegy?

Valami halvány, alig tudatos reménykedéssel mégis nézegetni kezdtem a könyveket, hátha találok bennük egy megjegyzést, egy nevet, egy szót, akármit, ami, ha későn is, nyomára vezet. De hiába lapozgattam bennük, sehol semmi. És mégis, valami azt súgta, hogy nem ok nélkül maradtak nálam, nem ok nélkül akadtam rájuk az utolsó pillanatban. Hátha itt van valahol elrejtve a menekülés, az élet, a boldogság? El kellene őket olvasni, inkább takarékoskodni a pénzzel, éjjel-nappal otthon ülni, jegyezgetni, tanulni . . . mit lehet tudni? Meghalni ráérek tíz nappal később is! Elhatároztam, hogy megpróbálom.

Nem nagyon értettem meg azt, amit olvastam, úntam is egy kicsit. Ahhoz nem volt türelmem, hogy rendszeresen, komolyan olvassak, gondolkozzak és elmélyedjek. Ezekben a könyvekben sok volt a zavaros bölcselkedés, istentélés, szócséplés, de kevés a kézzelfogható, elfogadható jó tanács. Én pedig szerettem volna rögtön aranyat csinálni, életelikszírt főzni, az ördöggel cimborálni vagy más kényelmes módon hamar meggazdagodni.

Csodát vártam Hermes Trismegistostól, legalább is egy megbízható szisztémát, amely szerint a játékosnak minden harmadik vagy negyedik tétjét meg kell ütnie. Mire valók a titkos tudományok, ha nem erre? Hiszen Olga sem hámozott ki belőlük egyebet! És ha az a buta lány mindenféle formulák és ákombákomok segítségével meg tudta mondani, mikor szabad játszanom, mikor nem, nekem is meg kell valahol találnom a titok nyitját. De hiába virrasztottam a könyvek fölött, csak betüket láttam. És hiába próbáltam a kártya figuráinak titkos értelmét megfejteni: ami a nagy Guillaume Postelnak nem sikerült, nem sikerült nekem sem. Ő legalább belebolondult ebbe a rettenetes munkába, nekem még az sem adatott meg. Pedig nem is lett volna rosz megoldás egy jó kis rögeszmével — mint római pápa vagy skíz — csöndesen, nyugodtan elélni hetvennyolcvan évig és minden mást lerázni magamról.

Mégis, meg kell vallanom, hogy az a kevés, amit megértettem, nagyon hatott rám. Néha a tükör elé álltam, szememet és szemöldökömet vizsgáltam, államat, koponyám formáját és dudorodásait; majd órákig figyeltem a tenyeremet, kerestem benne a dombokat, vonalakat, kereszteket, négyszögeket, pontokat és szigeteket, nézegettem ujjaim formáját és így kutattam: ki vagyok, mi vagyok, mi vár rám, mi lesz velem? Elkezdtem magammal foglalkozni, de, vesztemre, ekkor is csak a külsőségekkel törődtem. A könyv mindenkinek ugyanazt mondja, de nem mindenki tudja olvasni. Én is a könyvet vádoltam, ahelyett, hogy magamban kerestem volna a hibát. Nem értettem meg, hogy magamba

kell mélyednem; ez az út vezet az igazsághoz, csak így találhatom meg minden titkok nyitját. Nem találtam ki, hogy lelkünk a nagy alchymista, aki aranyat csinál az olcsó ólomból; nem sejtettem, hogy minden szívben ott bugyog az örök ifjúság forrása. Igazam volt, amikor megéreztem, hogy ezek a könyvek nem ok nélkül maradtak nálam, nem ok nélkül akadtam rájuk az utolsó pillanatban. A megmenekülés, az élet, a boldogság, minden bennük volt. De én, szerencsétlen, tudatlan, üres ember nem értettem meg, miről van szó. Még egyszer üstökön ragadhattam volna a szerencsét és elszalasztottam. Vakon mentem tovább.

Érthető, hogy mialatt ezekkel a könyvekkel foglalkoztam, még jobban eltávolodtam a valóságtól és az igazi élettől. Valami köd sűrűsödött köröm, csak azon keresztül láttam, elég bizonytalanul, a világot és az embereket Elvesztettem a dolgok mértékét. És ahogy az idő mult, a pénz fogyott és a könyvekből semmi megfoghatót nem tudtam kihalászni, mind izgatottabb lettem. Szobámból alig mozdultam ki, folyton ittam és a fogam vacogott, mikor arra gondoltam, hogy most már mindennek vége. Hiába bujtam a könyveket, nem segítettek rajtam. Rettenetes csalódás volt És elkeseredésemben pokoli káröröммel gondoltam arra, hogy egy hasznom mégis lesz belőlük, eladom őket és így egy nappal vagy egy órával meghosszabbítom életemet.

Jól emlékszem arra a vasárnap estére, melyen utolsó koronámat kiadtam. Nem volt már se konyakom, se cigarettám. A díványon feküdtem

és irtózatosan szenvedtem. A szobában sötétség volt, a halál sötétsége. Egy pillanatig arra gondoltam, hogy a reggelt sem várom meg, rögtön elintézem magamat. De gyáva voltam, halogattam a dolgot. A könyvek még ott voltak, reggel leküldöm az antikváriushoz. Hátha érnek valamit ? Talán ritkaságok, van, aki nagy pénzt ad ilyesmiért. Erről a bosszúról nem akartam lemondani, előbb a könyveket vigyék el, csak azután engem.

Kínomban, keserűségemben elnevettem magamat.

És ugyanekkor, mintha az én nevetésemre felelne, a szomszéd szobában is nevetett valaki. Édesen, boldogan. Egy asszony. Egy férfi hangját is hallottam, de szavait nem értettem meg. Azután mind a ketten nevettek. Az asszony egy francia dalocskát dúdolt. Csókolóztak.

Sohasem törődtem szomszédaimmal. Egyetlenegyszer sem voltam kiváncsi arra, ki lakik mellettem ? A vékony falak gyakran elárulták, mi történik a szomszéd cellákban. Sokszor hallottam sóhajtást, nevetést, sírást, szerelmet. Sohasem figyeltem rá. De most, ennek az utolsó éjszakának siralomházi nyomorúságában szívembe zenélt a nevetés és a csók muzsikája. Hirtelen melegség ömlött szemembe és valami ismeretlen nedvesség végigfolyt az arcomon.

Sírtam.

III.

»A Véletlen, mindenek anyja . . .«
(Selfridge.)

A Majestic-szállóval szemközt, az ucca túlsó oldalán volt egy antikvárius. Mindennap elmentem boltja előtt, néha megálltam, néztem a kirakatot, de hitvány, olcsó portékájából sohasem vásároltam. A boltos, ha meglátott, nagyot köszönt. Egyszer odajött hozzám és alázatosan, de mégis valami ravasz bizalmaskodással azt kérdezte :

— Méltóságos uram, meg tetszik nyerni a Király-díjat ?

Megnyugtattam, hogy nem nyerem meg. Láttam, hogy nem hiszi el és mégis csak az én lovamat fogja megfogadni. Már az ismeretség kedvéért is. A ló lemaradt, de az antikvárius azóta úgy nézett rám, mint jó barátjára, akitől egyszer jó tipet is fog kapni. Ehhez az emberhez küldtem le a könyveket a szállóbeli boy-jal. Megüzentem neki, hogy később magam is lemegyek és megalkuszunk, ha tudunk.

Éppen elindultam, amikor kopogtattak ajtómon és a boy visszajött a csomaggal. Elsápadtam . . . hát füstbe ment ez a reménységem is, a könyveken nem tudok túladni !

— Ez az úr keresi a méltóságos urat, — mondta a boy és átadott egy névjegyet.

Selfridge. Ez állt a névjegyen. Ismeretlen név, angol vagy amerikai, sohasem hallottam. Valami külföldi trainer vagy zsoké — gondoltam — nem tudja, hogy nincs már istállóm.

— Mitéle ember, — kérdeztem. — Alacsony, borotvált képű?

A boy nevetett:

— Dehogy! Nagy fekete szakálla van. Nem tetszik ismerni Selfridge urat? Itt lakik a méltóságos úr mellett a 111-ben.

— Angol?

— Beszél az, kérem, minden nyelven, magyarul is, még a hasából is. Nagyon mókás ember. Már régóta itt lakik, legalább egy féléve. Bűvész volt az orfeumban és hasbeszélő, az állatokat is tudja utánozni.

Őrült tisztelettel mondta ezt, meglátszott rajta, hogy Selfridge urat külömb embernek nézi, mint engem. És hozzátette:

— A könyveket akarja megvenni a méltóságos úrtól, azt mondja, sokkal többet ad értük, mint a boltos...

Igy jött be hozzám Selfridge úr, egy alázatosan hajlongó, nyájasan mosolygó fekete emberke, aki folyton a manzsettáját huzogatta és a kezét dörzsölte, mintha minden pillanatban el akarna tüntetni valamit. Tíz lépésnyiről meglátszott rajta a bűvész. Tojásformájú, hosszúkás feje olyan kopasz volt, mint a biliárd-golyó, állán azonban felfordított gúla-alakú, tömör, fényes, fekete szakáll pompázott. A szakáll szilárdsága, belső ereje, ha szabad ezt mondanom, kohéziója riasztón szembeszökő volt. Ördögi kísértés bizsergett ujjaimban: fogd meg a szakállát és üsd az asztalhoz addig, míg alulról keresztülfúrja Selfridge úr koponyáját és a fejebúbján, mint haj jön ki.

Selfridge úr könnyedén meghajolt, bocsánatot kért tolakodásáért és elmagyarázta, hogy a

lépcsőn találkozott a fiúval és megtudta tőle, mit tervezek a könyvekkel. Ettől megrémült. Vétkes könnyelműség! Egy szamár antikvárius kezére adni ezeket a kincseket! Ezeket az unikumokat! Van köztük egy pár editio princeps, megér egy kis vagyont, ő maga sem tudja, menynyit. De az bizonyos, hogy nagyszerűen el lehet adni, már Bécsben is. Hát még Párisban vagy Londonban! Persze, nem szabad elhamarkodni a dolgot, várni kell egy kicsit, körülnézni, tudakozódni, érdeklődni, címeket megtudni, levelezni . . . Ismer egy pár nagy gyűjtőt: Chaulieut, Kannegiessert, Babrookot, ír nekik . . .

Nagyszerű mozdulattal kitárta két karját, mélyen meghajolt és egy pár lépést hátrált. Ezt utóbb is minden fontosabb mondat után majdnem gépiesen megtette. Nem volt nehéz kitalálni, hogy ez a mozdulat a színpadról rögződött beléje, a diadalmas mutatványaira felhangzó tapsot így szokta megköszönni.

— A véletlen, mindenek anyja, — mondta Selfridge úr ünnepies komolysággal — meggátolta önt abban, hogy ezeket a ritkaságokat könnyelműen elherdálja. Nem vagyok gazdag ember, de szívesen adok értük ezerötszáz koronát . . .

És amikor csodálkozva néztem rá, gyorsan hozzátette:

— Ez természetesen csak előleg, szerény kis előleg. Ha el tudom őket adni, fizetek önnek még ezerötszázat . . . Voilà!

Megint kitárta két karját, meghajolt és hátralépett. Egy pillanatig haboztam. Eszembe jutott, most először, hogy nem lenne szabad a könyve-

ket eladnom, hiszen nem az enyémek. Hátha Olga mégis csak visszajön értük? Mit mondok neki? De tegnap óta nem ittam és nem cigarettáztam... és ezerötszáz korona! Új remény, új élet!

Selfridge úr félreértette habozásomat. Fájdalmas mosoly jelent meg ajkán.

— Jó, hát legyen kétezer — mondta szomorúan. — Kétezer korona, de egy fillérrel sem több!

És már zsebébe is nyúlt, kivette hatalmas pénztárcáját és előhúzott egy csomó gyűrött, ragasztott, piszkos százast. Dadogtam valamit, magam sem tudom mit. A piszkos százasokról a mennyország összes angyalai nevettek rám, pénz, pénz, megint volt pénzem, nem kellett meghalnom! Lelkem mélyén ugráltam, ujjongtam és bocsánatot kértem Selfridge úrtól, azért, hogy szakállát az asztalhoz akartam ütni; szerettem volna odarohanni hozzá, megölelni és megcsókolni a feje búbját, ott, ahol legkopaszabb. Boldog voltam, mint a gyerek, akinek elengedik a verést. És leplezni sem tudtam.

Selfridge úr megint félreértette boldogságomat és tréfásan megfenyegetett az ujjával:

— Nem is olyan könnyelmű, amilyennek hittem. Kétezer korona... ügyes! De ne büszkélkedjen vele, én még mindig többet fogok magán keresni, mint ön rajtam...

Átadta a pénzt, hóna alá vette a csomagot és elbucsúzott tőlem. Az ajtóban még egyszer megállt, egy pillanatig gondolkozott, azután azt kérdezte:

— Ezek a könyvek... Foglalkozott valaha okkultizmussal?

— Csak nagyon felületesen. Nem tudtam rájönni az ízére . . .

— Alkalmasint nem jól fogta meg a dolgot. Nem is képzeli, mennyi igazság és bölcsesség van ezekben a furcsa írásokban. Egyszer, ha nincs jobb dolga, látogasson meg, elbeszélgetünk egyrőlmásról.

Nagyon hálás voltam Seltridge úrnak a kétezer koronáért, kötelességemnek láttam, hogy én is tegyek érte valamit. Megbocsátottam neki, hogy csak bűvész, én pedig úr vagyok. Megigértem, hogy meglátogatom, aminek nagyon megörült :

— Köszönöm, nagyon köszönöm. Este mindig otthon vagyok és mindig egyedül vagyok. Úgy tudom, ön is sokat van egyedül, ez az ön korában nem egészséges, ha az embernek nincs meg a hozzávaló filozófiája. És önnek nincs meg.

— Honnan tudja ? — kérdeztem egy kis sértődöttséggel.

— Ha meglenne, nem adta volna el ezeket a kincseket.

Nem tudtam felelni.

Innom se kellett ahhoz, hogy ez a nap valami földöntúli részegségben muljon el. Behúnyt szemmel támolyogtam, nem bírtam el a nagy fényt, a nagy boldogságot. Nevetet. körülöttem a világ, megszépültek az emberek, láthatatlan virágok illatát szívtam és mennyei hárfák muzsikáját hallottam. És mintha harangok zúgtak volna és tarka zászlók között, diadalkapuk alatt sétáltam volna. Nem mertem megkérdezni, miért örül úgy mindenki, miért néz rám mindenki olyan kedves szelídséggel, olyan biztatón, mi ez a nagy ünnep ? Lehetséges-e, hogy mindez miattam van, azért,

mert megmenekültem, újra születtem, újra élek? Hihetetlenül elérzékenyedtem, húsz koronát adtam egy koldusnak, felsegítettem egy öreg asszonyt a villamosra, megsimogattam egy gazdátlan kutyát és meghatottan gondoltam arra, hogy megérdemeltem ezt a nagy ünnepet, mert tulajdonképen nagyon jó ember vagyok.

Kétezer korona! És én nem számítottam többre, mint negyvenre, vagy ötvenre. Az antikvárius talán ennyit se adott volna. Akkor holnap már nem élek. Pedig milyen jó élni! És most már élni fogok. Csodálatos! Ezek a könyvek... Olga könyvei! Hogyan hozzátapadt a szerencse mindenhez, amihez ez a lány hozzányult! Egy pillanatig sem kételkedtem abban, hogy Selfridge úr nagyszerűen el fogja adni ezeket a könyveket és akkor megint pénzt kapok. És most talán sikerül valami, talán jóra fordul minden. Ez a pénz is... kell, hogy szerencsés legyen, hiszen Olga révén jutottam hozzá! De most vigyázni fogok. Ó, ha most mellettem lenne, vakon rábíznám életemet. Ha akkor hiszek benne, ha szeretem... igen, ha szeretem, hiszek is benne! És ő szeretett, most tudtam meg, hogy szeretett és szeret még ma is, minden időn és távolságon keresztül, mert tudta, mi vár rám és könyveit azért hagyta nálam, hogy valamikor megmenthessen. Ha nem szeretne, már régen visszavette volna.

És megkönnyebbülve éreztem, hogy jogom volt a könyvekhez, szabad volt eladnom őket, azért kaptam, hogy eladhassam. Majd egyszer, ha megint gazdag leszek, elindulok és meg nem állok addig, míg Olgát megtaláltam. Akkor vissza-

adom neki ezt a pénzt, nem ezt, százszor ennyit, mindenemet odaadom neki, csak mellettem maradjon és ne hagyjon el. Elmegyünk Monte-Carlóba és . . .

Mégis csak gazember vagyok. A menekülés, a felszabadulás első szent pillanataiban, amikor forró hála kellett volna, hogy elöntse szívemet, Olgában megint csak az üdvöskét, a szerencsét-hozó jó kabalát láttam, amelyet minden áron vissza kell szerezni, mert többet ér, mint az akasztott ember kötele, meg a nyúlláb. Nem gondoltam az igazi szerencsére; arra, hogy Olga szeret; nekem a szerencse csak pénzt jelentett és a pénz csak jó életet. A nagy magányosság sem tanított meg arra, hogy a szeretet a legnagyobb gazdagság. Senkisem elég gazdag ahhoz, hogy a szeretetről lemondhasson. Ezek elcsépelt igazságok, de nem az fontos, hogy elcsépeltek, hanem az, hogy igazságok.

Nagyon elszégyeltem magamat és azzal mentegetőztem, hogy beteg vagyok, nagyon rosszak az idegeim, nincs türelmem ahhoz, hogy komolyan, következetesen gondolkozzak és érzéseimet elmélyítsem. Volt egy pillanatom, amelyben megéreztem, hogy Olga szeret. Akkor ki kellett volna nyitnom szívemet ama gyöngédség számára, melylyel ezt a könyvkomédiát kieszelte, hogy nyomorúságomban majd megsegíthessen. Meg kellett volna értenem, hogy megajándékozott akkor, mikor legrosszabb voltam hozzá; hogy mindig többet adott nekem, mint én neki; hogy ezt az adósságot pénzzel nem róhatom le; hogy nem vagyok érdemes arra a szép és nagy áldozatra, melyet értem hozott. És még sok mást . . . De

mindez csak egy pillanatra villant át agyamon, rögtön tovább mentem... szeretett, istenem, hát szeretett! Ki gondol egy kis lotyó, egy kis állat szerelmével? És a könyvek... véletlenül is nálam maradhattak, hiszen mondtam már, Olga buta volt, tudta is, mit érnek! Ha tudta volna, már régen túladott volna rajtuk, hogy egy pár selyemharisnyát vehessen magának, vagy egy olcsó kalapot....

Mindegy, nem voltam magammal megelégedve. De ez sem tartott sokáig, hamar megbocsátottam magamnak. Az első pohár konyak után.

Este meglehetősen beszeszelve mentem haza, zsebemben egy nagy üveg vodkával. Elhatároztam, hogy Hermes Trismegistos és Zoroaszter tiszteletére leiszom magamat, azonban ezt a szép tervet nem valósíthattam meg. Asztalomon levelet találtam. Selfridge úr írta, arra kért, látogassam meg, nagyon szeretne velem beszélni. Szentül hittem, hogy máris eladta a könyveket és új pénz áll a házhoz. Vígan siettem ki a folyosóra és kopogtattam a 111-ik számú szoba ajtaján.

IV.

»... Álltam partján az óriási Viznek,
melynek neve Mult...«

(Joë Pardy: »Az aranykulcs.«)

Selfridge úr szobája valamivel nagyobb volt, mint az enyém és mindenféle apróság révén sokkal színesebb és barátságosabb. Meglátszott rajta, hogy lakója szereti otthonát és azt a fagyos ridegséget, amely a hotelszobákban dermeszt, minden-

képen enyhíteni iparkodik. Itt egy színes üvegpohárral, amott egy Alt-Wien csészével, elefántcsont-szobrocskával, egy pár régi metszettel és modern képpel. Könyvespolc is volt a szobában, egy sarokban ezüst- és aranyfejű botok, régi fegyverek a falon. Kendővel letakart kalitka. Azonban semmi nyoma annak a vásári hókuszpókusznak, amelyet olcsó fantáziánk egy orfeumi bűvész szobájában keres. Még a hagyományos fekete pálcikát sem láttam.

Amikor beléptem, Selfridge úr egy nagy karosszékben ült és olvasott. Fejebúbján törökös, bojtos, hímzett selyem sapka tarkállott, nagy, kerek, bagoly-pápaszem ült az orrán, kövér török csibuk volt a szájában. Csöndesen pöfékelt, a megelégedett, boldog ember nyugalmas jóérzésével. Mikor meglátott, felugrott, két karját kitárva elém sietett és ahogy szokta, mélyen meghajolt.

— Isten hozta szerény hajlékomba — mondta kedves mosollyal, hátratolta manzsettáját és a kezét dörzsölte, mintha meg akarná mutatni, hogy üres, semmi sincs benne.

— Inkább nekem kell megköszönnöm a szíves meghívást.

— Nem, nem. Vakmerőség, hogy idekérettem. Bocsánatot kérek. De a dolog nagyon fontos. És sürgős, sürgős . . . Nem reméltem, hogy ilyen korán hazajön . . .

— Nem tudtam, mit csináljak. Semmi dolgom . . .

— Annál jobb, annál jobb . . .

Megint megdörzsölte a kezét, odalépett a szekrényhez, kivett belőle egy üveg konyakot és két poharat, töltött és kecses mozdulattal kínálta az italt.

Ittam. Ez a bevezetés valamivel közelebb vitt Selfridge úrhoz.

— Kitünő! — mondtam szakértőn. — De ez nem boszorkányság. Üres üvegből töltsön konyakot!

Selfridge úr nevetett:

— Az sem boszorkányság. De nem érdemes. Ez becsületes, jó öreg francia konyak, minek próbálkozzunk gyerekes mutatványokkal?

Megint töltött és ittunk. Cigarettát tolt elém, rágyújtottam. Csöndesen szívta pipáját. Gondolkozott. Talán azon, hogyan mondja el azt a fontos és sürgős dolgot. Én is hallgattam. Vártam. Végre megszólalt:

— Különben is pihenek. Négy hónap óta csak a napot lopom. Szerződésemet meg akarták hosszabbítani, de nem vállaltam. Egy kicsit belefáradtam a munkába. Aztán jött a nyár. Budapest gyönyörű nyáron. Imádom. Itt lustálkodok ebben a kedves szobában. Szerszámaim odaát vannak a 112-esben . . . tíz nagy láda! Ezt a két szobát béreltem ki . . .

A szomszéd szobára mutatott, melyet ajtó helyett földig érő fekete függöny választott el a 111-estől.

— Egy szoba van köztünk — mondtam, hogy valamit mondjak. — A 110-es.

— Igen. Egy szoba. Egy asszony lakik benne . . .

Eszembe jutott a nevetés, a dalocska és a csók, mindaz, ami tegnap éjjel megríkatott. Alkalmasint Selfridge úr is hallotta.

— Ismeri azt az asszonyt? — kérdeztem.

— Nem én. Nem vagyok kíváncsi a szomszédaimra. Ma ez, holnap az, ma egy asszony, holnap

egy férfi, ez nevet, az sír és mind, mind elmegy mellettünk, tovább megy. Nem mindegy, hogy ki volt?

Megint hallgattunk egy ideig, azután Selfridge úr hirtelen fölállt és odament a könyvesállványhoz, melynek legfelső polcán ott láttam könyveimet ... Olga könyveit. Selfridge úr fölvette az egyiket és az asztalra tette.

— Ezekről a könyvekről szeretnék önnel beszélni — mondta újabb szünet után. — Nagyon érdekelne ... ha nem titok ... szabad megkérdeznem, hogyan és mikor jutott hozzájuk?

Éreztem, hogy elpirulok. Fürkészőn néztem Selfridge úrra. Tud valamit? De olyan jámboran nézett rám, annyi ártatlan kíváncsisággal, hogy rögtön megnyugodtam. Mégis megkérdeztem:

— Miért akarja tudni?

— Nagy okom van rá. Lapozgattam bennük és egyikben egy ismerős névre akadtam ... ismerős névre ...

Kinyitotta a könyvet és megmutatta utolsó oldalát. Szemem előtt táncolni kezdtek a betük, előbb csak annyit láttam: »Finis«. Alatta pedig piros ceruzával írt nagy, gömbölyű betüket, egy nevet, ezt a nevet: Olga Komarowska. Az Olga nevét, melyet hiába kerestem mindenütt. Meg mertem volna esküdni arra, hogy ez a könyv — valami buta értekezés mindenféle talizmánokról — tízszer is kezemben volt, tízszer is megnéztem minden lapját és mégsem találtam meg ezt a nevet, amelyre Sefridge úr rögtön ráakadt. De már annyira főzve voltam azoktól a véletlenektől, melyek Selfridge úr első felbukkanása óta sorsomba avatkoztak, azonkívül az ital is olyan erő-

sen dolgozott már bennem, hogy jóformán meg sem lepődtem. Szinte természetesnek láttam azt, ami történt; szinte éreztem, hogy ennek a névnek ma valahogyan föl kellett bukkannia a multból.

— Olga Komarowska — mondta Selfridge úr. — Az övé volt ez a könyv? És a többi is?

Bólintottam. Selfridge úr megfogta a kezemet:

— Ismerte?

— Ismertem.

Odament az íróasztalhoz, kinyitotta egyik fiókját, hosszabb keresgélés után kivett belőle egy írást és átadta nekem:

— Akkor ez a levél önnek szól.

Megnéztem a levél borítékát, ez az egy szó állt rajta: »Monsieur . . .« És a boríték üres volt. Osztobán bámultam Selfridge úrra, ő szomorúan mosolygott.

— Önnek szól . . . azt hiszem. Ráismer az írására?

Ugyanazok a gömbölyű betük, amelyeket a könyvben láttam. És különben is elég levelet kaptam tőle.

— Ő írta — mondtam. — De . . . nekem?

— Valakinek. A nevét nem mondta meg.

— Akkor hát . . .

— Nem hinném, hogy tévedek. A levél önnek szól.

A levél! Selfridge úr makacsul levélnek mondta az üres borítékot. Ott feküdt előttem, üres tekintettel bámultam rá, nem jelentett nekem semmit.

Selfridge úr megint hátratolta manzsettáját, megdörzsölte a kezét és egy kicsit elgondolkozott. Szája szögletében félig szomorú, félig gúnyos mosoly jelent meg: — Nem tud olvasni! Nem tud olvasni! Kár!

És amikor még mindig hallgattam, fölemelte a borítékot:

— Még most sem érti? Ez egy halottnak a levele.

Fölugrottam. Szemközt egy tükör volt, abban megláttam az arcomat. Noha nagyon sokat ittam, fehér voltam, mint a mész. Szívem dobogása megállt. Nem tudtam beszélni. A szájam mozgott, hangtalanul. De Selfridge úr tudott olvasni. Így is megértett.

— Meghalt — mondta. — Két év előtt, Cannesban.

Újra leültem, kezembe vettem a borítékot és néztem. »Monsieur . . .« ez volt minden. Hogy nem találtam ki! Egy halott levele, egy halott utolsó levele, nekem írta! Szeretett, szeretett és elbúcsúzott tőlem, még egyszer megmondta, hogy szeret. Utolsó gondolata én voltam, az utolsóelőtti is és így tovább visszafelé az évek, napok, órák és percek végtelen láncán végig, megismerkedésünk pillanatáig minden gondolata én voltam. Én pedig sohasem gondoltam rá, élt és én már régen eltemettem abba az örökké nyitott közös sírba, melybe kényelmetlen emlékeinket dobjuk. Most támadt föl, amikor meghalt, most támadt fel örökéletre . . .

Fölnéztem és észrevettem, hogy Selfridge úr élesen figyel. Mikor tekintetünk találkozott, egy kicsit megzavarodott, pislogni kezdett, levette pápaszemét és zsebkendőjével gondosan megtörölgette. Nagyon belemélyedt ebbe a munkába, én némán néztem, olyan érdeklődéssel, mintha, isten tudja, miféle életbevágó dologról lenne szó. Ekkor gondoltam először arra, hogy Selfridge úr talán mégsem az a közönséges orfeumi bűvész, akinek addig néztem . . . .

V.

»Hová lesznek azok, akik messze mentek?
— — — — — — — — — —«

(Ismeretlen költő.)

Mikor munkáját befejezte és pápaszemét megint az orrára tette, csöndesen beszélni kezdett:

— Komarowska kisasszonnyal harmadfél év előtt ismerkedtem meg Párisban. A Folies-Bergère revüjében táncolt, én is ott léptem fel. Volt egy szenzációs mutatványom . . . a lenyakazott ember. Ezzel bejártam a világot, mindenütt elbolondítottam vele az embereket. Ön persze sohasem hallott róla? . . .

— Szégyenszemre meg kell vallanom . . .

— Nagyon mulatságos mutatvány volt. A színpadon felállítottunk egy guillotinet. Én lefeküdtem, bedugtam fejemet a nyílásba, megnyomtam a rúgót, a bárd lezuhant, levágta a fejemet, azután fölugrottam, megfogtam a szakállamat, — erre jó ez a csúnya szakáll — fölkaptam a levágott fejet, nyakamra tettem, jó erősen odanyomtam, hogy összeforrjon a törzzsel és diadalmasan kisétáltam a színpadról. A közönség tombolt, az asszonyok visítottak . . . senki sem tudta, hogyan csinálom? Az ujságok megintervjúoltak, Angliában, Amerikában óriási fogadásokat kötöttek, díjakat tűztek ki a szemfényvesztés megfejtésére . . . Az egyik azt mondta, tükrökkel dolgozok, a másik esküdözött, hogy a legkomolyabban levágom a fejemet, a harmadik azt vitatta, hogy dupla fejem van . . . Száz meg száz szamárságot mondtak,

de senki sem találta el az igazat. Nem is fontos. Csak az volt fontos, hogy híres ember lettem és rengeteg pénzt kerestem. Akár sose dolgozzak többé, van miből megélnem. Hébe-hóba azért mégis szerződök egy-két hónapra, inkább a magam mulatságára... Hanem a lenyakazott embert abbahagytam... már nem csinálom.

Fölállt, odalépett a fekete függönyhöz, mely a szomszéd szoba ajtaját takarta és meghúzta a függöny zsinórját. A függöny két szárnya szétvált. Selfridge úr kecses mozdulattal mutatott az ajtóra:

— De a guillotine még megvan.

Csakugyan, az ajtó nyílásában ott állt a rettenetes gép, Joseph Ignace Guillotin doktor »leánya«.

Némán meredtem rá. Elmondhatatlan rémület szorongatott. Ha nem szégyelem, kiszaladok a szobából. Itt az elegáns Majestic-szálló első emeletén, egy békés szobában, két ajtó között ez az ijesztő szerszám, sötéten, fenyegetőn... és előttem az asztalon Olga levele, egy halott levele... halál, halál, mindenünnen a halál vigyorgott rám! Istenem, miért, mit vétettem? Föl akartam állni, de nem tudtam... megfogtam a konyakos üveget, tölteni akartam, de kezem erőtlenül, lankadtan esett le, nem mertem megmozdítani többé! Nem tudtam, mit mutatott arcom ebben a pillanatban, de Selfridge úr megijedt. Gyorsan összehúzta a függönyt és ijedten mentegetőzött:

— Bocsásson meg nekem... nem tudtam, hogy ilyen rosszak az idegei. Ártalmatlan kis masina, játék, föl sincs szerelve... ha sejtettem

volna! Kétségbe vagyok esve. Nem is tudom miért mutattam meg... ostoba primadonna-hiuság volt... milyen ügyetlen és tapintatlan is vagyok! Rettenetes!

Fejéhez kapott, kezét tördelte, olyan őszintén sajnálta azt, ami történt, hogy lassan-lassan megnyugodtam. Megittam két pohár konyakot de még mindig reszkettem. Félszemmel még mindig oda-odanéztem a fekete függönyre, talán attól féltem, hogy egyszerre csak megint szétnyílik és megint feltűnik mögöttem az ijesztő gép. De a függöny nem mozdult meg. Selfridge úr újra megtöltötte poharamat és bátorítón veregette vállamat.

— Én kérek bocsánatot — mondtam nagy szünet után. — Gyerekes ijedség volt... de sokat ittam és már előbb is... mindaz, ami egypár hét óta velem történt... az idegeim csakugyan cudar állapotban vannak. És a mai nap sok furcsa véletlene... a könyvek... Olga levele... az ön elbeszélése... hallatlanul fölizgatott. Nem szoktam félni... nem is értem, hogyan történhetett... nem tehetek róla. Valami rettenetes, rossz érzés kapott meg...

Selfridge úr megértőn bólintott:

— Mindnyájunkkal megesik. Nagyon sajnálom, hogy ez a kis játékszer... hiszen mondtam, hogy a szomszéd szobában vannak a szerszámaim. Valahová el kell őket dugnom, sok közte a drága holmi, komplikált gép... hová tegyem? Jobban van már?

— Köszönöm. Még egy pohár konyak és...

— Talán jobb volna, ha lefeküdne...

— Nem, úgysem tudnék most aludni. És

nagyon szeretném megtudni . . . Olgáról . . . mi történt vele . . . mindent, mindent !

Selfridge úr megint bólintott :

— Olga ! Párisban Zizinek hívták . . .

Elém tolta a konyakosüveget és rámbízta, töltsek magamnak, amikor jól esik. Ő nem ivott. Pápaszemét letette, két kezét keresztbe fonta a mellén :

— Mondom, Párisban ismerkedtem meg vele. Nagyon rossz sorban volt, a tüdejével volt baja, akkor már tudta, hogy meg kell halnia. A Montmartreon lakott egy szegény kis hotelban, azt is alig tudta fizetni. A nagy revük kis táncosnőit nagyon rosszul fizetik Párisban. Minek is fizetnék jobban ? Ha szerencséjük van, fizetés nélkül is megélnek, ha nincs, akkor a nagyobb fizetés sem segít rajtuk. Olgának nem volt szerencséje. Pedig szép volt és kedves. Csak egy kicsit komoly. Egy kicsit zárkózott. Keveset beszélt. A legtöbb férfinak pedig egy üdítő kis bolond kell, aki ugráljon körülötte és mindenféle szamársággal telecsacsogja a fülét. Nem vette még észre, mennyivel jobban szeretik a férfiak a buta nőket, mint a nagyszerűket ? A buta nővel nincs probléma, nincs lelki vívódás. Butaságból hű, butaságból csal meg, butaságból jó, butaságból kegyetlen, akármit csinál, butaságból teszi. Még el sem követi a hibát és már megvan rá a diadalmas mentsége : az, hogy buta. Eleve fölodjuk összes bűnei alól . . .

E könnyed kitérés után Selfridge úr elmélázott egy kicsit :

— Olga nem volt ilyen. A férfiak megérezték, hogy valami bonyodalom van körülötte. Volt

benne valami szomorú báj . . . a halál menyasszonyának a bája. És egy kis titokzatosság. Kártyát vetett, jövendőt mondott, olvasott az emberek tenyeréből. A férfiak egy kicsit féltek tőle, a balletinák boszorkánynak csúfolták . . . Ön sohasem foglalkozott a kézből való jóslással ?

Tagadóan ráztam fejemet. Selfridge úr felém nyújtotta mindkét tenyerét :

— Látja ezt a két mély pontot az életvonalon ? Tudja, melyik az életvonal ? Ez itt ni, amelyik a tenyér gyökeréből kiindulva félkörben elkanyarodik a hüvelykujj fölött . . . Ez a két mély pont udvariasan, de kegyetlenül bejelenti, hogy erőszakos halállal fogok meghalni . . .

— Olga mondta ? . . .

— És előtte még tizen, köztük jó magam is, aki alaposan megtanultam ezt a mesterséget . . .

Önkéntelenül is nézegetni kezdtem a tenyeremet. Olga is, hányszor nézte és sohasem akarta megmondani, mi vár rám ! Jó semmi esetre sem, azt nem titkolta volna el. Selfridge úr elmosolyodott :

— Egyszer majd én is megnézem . . . ha az idegei megengedik.

Nagyot sóhajtottam és tenyerembe hajtottam fejemet. Ernyedtebb, gyöngébb voltam, mint valaha. Mi lesz velem ? Meglehetősen részeg voltam már és kábultan hallgattam Selfridge urat.

— Találkoztunk a kulisszák mögött és beszélgettünk. Sok olyan dologról tudott beszélni, ami érdekelt. És beszélt életéről is. Haláláról is. Megsajnáltam. Aztán megszerettem. Jó voltam hozzá. Segítettem. Eleinte húzódozott . . . nem

akart pénzt elfogadni. Hogy miért adok neki pénzt? Megnyugtattam, nem akarok tőle semmit. Szóval, a szeretőm lett. Nem tudom, fáj-e ez önnek, alig hiszem. Orvosokat hívtam hozzá. Elvittem Davosba, elvittem Cannesba . . . Későn, későn! Későn ismerkedtem meg vele. Ha előbb találkozunk, megmentem. Már nem lehetett rajta segíteni. Nagyon szerettem . . . bocsánat!

Selfridge úr kitárta két karját, ahogy szokta:

— Bocsánat! . . . Feleségül akartam venni . . . megmondtam neki. Nagyon hálásan megköszönte, megcirógatta az arcomat és megvallotta, hogy én vagyok az első férfi, aki jó hozzá. De nem lehet a feleségem . . . sok minden miatt. Nagyon szeret, de ez mégsem az igazi. Meg aztán minek? Két hónapra, talán annyira se! Úgy is meghal. Biztattam, hazudtam neki. Felelet helyett a kezére mutatott . . . Ott olvasta, hogy fiatalon hal meg. Nem tudtam megcáfolni . . . Mégis, a Riviérán nagyon boldogok voltunk. Megálltunk Monte-Carlóban, játszottunk. Nyertem . . . sokat nyertem.

Fölnéztem. Egy kérdés tolakodott ajkamra. Selfridge úr megfelelt rá, mielőtt kimondhattam volna:

— Igen. Olga révén. Mindig megmondta, mit játsszam . . . Ha ott maradunk, elviszem a bank minden pénzét. De nem volt örömöm a játékban . . . Olga, Olga . . . őt akartam megmenteni. Rohantam vele Cannesba. Cannes! Az utolsó két hónap! Az elmúlás . . . a halál! Halála előtt két nappal azt mondta: »Joe, valamit meg akarok vallani. Meg kell tudnia, hogy egészen megismerjen. Tudom, megbocsátja és

azután is szeretni fog. Hiszen nagyon régen volt, hat év előtt ... Szerettem, nagyon szerettem valakit. Egy magyart. A neve ... mindegy. Az az ember nem ismert, nem tudta, ki vagyok, nem érezte meg, hogy szerelem, nem hitt bennem, boszorkánynak csúfolt ő is. Bántott, vagy, ami még gyötrőbb volt, nem törődött velem. De amikor megcsókolt, elaléltam a boldogságtól és azt éreztem, hogy egy isten ereszkedik le hozzám... Ne haragudjon, Joe, hogy ezt elmondom, tudom, fáj magának. De azt akarom, hogy tudjon rólam mindent és ne lásson jobbnak, mint amilyen vagyok. Már ezért sem tudtam volna a felesége lenni ... ma is szeretem azt az embert és hat év óta, soha egy pillanatra sem tudtam megszabadulni az emlékétől. Furcsa ez, úgy-e, az olyan lánynál, amilyen én vagyok ... hiszen azóta is voltak szeretőim ... Borzasztó! De mit csinálhattam volna? Szegény voltam és borzasztóan szerettem elröppenő, nyomorult kis életemet ... szerettem volna halogatni az elmúlást, kitolni az utolsó pillanatot mennél messzebbre, hiszen titokban még mindig abban reménykedtem, hogy még egyszer látom, még egyszer megcsókol . . .« És itt fáradtan elhallgatott. Nagyon szomorú voltam, akkor még nem tudtam, hogy két nap mulva meghal, még mindig reménykedtem ... Mondom, el akartam venni ...

Selfridge úr is elhallgatott és lázasan törülgetni kezdte pápaszemét, holott csak imént törölte meg. Nagyon elérzékenyedtem, sírás fojtogatott, szegény Olga, én százszor szegényebb! Borzasztóan sajnáltam magamat, hogy ennyit

kell szenvednem! Olgát is sajnáltam, sőt Selfridge urat is, de még mindig azt éreztem, hogy én vesztettem legtöbbet, a sors velem bánt legkegyetlenebbül. Mennél önzőbb valaki, annál könnyebben elérzékenyedik és szentimentalizmusa a legrettenetesebb önzés, mert a mások tragédiájában is csak a magáét látja és minden áldozatban csak magát siratja . . .

Azonban Selfridge úr győzelmesen befejezte a pápaszemmel való viaskodást . . .

— Azután már nem sokat beszélt. Egész nap feküdt. Egyszer azt mondta, hogy ha véletlenül elvetődök Varsóba, keressem föl a szüleit és mondjam el nekik, hogyan halt meg. Ha ugyan megtalálom őket . . . nyolc év óta nem hallott róluk. Megint sokáig hallgatott. Nagy láza volt, mindennap nagy láza volt. Ágya mellett ültem, felolvastam neki az új testamentomból, Szent János könyvét a mennyei jelenésekről . . . azt szerette legjobban. És amikor a hétpecsétes könyvről olvastam, gyöngén elmosolyodott és azt mondta: »Nekem is voltak könyveim . . . elajándékoztam őket. Neki adtam . . .« Neki! Csak így. És mosolygott, el nem mondható gyöngédséggel. Azután fölült az ágyban, levélpapirost kért, elővett egy borítékot és írni kezdett . . . »Monsieur . . .« ezt az egy szót írta le. Én izgatottan figyeltem . . . most megtudom annak az embernek a nevét. Talán észrevette izgatottságomat. Arca elborult; letette a tollat, panaszkodott, hogy nagyon fáradt . . . majd holnap folytatja. De nem folytatta. Másnap alig szólt hozzám. Behúnyt szemmel feküdt egész nap és mosolygott . . . Este fölriadt, kö-

rülnézett és megfogta a kezemet: »Joe, meg kell igérnie nekem, hogy azt a mutatványt nem csinálja többé . . .« Eleinte nem tudtam, miről beszél. »Azt a mutatványt, a guillotineal . . . nem szabad, soha, soha többé !« Kinevettem. Erre nagyon elkomolyodott: »Joe, maga volt az egyetlen, aki hitt bennem. Ne nevessen ki, tudom, mit mondok . . . és maga is tudja, hogy ha mondok valamit, van rá okom. Nem szabad, soha, soha többé ! Igérje meg ! Igérje meg, hogy nyugodtan halhassak meg . . .« Megigértem, ennek nagyon megörült. Hálásan szorongatta a kezemet: »Köszönöm, köszönöm . . .« És megcsókolta. Aztán megint behúnyta a szemét és már úgy mondta: »A levelet pedig adja át . . .« Arcán megint megjelent az a gyöngéd mosoly, de többet nem beszélt. Reggel meghalt . . . ott temettem el Cannesban . . . Igy . . . ez minden Olgáról vagy Ziziről . . . arról a nőről, akit szerettem és aki önt szerette. A levelet pedig átadtam . . .

Nem tudom, hogyan búcsúztam el Selfridge úrtól és hogyan jutottam szobámba. Csak utolsó mozdulatára emlékszem . . . Fölállt, kitárta két karját, mélyen meghajolt és egy pár lépést hátrált . . . ismét a bűvész volt, az artista, aki azt várja, hogy tapsoljanak neki.

VI.

»Az egy Jaj elmulék, és íme ezután még két Jaj következik!«
(János jelenésekről IX. 14.)

Sokáig ültem szobámban egy széken, italgőzös agyamban ott zakatolt mindaz, amit Selfridge úrtól hallottam. Kezemben az üres boríték, ráborultam és megcsókoltam, ahogy mámoros percekben a szerelmeslevelet szoktuk. És néztem... Hogy így elmult minden... Olga és a szerelem. Körülöttem a nagy magányosság. Ki szeret engem? Ki örül nekem? Kinek fáj a bánatom, kinek kell az életem, a szivem, mindaz, ami bennem van? Ebben a nagy városban, ezen a nagy világon van-e csak egy is, aki gondol rám és ha rámgondol, szelíd szeretet melegségét érzi? Nincs, nincs senki. Aki volt, két év előtt meghalt, egyetlen, első és utolsó, kezdet és vég, köd előtte, köd utána. Hol voltam, mit csináltam akkor, amikor meghalt? Reggel. Bizonyosan aludtam, részegen egy átkártyázott éjszaka virradatján. Én nem ébredtem föl, nem rázott föl semmi, nem ordította a fülembe: »Meghalt! Meghalt!« Lehetséges az, hogy valaki elmenjen így, halkan, észrevétlenül, szinte lábujjhegyen lopja ki magát az életünkből? Nem szerettem Olgát, nem törődtem vele, eszembe se jutott soha. Most szeressem? Most gyászoljam? Most már csak magamat tudtam siratni.

Lassan-lassan józanodni kezdtem. Lefeküdtem, hátha elalszom? Eloltottam a lámpát, két keze-

met a fejem alá temettem és belebámultam a sötétségbe. Szememet nem mertem behúnyni, mert ez a sötétebb sötétség rémekkel volt tele: a nagy Zoroasztert láttam, a perzsa mágusok köntösében, hegyes süveggel fején, ahogy a régi egyiptomi álmoskönyv ábrázolja. Varázsvesszejét fenyegetőn emelte föl és méltóságos mozdulattal mutatott valami távoli fehérségre és én elindultam ama fehérség felé. És a fehérség is elindult felém. És íme, halottas ágy volt az és a halott mosolygott és a halott Olga volt. És az ágy mellett Selfridge úr ült, levágott fejét tartotta egyik kezében, az újtestamentomot a másikban és a levágott fej hangosan olvasta János jelenéseit. Mögöttük pedig ott állt a fekete, véres guillotine és Joseph Ignace Guillotin doktor, francia orvos és emberbarát hivogatón, kacéran mosolygott rám és integett: »Jöjjön, szép ember, nem fáj ... csak egy kis hűvösséget fog érezni ...«

Kinyitottam a szememet, lámpát gyújtottam és megnéztem az órámat. Fél egy. Csak fél egy! Messze még a reggel ... és aludni? Azt már tudtam, hogy egész éjjel nem fogom szememet behúnyni. Megittam egy pohár vodkát, de az ital sem ízlett. Fölkeltem, kinyitottam az ablakot és kibámultam a sötét udvarra. Az enyémmel szemközt nagy sor ugyanolyan ablak, az egyik sötét, a másik világos a leeresztett függöny mögött. Az egyikben egy férfi, meg egy nő könyökölt, a férfi karja a nő derekán pihent. A muzsikát hallgatták, a szomszéd udvarban a Majestic-kávéház terraszán még játszott a cigány, halkan zsongott ide a nóta. Mikor észrevettek,

elmentek az ablaktól és a férfi sértődött mozdulattal leeresztette a függönyt. Én is becsuktam az ablakot; fájt a mozdulatlan nyári éjszaka szelíd varázsa és a sok csillag az örökkévalóság ijesztő ragyogásában a fekete udvar fölött.

Kisiettem a folyosóra, a rabok sétájára, de babonásan elkerültem Selfridge úr szobáját. Nem mertem elmenni az ajtaja előtt ... eleget gyötrődtem már addig is. Átvágtam egy másik folyosóra. A fogadó még elég népes volt, sok lakó most jött haza, jókedvűen, hangosan, egy huszárfőhadnagy hóna alatt hozta a kardját és nagy művészettel fütyült egy magyar nótát. Nők is jöttek, a férjükkel, vagy kivel ... a szemük nevetett. Az egyik pár egy kicsit be volt csípve ... az étteremből jöttek pezsgős vacsora után, fiatalok voltak és csinosak, szerették egymást a tekintetükkel, az egybesímulásukkal, a hazasietésükkel, a szőke kis menyecske kedvesen nevetett, az urába csimpaszkodott és folyton azt kérdezte tőle: »Ugy-e, édes vagyok?« Úristen, mennyi gondtalanság, mennyi könnyű boldogság suhan el így az ember mellett egy hotel-folyosón! Föl-alá vágtattam, mint az őrült, megállás nélkül ... hát én, én, velem mi lesz? Most megint van egy kis pénzem, mégis csak meg kellene próbálni, valamibe fogni, akármibe, kitépni magamat ebből a gyilkos magányosságból, emberek közé menni, valahogyan visszakapcsolódni az életbe ... vagy elpusztulok. Mit? Mit? Mit tudok én? Mit merhetek?

Eszembe jutott, hogy hosszú hetek óta nem kártyáztam. Meg kellene próbálni, a Selfridge úr pénzével ... az Olga pénzével, ezzel a babonás,

szerencsés pénzzel. Nagyon óvatosan, kicsiben kezdeni, akár most rögtön, lent a kávéházban, amely mindíg tele van vakmerő kártyásokkal. Megkérdezni a szerencsét : »Nagyságos asszony, hogy van? Régen láttam ... emlékszik még rám ... egyszer szeretett ... Fáj, hogy szakított velem ... nagyon boldogtalan vagyok, csak maga tudna megvigasztalni ... Nagyon szereti a mostani barátját ? Nem akarja megcsalni ... velem ? Nekem több jogom van magához, előbb volt enyém, mint az övé ... drága, legyen egy kicsit jó hozzám ... nagyságos asszonyom, te dög, hát nem akarsz ?« Már ahogyan az ilyen elkényeztetett szép asszonyt szédíteni szokták.

Nekividámodtam, ez az ötlet tetszett nekem. Visszamentem szobámba a kalapomért és pénzért, zsebrevágtam hatszáz koronát ... elég lesz ! Mikor kifelé indultam, megint nevetés hallatszott a szomszédból. Asszony nevetett a 110-esben. Egy percre megálltam, most már ismerősebben csengett a hangja ... Valamikor Olga nevetett így. És hallottam a férfi hangját is, most szavait is megértettem. Angolul beszélt. »Darling ! Darling !« mondta szerelmes gyöngédséggel. Megborzongtam ... miért támadt bennem az a gyanu, hogy Selfridge úr van odaát, az ő hangját hallom ? Hát aztán ? Mi közöm hozzá ? Haragudtam magamra : ki ez az ember, hogy nem tudok szabadulni tőle, mindenütt őt sejtem, őt hallom ? Mégis, bizonyosságot akartam és figyelni kezdtem. Eloltottam a lámpát, szememet is behúnytam, hogy csak egyetlenegy érzékem dolgozzon, a fülem. Furcsa volt ; soha ilyesmit nem tettem ;

beteg kíváncsisággal, hallgatózva tapadtam a falhoz, hogy meglessek két embert, aki egyedül tudja magát. De több hangos szó nem esett, csak suttogást hallottam, halk nevetést, csókokat, lázító szerelmi muzsikát. Azután az is elcsendesedett, megint hangtalan volt a sötétség. Csalódottan, bosszúsan hagytam el szobámat: haszontalanságra vesztegettem a drága időt, holott már régen lent ülhettem volna a Majestic-kávéházban! Hátha mindenki hazament már és nincs játék? Lerohantam a kártyaszobába.

Csúnya volt és piszkos, csak azok voltak még csúnyábbak és piszkosabbak, akik ott sápadoztak és pirultak a zöld asztalok körül.

A szoba pokoli szivarfüstjében egy társaság chemin de fert játszott, rettenetes alakok, vörös és fekete zsidók, ügynökök, fogadásközvetítők, lánckereskedők, egy nagyfülű, nyurga parkettáncos, akire valamelyik mulatóból emlékeztem és kedvenc uzsorásom, az öreg Sonnenstein... Mélyen meghajoltak, amikor észrevettek, ezek még tudták, ki vagyok. Megálltam az asztal mellett és néztem a játékot. A parkettáncos volt a soros bankár, hatszor ütött már, nagy halom pénz feküdt előtte. Megnyerte a hetedik coup-t is és diadalmasan nézett körül. Szemtelenül mosolygott, ugratta a vesztőket. »Negyezer korona a bank...« Számolgatta a teteket.

— Száz... kettőszáz... ötven... száz... nyolcvan... nincs játék? A bank tizedrésze is alig van kitéve... nem érdemes leadni...

— Hatszáz korona — mondtam gyorsan.

De már meg is bántam. Kétszázat akartam mondani vagy háromszázat... azonban röstel-

tem ; ezeknek itt mégis csak igen nagy úr voltam, istállótulajdonos, ha lovaim nem is futnak már, mindenféle előkelő kaszinók tagja, méltóságos úr. Nem mondhattam be kevesebbet, mint egy könyvügynök. Háromszáz vagy hatszáz, tulajdonképen mindegy. Ha elvesztem, legalább nem kínlódok tovább.

A parket-táncos fölnézett. Büszkén mosolygott ... nagy kitüntetés volt, hogy a bankja ellen játszottam. Ezzel gentlemanné ütöttem.

— Magnifique ! — mondta előkelőn. — Tartom kiváló szerencsémnek ...

Leadta a kártyát, négyem volt, neki kilence. Unottan dobta ki :

— Neuf !

Az istennek se beszélt volna más nyelven, mint franciául. Behajítottam a bankba a hat százast, összehajtogatva, egy csomóban, ahogy a zsebembe gyűrtem. És köszönés nélkül kimentem. Égett az arcom, rettenetesen szégyeltem magamat ... ilyen emberekkel játszani és veszíteni ! Szidtam magamat, káromkodtam. És visszamentem szobámba friss pénzért.

Négy órakor hagytam abba a játékot. Nyertem, veszítettem, megint nyertem. Olyan pillanat is volt, amikor ötezer korona hevert előttem, többet alig is nyerhettem volna ezektől az emberektől. De én még többet akartam. A szerencsét akartam kipróbálni ... hogyan is vagyunk egymással ? Reggel négy órakor ezernyolcszáz koronát vesztettem ... az utolsó százkoronást már nem mertem megkockáztatni. Fölálltam.

Reggel volt már, sugárzó reggel, a terrasz leanderein harsányan csiripeltek a koránkelő

verebek. A hall csatakos volt, egy széken a liftes-fiú aludt. Két öreg asszony a lépcsőt surolta. »Kezit csókolom« — mondták, mikor elmentem vödreik között. Szobám világos volt már; ahogy beléptem, megcsapott a kihűlt cigaretta-füst kellemetlen szaga. Fölrántottam az ablakot. Odaát a 110-esben, mintha csak ezt várták volna, megint megkezdődött a nevetgélés és sugdolózás. Tehetetlen dühvel meredtem a falra, szerettem volna megfojtani őket. Kezem önkéntelenül is ökölbe szorult és vak gyűlölettel, durván, kegyetlenül döngetni kezdtem ezt az átkozott falat . . .

VII.

»A második Jaj elmult, és a harmadik Jaj íme hamar eljő!«

(János jelenésekről XI. 14.)

Későn ébredtem föl, olyan keserves állapotban, mintha reggeltől estig malomkövek között őrlődtem volna. A fejem fájt, a hajam fájt, minden tagom fájt és külön-külön minden csontom. Iparkodtam gondolataimat rendbehozni és visszaemlékezni a tegnapra. A könyvek, a kétezer korona, Olga és Selfridge úr, a parkettáncos és a kártya . . . mindez olyan messze volt már, mintha azóta évszázadok multak volna el. A tükörbe se kellett néznem, hogy tudjam: egyszerre tíz évet vénültem. De, csodálatos módon, nem éreztem többé azt a csüggedést, mely eddig vasravert. Nem törődtem azzal, hogy elvesztettem a pénzemet, nem jutott eszembe,

hogy csak száz koronám van. Valami féktelen élniakarás dolgozott bennem, makacs elszántság, kegyetlen bosszúvágy ... megbüntetni, megalázni, letiporni mindenkit, akinek a szerencse jobban kedvez, mint nekem. A nevető asszonyt, Selfridge urat, az öreg Sonnensteint, a parket-táncost, az egész emberiséget. Ilyen pillanatokban leszünk gonosztevőkké.

Este volt, nem akarózott fölkelnem, majd később, tíz óra felé. Akkor átmegyek Selfridge úrhoz. Nem is kellett a fejemet törnöm, honnan kerítsek friss pénzt? Olyan egyszerű volt a megoldás! Majd ád Selfridge úr!

Megmondom neki, hogy nem várok addig, míg a könyveket eladja, fizessen még egy pár száz koronát, minden haszon az övé. Ez olyan egészséges üzletnek látszott, hogy sikerében egy pillanatig sem kételkedtem. Nyugodt és elégedett voltam, mozdulatlanul feküdtem, halkan fütyörésztem. Azt a magyar nótát, melyet tegnap a folyosón a huszárfőhadnagytól hallottam. Eszembe jutott a szőke asszonyka is, aki mind azt hajtogatta: »Úgy-e, édes vagyok?« Hangosan elnevettem magamat. És kíváncsian figyeltem, nem kél-e visszhangja, nem felel-e rá a nevető asszony? A nevető asszony ... már csak így neveztem. Ki lehet? Mégis csak meg kellene tudni. Olyan könynyen meg lehetne tudni! Csak le kell menni a portáshoz és megkérdezni, ki lakik a 110-esben? Ha nem volnék olyan lusta! ...

De a szomszéd szoba néma maradt. A nevető asszony nincs otthon. Kár! Most jól esett volna hangját hallanom. Kedves, meleg hangját, mely az Olgáét idézte emlékezésembe. Hol van? Talán

Selfridge úrnál? Megint haragudtam magamra. Miért kapcsolom össze ezt a két embert? Hátha nem is ismerik egymást? Végére kell járnom. Ámbár... mi közöm hozzá? Mi közöm Selfridge úrhoz? Véletlenül neki adtam el Olga könyveit, véletlenül ismerte Olgát. Vannak ilyen véletlenek? Bárhogyan iparkodtam is magammal elhitetni, hogy Selfridge úr nagyon kitünő és éppen olyan szentimentális bűvész és hasbeszélő, de nem több, holnap talán meg sem ismerem, éreztem: nem igaz, még nem végeztünk egymással. Nem tudtam tőle szabadulni, befészkelte magát agyamba, nyakamon ült, fogta a kezemet, nem eresztette el többé. Olykor valamelyes nyugtalansággal gondoltam rá, féztam attól, hogy többet tud életemből, mint én az övéből. Sejtettem, hogy akármennyit beszél is, még mindig többet hallgat el. És komédiás-mozdulatainak őszinteségében is bizonytalankodni kezdtem. Minden gyanus volt Selfridge úr körül. Ki tudja, igaz-e az a história, melyet Olgáról elmondott... Talán kieszelte, valami célja volt vele... és velem. De mi? Mit akarhat tőlem? Aztán vállat vontam... Ostobaság! Átkozott, komisz idegek! Hogy minden jöttment, minden apróság, a szomszédból átcsilingelő nevetés is így hasson az emberre!

Tíz óra tájban föltápászkodtam és átmentem Selfridge úrhoz. Még nem volt otthon. Az unalom lekergetett a vendéglőbe. Megvacsoráztam, megittam egy üveg pezsgőt, rágyújtottam egy óriási havannára... egy kicsit kibékültem a világgal és az emberekkel és ezen összevesztem magammal. Hogy ilyen kevés kell ahhoz, hogy ellagyuljak

és megbocsássak! Egy üveg pezsgő, egy jó szivar ... és már elhamvad bennem a gyűlölet lángja, enyhülten nézem az embereket, akiket egy órával előbb meg akartam fojtani. Gyöngeség. Gyógyíthatatlan gyöngeség. Bele kell pusztulni!

A vendéglő terraszán alig egy páran lézengtek. Nyár volt, az emberek inkább Budára mentek, vagy ki a ligetbe. A terrasz levegője fülledt és forró volt. A pezsgő egy kicsit elkábított, hamar lerészegedtem. Három-négy pohár már legyűrt. De azért tovább ittam. Konyakot hozattam. A boyt felküldtem az emeletre, nézze meg, hazajött-e már Selfridge úr? Azzal jött vissza, hogy többször kopogtatott az ajtaján, de nem kapott feleletet. Az ajtó zárva van. Elúntam a várakozást, fizettem és odamentem a portáshoz. Nem tudom miért, nem akartam rögtön Selfridge úrról kérdezősködni, talán szégyeltem a portás előtt, hogy ismerem. Hirtelen eszembe jutott a nevető asszony:

— Mondja kérem, ki lakik mellettem, a 110-esben?

A portás fásultan nézegetni kezdte a kulcsosállványt:

— 110 ... 110 ... egy hét óta üres.

— Üres? De ez éjjel még lakott valaki benne?

— Megnézem ...

Föllapozta a vendégek névsorát, fejét csóválta:

— 110 ... 110 ... egy hét óta üres ...

Szólni akartam, meg akartam mondani, hogy ez lehetetlen, tegnap is, tegnapelőtt is hallottam a nevetgélést, a csókolózást ... de még idejekorán elharaptam a szót. Valami történik itt, valaki játszik velem .... vigyázzunk! Nem, nem álmod-

tam. Nagyon is éber voltam, amikor a szomszéd szobát figyeltem, mikor a falat ököllel döngettem... még most is sajog bele a kezem. Valaki volt odaát. De miért hazudna a portás? Miért mondja, hogy a szoba egy hét óta üres? Nem titok, hogy kik laknak a fogadóban.

— Nézze meg még egyszer!

Felelet helyett odatolta elém a nagy könyvet. A szoba csakugyan üres volt egy hét óta. Azelőtt egy vidéki borkereskedő lakott benne két napig, ő előtte pedig öt napig egy hamburgi ügynök. Asszonynak semmi nyoma. Hihetetlen izgatottság öntött el. Bosszankodtam, de e bosszúság fölött valami sötét félelem bontogatta szárnyát. Mi ez a sok furcsa titokzatosság körülöttem? Be akarnak keríteni, megfogni. Kik? Miért? Mit akarnak velem? Hallottam a nevetést, igenis hallottam és a csókokat. Az idegeim rosszak, de bolond nem vagyok. Hiába mondják, hogy a szoba egy hét óta üres. Igenis, volt valaki a szomszéd szobában, asszony volt. Egy francia dalt énekelt. És a férfi azt mondta neki: »Darling!« Kétszer mondta. Mindent hallottam. És amikor öklömmel megcsaptam a falat, ijedten elnémultak. Valakik voltak ott. »Szeretik egymást«, — gondoltam akkor. Pedig csak engem gyűlöltek, engem akartak megrontani, megzavarni az elmémet. De miért? Miért? Hát nem! Nem! Azért se!

— Kiadó az a szoba?

— Hogyne!

— Kiveszem ma éjszakára . . . talán hosszabb időre is kell majd. Adja ide a kulcsot!

Megkaptam a kulcsot és fölsiettem. Az ajtó előtt valami nyugtalanság állított meg. A folyosó

néma volt és üres. Sehol egy lélek. Mi történik, ha az ajtót kinyitom? Mi vár rám odabent? Csakugyan a lakatlan szoba-e, vagy . . . ? Hallgatózni kezdtem. Semmi nesz. Nekibátorodtam, a zárba akartam dugni a kulcsot, de kezem reszketett. Arra gondoltam, hogy okosabb, ha előbb bemegyek saját szobámba és ott is hallgatózok egy kicsit. Megörültem ennek az egészséges ötletnek. Kinyitottam szobámat és a falhoz lapultam . . . odaát hangtalan, mozdulatlan csönd. Ez megnyugtatott. Visszamentem, de szobám ajtaját nyitva hagytam, lámpámat sem oltottam el . . . Mitől féltem? Attól, hogy esetleg menekülnöm kell? Összeszidtam magamat gyávaságomért . . . nevetséges voltam. Nem mertem egy lakatlan szoba ajtaját kinyitni. Miért is nem szóltam a portásnak, hogy jöjjön föl velem? Vagy legalább valaki erre jönne! Ez a rettenetes csönd . . . milyen ijesztő! Celláikban mindenütt alszanak a a rabok . . . vagy meghaltak? Tegnap milyen hangos volt a folyosó! Ha a huszárfőhadnagy jönne . . . nem, az később szokott hazavetődni. Vagy az az asszonyka az urával . . . Hiába, beteg vagyok. Ez a rémült gyávaság nem természetes. Egy jó orvos, egy okos ember meg tudna gyógyítani . . .

Lassanként valahogyan összeszedtem magamat. Kopogtattam az ajtón. Semmi válasz. Erősebben megzörgettem. Senki sem felelt. Akkor sem, amikor végre erőszakosan, lármásan a zárba dugtam a kulcsot. Még vártam egy percig, aztán alig tudatos mozdulattal megforgattam. Az ajtó kinyilt, a folyosó világossága beömlött a szobába, a szoba üres volt. Lassan kinyújtottam kezemet,

megkerestem a falon a villanylámpa gombját ... Nem tévedtem, a szoba csakugyan üres volt. Nagyot lélekzettem. Üres!

Üres! Ha most elém tárulnak mindazok a borzalmak, amelyektől féltem ... ha egy holttestet látok, Olgát halva vagy élve. Selfridge úrral szerelmes ölelésben összeforrva, vagy mit tudom én mit, talán meg sem lepődöm. És megnyugszom. Hiszen ezt vártam, majdnem kívántam, ez élt bennem, ezért zakatolt a szívem, ezért reszketett a kezem ... félelmem gyümölcsére szomjaztam, gyötrődésem jutalmára, arra, hogy a bizonytalanság ne kínozzon tovább, a titok elmuljon tőlem. Most ez a csöndes, békés, lakatlan szoba hallgatag négy falával minden borzalmaknál ijesztőbb volt. E falak között nevetett valaki, csókolt valaki ... egy asszony! Hol van, hová lett? A bútorokra néztem, a szekrényre, a szabatosan megvetett ágyra, a pamlagra, minden titkok tudóira, mintha tőlük várnék feleletet. Aztán fölfedeztem egy ajtót ... abban a falban, mely a szobát a Selfridge úrétól elválasztotta.

Elnevettem magamat. A nagy titok! Hát ez az? Két egymásba nyíló szoba! Ez ugyan nem boszorkányság. Selfridge úr tudja, hogy ebben a szobában nem laknak, hát egyszerűen kinyitja az ajtót és átsétál ide a szeretőjével. De miért tenné? Hiszen neki magának is van két szobája! Nem, nem. Amilyen egyszerűnek látszott ez a magyarázat, ugyanolyan ostoba is volt. Honnan tudhatta volna Selfridge úr, hogy a szobát nem veszi-e ki valaki éjjel, úgy, ahogy ma én kivettem? Tegnap is kivehettem volna és tegnapelőtt is, hiszen egy hét óta kiadó ... Mi történik akkor? Meg

azután beszéltünk is erről a szobáról. »Egy szoba van köztünk, a 110-es« — mondtam neki, amikor nála voltam. És ő azt felelte : »Igen. Egy asszony lakik benne.« És ez csak most jutott eszembe ! Ime, Selfridge úr is tudott arról, hogy itt egy asszony lakott. És a portás mégis üresnek mondta ! A portás szamár. Holnap beszélek az igazgatóval, ő tudni fogja . . . holnapig se várok. Most rögtön megkérdezem.

Az ajtó felé indultam. Még egyszer végignéztem a bútorokon. A szekrény . . . ki kellene nyitni, megnézni, nincs-e benne valaki ? Gyors mozdulattal felrántottam a szekrény ajtaját . . . senki, semmi ! Az ágy alatt sem. A pamlag . . . A pamlag sarkában valami csillogott. A villanylámpa fénye éppen odaesett . . . egy nagy hajtű volt, teknősbékahajtű. Fölvettem, még érzett rajta valami könnyű, halvány illat. Nem régóta fekhetett ott. És egyik ágára szőke hajszál csavarodott. Olga is szőke volt. Elővettem pénztárcámat és beletettem a hajtűt . . .

Azután lezártam a nevető asszony szobáját. Egy pillanatra még megálltam az ajtó előtt, melyet olyan sokáig nem mertem kinyitni, még figyeltem egy kicsit . . . hátha odabent csak azt várják, hogy elmenjek, már nyílik is a közös ajtó . . . De odabent is, körülöttem is csöndesség volt és Selfridge úr ajtajából még mindig hiányzott a kulcs. A bűvész még nem jött haza.

Lementem a portáshoz . . .

— Ha Selfridge úr hazajön, mondja meg neki, hogy kerestem és a kávéházban várom . . .

A portás szórakozottan nézett végig a kulcsos állványon, aztán hirtelen mozdulattal homloká-

hoz kapott, mint akinek most jut eszébe valami:

— Selfridge úr ma reggel elutazott.

Meg kellett fogóznom, hogy el ne vágódjak. Csak nagynehezen tudtam kinyögni:

— Elutazott?

— Egy pár napra ... azt mondta.

— Hová?

— Bécsbe.

Leültem és magam elé meredtem. Elutazott! Mintha megérezte volna, hogy pénzt akarok kérni tőle. Várnom kell ... egy pár napig, ki tudja meddig? Harminc korona volt a zsebemben és egy hajtű ...

VIII.

»Hétfőn uj életet kezdek ...«

(Én.)

Londoni emlék:

Elegáns redingoteban, cilinderrel a fején, sárga keztyüvel a kezén egy gentleman megy végig a Piccadillyn. Lassan, méltóságosan sétál, de egy kis baj van vele. Mellén is, hátán is óriási plakát lóg. Aféle sandwich-ember. A plakáton ez áll: »Apám lord Hawthorpe. Legfiatalabb fia vagyok. Egy szinésznőt vettem feleségül. Családom azóta tudni sem akar rólam. Évek óta reménytelenül pörösködök atyámmal és két bátyámmal örökségem miatt. Uraim, segítsenek rajtam!« Egy pár ember megáll, elolvassa a plakátot és nevetve tovább megy. Lord Hawthorpe legfiatalabb fia nem törődik a nevetőkkel, bátran

és büszkén, az igazságba vetett erős hittel viszi tovább plakátjait ... hátha valamikor mégis csak hozzá jut a vitás örökséghez!

Ez a furcsa jelenet jutott eszembe a szálló halljában, amikor vagyonomat megszámláltam. Nekem is ilyesmit kellene csinálnom, nyakamba akasztanom két plakátot: »Gazdag rokonaim vannak, de nem kérhetek tőlük pénzt, várnom kell, míg meghalnak. Uraim, segítsenek rajtam!« Rokonaim elszégyelnék magukat és talán összegyűjtenének számomra egypár ezer koronát, hogy ne botránkoztassam tovább a világot.

Mérgesen nevettem ezen az elkeseredett badarságon. Hogy még nevetni is tudtam! Harminc korona volt a zsebemben és Selfridge úr elutazott. Ki tudom-e várni, hogy visszajöjjön? És ha visszajön is ... most már meg voltam félemlítve, már nem láttam olyan bizonyosnak, hogy pénzt kapok tőle. Hátha azért utazott Bécsbe, hogy a könyveket eladja ... és nem tudta eladni! Mi lesz velem? Mit csináljak harminc koronával? Nem mindegy, van-e vagy nincs? Dühösen néztem a két nyomorúságos bankóra. Széttépjem, kidobjam az ablakon? Aztán kétségbeesett ötletem támadt ...

Bementem a kártyaszobába, a játék javában folyt már. A társaság kevesebb tisztelettel, de több melegséggel üdvözölt, mint tegnap. Ahogy a jó barátot szokták. Az öreg Sonnenstein egy üres székre mutatott ... üljek be! Intettem neki ... majd később, most csak nézni akarom, ki mit tud? Istenem! Harminc koronám volt ... nevetségesen kevés pénz! És a játék sokkal vadabb volt, mint tegnap.

Három üveg pezsgő már elfogyott, most bontották a negyediket.

Az öreg Sonnenstein adta a bankot, kegyetlenül nyert, a parkett-táncos éktelenül veszített, ide-oda repültek a százasok, az ezresek. Senkisem tett száz koronánál kevesebbet. Mit akartam itt harminc koronával? Ezt a kis tétet el se fogadták volna... Az öreg Sonnenstein ingerkedett velem:

— Méltóságos uram, hát nincs üzlet? Szükségem lenne egy kis pénzre!

— Ezer korona! — mondtam nyugodtan.

Hogyan mertem? Nem tudom. Valami biztatott, csábított, éreztem, hogy nyerek. Nyugodt voltam, egy pillanatig sem gondoltam arra, hogy veszthetek is és nem tudok fizetni, megvan a kávéházi botrány a letört gavallér körül. Sonnenstein egy másodpercig habozott... pénzt nem vettem elő... talán nincs is ezer koronám... mindez átcikázott az agyán. De mégsem merte elhinni; még mindig igen nagy úr voltam neki, én, a leghitványabb ebben a hitvány kompániában. Bólintott és leadta a kártyát. És nyertem. Sonnenstein némi bánattal tolta felém az ezrest, a multból még adósa voltam egy pár ezer koronával, az orrán láttam, szeretné levonni, de nem merte. Intettem neki:

— Ott marad.

Vigyorogva, szemérmetlenül kérdezte:

— Törlesztés?

— Új tét!

Megnyertem a parólit is. Mindez olyan egyszerű, olyan természetes volt... így kellett lennie. Sonnenstein besöpörte elpusztult bankjának a

maradékait, egy pár száz koronát és a kártya más kézbe vándorolt. Leültem az üres székre Sonnenstein mellé, szívemben, agyamban, minden ujjamban éreztem a nyerést, tudtam, hogy a szerencse hozzám szegődött, ma kifosztom őket. Hiszen ott volt zsebemben a nagyszerű kabala, a bűbájos talizmán, a nevető asszony hajtűje... drága segítség, a nagy Zoroaszter ajándéka, vagy a hatalmas Baal-Zebothé, minden ördögök királyáé. Ott várt a pamlag sarkában, számomra tették oda, hogy megtaláljam, a mennyországból esett le vagy a pokol vetette föl, vagy csakugyan egy asszony szőke hajából hullott ki... egy olyan asszonyéból, akiből sugárzik a szerencse, mint a napból a fény. Megint Olgára gondoltam... hátha az övé, ő küldte, hogy másodszor is megmentsen az elpusztulástól?

Egész éjjel őrülten nyertem. Kíméletlenül, kegyetlenül játszottam, keresztülgázoltam mindenkin. A parkett-táncos már órák óta nem beszélt franciául, a könyvügynök nagy zsidó átkokat rebegett és Sonnensteinnak már egy garassal sem tartoztam. Mindenki részeg volt az italtól, a veszteségtől, a főzöttségtől, csak én voltam józan, én, aki már részegen mentem oda és azóta is folyton ittam. Reggel négy órakor abbahagytam a játékot. Tizenötezer koronát nyertem, csak azért nem többet, mert senkinek sem volt már pénze... és Sonnenstein tartozott nekem kétezer koronával! Még ezret kért kölcsön holnap estig, becsületszóra... ahogy én szoktam tőle.

Megint hajnalban mentem fel szobámba, mint tegnap, a liftes fiú megint aludt a széken, a hall

megint csatakos volt és a mosogató asszonyok, mikor vödreikbe belebotlottam, megint azt mondták: »Kezit csókolom.« De micsoda boldogság dalolt ma bennem! Diadalmas hős voltam, a világ ura tizenötezer koronával! A tegnap nem volt igazi csata, ma, ma dőlt el a világ sorsa. Győztem, élek, itt vagyok, itt maradok, boldog leszek. Megfogtam a szerencsét, többé nem eresztem el. Nyerni fogok, minden nap nyerni fogok, visszanyerem minden pénzemet, visszanyerem magamat a régi társaságomba, megint úr leszek, megint lesznek lovaim, jók... és akkor új életet kezdek, komoly, értékes, nagyszerű életet a magam és mások örömére. Milyen könnyű és egyszerű minden, mihelyt az emberre csak egy kicsit is rámosolyog a szerencse! A 110-es szoba titka, a nevető asszony, Olga utolsó levele, Selfridge úr guillotineos boszorkánykonyhája... hová lettek ezek az izgató dolgok, ezek az érdektelen dolgok a ragyogó hajnalban? Elmultak, talán sohasem is voltak! Beteg voltam, rosszak voltak az idegeim? Soha egészségesebbnek nem tudtam magamat... józan vagyok, nyugodt vagyok, el merem oltani a lámpát, be merem húnyni a szememet, már alszom is édesen, boldogan, úgy, ahogy hónapok óta nem aludtam. Rémek nem kínoznak többé, nem álmodok a nagy Zoroaszterrel, nincsenek álmaim.

Átaludtam a napot és mosolyogva ébredtem föl, uram istenem, de szép is az élet! Tizenötezer korona ide vagy oda — ezen mulik minden. És több is lesz. Nem sietek, ráérek, lassan, kényelmesen, gyönyörködve fogom a pénzt összenyerni. És dédelgetni fogom, mint a zsugori, aki-

nek édes gyermeke minden garas. Vigyázok, hogy soha többé bajba ne kerülhessek. Örökre elmult tőlem minden veszedelem, fiatal vagyok, erős, gazdag. Selfridge urat nem ismerem. És, hogy mi történik mellettem a szomszéd szobában? Mi közöm hozzá? Gentleman vagyok, nem szoktam hallgatózni. Igaz, hogy bajban lettem volna, ha tegnap véletlenül elveszítem azt az ezer koronát ... de nem veszítettem el, meg kellett nyernem, meg is nyertem, igazam volt. És ha egyszer több pénzem lesz, aranyba foglaltatom a nevető asszony hajtűjét, kirakatom brilliántokkal és minden este imádkozok hozzá.

Még az ágyban feküdtem, amikor kopogtattak az ajtón. Selfridge úr küldte be hozzám az inast. Megérkezett Bécsből, megtudta, hogy tegnap kerestem, otthon van, átmegyek-e, vagy ő jöjjön-e át hozzám? Üzenjek neki, parancsoljak vele.

Egy pillanatig haboztam, szóba álljak-e még Selfridge úrral, hiszen alig lesz rá szükségem többé. Azt a pár száz koronát, ami a könyvek révén esetleg még jár nekem, megkapom amúgy is ... ha ugyan rászorulok. De nem akartam udvariatlan lenni, különben is kerestem tegnap, hát megüzentem neki, hogy egy félóra mulva átmegyek.

Gyorsan öltözködtem, amikor a szomszéd szobában megint megcsendült a francia dalocska. Ugyanaz a dal, melyet egy ízben már hallottam. A nevető asszony énekelt ... és a szoba kulcsa nálam volt! A szoba az enyém, tegnap este kivettem. Hol volt tegnap a nevető asszony és hogyan került ma vissza oda? Csak a Selfridge úr szobáján keresztül ... ha nem a kulcslyukon

suhant be. Tegnap még nagyon izgatott volna ez a boszorkányság, ma mosolyogtam rajta. Volt pénzem, tehát egészséges voltam, józan és bátor. Fölkaptam a 110-es szoba kulcsát és kirohantam a folyosóra. Gondolkozás nélkül kinyitottam az ajtót, amely előtt tegnap olyan sokáig tépelődtem. Jogom volt hozzá, ma már az én szobám ajtaja volt!

Meglepődve álltam meg: a villany égett, de a szobában nem volt senki. Megismételtem a tegnapi komédiát, az ágy alá néztem, kinyitottam a szekrényt, földúltam az ágyat, félrehúztam a függönyöket, de senkit sem találtam.

Egy kicsit megzavarodtam. Hiszen lehetséges, hogy itt volt, Selfridge úr átküldte, mert engem vár, nem akarta, hogy lássam. Itt volt és amikor meghallotta, hogy valaki nyitja az ajtót, visszaszökött a 111-esbe. Arra már nem volt ideje, hogy a villanyt eloltsa ... ha ugyan ő gyújtotta meg ... az is lehet, hogy tegnap nem csavartam le ... majdnem bizonyos, hiszen tegnap még féltem a sötétségtől. Vagy a szobalány hagyta égve este, mikor a szobát rendbehozta ... mit tudom én! Odamentem az ajtóhoz, amely a két szobát összekötötte és óvatosan megnyomtam a kilincset. Az ajtó zárva volt. Öklömmel megfenyegettem a 111-est:

— Komédiázol velem? Vigyázz! Most már nem lehet! Csak addig voltam gyönge, amíg szegény voltam...

És átmentem hozzá. Egyedül volt.

IX.

»A hüvelykujj az ember.«
(D'Arpentigny kapitány.)

Selfridge úr kitörő lelkesedéssel fogadott és boldogan simogatta tömör fekete szakállát.

— Igazán örülök, hogy megint látom... Jó hírt hozok, nagyon jó hírt. Egy bécsi antikvárius alkuszik a könyvekre. Még nem egyeztünk meg, négyezer koronát akar adni, én hatot kértem. De másokkal is tárgyalok... Már említettem önnek Babrookot, ismeri? Sidney Babrook, a parafakirály, régi ismerősöm... most Bécsben van. Szenvedélyes spiritiszta, nagy okkultista, gyüjtő... írtam neki. Voilà!

Tegnap még csakugyan megörültem volna ennek a jó hírnek, ma nem érdekelt. Mohón néztem körül, a nevelő asszonyt kerestem. Láttam a fekete függönyt, amely mögött a guillotine áll. És láttam a nagy perzsaszőnyeget, amely a 111-esbe nyíló ajtót eltakarta. Ez valamelyest megnyugtatott: Selfridge úr nem vehette észre, hogy odaát megnyomtam az ajtó kilincsét.

— Ezért mentem Bécsbe — mondta, miközben a szekrényből megint kivette a konyakot.

De én odább toltam a poharat.

— Köszönöm, nem iszom.

Csodálkozva nézett rám:

— Valami baja van?

— Ellenkezőleg. Hónapok óta nem volt jobb napom...

— Annál jobb! Annál jobb!

Hátratolta manzsettáját és megdörzsölte a kezét, ahogy szokta. Töltött, egy pillanatig gyönyörködve nézte az aranyosan csillogó italt, azután rámköszöntötte :

— Még sok ilyen jó napot kivánok.

Egy kis csodálkozással néztem rá. Mintha némi enyhe gúny csendült volna ki szavaiból. De már kitárta két karját és mélyen meghajolt :

— Azt mondta a portás, hogy ön tegnap beszélni akart velem !

Már tudtam, mit fogok hazudni. Mosolyogva mondtam :

— Nem fontos. Ön olyan kedves volt és megigérte, hogy megnézi a kezemet . . . egyszer, ha az idegeim jobb állapotban lesznek. Tegnap váratlanul megjavultak . . .

Selfridge úr finoman mosolygott :

— Mennyivel ?

Éreztem, hogy elpirulok :

— Nem értem . . .

Mentegetőzni kezdett :

— Bocsánat, illetlen kérdés volt . . . de ön tudja, a kávéházi pincérek . . . hallottam, az éjjel sokat nyert . . .

— Lehet ; de nem tudom, mi köze ehhez ?

— Semmi. Legföljebb örülök neki. És hogy szóba hoztam ? Megtehettem volna azt is, hogy a tenyerébe nézzek és onnan olvassam ki . . . akkor nem kérdezte volna, mi közöm hozzá !

Olyan nyugodtan, annyi fensőséggel beszélt, hogy elröstelltem magamat :

— Kedves Selfridge mester, nem akartam megbántani . . .

Leintett :

— Megbántani? A beteg az orvost? Nem tudja, hogy amikor tenyerét ideadja, ideadja minden titkát, egész életét, multját, jövőjét, vágyait, gondolatait, szerelmeit... mindent! Megtudok mindent és önnek csak annyit árulok el, amennyit akarok. Megmondom az igazat vagy hazudok... ahogy helyesebbnek itélem. Ön pedig nem hazudhat... meztelenül áll itt, ruha nélkül, test nélkül... levetett mindent!... meztelen, mint a tenyere... Ön nem bánthat meg!

Megfogta a kezemet, fölemelte, ide-oda forgatta, aztán ellódította:

— Meg se nézem! Még sokkal többet kell nyernie ahhoz, hogy nyugodtan megmutathassa...

Leült, töltött és gyorsan fölhajtott egy pohár konyakot. Mérges volt. Amióta ismerem, először. Megszeppenve néztem hol rá, hol a tenyeremre. És csak hosszabb szünet után mertem megszólalni:

— Olyan rosz a tenyerem?

Vállat vont:

— Mit tudom én? Nem néztem meg.

— Olga sokszor nézegette — mondtam, inkább magamnak. — Sohasem mondta meg, mit olvas benne...

Selfridge úr furcsán nézett rám:

— Hát hisz az eféle jóslásokban?

— Magam sem tudom... Félig!

— Mint a legtöbb ember. A jót elhiszi, a roszzsat nem...

— Nem egészen így van. Egy pár hét óta magam is foglalkoztam egy kicsit ezekkel a dolgokkal, olvasgattam az Olga könyveit... Őszintén megvallva, nem nagyon értettem, elegendő tü-

relmem se volt hozzá . . . de az, amit a kézről olvastam, elég valószínűnek tetszett. Magam is nézegettem a kezemet . . .

— És most azt szeretné tőlem megtudni, jól látta-e ?

Felelet helyett odanyujtottam kezemet. Megfogta és behajlította hüvelykujjamat :

— Ez is elég. A hüvelykujjban minden megvan. Mutasd meg a hüvelykujjadat és megmondom, ki vagy ? Az önét már láttam . . . ó, nem most . . . akkor, amikor először találkoztunk. Minden új embernek megnézem a hüvelykujját . . . és mire kezet szorítunk, mindent tudok róla. Az ilyen puha, fehér, gödröcskés kéz, mint az öné, lustasággal, energiátlansággal vádolja gazdáját . . .

— Ezt én is tudom. Minden laikus tudja.

— De csak nagyon kevés okul belőle. Ön sem. Mert ha elmenne fát vágni, már nem lenne ilyen szép kövér keze és mellékesen hasznos munkát is végezne . . . Ez a húsos tenyér, benne a hatalmas Vénusz-hegy, a lefelé vastagodó hegyes ujjak . . .

— Tudom, tudom . . . Egy kokottnak a keze. Szeretek jól enni, inni, szeretem a jó szivart, a finom cigarettát, szeretem magamat, a könnyű szerelmeket, a pénzt, a földi örömöket . . . És a kezem azért olyan fehér, síma és ránctalan, azért nem hat rá se hideg, se meleg, mert önző, amilyen a lelkem, arra se hat semmi. A kéz a lélek tükre s a többi, s a többi, ezt is tudja mindenki.

Selfridge úr mosolygott :

— No lám ! Ilyen jól ismeri magát ? Mégis több haszonnal forgatta D'Arpentigny kapitány

chirognómiáját, mint ahogy képzeltem ... És a hüvelykujja? Mit tud a hüvelykujjáról? Foglalkozott vele?

Úgy faggatott, mint a tanító a kis diákot. Eleresztette a kezemet.

Megelégeltem a vallomásokat.

— Nem — mondtam lassan — nem foglalkoztam vele.

— Kár! — mondta Selfridge úr.

Behúnyta szemét és elmélázott.

Visszagondoltam az elmult hetek átvirrasztott éjszakáira, mikor álomtalanul görnyedtem Olga könyvei fölött, tenyeremet és ujjaimat vizsgáltam, vagy a tükörben koponyám formáját és dudorodásait, szememet és szemöldökömet, hogy megtaláljam magamban valahol az *akarat* külső, látható jeleit ... és hiába, mindig hiába! Egész életem igazolását láttam abban, hogy ezek a jelek hiányzanak rólam, igazolását mindannak, ami történt, ahogyan történt. Valahogyan megfordítottam a dolgot, kívülről vártam segítséget, ahelyett hogy belül próbáltam volna akarni ... és hogy segítség nem jött, mentségem volt mindenre; ártatlan vagyok, nem én tehetek róla, ilyennek születtem, nem tudom magamat ebből a tespedésből kitépni, lesz ahogyan lesz ...

— Kár! — ismételte Selfridge úr egy kis szünet után. — Két rövid izület, széles gyökér ... Nagyon tanulságos hüvelykujj! .... Mi is van benne? Nagy érzékiség, nemtörődömség, könnyelműség, csüggedés. Hirtelen föllobbanó lelkesedés után nagy elernyedés. Határozatlanság. Hamar kétségbeesik, éppen olyan hamar vigasztalódik. Folyton tervez és sohasem végez. Semmi

ellentállás. Rabja szenvedélyeinek, nem tudja fékezni magát. Vakmerő és gyáva. Babonás. Soha senkihez sem volt jó, senkit sem szeretett . . . mit mondjak még ?

— Köszönöm, semmit. Ez is elég.

Nevettem, de aligha őszintén. Selfridge úr komolyan nézett rám :

— Ez kegyetlen kritika, de a hüvelykujj nem csal.

Nem, nem csalt. Az voltam, akinek Selfridge úr mondott és nagyon jól tudtam, hogy az vagyok. Még több. Még rosszabb. Egy kis ideig mind a ketten hallgattunk. Selfridge úr töltött. Nekem is. Ittam . . . most kellett az itala.

— Miért nem próbál magán segíteni ? — kérdezte majdnem apáskodón.

Vállat vontam :

— Lehet ?

— Mindent lehet. Ha önben magában nincs elég erő, miért nem támaszkodik valakire ?

— Önre ?

— Akár rám is. Azért, mert egyszerű artista vagyok, bűvész, ön pedig előkelő ember, nagy úr ?

— Nem is vagyok olyan nagy úr, ön pedig nem is olyan egyszerű bűvész. Köszönöm, hogy ilyen jó hozzám, de tulajdonképen semmi bajom . . .

Most Selfridge úr vonogatta a vállát :

— Annál jobb. De szabad valamire figyelmeztetnem ? Ön tegnapelőtt egy pár ócska könyvet akart az antikváriushoz küldeni. Aligha teszi, ha nincs igen nagy szüksége a pénzre . . . mert hiszen az a tudatlan kereskedő száz koronát sem adott volna érte. Száz koronáért megvált volna Olga

könyveitől, amelyekhez mégis csak köti valami emlék. Nem nehéz kitalálni, hogy semmi más eladnivalója nem volt már . . .

— És ha így is van . . .

— Akkor sincs jogom ahhoz, hogy beleavatkozzak az életébe. Ezt akarta mondani. Igaza van. Nem is tettem volna . . . de a portás azt mondta, hogy ön tegnap beszélni akart velem, még azt is megüzente, hogy a kávéházban vár. Uram, én gondolkozó ember vagyok . . . törni kezdtem a fejemet azon, hogy mit akarhat tőlem ? Ne haragudjon, de erre csak egy józan feleletet tudtam . . . Pénzt ! Még pénzt, mert azt, amit kapott, már elkártyázta.

Fagyosan, gúnyosan beszélt. Bennem valami düh kezdett forrni, arcom elsötétedett. Selfridge úr hátratolta manzsettáját és megdörzsölte a kezét :

— Ma egész nap vártam, mikor fog jelentkezni ? De hiába vártam. Azután megtudtam, hogy az éjjel sokat nyert . . . és ebből azt is, hogy ma már nincs szüksége rám. Ma már nincs, de tegnap még volt, ez tiszta sor. Vagy azt akarja elhitetni velem, hogy tegnap késő éjjel a tenyerét akarta nekem megmutatni ? Nem, méltóságos uram, velem nem lehet komédiázni . . .

Indulatosan csaptam az asztalra :

— De velem sem ! Mit akar tőlem ? Mondja meg őszintén, mit akar ? Valamit akar, érzem. Valamit tervez velem. Mit ? Mióta ? Mire kellek önnek ? Tud rólam mindent . . . Ki tudja, mióta settenkedik körülöttem, megfigyel, kémkedik, várt az alkalomra, hogy hozzám férkőzhessen ! Miért ? Ki maga ? Mi maga ? Az Olga

könyvei ... ez kapóra jött ... azzal kezdődött a szédítés, a komédia, a hókusz-pókusz ... a guillotine, Olga rémes históriája, az üres boríték, a nevető asszony ...

Selfridge úr, aki eddig türelmesen hallgatta kifakadásomat, most fölnézett :

— Miféle nevető asszony ?

— Bájos szomszédunk, a 110-es ... aki az imént azt a francia dalt énekelte, azután nyomtalanul eltünt. Ön persze nem ismeri. Nem tudja, hová lett. Ön nem tud semmit, ön komoly ember, bölcs, tudós, gazdag, egészséges, nyugodt, önnel nem lehet komédiázni. Ezt ön mondja nekem, a feldúlt, agyonkínzott, beteg embernek ! Hát igen, tegnap pénzt akartam kérni, eltalálta. Ma pedig nincs többé szükségem rá, ezt is eltalálta. Kimásztam abból a bűvös körből, melyet körém rajzolt. Elkésett, kedves mester. Tegnap kellett volna ... ma már megint úr vagyok. Szabad vagyok, meggyógyultam.

Mennél jobban dühösködtem, annál szelídebb lett Selfridge úr. Szörnyűködött, fejét csóválta :

— Hogy mi mindennel vádol ! Ördöngösséggel, bűbájossággal, a jó isten tudja, miféle ravaszkodással ! Miért tenném ? Mit akarhatok öntől ?

— Azt én is szeretném tudni.

— Barátságát ? Nem vagyok hiú. Segítségét ? Eddig is megálltam a magam lábán. Csak én segíthetnék magán. Miért nem gondol arra, ami legegyszerűbb és legtermészetesebb ? Miért nem mondja azt : »Ez a Selfridge, amilyen furcsa, olyan derék fiú ... látja, hogy bajban vagyok, ... szeretne rajtam segíteni, de nem tudja a módját, mert nem vagyok hozzá őszinte ... ha bízni tudnék

benne, ha elmondanám neki . . . talán kieszelne valamit, hogy megint talpra állhassak . . .« Mikor ma este megláttam, megörültem. Azt hittem, azért jött . . .

— Nem. Nem kell semmi.

— Nem bízik bennem. Sajnálom. De ami késik, nem múlik. Kártyázni fog és el fogja veszíteni a pénzét. Azután majd visszajön, letörten, szégyenkezve . . . Ettől szerettem volna megkímélni. Most kellene valamit csinálnia, most, amíg pénze van . . . de úgyis hiába beszélek !

Éreztem, hogy igaza van. De apáskodása, mely mögött még mindig valami ravaszságot sejtettem, bosszantott. Az ostobaság, a dacosság és a gőg démonai ellene uszítottak. És tizenötezer korona volt a zsebemben . . . ez a pénz sohasem fogy el ! És odalent a kávéházban már keverik a kártyát ! Fölálltam és fagyosan elbúcsúztam tőle. Kitárta két karját és szomorúan meghajolt . . . a mutatvány nem sikerült !

Mikor kifelé indultam, hátam mögött megint fölcsengett a nevető asszony hangja, a francia dal. Ijedten fordultam meg. Selfridge úr mosolyogva mentegetőzött :

— Csak én voltam . . . Joë Selfridge, bűvész és hasbeszélő . . .

X.

Vae Soli!
(Ecclasiastes IV. 10.)

Ezen az éjszakán ötezer koronát vesztettem. Nem lepődtem meg, ennek így kellett történnie. A bűvös hajtűt megfosztotta szerencsehozó erejétől az a pillanat, amelyben megtudtam, hogy a nevető asszony nincs, sohasem is volt. Csak Selfridge úr van, mindig és mindenütt csak ő. Éjjel ő ólálkodik az üres szobákban, nevet, énekel, csókolózik, pokoli tréfákkal gyötri álmatlan szomszédait. Talán a hajtűt is ő tette a pamlagra . . . vagy a szobaleány vesztette el takarítás közben. Akárhogyan is van, eldobhatom. Nem a nevető asszonyé, nem Olgáé, nem talizmán, csak hajtű!

A nevető asszony! Mennyire élt már bennem! A hangja, a szőke haja . . . Olgáé. Ha az utcán meglátom, ráismerek: ez az. De nem látom meg. Meghalt. Meghalt, mint a másik. És haragudtam Selfridge úrra, ezt is ő vette el tőlem. Mind a kettőt! Ez az ember! Gyűlöltem és féltem tőle. És vonzott hozzá valami, éreztem, hogy hiába kapálózok, nem bírom kikerülni. Rám nehezedett erős akaratával, megbűvölt, mint kígyó a madarat. És megátkozott. Megmondta, hogy pénzemet el fogom veszteni. Mi lesz akkor? Hogyan kopogtassak be hozzá? Micsoda szégyen! Miért is nem hallgattam rá? Mitől féltem? Mi történhetett velem?

Körülbelül egy hétig vergődtem így rettenetes határozatlanságban. Kártyázni már nem nagyon mertem, az első ötezer korona után elvesztettem a másodikat is. A maradékkal kétségbeesetten

fösvénykedtem. Megint ivásra adtam fejemet, kábultan, félig részegen üldögéltem szobámban, szinte fájt, hogy még mindig van pénzem, még nem kell Selfridge úrnál jelentkeznem. Valami vad kéjjel vártam azt a kínos pillanatot, amikor be kell kopogtatnom hozzá alamizsnáért. Mit fog mondani ? És akar-e, tud-e még akkor is segíteni rajtam ? Ó igen, tud is, akar is . . . éreztem, hogy éppen olyan türelmetlenül várja ezt a pillanatot, mint én.

Egész héten alig találkoztunk. Egyszer-másszor a lépcsőn. Nagyon alázatosan köszönt, én hűvösen fogadtam. Nem álltam szóba vele, pedig szerettem volna odarohanni hozzá és megmondani : »Itt vagyok, nem bírom tovább, segítsen rajtam, vagy veszítsen el, mindegy ! Megadom magamat !«

A 110-es kulcsát régen visszaadtam, nem volt többé mit keresnem abban a szobában. Lakó költözött bele, egy köhögő, krákogó öreg úr, éjjel-nappal köhögött, gyötrelem volt hallani. Amúgy sem tudtam aludni, ez az öreg úr aztán végképen kiüldözött szobámból. Éjszakáim nagy részét megint a folyosón virrasztottam át, megállás nélkül való vad nyargalásban. Sok százszor elrohantam Selfridge úr ajtaja előtt és minduntalan kínzott a kísértés, hogy benyissak hozzá. Szinte azt reméltem, hogy ez az ajtó egyszerre csak kinyílik, a küszöbön megjelenik Selfridge úr és azt mondja : »Úgyis tudom, hogy szeretne bejönni, méltóztassék !«

Egy ilyen éjszakán, már hajnaltájban furcsa dolog történt. A folyosó végén voltam, amikor Selfridge úr ajtaja csakugyan kinyílt és a szobá-

ből egy nő surrant ki. Nem nézett hátra, úgy hogy nem vehetett észre, különben is óvatosan a falhoz lapultam. Én sem sokat láttam belőle, csak annyit, hogy karcsú, magas, szőke. Világoskék pongyola volt rajta, lábán pedig piros papucs. Sietett, majdnem szaladt, befordult a legelső kanyarodásnál és mire lassan, nagyvigyázva utána lopóztam, már régen eltünt. Nem hallottam, ajtózáródást, ebből arra következtettem, hogy más emeleten lakik.

A Majestic-szállóban sok kokott lakott és éjszakai vándorlásaimon gyakran találkoztam magános nőkkel, akik szerelemre felkészülve osontak be egyik-másik gavallér szobájába. Láttam fiatal és öreg urakat is, akik kalandéhesen kopogtattak a hamar nyíló ajtókon. Sohasem törődtem velük, megvetettem őket. Amilyen nagyszerűnek éreztem azt, ha engem hajtott a szomjúság egy asszony felé, olyan kómikusnak láttam minden más férfiban a vágyakozást. Elképzeltem őket a hevülés szent pillanataiban és nevettem csúnyaságukon. Az asszonyoknak is csak azt a csókját tudtam megérteni, amelyet nekem adtak, a többit, féktelen önzésemmel igazságtalanságnak láttam, ellenem elkövetett árulásnak. Gyűlöltem minden nőt, aki nem enyém, mást mer szeretni. De haragom csak másodpercekre lobbant föl, nyomban fásult únottságba hamvadt és egy hazug, de megnyugtató bánom-is-énnel elintéztem a dolgot.

Most is csak azért láttam furcsának, mert a piros papucsos nő Selfridge úr szobájából jött ki. Ötszáz szobája van a szállónak. Akármelyikből jön ki, nem törődök vele . . . de a III-es . . .

ez furcsa és gyanús volt, mint minden Selfridge úr körül.

Ki volt ez a nő? És miért járt Selfridge úrnál, mit főztek együtt? Szerelmet, gonoszságot, vagy mind a kettőt? De ügyetlen is voltam! Utól kellett volna érnem, jól megnéznem ... alkalmasint fiatal és csinos. Milyen kedvesen szaladt a piros papucsban ... karcsú és finom bokája volt, szép lába! Mérgemben fogamat csikorgattam. Gyűlöltem Selfridge urat ... gazember, gazember. Öreg és kopasz, csúnya fekete szakáll éktelenkedik az állán ... és hozzá mer nyulni egy üde, friss asszonyhoz, talán egész éjjel csókolta. És most jóllakottan, kábultan alszik és sok pénze van, nem fél a holnap'ól, jókedvűn ébred, nagyszerű étvággyal reggelizik, hátratolja manzsettáját, kezét dörzsöli és vár ... engem vár, azt várja, mi lesz velem? Én meg itt mászkálok a folyosón, nem tudok aludni, félek az élettől, a haláltól, a mától, a holnaptól; elszalad előttem egy pirospapucsos asszony, szőke haja csillog a hajnalban és nem rohanok utána, hogy megfogjam és drága zsákmánynak elcipeljem! Csak átkozódok, fogamat csikorgatom ... és várok. Én is várok. Mire? Nem volna okosabb fölmenni az ötödik emeletre és fejest ugrani a lift torkába?

Szórakozottan, gépiesen elindultam a lépcsőn fölfelé. Be sokszor megtettem már ezt az utat ... és mindig visszajöttem. Mindig meggyávultam, kijózanodtam míg fölértem az ötödik emeletre. De most csak a harmadikig jutottam el. A legfelső lépcsőfokon megálltam ... és babonás csodálkozással meredtem a piros szőnyegre. Egy

pár lépéssel odább a szőnyegen egy hajtű feküdt, ugyanolyan, amilyet vagy tíz nap előtt a 110-es szoba pamlagán találtam. Fölvettem. Mintha ugyanaz az illat ömlött volna ebből is, csak erősebben, melegebben . . .

Furcsa gondolatokkal mentem vissza szobámba. Hiszen a két hajtű között nem kellett kapcsolatnak lennie. Ezt bizonyosan a pirospapucsos nő veszítette el futása közben, most esett ki jól-rosszul megtűzött hajából. A másik, a régi . . . az is az övé volt ? Mind a kettő egyszerű, közönséges hajtű, egy szobalányé is lehetett volna . . . de az első emeleten mind a három szobalány fekete, az első hajtűre pedig egy szőke hajszál csavarodott. És a pirospapucsos nő is szőke . . . Vannak ilyen véletlenek ? Nincsenek. Az első hajtű is az övé . . . Selfridge úr vette el tőle, ő tette a pamlagra, hogy ezzel is élőbbnek mutassa a nevető asszonyt, aki nincs . . . De honnan tudhatta Selfridge úr, hogy éppen én fogom kibérelni azt a szobát és én találom meg a hajtűt ? Nem, ennek nem volt értelme. És zúgó aggyal gondoltam arra, hogy ha a hajtű nem szándékosan, hanem véletlenül maradt a pamlagon, akkor mégis volt a 110-es szobában egy nő . . . a pirospapucsos, vagy más . . . és az a nő talán csókolt és nevetett is . . . és akkor a nevető asszony mégsem egy hasbeszélő orfeumi mutatványa, hanem valaki élő . . . és Selfridge úr hazudott !

Éreztem, hogy nem bírom tovább. Másnap este összeszedtem elpusztult akaratom morzsáit és átmentem hozzá.

Egész nap készülődtem erre a látogatásra. Megfogadtam, hogy vigyázok magamra, megfékezem

indulatimat, nem iszok, okos leszek és ravasz, komédiázok is, ha muszáj. Ezt ezerszer is elismételtem magamnak, csökönyösen, mint valami leckét, melyet estére tudnom kell. Le is írtam egy párszor, büntetésnek.... olyan kevéssé bíztam már magamban!

Nem üzentem Selfridge úrnak, meg akartam lepni. Hasznosnak ítéltem, hogy váratlanul toppanjak be hozzá. Bolond hadvezér az, aki maga figyelmezteti az ellenséget arra, hogy támadást tervez.

Selfridge úr nagyon barátságosan fogadott. Nem lepődött meg, amikor meglátott, nem mutatott káröromet, szerény és mosolygó volt, mint mindig.

— Csak az állatkáimat intézem el, — mondta bocsánatkérően — aztán az öné vagyok.

Ott állt a kalitka előtt, amelyet eddig csak letakartan láttam. Együgyű jámborságom sohasem volt kíváncsi arra, mi van a kalitkában... Mi lehet egy kalitkában? Valami madár. Selfridge úr kalitkájában hat fehér egér volt. Tenyeréből etette őket.

— Egy kicsit állatszelidítő is vagyok — magyarázta mosolyogva. — Kedves kis állatok! Meg tudja különböztetni egymástól őket?

— Dehogy tudom. Olyan egyformák...

— És mégis mindegyik külön egyéniség. Mindegyik tud valamit és mindegyiknek van neve...

Furcsán füttyentett, aztán elkiáltotta magát:

— Szükor-Bénoth!

Az egyik egérke rászaladt Selfridge úr kinyujtott tenyerére és belekapaszkodott a csontos ujjakba. Ügyes és mulatságos volt.

— Olyan, mint egy kis démon! — mondtam mosolyogva.

Selfridge úr helyeslőn bólintott:

— Annak a nevét viseli is. Szükor-Bénoth... nem tudja? A féltékenység démona... Baal-Zeboth főeunuchja...

Aztán sorra vette a többit is:

— Ez Gáziel, a földben elrejtett kincsek démona... ez Phaldarus, a titkos tudományoké... emez Orias, az asztrológusoké, ez Kobal, a pokol színházainak igazgatója, az utolsó pedig már nem is démon, hanem igazi ördög: Marthym, pokolbéli herceg...

Megint füttyentett, az egerek visszatakarodtak helyükre, ő pedig letakarta a kalitkát.

— Jó éjszakát, angyalkáim! — mondta gyöngéden. — Aludjatok jól!

Lehetetlen volt nem gyönyörködni Selfridge úrban. Akár őszintén csinálta, akár komédiázott, volt valami mulatságosan megható abban a gyöngédségben, amellyel egereit ápolta. És meg kellett vallanom, hogy figyelmes házigazda: vendégei számára mindig tartogat valami kis meglepetést. Egyszer egy guillotint, máskor fehér egereket... és fogadni mertem volna, hogy még több ilyen kincset is rejteget szobaiban.

Most kényelmesen elhelyezkedett nagy karosszékében, föltette bagoly-pápaszemét. És bőbeszédűn magyarázni kezdte:

— Legjobb barátunk a könyv. Állandó, önzetlen vigasztalónk. De mégis csak holt dolog. És az ember életet akar látni maga körül, ha mást nem, egy ketyegő fali órát, amely valahogyan a dobogó szivet juttatja eszünkbe. De az órát el

felejted fölhúzni ... akkor egyedül vagy. Nem jó az embernek egyedül lenni, ezt már Mózes mondotta. Ezért találta ki a bölcs természet az állatokat, a kutyát, a macskát, a kanárit és a fehér egeret. Ők lettek a magános ember barátai. Én nem bírnám ki, hogy egyedül éljek. Valamikor egy majomcirkusszal utaztam, kutyák, macskák és galambok is dolgoztak benne, mind barátom volt. Mióta hotelban lakok, meg kell elégednem azzal, hogy egy pár fehér egérnek adjak szállást ... Nem olyan tanulékonyak, mint régi barátaim voltak, de legalább élnek, mozognak, cincognak és szobám nem üres. Szeretem őket és hálás vagyok nekik ... Persze, ha volna valakim, ember ... barátom, szeretőm ...

Lemondón legyintett. Már ajkamon volt a kérdés :

— Hát a pirospapucsos nő ?

De még idejekorán eszembe jutott a lecke, amelyet egész nap magoltam és elnyeltem kíváncsiságomat. Egy kis ideig hallgattunk, ezalatt Selfridge úr kivette a szekrényből a konyakot és töltött :

— Nem iszik ?

— Nem kérek ...

Fejét csóválta, nem helyeselte a dolgot, de nem szólt. Éreztem, hogy most már nekem kell beszélnem, meg kell mondanom, miért jöttem ?

— Nem lepődik meg azon, hogy itt vagyok ?

— Nem én. Régóta várom, tudtam, hogy visszajön. Azt is hallottam, hogy vesztett ...

— Nem azért jöttem ...

— Tudom !

Nem kérdeztem meg, honnan. Természetesnek láttam, hogy tudja ... mindent tud!

— Nem kell pénz ... van ... De sokat gondolkoztam azon, amin a multkor egy kicsit összevesztünk.

Selfridge úr tiltakozott: ő nem. Én haragudtam meg, ok nélkül, holott csak javamat akarta, mint tisztelőm es távoli barátom — ha szabad ezt mondania. És boldog, hogy most jelentkezem, amikor van pénzem. Ne értsem félre, szívesen ad, ha rászorulok. De a pénz ferfi és férfi között ugyanaz, ami férfi és nő között a csók, megrontója mindennek. Adós és hitelező — ez nem jó viszony. Az adós ki van szolgáltatva a hitelezőnek, a hitelező az adósnak. Nem szeretné, ha szépen fejlődő barátságunk erre a rosz útra tévedne ...

Megnyugtattam: csak tanácsot akarok tőle. Sajnálom, hogy multkor goromba voltam. De az idegeim! Most már valamivel nyugodtabb vagyok. Jobban tudom helyzetemet megítélni. És nagyon keservesnek látom. Mihez kezdjek?

Elmondtam neki mindent. Egész életemet. Hogyan jutottam idáig, mi mindent próbáltam, míg az ellentállás utolsó szikrája is kilobbant bennem. Nagy figyelemmel, türelmesen hallgatott. És amikor befejeztem, elgondolkozott.

— Ötezer korona — mondta hosszú szünet után. — Ötezer korona ... nem sok. Mit lehet ezzel csinálni?

— Ezt kérdezem öntől.

— Miért nem házasodik meg?

Meglepő kérdés volt. Megházasodni ... erre sohasem gondoltam. Elnevettem magamat:

— Ötezer koronával?

Megvetőn legyintett:

— Nem az ön pénzéről van szó, hanem arról, amit az asszony hoz a házhoz. Valami jó házasság... egy gazdag lány, nagyon gazdag lány... lehet elvált asszony is, vagy özvegy.... ez kell önnek. Csak ez segíthet. Sok pénz, egészség, úri élet... jó dolog! Nem látok más megoldást.

Kitárta két karját, meghajolt és elégedetten nézett rám.

Most már mulattatott a dolog. Hát ezért féltem Selfridge úrtól? Ezt tervezte velem? Az álmaimat elrabló félelmetes démon misztikus oroszlánbőrében egy közönséges házasságközvetítő szamárkodik? Orrán láttam, hogy talán már menyasszonya is van számomra. Kit nézett ki? Valamelyik rokonát? Vagy a szeretőjét szeretné férjhez adni?

— Ne nevessen! — förmedt rám, amikor észrevette, hogy csöndesen mosolygok. — Ez komoly dolog. Meg kell házasodnia. Előkelő ember, kitűnő neve van, azok a kis szépséghibák, melyek életét tarkítják, nem fontosak. A házassággal mindent rendbehoz. Ami legfontosabb: meg fog gyógyulni. Ön nem született arra, hogy egyedül éljen... ez minden bajának a forrása. Lesz valakije és lesz pénze. Boldog lesz! Gyermekei lesznek és hosszú életű lesz e földön. És hálásan fog visszaemlékezni öreg barátjára, Joe Selfridgere, aki megmutatta önnek a helyes utat...

— Nagyon kedves. És nem mondaná meg, hol találom meg azt a gyönyörűt, aki alig várja, hogy millióival együtt nyakamba borulhasson?

Selfridge úr vállat vont :

— Erre nem tudok felelni. Nézzen körül a nagyvilágban, iparkodjon . . .

Valami csalódásfélét olvashatott le arcomról, mert most ő mosolyodott el :

— Azt hitte, a menyasszony már itt is van a szomszéd szobában ? Csak a gyűrűt kell az ujjára húzni és aláírni a nyugtát : két milliót köszönettel fölvettem ? Nem, ezt a boszorkányságot még én sem tudom megcsinálni . . .

— És ha rászánnám magamat . . . ha azt mondanám : »Jó, megházasodok !« Segítene nekem ? Mert én egyedül . . . tudja, milyen gyönge vagyok !

Egyszerre megváltozott az arca. Komoly lett. Szemöldökét összehúzta. Gyanakodva nézett rám :

— Igazán akarja ?

— Nem tréfálok. Igaza van . . . nincs más mód. Megházasodok. Elveszek akárkit, mindegy, csak elég pénze legyen. Ki akarok mászni a bajból, meg akarok gyógyulni, elfelejteni mindent, ami volt és élni . . . jól élni, ameddig csak lehet !

Keményen, elszántan beszéltem. Selfridge úrnak igaza van : ez a megoldás ! Más nincs. Nem lehet válogatnom. Elszántságom megnyugtatta :

— Jól van ; megpróbáljuk. Megházasítjuk. Még nem tudom hogyan, hiszen ez az ötlet csak most jutott eszembe és én nem vagyok házasságközvetítő. Nem esünk kétségbe akkor sem, ha nem sikerül. Kitalálunk más valamit, hogy talpra állítsuk. Jó ötletért nem megyünk a szomszédba. Csak azt igérje meg, hogy nem hagy cserben, nem tör ki az első akadály előtt, szépen, engedelmesen befut a célig. Nem szeretem a hiábavaló munkát. Tehát ?

— Itt a kezem!

— Egyelőre azzal is beérem.

Egyelőre? Hát azután? — Kérdőn meredtem rá. De Selfridge úr nem magyarázta meg a dolgot. Elégedetten mosolygott, megveregette vállamat, hízelkedőn és biztatón, ahogy én szoktam valamikor derék paripáimat egy-egy nagy verseny előtt. Türelmetlen voltam:

— Mégis, szeretném tudni . . .

— Mit? Magam sem tudom, mit fogunk csinálni. Akármit. Nem mindegy?

Ravaszul hunyorgatta szemét, a kezét dörzsölgette, olyan jókedvű volt, mint az ördög, amikor megkapja az esedékes lelket. Már nem gondoltam a házasságra, az volt az érzésem, hogy Selfridge úr sem gondolt rá soha, elejétől fogva más volt a terve: valami nagy csalás vagy lopás, pénzhamisítás vagy kémkedés, ehhez volt szüksége rám, a kitünő nevű, letört úrra. Csapdába estem, vagy csak komédiázott, széditeni akart, elhitetni velem, hogy valami nagy gonoszságra készül? Ki akarta próbálni elszántságomat?

Meglátta arcomon a küzködést. És hirtelen támadt gyanakodással süvítette:

— Tehát . . . nem?

Fölálltam. Keményen a szemébe néztem:

— Tehát . . . igen!

XI.

»E fájó, édes nyugtalanság,
Én nem tudom, mi van velem,
Ez a fönséges Szent Tavasz láz,
Az úgynevezett Szerelem . .

Ó Szerelem, Tavasz királya
Áldott, imádott, átkozott,
A szívemet neked kitárom ;
Isten hozott ! Isten hozott!

(Ismeretlen költő.)

Éjszakáimat a pirospapucsos nőnek szenteltem. A folyosókon ólálkodtam, az emeleteket jártam. Örökös barangolásra ítélt kísértet, mindenütt őt kerestem. Kérdezősködni nem mertem, féltem, hogy Selfridge úr megtudja. A véletlenben bizakodtam, mely egyszer már felém sodorta. Látni akartam, szemébe akartam nézni, minden titkok megoldását onnan akartam kiolvasni. Nem volt szerencsém. Reménytelen lézengésben, áldatlan virrasztásban mult el egy hét : a pirospapucsos nő nem mutatkozott. Ellenben a köhögő öreg úr elnémult a 110-esben . . . kiköltözött, vagy meghalt, sohasem tudtam meg. Egyszer azt álmodtam, hogy ketten öltük meg Selfridge úrral. Lombfűrésszel átfűrészeltük a torkát, hogy ne köhöghessen. Hallottam a fűrész egyenletes muzsikáját, föl is ébredtem rá . . . valaki horkolt a szomszédban.

Selfridge úrral is csak egyszer találkoztam ez alatt az idő alatt, de annál többet gondoltam rá.

Csaló, nemzetközi kalandor ... mely bűnök lajstromát őrizheti lelkében! Talán gyilkos is, mit tudom én! És milyen nyájas és nyugodt, mulatságos és ravasz!

Szobájában ül, fehér egereit eteti, a bibliát forgatja és régi könyvekben búvárkodik, tudós, bűvész, állatszelídítő, hasbeszélő és van egy pirospapucsos szőke szeretője; még ma sem tudom, miféle szerzet, úgy beszél magyarul, mint angolul és franciául, tudja, mi történik a szomszéd szobákban, a pincérek, a portás, a boy, mindenki őt szolgálja, minden szava hazugság, talán a szakálla is ragasztott, hátratolja manzsettáját és a kezét dörzsöli, mosolyog, hajlong, majdnem csókokat dobál, mint valami primadonna — és gazságokon töri kopasz fejét, feneketlen gazságokon, amelyekből pénzt ver. Ezzel az emberrel szövetkeztem én, aki szerettem magamat becsületesnek hinni!

Roszkedvű volt, mikor vele találkoztam.

— A dolog nem olyan könnyű, mint amilyennek hittem — mondta sajnálkozón. — Itt Budapesten bajos valamit csinálni ... túlságosan ismerik és mindent tudnak önről. El kell utaznunk, vidékre vagy talán Bécsbe ... Majd érdeklődök. Talán a jövő héten, addig türelem. Majd megüzenem ...

Gyorsan elbúcsuzott tőlem, pedig szerettem volna megmondani, hogy pénzem már fogytán, siessünk! Vagy talán éppen azért halogatta a dolgot, hogy kifogyjak a pénzből és annál biztosabban, menthetetlenül hatalmába kerüljek. Mennél többet gondolkoztam ezen, annál valószínűbbnek láttam. Átkoztam könnyelműségemet, hogy

pénzemre nem vigyáztam jobban. Ha nem kártyázom el azt a tízezer koronát . . . ej, hát akkor két vagy három hónap mulva jutok el oda, ahol most vagyok. Nem mindegy ? Nem tudtam magamon segíteni és lustán, kényelmesen belenyugodtam abba, hogy csak Selfridge úr menthet meg. Éreztem, hogy kiszolgáltattam neki magamat, azt teheti velem, amit akar. Ez csak szította gyűlöletemet, mely már amúgy is elég erősen lobogott. És már most is vad kéjjel gondoltam arra, hogy egyszer, később, ha mindenen túl leszünk már, kegyetlen bosszúval fizetek neki mindazért, amit velem tett és tenni fog. Senkit sem gyűlölünk úgy, mint azt, akire rászorulunk. Ostobaság azt hinni, hogy úgynevezett jótevőink ezt nem tudják. Hogy mégis segítenek rajtunk, ez afféle hazárd-játék, vadáliatokkal való ingerkedés, ártalmas kíváncsiság : mi lesz ? A bátor, az erős megbosszulja magát. Az elmulasztott bosszút pedig hálának nevezik.

E gyötrelmes várakozás tizenegyedik napján délután két óra tájban a fogadó halljában ültem. Únottan, fásultan, álmosan, egy átvirrasztott éjszaka és egy álmatlan reggel után. A falakat elpolgárosító aranykeretes nagy tükörből sápadtan és zölden vigyorgott rám az arcom, a gond és az izgatottság gödröket ásott szemem alá. Csunya voltam, elnyűtt. Valamelyes káröröммel gondoltam arra, hogy ismeretlen menyasszonyomnak, aki ma még boldogan álmodozik a mesebeli hercegről, nem sok öröme lesz bennem. Behunytam szememet, látni sem szerettem magamat. És így hallgattam a kapuból fölhangzó sürü csengetést, most jött meg a bécsi gyorsvonat, egymásután

álltak meg a kocsik a fogadó előtt, mindenféle kiabálás, lótás-futás zavaros lármája kerepelt fülembe, angol, német és francia beszéd, futkosó boyok vihogása, az örökké mozgó lift bánatos zúgása, a forgóajtó csikorgása, elejtett kézitáskák puffanása, száz meg száz hang vad keveréke, egy futurista szimfónia, melynek címe: »Délutáni hall-élet egy előkelő fogadóban.«

Egyszerre fölnéztem. A portás azt mondta mellettem:

— Ezt a holmit a 110-esbe!

— Új szomszédot kapok — gondoltam és eszembe jutott a köhögő öreg úr, aki nyomtalanul eltűnt és a horkoló, aki elnémult. Azóta megint lakatlan volt a nevető asszony szobája. Izgatottan néztem körül és tekintetem megakadt egy karcsú, magas, szőke nőn, aki a portás mellett állt és vizsgálódó szemmel figyelte podgyászának a sorsát. Csak akkor nyugodott meg, amikor két hatalmas angol bőrládája eltűnt a teherszállító liftben. Ő maga is fölfelé igyekezett. Amikor elment mellettem, jól szemügyre vettem. És megdermedtem... Ki ez, honnan jön, mely túlvilágról? És beteg meghatottsággal, alig hallhatón sóhajtottam feléje, inkább csak gondoltam:

— Olga! Olga!

Meghallotta ezt a nevet? Egy pillanatig rámnézett, nagy, szürke szemének felületes, nyugodt, hideg tekintete mögött egy ismeretlen világ rejtőzött. Nem, nem Olga volt... de olyanvalaki, aki nagyon hasonlított hozzá. Ugyanazok az arcvonások, ugyanaz az üde száj, szőke haj... a lengyel lány, aki valaha szeretett és meghalt!

Csak a szeme más, drága kék volt az Olgáé, ezé kegyetlen szürke. Ki volt? Fölugrottam, feléje siettem. Szerettem volna megszólítani, kezét megfogni és a kezemben tartani, hogy el ne illanhasson, megkérdezni ... de elkéstem. Eltünt a liftben, közönyösen ment el mellettem, látszott rajta, hogy sohasem látott, nem tudja, ki vagyok, nem is kíváncsi rám ...

Visszaroskadtam a székbe és megint behunytam szememet. És így vakon, egyszerre ráeszméltem arra, hogy a pirospapucsos nő ment el mellettem, megtaláltam, ő volt, nem lehet más. Alakja, haja, járása ... és most ott fog lakni mellettem, a 110-es szobában! Selfridge úr foglalta le neki, azért volt lakatlan egy pár napig. Ott fog lakni, nevetni fog és csókolózni a szeretőjével és én hallani fogom ... A nevető asszony visszajött, nem hazugság többé, hanem élő élet, valóság, bármit mondjon is Selfridge úr! Meglesem, hallgatózni fogok és megtudok mindent, mindent. És akkor! Megbüntetem. Elveszem tőle a nőt!

Ijedten néztem körül. Nevetséges voltam; ... attól féltem, hogy valaki leolvassa arcomról tervemet. De a lármás és piszkos utasok ügyet se vetettek rám, senki sem törődött velem. És most már csöndesen mosolyogtam. Örültem ennek a gonosz ötletnek.

— Elveszem tőle a nőt! — ismételtem magamban diadalmasan. — Elveszem tőle ezt a szürkeszemű, hideg szőkét. Hozzám fog beszökni piros papucsban, engem fog csókolni, enyém lesz, az én nevető asszonyom ... Az én szobámban fog nevetni Selfridge úron, ahogy az ő szobájá-

ban szokott nevetni . . . kin ? Talán rajtam, aki ökölbe szorított kézzel állok a falhoz lapulva. Elveszem. Nem nagy sor ! Úgy sem szereti Selfridge urat . . . Nem szeretheti ! És Selfridge úr, a mindenttudó, ezt az egyet nem fogja tudni . . . lesz valami, amit nem tud, de én tudok, lesz valami, amivel erősebb leszek, mint ő !

Szerettem volna hátratolni a manzsettámat és megdörzsölni a kezemet, ahogy Selfridge úrtól tanultam . . . nagyon meg voltam elégedve magammal. Egyszerre jó kedvem kerekedett, fütyörészni kezdtem és hosszú, nagyon hosszú hónapok óta először, nem törődtem azzal, hogy kevés a pénzem. Kellemes izgatottság melegített, egészséges öröm, hogy végre akarok valamit, van valami célom, határozott tervem, melynek végrehajtásához bátorság, ügyesség, fiatalság, frisseség kell . . . majd meglátjuk, van-e még bennem ? Hogyne volna ! A tükörből máris más arc nevetett rám, ragyogó szem, mosolygó száj, már nem voltam olyan sápadt és szeretni kezdtem az életet. Hogy voltaképen gazságot akarok elkövetni, az egy pillanatig sem bántott. Boldog voltam, hogy energiám váratlanul föllobbant . . . és hogy véletlenül gazságra lobbant föl ? Istenem, inkább arra, mint semmire ! Meg aztán : gazság ! Nem is az. Olyan kornak voltam gyermeke, melyben tízféle becsület is parancsolt . . . polgári becsület, katonai becsület, kaszinói becsület és a többi . . . egyik ezt tiltotta, a másik azt, de azt egyik sem, hogy valakinek a szeretőjét vagy feleségét elszeressem.

És tökéletes szépségében, minden örömével és veszedelmével ékesen, izgatón, csábítón jelent

meg előttem a gyönyörűségek kifogyhatatlan, örök forrása, a nyughatatlan lélek nagyszerű ünnepe, üdülése: a Kaland. Nem bírtam ki tovább a homályos hallban, kirohantam az uccára a napfénybe, a nyári ég alá. Megállítottam a legelső üres fiakkert és szinte elcsodálkoztam, amikor a kocsis megkérdezte tőlem, hová vigyen? Gorombán mordultam rá: ahová akar, mindegy! Buta paraszt... hogy nem találta ki! Beletemetkeztem a sarokba és türelmetlenül nógattam a kocsist: csak sebesen, sebesen! Mintha azért ültem volna kocsiba, hogy utólérjem mindazt, amit elmulasztottam, elszalasztottam a tétlenség és töprengés üres hónapjaiban. Nem néztem, merre megyünk, nem tudtam, hol vagyok, gondolataim messze a kocsi előtt vágtattak. Hol volt ekkor már a szőke nő és Selfridge úr! Képük elmosódott mindazzal együtt, ami az utolsó hónapokban történt. Félretettem mindazt, ami volt, csak arra gondoltam, ami nem volt: asszony, szerelem, reménykedés, keserűség, megbékülés, boldogság, kín, fél'és, forró kézszorítások, nagy séták néptelen uccákon, mély szembenézések, titkos jelek, ácsorgás egy ablak alatt, várni egy levelet, órákig ülni a telefon előtt és lesni, mikor szólal meg, aztán fullasztó csókok, részeg ölelések, lelkendező szavak, esküdözés és sírás és szeretsz, szeretsz, ezerszer és mámoros magatudatlanság, amelyben összekeverődik minden: igazság és hazugság, élet és halál... Igen, mindez nem volt, ezt kellene valahogyan utólérni, kocsis, paraszt, ne sajnáld az ostort attól a két gebétől, csak előre, sebaj, ha beledöglenek is, hajts, aki istened van!

Ha utól lehetne érni!...

Valamikor volt... Olga... sok ragyogó asszony, egymás után... lassan-lassan mind elmaradt mellőlem. Ki is volt az utolsó? Az ügyvédné... Igen, egy éve... akkor már nagyon leromlottam, hamar meguntuk egymást. Aztán nem volt senki... egy pár kis nő. Jöttek, elmentek és másnap már nem ismertem őket. Már akkor kellett volna elindulnom a mult felé. És az ügyvédné előtt ki volt? Ej, mindegy... úgyis hiába minden.

Mire egy kicsit kijózanodtam, már Budán jártunk, a fogaskerekűnél. Bambán néztem körül, nem tudtam, hogyan kerültünk oda, miért vagyok ott, egyáltalában miért vagyok valahol? Nem ezt akartam. De amit én akartam... Hogyan is bírtam így élni, szerelmetlenség nyomorúságában? Tudom, a pénztelenség... az tette! A pénz, aki nem volt, akire olyan mohósággal vágyakoztam, hogy gondolni sem tudtam másra, a pénz, aki miatt meg akartam halni. Az tette. A nagyobb nyomorúság megfojtotta a kisebbet. Az éhség a szomjúságot.

De most más ember vagyok. Hétfőn, úgy látszik, csakugyan új életet kezdtem: üdvözlégy, Kaland! Elment mellettem egy szőke nő. Nem néztél rám, szép kisasszony? Majd nézel még, majd keresed még a szememben, mi lakik benne? Azokért, akik elmaradtak, azokért, akik a szívemre nehezednek azzal, hogy nem voltak, azokért, akik mást szeretnek, te fizetsz. Millió asszony nagy adósságát rajtad hajtom be. Nem tudom, ki vagy, nem szeretlek, nem is foglak szeretni. De a magamévá teszlek, mert itt vagy és

Selfridge úr itt van és nyár van és egyedül vagyok és nincs pénzem és földúlt vagyok és nyomorult és mert mindezért valakinek lakolnia kell.

XII.

»A pátriárka szakálla hosszú, de a keze még sokkal hosszabb . . .«

(Heltai Jenő: Family-Hotel.)

Este, mikor fáradtan megjöttem nagy sétámból, jelentették, hogy Selfridge úr több ízben és sürgősen keresett, most a terraszon vacsorázik, okvetetlenül beszélni akar velem. Egy kis ideig haboztam, odamenjek-e hozzá? Elég sokáig megváratott, multkor alig állt szóba velem, most megfizethetném a kölcsönt. De aztán eszembe jutott a szőke nő . . . És kimentem a terraszra. Selfridge úr már messziről integetett felém. Mellette a szőke nő. Amikor hozzájuk léptem, éppen olyan közönyösen nézett rám, mint a hallban, alig hajtotta meg a fejét, gőgös és fagyos volt. Mintha már eleve védekezni akart volna közeledésem ellen. És most még ismerősebbnek tetszett, még jobban hasonlított Olgához. Szívem elszorult, tétovázó kérdésre nyilt a szájam, de Selfridge úr megelőzött. Nagyszerű mozdulattal odafordult hozzá :

— Kedves Vera, engedje meg, hogy bemutassam legjobb barátomat . . . a báró úr ő excellenciáját . . .

Tiltakozni akartam, nem vagyok őexcellenciája. De Selfridge úr olyan parancsolón nézett rám, hogy

nem mertem szólni. Némán meghajoltam. A bűvész elmosolyodott :

— Ez pedig Vera hercegnő . . . Úgy-e, hasonlít egy kicsit Olgához ?

Ránéztem.

— Egy kicsit ?

Most Vera hercegnő kérdezte :

— Ismerte szegény testvéremet ?

Amit az első pillanat óta sejtettem és nem mertem kimondani . . . . testvérek voltak ! Egyszerre milyen jó barátom lett ez az idegen nő, hogyan néztem, hogyan iparkodtam benne megtalálni mindazt, amit Olgában elvesztettem ! Szerettem volna könyörögni neki : beszéljen Olgáról, mondjon el mindent, amit róla tud . . . és szégyenkezve gondoltam arra, hogy én alig tudok valamit. Hiszen soha sem törődtem vele, sohasem szerettem . . . csak azóta, amióta meghalt.

Úgy elmerültem a nézésbe, hogy elfelejtettem felelni. Selfridge úr felelt helyettem . . .

— Jó barátja volt . . . a legjobb. Olga hozzá írta utolsó levelét . . .

Vera még mindig közönyösen nézett rám, talán egy kis gyanakodással. Hogy ismertem a testvérét, legjobb barátja voltam . . . nem érdekelte. Hogy szerettem a testvérét, hogy emléke zaklat, nem találta ki. Hogy őt nézem, izgatott kíváncsisággal, ellágyulva . . . nem hatotta meg.

— Nekünk nem írt — mondta gyorsan, idegesen, mintha nem szeretne ezekről a dolgokról beszélni. — Nem írt . . . nem is nagyon ismertem. Kis lány voltam még, amikor megszökött hazul-

ról . . . idestova tíz éve. Azóta nem hallottunk róla. Ha Selfridge úr nem jön Varsóba, talán még ma sem tudjuk, hogy meghalt . . .

Selfridge úr bólintott :

— Szegény, drága lány . . .

— Szegény, drága — mondtam feltörő melegséggel és a hangom reszketett.

Vera nem felelt. Selfridge úrhoz fordult, idegesen, türelmetlenül :

— Szeretnék fölmenni a szobámba . . . Utaztam, délután elrakosgattam, rendezgettem a holmimat, fáradt és álmos vagyok . . .

— Hogyne, drága Vera — mondta Selfridge úr. — Fölkísérem . . .

— Köszönöm, fölösleges . . . Maguk úgy is beszélgetni akarnak . . .

Fölállt, elbúcsúzott tőlem :

— Nem haragszik rám ? Ma ideges vagyok, rosszkedvű, neveletlen. Hiszen még látjuk egymást . . .

Bágyadtan, hanyagon bólintott, aztán egy kis habozás után felém nyújtotta a kezét. Egy pillanatig tanakodtam, ráüssek-e ? Aztán megcsókoltam . . . Mindig így hibázzuk el az életünket !

Dühös voltam erre a nőre, majdnem gyűlöltem. Selfridge úr egy pár bocsánatkérő szót dadogott, hogy mégis csak fölkíséri és rögtön visszajön. Eltüntek, egyedül maradtam.

Ez volt Vera. A pirospapucsos nő, a nevető asszony . . . Olga testvére !

— Elbizakodott és buta — mondtam magamban. — Vagy komédiázik, valami szerepet játszik. Selfridge úrral sohasem lehet tudni . . Mégis enyém lesz !

Selfridge úr hamar visszajött. Rosszkedvű volt, fejét vakarta, próbálta Verát mentegetni:

— Nem tudom, mi ütött hozzá? ... Ilyennek még sohasem láttam.

— Nem tetszettem neki!

Selfridge úr vállat vont:

— Lehet ... Faggattam, de megint csak azt mondta, hogy utazott, fáradt és álmos ... Nem fontos! Majd meglátjuk holnap ...

Csöngetett a pincérnek és egy üveg pezsgőt hozatott. De immel-ámmal itta, meglátszott rajta, hogy bosszankodik. Annál jobb kedvvel ittam én ... Nem tetszem neki? Majd meglátjuk! Ezzel csak szebb és izgalmasabb a kaland. Csöndes kárörömmel gyönyörködtem Selfridge úr dühében. És mind a ketten nagyokat hallgattunk. Végre hirtelen fölriadt és megsimogatta tömör szakállát:

— Varsóból hoztam. Amikor megvittem nekik Olga halálának a hírét. Az apja, foltozó szabó, részeges, az anyja angyalcsináló, boszorkány és Vera már nagyon únta a nyomort. Amikor megtudták, milyen jó voltam Olgához — mondjuk, hogy jó voltam — nagyon megszerettek. Az öreg asszony sopánkodott ... miért is nem vehettem el szegény Olgát! Ilyen derék ember, ilyen nagyszerű férj! És amikor elutaztam, ez a lány könyörgött, vigyem magammal. Megtettem ...

— Azzal az áldott jó szívével ...

Selfridge úr bűne tudatában lehajtotta a fejét:

— Nagyon szerettem Olgát ... akkor halt meg és ez a lány úgy hasonlított hozzá! Ha otthagyom Varsóban, elpusztul ez is ...

— Igy meg hercegnő lett ...

— Az én kegyelmemből. Ahogy ön excellen-

ciás úr. Láttam, nem tetszett önnek. Ne haragudjon. Csak kísérlet volt ... de sikerült. Tud már engedelmeskedni is, ez nagyon biztató. Önnek jövője van!

Megint jókedvű lett, kezét dörzsölte, ahogy szokta:

— Van-e valami dolga mostanában?

— Tudja, hogy nincs. Se mostanában, se máskor ...

— Helyes! Tehát, ha azt mondanám, ideje, hogy munkához lássunk, belefogjunk kis vállalatunkba ...

Felelet helyett az asztalra dobtam pénztárcámat. Hétszáz korona volt benne ... minden pénzem! Selfridge úr megértőn bólintott:

— Akkor holnap elutazunk Bécsbe.

— És meddig maradunk ott?

— Mit tudom én? Egy pár napig ... vagy egy pár hónapig ...

— Ezzel a pénzzel?

Selfridge úr elmés ember volt. Most ő dobta pénztárcáját az asztalra.

Egy pillanatig haboztam ... most dől el sorsom, most adom el lelkemet az ördögnek. De volt-e más útja is a menekülésnek? Selfridge úr észrevette habozásomat.

— Értsük meg egymást — mondta gyorsan. — Van egy közös vállalatunk. Egyelőre csak elméletben. De az bizonyos, hogy pénz kell hozzá. Önnek nincs, nekem van ... tehát előlegezem a szükséges tőkét. Ha a dolog sikerül, ön visszafizeti. Ha nem sikerül, nem tartozik semmivel. Azt hiszem, ez elég tisztességes ajánlat ...

Az volt. Tisztességtelenebben még nem is láttam

ilyen tisztességeset. Némán bólintottam : rendben van. De nem nyúltam a pénztárcához. Undorodtam tőle. Selfridge úr maga vette ki belőle a pénzt, tízezer koronát.

— Elég? — kérdezte udvariasan.

— Ó igen, azt hiszem ... Mostanában nagyon szerényen élek.

— Ne éljen szerényen. Szerény embernek szerény a szerencséje is. A mi vállalatunkhoz pedig kövér kell, a legfinomabb fajtából való, angol, yorkshirei ...

A mi vállalatunk! Hogyan beszélt róla! Nem fogom megtudni, mi ez a vállalat? Ő már tudja ... csak titkolózik. Talált már menyasszonyt számomra? Vagy valami más nagyobb, veszedelmesebb hamisság ötlött eszébe? Már-már ajkamra tolakodott a meggondolatlan kérdés, amikor megint megszólalt :

— Tehát ... holnap délután indulunk. Addig, ha van még valami elintézni valója ...

Tagadón ráztam fejemet : nincs semmi. Nyugodtan elmehetek, egy pár napra, egy pár évre, örökre, Bécsbe vagy a másvilágra. Nincs, akitől el kellene búcsúznom, nincs aki visszavárjon, nem hagyok itt semmit.

— Hát akkor megrendelem a szobákat. Hol szokott megszállni?

(Régen volt, amikor utoljára Bécsben jártam. Tavaly májusban, versenyen, a Freudenauban még futottak lovaim, Little Frog harmadik lett a kétévesek nagy versenyében, akkor kezdtem a derbyre fogadni, azóta sem nyert versenyt ... Tavaly volt? Száz év előtt, egy más életben, egy más csillagon ... Emlékszem, nagy ivás volt

akkor este, kint a Praterben, valamelyik pezsgős-pavillonban, huszártisztek . . . egy pár színésznő . . . aztán fölmentünk az egyiknek a lakására és hajnalig kártyáztunk . . . aztán jókedvűen ki, a reggeli munkához, utána nagy alvás . . . este egy bar, szép asszonyok, muzsika, mámor . . .)

— Hol szokott megszállni?

(Hol is? Igen . . . persze . . . a Sacherban. Mindig a Sacherban. Tíz év óta. Ugyanaz a szoba a félemeleten . . . mindig . . . már tudják . . . ismernek . . .)

Fölriadtam. Selfridge úr szeliden megfogta a karomat:

— Nagyon elgondolkozott. Kétszer is kerdeztem, hol szokott megszállni? . . .

— És nem feleltem? Bocsánat . . . azt hittem . . . Egy kicsit szórakozott vagyok. A Sacherban . . .

— Nagyon jó. Akkor mi is odamegyünk.

Kérdőn néztem rá: mi is?

— Vera meg én . . .

— Vera velünk jön?

Üresen hangzott ez a kérdés, volt egy kis ellenséges íze is. Selfridge úr iparkodott megnyugtatni:

— Majd ha jobban megismeri, megbarátkozik vele. Vera egy kicsit furcsa. Vad . . . de nem rosz lány. Nem rosz . . .

Ezt úgy mondta, mintha saját magát akarná megnyugtatni. Árnyék borult az arcára és én sajnálni kezdtem Selfridge urat. Úgy látszik, nagyon szerette ezt a lányt és szenvedett miatta. Be mulatságosak vagyunk is mi férfiak! El akarunk rabolni valakitől egy asszonyt, vérzik a szívünk, ha arra gondolunk, mennyit szenved az a szegény

másik a féltés kínjaiban, szeretnők odakiáltani neki : »Férfi, testvér, ne remegj, nem bántalak, én is férfi vagyok, én is tudom mi az szeretni, félteni,.. . ami téged kínoz, nekem is fáj !« Szeretnénk a nyakába borulni és a döntő pillanatban mégis csak az asszony nyakába borulunk ! Hitványak vagyunk valamennyien, sírva csaljuk egymást, nem az elszántság, hanem gyávaságunk kerget a bűnbe és szívesebben vagyunk komiszak, mint nevetségesek.

Selfridge úr aztán hamarosan el is búcsúzott tőlem. Nem tartóztattam, hadd siessen hercegnőjéhez. Én még ott maradtam a terraszon, volt min gondolkoznom : lezárni életem legsötétebb fejezetét és újat kezdeni . . . Hát az milyen lesz ? Mindegy ! Tízezer korona volt a zsebemben és nem kell attól félnem, hogy elfogy . . . megint kapok. Mosolyognom kellett, a biztonság jó érzésének derüjében. Bajom most már nem eshet, rendes hivatalom van egy ismeretlen és titokzatos vállalatnál, melynek Selfridge úr a főnöke. Miféle vállalat lehet ? Ej, hát a házasságom . . . nem lehet más ! Azonkívül van hétszáz korona megtakarított pénzem . . . Erre most már nincs szükségem, mit csináljak vele ? Még egyszer szerencsét próbáljak odabent a kávéházban ? Mulatságos lenne !

Nem akartam elhamarkodni a dolgot, egy üveg pezsgőt hozattam és lassan, megfontoltan megittam. Valahogyan jobban bírtam az italt, mint máskor, ennek örültem, jó jelnek láttam. A mai nap különben is szép volt, egy kicsit erőre kaptam, megfiatalodtam, kalandos kedvem újra fölragyogott, pénzem is van . . . Talán mégis csak

kivackolódok abból a földúltságból, amelyben hónapokig gunnyasztottam. Igy fejezzem be a napot, bizonytalanságban? Ha ma nyerek, akkor vígan megyek a jövő felé, nyugodtan, bátran a szerencse zászlaja alatt. Meg kellene próbálni... Nem a nyereségért, hanem babonából, benézni a jövendő kulcslyukán, feleletet kapni az élet legnagyobb kérdésére: van-e szerencsém vagy nincs? Nagy csata előtt álltam, sokszor megvert hadvezér, hadd lássuk, mit jósol a kártya?

Szivarra gyújtottam és kényelmesen átsétáltam a kávéházba.

A hátsó szobában már ölték egymást a játékosok, az öreg Sonnenstein, a könyvügynök, a parkettáncos és még egy pár ismeretlen sertéskereskedő. És köztük ült Selfridge úr. Nem kártyázott, csak nézte a játékot, keresztbefont karral, borzasztó érdeklődéssel, minthа sohasem látott volna ilyen gyönyörűt. Föl se nézett, amikor beléptem, de éreztem, hogy lát, hogy engem várt, tudta, hogy idejövök. Rettenetesen elszégyeltem magamat. Hogy erre nem gondoltam! Én is sejthettem volna, hogy vigyázni fog a tízezer koronájára. Egy pár percig szótlanul lézengtem az asztal körül, aztán kimentem. Leforrázottan, mérgesen ültem le a hallban és vártam, mikor jön Selfridge úr utánam. De nem jött. Úgy látszik, csakugyan nagyon érdekelte a játék... vagy attól félt, hogy visszamegyek.

Csak egy óra múlva jött ki. Vidám és könnyed volt, barátságosan átkarolt és nevetve mondta:

— Pokoli szerencsém volt! Visszanyertem azt a tízezer koronát, amelyet önnek adtam...

XIII.

»Annál jobb — vagy annál roszabb — vagy annál jobb . . .«

(Paul Verlaine.)

Bécs. Hotel Sacher.

Megint a jól ismert, régi, kedves szoba a félemeleten. Selfridge úr saját magának és Verának az első emeleten rendelt lakást, két egymásba nyíló szobát. Elég messze voltam tőlük, aminek őszintén örültem ; most, hogy a dolog komolyodni kezdett, már megint valamelyes nyugtalansággal gondoltam a jövőre : mit kell csinálnom, mi vár reám ? Selfridge úr mindezideig semmibe se avatott be, útunk Budapesttől Bécsig egyhangú és unalmas volt, Vera egy francia regényt olvasott, Selfridge úr, kis fekete selyemsapkával a fejebúbján boldogan szunyókált, én pedig a vágóhídra terelt ökör mélabújával merengtem. Volt min ! Mi lesz Bécsben ? Milyen csaláshoz kell szerepet vállalnom ? Vagy igazán csak egy közönséges, sima kis házasság felé utazunk ? Olykor-olykor Verát nézegettem, egy párszor megpróbáltam valami beszélgetésbe beugratni, de mindig nagyon röviden és hűvösen felelt, úgy hogy elúntam és abbahagytam a próbálkozást. Hátradőltem az ülésen és behunytam szememet, hátha elalszom ? De nem tudtam.

Mikor újra felnéztem, Vera már nem olvasott, kinézett az ablakon, a nyitott könyv az ölében hevert. Most nem vette észre, hogy figyelem, arcáról eltünt a fagyos gőg, valami fáradt szomorúság mosta el és kegyetlen szürke szeme bá-

natossá szelidült. Egészen olyan volt, mint Olga ... és ebben a pillanatban szerettem, úgy szerettem, ahogy Olgát tudtam volna szeretni, ha él. Hirtelen megrezzent, mintha érezte volna tekintetem súlyát, egy villanásig zavarodottan nézett rám, azután megint a könyvbe temetkezett. De csak egy másodpercre. Aztán már megint csak fagyos márványarcát láttam. Most ő szólított meg:

— Szeretném fölvágni ezt a könyvet ... azt a pár lapot, ami még van ... Van zsebkése?

— Sohasem volt. De talán találok más valamit ... egy névjegyet, azzal is lehet ...

Elővettem tárcámat, keresgélni kezdtem benne, kezembe is akadt egy névjegy ... aztán valami izgatottság fogott el, éreztem, hogy fejembe tódul a vér ... kutató ujjaim valami kemény tárgyba ütköztek.

— Ez még jobb, — mondtam gyorsan és átadtam neki egy hajtűt. Az ő hajtűjét.

Csodálkozva vette át, az első pillanatban nem értette meg, miért hordok hajtűt a pénztárcámban. Aztán elmosolyodott, először, mióta ismertem, kedvesen, gyermekesen: persze, emlék, ereklye, valami asszonyé volt!

Nem tudta, hogy ő ez az asszony, ő vesztette el ... honnan is tudhatta volna! Egy fejbólintással megköszönte; gyorsan és ügyesen fölvágta a könyvet. Némán néztem, hogyan dolgozik a hajtűvel, melyet ujjai annyiszor tűztek szőke hajába... lehetséges-e meg nem éreznie, hogy az övé, az ő illatával itatott? Nem érezte meg. Egykedvüen, közönyösen adta vissza és már bele is merült az olvasmányba. Felém fordította a könyv címlapját, nagyon szép regény lehetett. »Halálos kéj«

volt a címe, a borítékon egy sárgahajú kisasszony (egy szál ingben) leszúrt egy kövér, kopasz urat. A szerző nevéből csak annyit tudtam elolvasni : Vicomtesse de . . . . Szóval, valami öreg dragonyos kapitány írta a levantei boulevardok számára.

Mindig jobban szerettem a rosz könyveket, mint a jókat, valahogyan őszintébbeknek, természetesebbeknek ítéltem őket. A jó könyv rendesen nagyon is szándékos valami ; mindenféle ravaszkodásnak, művészkedésnek a szülötte, hogy úgy mondjam, a jó könyv olyan rosz könyv, a melynek sikerült sikerülnie. A rosz könyv nem akar semmit, még rosz se akar lenni : van benne valami üde naivság, bájos átlátszóság, amiben gyönyörködni lehet vagy legalább is mulatni rajta ; a jó könyv : az író frakkban, összes rendjeleivel, nagyszerűen megborotválva és beszagosítva, a rosz : az író meztelenül.

Mindez azért jutott eszembe e francia ponyvaregény láttára, mert valamikor, fiatal koromban szerettem volna író lenni. Tizennyolc éves koromban, mint minden tizennyolc éves fiú, szentimentális verseket írtam Senki Őnagyságához. Hamar észrevettem, hogy nincs tehetségem, lemondtam az irodalomról és beértem azzal, hogy naplót vezessek. Nem is volt igazi napló, inkább csak olyan kalendáriom-féle, mint a Restif de la Bretonne-é : majdnem minden napnak megvolt a maga asszonya és azt jegyeztem föl, mit nyertem-vesztettem a játékban. Most, hogy Vera itt ült szemközt és már sejtettem, hogy életem nagy komédiájában ő is játszani fog, eszembe jutott naplóm. Lesz-e mit beleírnom Bécsben ?

Tehát Bécs. Első este : semmi. Megvacsoráz-

tunk és korán lefeküdtünk. Az utazás tette-e, a fáradtság, úgy aludtam, ahogy hónapok óta nem. Déli tizenkét órakor keltett föl Selfridge úr:

— Sok dolgom van és nem tudom, mikor jöhetek vissza. Nem haragszik meg, ha megkérem arra, hogy Verával ebédeljen valahol... akár itt a fogadóban is...

— Szívesen. Egy óra mulva érte megyek.

— Nagyon köszönöm. Mindenesetre mondja meg lent a portásnak, hová mentek... hátha még odaérek...

És már indult is. De még egyszer megállt:

— Estére páholyt vettem az operába. Odamegyünk. Díszelőadás. A Bolygó hollandit adják... jótékony célra.

Meghajolt, kitárta két karját és eltünt.

Jókedvűen, frissen öltöztem föl, örültem a nagyszerű délelőttnek, a szép esténck, az egész kirándulásnak. Diákkoromban voltam egyszer így, amikor apám először vitt Bécsbe. Nem kellett gondolkoznom, semmivel sem kellett törődnöm, apám vigyázott mindenre és gondoskodott arról, hogy jól mulassak. Mintha Selfridge úr is csak azért hozott volna ide, vakációra, majálisra, mindenféle megpróbáltatások után, hogy a régi, keserves életemet egy kicsit kipihenjem... Milyen jó volt itt minden, mennyire otthon voltam ebben a kedves, csöndes, régi fogadóban! Milyen üdülés volt ez a lármás és nyomasztó Majestic, az álmatlan éjszakák, a guillotine és a fehér egerek sötét hajléka után!

Fél egykor bekopogtattam Verához, úgy terveztem, ebéd előtt még sétálunk egyet. Nagysokára nyitott ajtót, öltözködésében haborgat-

tam. Hamarjában magára kapta pongyoláját ... az égszinkék pongyolát és piros papucs volt a lábán ! Egyszer már láttam így, egy ragyogó hajnalon, amikor kisurrant Selfridge úr szobájából és fölszaladt az emeletre ... eltünt előlem és nem tudtam, kicsoda.

Bocsánatot kért, hogy egy kicsit megkésett, sietni fog, mindjárt mehetünk. Jókedvű volt és amikor azt mondtam, hogy odalent várom meg, tiltakozott ... nem, nem, üljek csak le és szívjak el egy cigarettát vagy kettőt, azalatt felöltözik. Átszaladt a szomszéd szobába, be sem csukta maga mögött az ajtót és a következő pillanatban már hallottam, hogyan motoszkál, nyitja a szekrényt és dalolgat :

»Marion pleure, Marion crie,
Marion veut qu'on la marie.«

A francia dalocska volt, melyet annyiszor hallottam már ... tőle vagy Selfridge úrtól, a Majestic-szálló vékony falán keresztül ! Egy kicsit megzavarodva ültem le, cigarettára gyújtottam és körülnéztem.

Selfridge úr szobájában voltam, amit nemcsak a mindenféle férfi-holmi árult el, hanem a jól ismert kalitka is ... Majdnem elnevettem magamat : a bűvész magával hozta a fehér egereket ! De rögtön eszembe jutott, hogy odahaza, a lezárt szobában elpusztultak volna ... tehát Selfridge úr számít arra, hogy sokáig maradunk Bécsben. Annál jobb !

Egy csomó régi könyvet is láttam, meg sem kellett néznem őket, hogy tudjam : Olga könyvei. Még nem tudta eladni, vagy nem is akarta ; alkal-

masint hazudott, amikor azt mondta, hogy egy bécsi antikvárius alkuszik rájuk. Az íróasztalon is könyvek és írások. Belenézni ezekbe az írásokba, ellesni Selfridge úrnak valami titkát : ez a vágy ellenállhatatlan erővel markolt meg, küzdeni sem próbáltam ellene. Fölálltam és vakmerő kíváncsisággal az íróasztalhoz mentem. De megdöbbenve álltam meg . . . az íróasztal mellett régi-módi nagy állótükör volt és a tükörben egy félmeztelen nőt láttam : Verát. Lélekzetemet elfojtva meredtem az árulkodó üveglapra, mely alattomosan elém lopta a szomszéd szobában öltözködő nőt, a karcsú és izmos üde fiatal test minden szépségét, egy drága és ritka szőke gyümölcs élettől duzzadó, tökéletes formáit. Egy másodpercig tartott ez a látomás, azután eltünt . . . Vera egy pár lépéssel odább ment és a tükör többé nem tudta utólérni. Egy pár pillanatig még vártam, azután elszégyeltem magamat ezért a kamaszos leselkedésért, meg is ijedtem egy kicsit, nem vette-e észre, hogy a tükörben látom ? És visszamentem helyemre.

— Nem unatkozik ? — kérdezte ugyanabban a percben.

Zavarodottan dadogtam valamit, szívem még hangosan dobogott, rászorítottam a kezemet, hogy valahogyan lehalkítsam, mintha attól féltem volna, hogy lármája áthallatszik a szomszéd szobába. Cigarettára gyújtottam, táncolt kezemben a gyufa és szájamban a cigaretta.

— Már az ötödik cigarettát szívom !

Tréfálni akartam, de mint kezem és ajkam, hangom is reszketett, tompa és fénytelen volt. Vera ! Vera ! Milyen jó lehet ezt a nőt ölelni és csókolni, kegyetlen szürke szemében az odaadás

alázatát és az öröm háláját látni! És megint kigyúlt bennem a gyűlölet . . . Selfridge úr öleli és csókolja, az illatos szőke hajba ő temeti tar koponyáját és szinte csodálkoztam azon, hogy csókjai nem éktelenítik el fekete foltokkal Vera fehér bőrét. Ebben a pillanatban nagyon akartam Verát. Amikor bejött, tekintetemben még mindig loboghatott a vad megkívánás tüze, mert furcsán nézett rám és csodálkozva kérdezte:

— Mi baja?

— Semmi — mondtam kurtán. — Gyerünk!

Szája szögletében egy kis mosoly bujkált. A szép nőnek egy kicsit gúnyos, fenségéges mosolya, amely rápirít a férfira: nem azért kérdeztem, mintha nem tudnám . . . tudom! Tetszem neked . . . pedig nem is akarok neked tetszeni . . . nem neked akarok tetszeni!

A mosoly rögtön eltünt. Mire leértünk, Vera megint fagyos és gőgös volt, hercegnőbb, mint valaha!

Némán mentünk egymás mellett. A séta már nem csábított, egyenesen a szálló vendéglőjébe vezettem.

A kis szoba tele volt emberrel, de nekem rögtön átadták az egyik lefoglalt asztalt. Még emlékeztek rám a multból. Nagyszerű ebédet rendeltem, értettem hozzá. És jó burgundit és kétféle pezsgőt, édeset Verának, magamnak fanyart, ahogy megboldogult gavallérkoromban szoktam. És virágért küldtem a boyt, piros rózsáért.

Alig beszéltünk. Hiszen tulajdonképen nem is ismertük egymást. Furcsának láttam, hogy itt ülök vele, csak azért, mert Selfridge úr így akarja. Miért akarja? Szinte bosszantó volt már, hogy

Selfridge úr minden szavának, minden cselekedetének valami titkos értelmét, titokzatos rúgóját kerestem. Mindenütt kelepcét szimatoltam. Most is . . . ez csak ártalmatlan dolog, hogy együtt ülünk és ebédelünk ! De mire kell ez ? Talán Vera is ezen tünődött. Talán ő is arra gondolt, hogy minden cselekedetét, egész életét ez a tömör szakállas kopasz ember kormányozza. És enyhültebben nézett rám, megsejtve, hogy én is valamilyen rabszolgája vagyok a bűvésznek. Arcán megint megjelent az a fáradt szomorúság, amelyet egy ízben már észrevettem. És egyszerre, váratlanul, halkan azt kérdezte :

— Mióta ismeri ?

Nem kellett nevet mondania, hogy tudjam, kiről van szó.

— Csak egy pár hete.

Valamit akart mondani, de habozott. Én kérdeztem :

— Hát maga ?

— Ó, én . . . régen ! Majdnem két éve . . .

Mind a ketten suttogtunk, mintha attól féltünk volna, valaki meghallja, hogy róla beszélünk. Valahogyan azt éreztük, hogy ezt sem szabad, már ez is bűn. És amikor Vera nyugtalanul nézett körül, tudtam, azt kémleli, nem jelenik-e meg valamelyik ajtóban Selfridge úr ?

A boy elhozta a virágot és az asztalra tette. Vera hálásan nézett rám :

— Szeretem a piros rózsát . . . de vitesse föl ! A maga szobájába. Ő nem szereti, ha virágot kapok.

— Nagyon szereti önt ?

Némán bólintott.

— Hát maga őt?

Mintha megijedt volna attól, hogy ilyen bizalmasan beszélgetünk, megint gőgösen eltávolodott. Hidegen mondta:

— Nagyon.

És intett a boynak, elvitette a virágot. Mind a ketten elgondolkoztunk. És végre kimondta azt, amit már az előbb szeretett volna, de nem mert:

— Miért ülünk mi ketten így együtt? Két idegen... Mi közünk egymáshoz?

Hazudni próbáltam:

— Olyan egyszerű! Dolga volt és mivel nem akarta, hogy ön egyedül ebédeljen, megkért...

Vera szájának a szögletében megint megjelent a fenséges, gúnyos kis mosoly:

— Az ám! Csakugyan egyszerű...

Többet nem mondott. Türelmetlen volt, siettette az ebédet, hogy mennél előbb fölmehessen szobájába. Mitől félt? Mi nyugtalanította?

— Vera, — mondtam izgatottan — nem szabad még elmennie. Ki tudja, mikor leszünk megint így, ketten együtt, tanuk nélkül és nekem kérdezni valóm van... sok minden!

Megrázkódott:

— Nem. Ne kérdezzen! Úgy sem felelek.

— Muszáj felelnie... Maga lakott mellettem...

— Mondom, nem felelek.

Kivettem pénztárcámból a két hajtűt és odatettem eléje:

— Az egyiket a 110-es szobában találtam a pamlagon... látja ezt a szőke hajszálat... a maga haja? A másikat a harmadik emeletfolyosóján találtam... Maga vesztette el egy reggel...

égszinkék pongyolában szaladt ki Selfridge úr szobájából, piros papucs volt a lábán . . .

Kezébe vette a két hajtűt, figyelmesen nézegette, elgondolkozott, rá akart ismerni . . . csakugyan az övé-e ? Azután elmosolyodott, kedvesen, gyermekesen, ahogyan a kupéban :

— Miért tette el ?

— Nem tudom . . . Babonás vagyok. Azt hittem, szerencsét fog hozni . . . vagy ezen a hajtűn keresztül egy kicsit beleszerettem abba, aki elvesztette. Tudtam, hogy egyszer megtalálom . . .

— Hát megtalálta. Annál roszabb !

— Vagy annál jobb. Ki tudja a jövőt ?

Megborzongott és babonásan súgta :

— *Ő* tudja. A multat, a jövőt, mindent . . .

Kéjelmetlenül néztem rá. *Ő ! Ő !* Mindig ez a titokzatos *Ő*, akitől mind a ketten félünk, akitől nem tudunk szabadulni. Ott ebédelt velünk, láthatatlan harmadiknak ; szeme minket lesett a csontkeretes bagoly-okuláré alatt, hallotta minden szavunkat, akármilyen halkan suttogtunk is !

— Fél tőle ? — kérdeztem óvatosan.

— Mindig . . . az első pillanat óta . . . Sohasem beszéltem róla senkinek, maga az első . . . nem is tudom miért merem megvallani . . . Azt hiszem, sokat ittam . . .

— Bántotta magát ?

Fejét csóválta :

— Soha ! Nagyon jó hozzám . . . Hogy még élek, neki köszönhetem . . .

— Hát akkor ?

— Nem tudom. Félek tőle . . . Ne faggasson ! Föl kell mennem ! Ne haragudjon . . .

Fölállt, nem bírtam tovább tartóztatni. Elkér-

tem szobája kulcsát és a lifthez kísértem. Tiltakozott :

— Most már ne jőjjön tovább !

— Tőlem is fél ? Vera . . . mi baja ?

Nem felelt. Beugrottam a liftbe. Két kezembe vettem reszkető kezét és gyöngéden simogattam, mint a megrémült gyermekét. Még a folyosón sem eresztettem el. Hirtelen egy kis fájdalmat éreztem, Vera éles, hegyes körmei mélyen a tenyerembe vésődtek, valami kétségbeesett vad szorítás volt ez : a ví befúló kapaszkodása, vagy a szerelmes vallomása .... .

Aztán becsapódott mögötte az ajtó.

XIV.

»És gyöngyök, anyám : könyek . . .«

(Lessing : Emilia Galotti.)

Este díszelőadás az operában, nagyszerű ruhák, frakkok, rizsporos vállak és a félhomályban keken csillogó brilliánsok, főhercegnők és tábornokok, ordók, arany, bíbor, százféle parfüm és Wagner-muzsika, egy páholyban Selfridge úr, Vera meg én és lent a színpadon egy hórihorgas fekete árnyék : a bolygó hollandi és a tenger és a hajó, a nagy titokzatosság és a hosszú monológ, köröskörül áhitat és enyhe unalom. Vera cukrot eszik, Selfridge úr tenyerébe támasztja homlokát, azt hiszem alszik, én pedig a páholy hátterében, mögöttük ülök és nézem őket, S lfridge úr tar koponyáját, ezt a símára esztergályozott elefántcsontgolyót és Vera ezüstös vállát és szőke fiatal-

ságát és megint csodálkozom azon, hogy itt ülök velük. Miért ? Miért ? Hogyan kerültem ide, miért vagyok itt ? Miért nem mondom Selfridge úrnak :

— Elég volt, holnap hazamegyek Budapestre címeket írni . . . vagy megalázkodok és bekopogtatok valamelyik nagybátyámhoz, protekcióért, pénzért . . . Istenem, nem én vagyok az első . . . tulajdonképen semmit sem vétettem, miért ne segítenének rajtam ! Ha bedugnának valamelyik minisztériumba, valami hivatalba . . .

Hát aztán ? Meg tudnék élni a fizetésemből ? Tudnék úgy dolgozni, hogy hasznomat lássák ? És szidtam magamat ezekért a szentimentális visszatérésekért, az oktalan ellágyulásokért . . . mit akarsz, szerencsétlen, aki se élni, se meghalni nem mersz ! Más kezébe adtad sorsodat, már régen eljátszottad azt a jogodat, hogy magad kormányozd. Gyönge vagy és gyáva, hallgass és várj !

Az első felvonásnak vége volt, a nagy csillár kimeresztette mind az ezer szemét, világosság öntötte el a nézőteret. Selfridge úr is, Vera is egyszerre felém fordultak :

— Gyönyörű volt !

Bólintottam. Én egy hangot sem hallottam . . .

Selfridge úr látócsövén végigkémlelte az egész színházat. Bámulatos ember, mindenkit ismert, Aglája főhercegnőt és Mária Intimidata főhercegnőt és Péter Eusebius főherceget, az arisztokráciát, a nagy bankárokat, a diplomatákat és a generálisokat, mindenkit megnevezett, mindenkiről tudta, kivel van viszonya, fecsegett, csacsogott, izgett-mozgott, azután egyszerre átadta látócsövet Verának :

— Az ma a legérdekesebb ember Bécsben ... az a borotvált amerikai a földszinti páholyban ... Látja ?

Vera odanézett :

— Ki az ?

— Sydney Babrook, a parafakirály.

Olyan áhitattal mondta ki ezt a nevet, mint a jámbor muzulmán a prófétáét. Elnevettem magamat. Mérgesen rámförmedt :

— Mit nevet ? Tudja, hány milliárdja van annak az embernek ?

— Alkalmasint több mint nekem ...

Selfridge úr bosszúsan hátat fordított nekem :

— Magával nem lehet beszélni !

Vera még mindig az amerikait nézte. Most megszólalt :

— És az a fiatal hölgy a páholyban ... kicsoda ?

— A leánya, — felelte Selfridge úr — Mabel Babrook, ma a legszebb lány Bécsben ... természetesen ön után, imádott hercegnőm ...

— Csinos — mondta Vera és odakínálta látócsövét nekem. — Akarja megnézni ?

— Köszönöm, nem vagyok rá kíváncsi ...

Elmosolyodott, egy kicsit gúnyosan, de azért mégsem kínálta föl másodszor is ; akármilyen olcsó volt is, a bók jól esett neki. Egy szemernyi hála csillogott szemében, egy kis melegség, bevallása annak, hogy jó barátok vagyunk és megértjük egymást. Mindebből Selfridge úr semmit sem vett észre ... vagy nem akart észrevenni. Megint a nézőteret tanulmányozta, a sápadt főhercegnőket és a pohos bankárokat, mindenek fölött pedig Sydney Babrook urat, a parafakirályt

és leányát. A névre mintha emlékeztem volna . . . egyszer már hallottam . . . kitől is ? Igen, Selfridge úr emlegette akkor, amikor Olga könyveit megvette : Kannegiesser, Chaulieu, Babrook . . . a nagy gyűjtők. Talán ezért örül úgy ? Nem tudott betelni velük, figyelte minden mozdulatukat. Volt egy pillanat, amikor magam is odanéztem, de alig láttam belőlük valamit. Az apa, a parafakirály száraz, pudvás és rideg volt, mint az anyag, melyet képviselt, csupa szám és aláírás, egy nagy bankó ; a leány pedig gőgös pénztündér, szemtelen és elkényeztetett, mindenféle flirtek révén edzett a szerelem kis játékaiban. Most is nevetgélt : egy sereg udvarló nyüzsögte körül. Selfridge úr ezeket is ismerte, a gazdag fiatal gyárosokat, a tönkrement mágnásokat és a kaució-mentes ulánus főhadnagyokat, akik mind Mabel Babrook nevét fonják álmaikba. Selfridge úr megnevezte őket és adósságaikat. Aztán elérzékenykedett :

— Bécs . . . drága város, imádom ! Kedves, könnyelmű emberek . . . öröm velük dolgozni . . .

Nem árulta el, mit szokott velük dolgozni, de arcán könnyű mosoly futott át, valami kedves visszaemlékezés derüjében.

Megkezdik a második felvonást.

— Üljön előre, — mondta Selfridge úr — nekem úgyis dolgom van . . .

És kiment. Egyedül maradtam Verával. Csak egy pillantást váltottunk, a visszatért aggodalom félénk pillantását : miért hagy magunkra, mit akar velünk ? Csodálatos ! Csak akkor féltünk Selfridge úrtól, amikor nem láttuk. Megint eszembe jutott az a kétségbeesett kézszorítás . . . mi volt ?

És a sötétben lassan, óvatosan megkerestem Vera keztyűs kezét és szeliden megérintettem. Idegesen megremegett, ujjai meggörbültek. De a kéz ott maradt a páholy párkányán, Vera nem húzta vissza. És az enyém most már bátrabban simult rá, mindaddig, míg a két kéz lecsúszott a párkányról és a székek között gyorsan és forrón összefonódott, valami erős szövetségre, védelemre, vagy szerelemre, vagy mindkettőre ... nem tudtuk volna megmondani, mire? Ez is csak egy másodpercig tartott, azután ijedten rebbentünk szét, minden sötétségen keresztül megint magunkon éreztük Selfridge úr tekintetét.

Vera fölkapta a látócsövet és olyan szorgalmasan és állhatatosan nézett a színpadra, mintha valami nagy mulasztást kellene jóvátennie, én pedig belemélyedtem a színlapba és a sötétben a helyárakat tanulmányoztam.

De már belekóstoltam egy izgató és veszedelmes játékba; ízig-vérig kártyás nem bírtam egyhamar abbahagyni. Vera sem. Megint találkozott a kezünk, a könyökünk, a térdünk vad egymáshoz tapadásban. Egy szót sem szóltunk, még csak a tekintetünk sem ölelkezett. De talán éreztük: a végzet eljegyzett egymásnak, egymáshoz tartozunk a közös harmadiktól való függésünk révén. És Verát talán ugyanaz a gyűlölet fűtötte, amely engem: megcsalni a zsarnokot, megkínozni, megalázni jóságáért, okosságáért, erejéért, mindazért, amivel nálunk külömb. Ahogyan én elhatároztam az első pillanatban, hogy elveszem Selfridge úrtól a szeretőjét, talán ugyanúgy határozta el Vera is, hogy elveszi tőle a barátját, cinkostársát vagy szolgáját, akkor még nem tudta ki vagyok. Mind-

össze valaki voltam Selfridge úr körül, ezzel is beérte. Talán ennyi sem kellett neki. Két ember, aki egyformán gyűlöli a harmadikat, okvetetlenül megszereti egymást. Mi eljutottunk ehhez a ponthoz egy szerelmes szó nélkül és már egymáshoz szerettünk volna bújni, ölelni, védeni egymást és két csók között nem azt kérdezni : »Szeretsz ?« hanem azt : »Félsz tőle ?« »Gyűlölöd ?«

Selfridge úr a felvonás végéig nem jött vissza. Mikor a függöny összecsapódott, fölfedeztem a parafa-király páholyában. A páholy hátterében állt az öreg úrral, hevesen vitatkoztak és gesztikuláltak. Végre Selfridge úr elmosolyodott, kitárta két karját és meghajolt. Az amerikai valamit mondott a lányának, az megfordult és könnyed fejbólintással elbúcsúzott Selfridge úrtól. Az amerikai a páholy ajtajáig kísérte, egypárszor megveregette a vállát, azután Selfridge úr eltünt.

— Vigyázzon, — mondtam Verának — jön !

De Selfridge úr csak az utolsó felvonás közepén jelentkezett. Bocsánatot kért, rengeteg dolga volt, inkább az előadás alatt végezte el, nem akarta magát megfosztani attól az örömtől, hogy velünk vacsorázzon. Szeretett volna minket kivinni a szabadba, de az idő rosz, így hát a szállóban rendelt vacsorát, reméli, meg leszünk vele elégedve. A változatosság okáért most megint hátratolta manzsettáját és jókedvüen dörzsölgette a kezét.

A vacsora csakugyan kitünő volt. Kábító borokat ittunk és sok pezsgőt, a legtöbbet Selfridge úr. És ő beszélt is legtöbbet. Vera meg én alig szóltunk közbe. A kis asztal alatt megint találkozott a térdünk, előbb félénken, majdnem bocsá-

natkérőn, de aztán mind bátrabban ... valami mondhatatlan örömünk telt abban, hogy Selfridge urat ilyen szemérmetlen vakmerőséggel, majdnem szemeláttára csaljuk. A gyöngék és gyávák alattomos bátorsága dolgozott bennünk, izgatott a veszedelem, kínzott a kíváncsiság, hogy ő aki mindent tud, észrevesz-e valamit. És a félelem fogvacogtató kéjében nem is értünk rá arra gondolni, hogy igazán szeretjük-e vagy csak kívánjuk-e is egymást? Az egész dologban mindkettőnknek tulajdonképen csak Selfridge úr volt fontos. Néha ránéztem ... Azt éreztem, ha igazi férfi volnék, most föl kellene állnom és megölelnem, megcsókolnom Verát, hogy lássam, mit szól hozzá Selfridge úr. Alkalmasint hátratolná manzsettáját, megdörzsölné a kezét és reggel, a magamra zárt ajtó mögött, holtan feküdnék ágyamban.

Selfridge úr mindebből semmit sem vett észre, gyanútlanul csevegett és szüntelenül ivott.

— Hogy jobban tudjon aludni, — mondta nyájasan — jó hírem van az ön számára. Holnap elviszem könyveit ...

— Sydney Babrooknak.

Elmosolyodott:

— Lám, lám, ilyen jó a memóriája? ... Valóban már Budapesten említettem a nevét és hogy Bécsbe jöttünk, abban Babrooknak is része van. Azt hiszem, pénz áll a házhoz. Babrook híres gyűjtő és nagy okkultista ... jeles démonografus, de csökönyös szamár. Most is veszekedtünk ... ez a szerencsétlen amerikai azt meri mondani, hogy mindössze 6666 pokolbéli légió van és minden légióban 6666 démon, tehát összesen csak 44,435.556 ... Holott Szent Ferenc, vagy más

valaki, akit a könyvek nem neveznek meg, megszámlálta az ördög haderejét. Három sorba állította fel az ördög csapatait, az elsőben millió millió ördög volt, a másodikban ötven milliószor több, mint az elsőben, a harmadikban pedig háromszázezerszer annyi, mint az első kettőben . . . Már pedig minden gyermek tudja, hogy a pokol hierarchiájában az ördögök a bárók, grófok, hercegek, vezérek és főnökök, a démonok pedig a népség, katonaság. El lehet-e hinni józan ésszel, hogy a pokolban több a nagyúr, mint a köznép?

Nagyszerűen mulatott ezen az ötleten, azután elkomolyodott, majdnem ünnepies arcot vágott:

— Különben, mialatt páholyukban voltam, nagyon érdekes dolog történt . . . Egy pár perccel a második felvonás vége előtt egy vén udvari lakáj jelent meg a páholyban . . . Mária Intimidata főhercegnő küldte azzal a megtisztelő üzenettel, hogy szeretné egy pillanatra megtekinteni Babrook kisasszony fülbevalóját. Magam sem láttam szebbet . . . óriási gyöngyök, kápráztató brilliánsok, nem is tudom, mit érhet, ára sincs . . . Babrook kisasszony természetesen rögtön kivette egyik füléből a függőt . . . a balfüléből és átadta a lakájnak. A lakáj gyöngéden és óvatosan rátette egy óriási ezüst tálcára és ájtatosan kivitte . . . Úgy-e, érdekes?

Vállat vontam:

— Nem nagyon. Engem nem érdekel.

— Engem sem — mondta Vera.

Selfridge úr mosolygott:

— Hercegnő, ön is felküldte volna fülbevalóját a főhercegnőnek?

— Miért ne?

— Egy percig se gondolt volna arra, hogy csalás is lehet a dologban, hamisság?

Meglepődve néztünk rá, Selfridge úr azonban rögtön megnyugtatott bennünket:

— Ó, hiszen nem mondom, hogy volt... de lehetett volna. Az bizonyos, hogy Babrook kisasszony az előadás végéig nem kapta vissza fülbevalóját...

— Honnan tudja? — kérdezte Vera.

— Figyeltem. Láttam, hogy a lakáj nem jött vissza. Láttam, hogy Babrook kisasszony idegesen fészkelődik, mind nyugtalanabb lesz, mind sűrűbben szögezi látócsövét az udvari páholyra és minduntalan súg valamit az apjának. Láttam, hogy az öreg felkel, kimegy, visszajön, vállat von, ő is fölnéz az udvari páholyba és megint vállát vonogatja. Ha Mária Intimidata főhercegnő csakugyan egy pillanatra kérte el a fülbevalót, már régen vissza kellett volna küldenie, hiszen azóta harmincöt perc is elmúlt és....

Izgatottan vágtam a szavába:

— Azt hiszi, hogy...

— Nem hiszek semmit. Lehet, hogy előadás után visszakapta. Vagy csak holnap küldik vissza. De az is lehet, hogy ellopták...

Miért néztünk össze Verával? Miért hittük mind a ketten, hogy Selfridge úrnak valami köze van ehhez a lopáshoz? Az asztal alatt Vera térde kétségbeesetten szorította az enyémet, valami ájuldozó remegéssel: mi lesz ebből... ne hagyj el! Olyan döbbenetes, mindent eláruló némaságban meredtünk magunk elé, hogy Selfridge úr csodálkozó nevetéssel kérdezte:

— Mi bajuk?

Vera nem tudott szólni, én is csak dadogtam:

— Tudja ... ez a história ...

Selfridge úr kegyetlen gúnnyal nézett ránk:

— Megbolondultak? Csak nem képzelik, hogy én voltam a vén udvari lakáj?

Nem, ezt bajos volt elképzelni. Vera föllélekzett, én is elszégyeltem magamat. Ostobák voltunk, arcpirítón ostobák. Selfridge úr kétségtelenül furcsa ember volt, de tolvaj ... főnöke egy rablóbandának? Ez mégsem tetszett valószínűnek. És mégis, ha arra gondoltam, hogy egész nap nem mutatkozott, az operában is eltünt az első felvonás után és csak a harmadik közepén jött vissza ... az egész história ... miért mondta el? Mi közünk hozzá? Miért figyelte meg olyan alaposan, hogy Babrook kisasszony visszakapta-e a fülbevalóját? Gondolhatott-e csak egy percig is arra, hogy a főhercegnő nem adja vissza? Ha gondolt, akkor tudnia kellett, hogy csalás lehet a dologban ... miért nem figyelmeztette Babrook kisasszonyt? Hiszen ott volt a páholyban, amikor a lakáj jelentkezett! Hiába, a gyanakodás már belémkapaszkodott, nem tudtam lerázni.

— Különben nem kell sajnálni Babrook kisasszonyt — mondta Selfridge úr vígan. — Ma talán sirdogál egy kicsit, de az apja a mellényzsebéből tíz ilyen fülbevalót is kifizet. Meg sem érzi!

Én is tréfálni próbáltam:

— Meg aztán, a legroszabb esetben is csak a fél fülbevaló veszett el ...

Selfridge úr szeliden mosolygott:

— Azt már nem hiszem. Ha csakugyan lopás történt, el fogják lopni a másikat is...

Megint megdöbbentem:

— Azt hiszi, másodszor is sikerül?

— Miért ne? Akárki a tolvaj, ügyes ember. És ha az egyik fülbevalóhoz volt ötlete, alkalmasint lesz a másikhoz is...

Hátratolta manzsettáját, a kezét dörzsölte, elnyomott egy ásítást, aztán intett a pincérnek és fizetett. Mikor a hallban elbúcsúztunk, vállamra tette kezét:

— Hogy el ne felejtsem... megigértem Babrooknak, hogy is önt elviszem. Hiszen ön is érdeklődik a titkos tudományok iránt és Babrooknál sok mindent fog látni. Meg azután nem szeretném, ha azt hinné, hogy megcsalom...

Tiltakozni próbáltam, de leintett...

— Nem, nem... ön nem bízik bennem. De ehhez joga van... az ön jelenlétében fogom a könyveket eladni. Üzlettársak volnánk, vagy mi. Clara pacta boni amici, mondja a latin és igaza van, mint mindig... Tehát holnap, délfelé bekopogtatok önhöz...

Megrázta a kezemet. Vera fagyosan és gőgösen bólintott. De amikor megálltak a lift előtt, visszanézett. Arcán, szemében megint ott ült a fáradt szomorúság. És száját egy kicsit kinyitotta: néma üzenetre, vagy elgondolt csókra. Mindegy, most már tudtam, hogy szeret!

XV.

»Csalódni fáj!«
(Többen.)

Sydney Babrooknak nyolc szobája volt a Ritzben. Két titkárral és két gépíró-kisasszonnyal utazott, azonkívül magával hozta italmesterét is, mert nem bízott az európai cocktailokban. Lányának külön udvartartása volt, komornák, manucure, masseuse satöbbi. Mindezt Selfridge úrtól tudtam meg, mialatt öltözködtem. Roszkedvű voltam, nem szerettem, hogy el köll mennem Babrookhoz. Szerettem volna Verával sétálni, vele ebédelni, mint tegnap... Kettecskén, Selfridge úr nelkül. Egész éjjel Verára gondoltam és kínlódtam, amikor elképzeltem, hogy Selfridge úr jóllakottan nyújtózkodik mellette és szórakozottan simogatja ezüstös vállát, gömbölyű mellét, mintha csak saját szakállát simogatná, miközben üzleteire gondol... És Verának tűrnie kell és a csókot, melyet talán nekem szánt, oda kell adnia Selfridge úrnak. És mindazt, amit a tükörben láttam!... Kezem ökölbe szorult, fogamat csikorgattam és ott feküdtem tehetetlenül, sírva és káromkodva a csöndben és magányosságban. Csak reggel felé aludtam el. Sápadt voltam és gyűrött.

Annál üdébb volt Selfridge úr. Kopasz fejét frissen borotváltatta, szemében csillogó jókedv, fáradhatatlanul mozgékony száján egymásután tízféle mosoly is. Hóna alatt egy kis csomag. Olga könyvei. Türelmetlenül nógatott:

— Gyerünk, gyerünk! Babrook nem szokott várni!

Szándékosan megkínoztam egy kicsit. Olyan lassan öltöztem, ahogyan csak tudtam és többször is visszamentem a tükör elé, hogy megnézzem, jól kötöttem-e meg a nyakkendőmet? Egy párszor megnézte az óráját, fejét csóválta, aztán hirtelen elmosolyodott:

— Nézze . . . hiába minden! Akárhogy húzza is az öltözködést, nem fogunk elkésni. Babrook csak egy óra mulva vár minket.

Belenyugodtam sorsomba és elindultunk. Gyalog sétáltunk át a Ritzbe.

— Mit csinál ez a Babrook Bécsben? — kérdeztem útközben.

— Azt csak ő tudja. Állítólag az európai jótékonyságot tanulmányozza, könyvet akar írni az európai jótékony intézményekről. Már egy félév óta kódorog a kontinensen . . . azt hiszem, azzal a be nem vallott céllal, hogy lányát férjhez adja valami grófhoz vagy herceghez, esetleg egy tisztességes trónkövetelőhöz vagy száműzött királyhoz. De Mabel kisasszony nagyon válogatós, eddig vagy nyolc kérőt kosarazott ki, köztük egy királyi herceget is . . . igaz, hogy inkább a reklám kedvéért. . .

— Honnan ismeri ilyen jól Babrook urat?

Selfridge úr mosolygott. Az uccán voltunk, nem tolhatta vissza manzsettáját, így hát csak a kezét dörzsölte:

— Én mindenkit ismerek. Sok felé jártam és sok mindent megpróbáltam . . . mindenféle mesterséget. Nem születtem bűvésznek, az apám patikus volt Amsterdamban, én is annak indul-

tam, de nem volt hozzá kedvem. Szerettem a szabadságot, a kalandokat. Amerikába mentem, voltam reporter, voltam detektiv, egy évig az indiánokkal kóboroltam, jártam Japánban és Kínában, ott kezdtem a titkos tudományok iránt érdeklődni. Az Y-Kingből és a Su-Kingből tanultam meg, hogyan kell a tekenősbékát elégetni és a Si-virágtól megtudni, mit hoz a jövendő? Indiában, a djagrenathi fakíroktól tanultam a bűvészkedést ... Amikor visszamentem Amerikába, egyszeriben híres ember lettem. Akkor találkoztam Babrookkal. Beszéltem már önnek híres mutatványomról. Babrook minden este végignézte és majd megbolondult a kíváncsiságtól ... mindenáron tudni akarta, hogyan csinálom. Kért, könyörgött, nagy pénzt ígért, hogy beavassam a levágott fej titkába. Egyszer igen nagy szolgálatot tett nekem és én nem tudtam mással meghálálni, mint azzal, hogy megmagyaráztam neki trükkömet. Ő az egyetlen, aki tudja ...

Meg mertem volna esküdni arra, hogy Selfridge úr hazudik. Mi lehetett az a nagy szolgálat, melylyel Babrook úgy lekötelezte? Talán megmentette a villamosszéktől? Vagy még elég jókor érkezett a fa alá, melynek egyik ágára Selfridge urat felhúzták?

Nem értem rá arra, hogy ezen az izgató kérdésen sokáig törjem a fejemet. Megérkeztünk a Ritzbe. Jelentkeztünk a titkárnál, aki rögtön bevezetett a parafakirály dolgozó-szobájába.

Kis vártatva megjelent Babrook. Nagy darab, kövér ember volt, fehérhajú, lilaarcú mulatságos figura, egy díjbirkózó tenyerét nyújtotta felém. Amikor nevetett, szájában száz arany fog is csil-

logott és mindegyikben egy kis drágakő : brilliánt, rubin, zafir. Nagy fekete havannán rágódott, fehér flanel ruhájához égőpiros nyakkendőt viselt. Tarkább embert még nem láttam.

Leültünk. Az italmester — pápaszemes, komoly néger, olyan méltóságos és fontoskodó, mint egy egyetemi tanár — begurított egy kerekes-asztalkát, amelynek üveglapján a pálinkás-üvegek légiói nyújtogatták flammingó nyakukat a magasba. Hogy a dolgokat egyszerűsítse, a néger mindegyikünk 'elé egy-egy üveg whiskyt állított, a hozzávaló szódával. Azután meghajolt és kiment.

— Mister Babrook — kezdte Selfridge úr — elhoztam azokat a könyveket, amelyekről önnek beszéltem . . . Barátom, a báró úr, a leghíresebb magyar okkultista, a magyar tudományos akadémia és egyéb tudós társaságok tagja . . .

Szólni akartam, de Selfridge úr nagyon szigorúan nézett rám. Megszeppentem.

— Szerény ember, túlságosan szerény — mondta Selfridge úr fejcsóválva. — Ne tiltakozzon ! Úgyis hiába tenné. Ha Babrook úr megnézi ezeket a könyveket, rögtön tudni fogja, kivel van dolga . . .

Babrook kíváncsian nyújtotta kezét a csomag felé, de Selfridge nem adta oda. Fölemelte, tüzesen gesztikulált vele.

— Unikumok uram, unikumok ! A báró úr csak azért adja el, mert egy tudományos expedicióval Ázsiába megy . . . esetleg hosszú esztendőkig ott marad, tehát meg akar szabadulni minden fölösleges holmijától. Igy sem adná el másnak, mint önnek . . .

Most már mulattam Selfridge úr hazugságain és komoly arccal közbevágtam :

— Sem Kannegiessernek . . . sem Chaulieunek . . .

Diadalmasan néztem Selfridge úrra. Egyszerre két kéz is nyúlt felém. Selfridge úr megrázta jobbomat és meghatottan mondta :

— Ezt vártam öntől.

Babrook pedig balkezemet szorongatta és majdnem könyves szemmel rebegte :

— Köszönöm . . . köszönöm. Igazán nem is tudom . . .

Nem folytathatta tovább, a telefon megszólalt. Babrook bocsánatkérő mozdulattal fölállt és fölvette a kagylót.

— Micsoda ? — kérdezte csodálkozva. — A rendőrség nem tud róla ? Jól van. Köszönöm. Hazajöhet.

Visszaakasztotta a kagylót, újra leült. Egy pillanatig némán nézett maga elé, azután összecsapta a kezét és elkezdett nevetni, hangosan, fuldokolva, köhögve, a könnyei csorogtak bele.

— Mi az ? — kérdezte Selfridge úr. — Ellopták a másik fülbevalót is ?

Babrook úr dermedten nézett a bűvészre. Fejéhez kapott :

— Honnan tudja ? . . . Honnan tudja, hogy az elsőt is ellopták ?

Selfridge úr mosolygott :

— Ott voltam tegnap a páholyban, amikor a lakáj elvitte . . . és láttam, hogy az előadás végéig nem vitte vissza. Mivel ön már beszélt a rendőrséggel, világos, hogy ellopták. És mivel ön most olyan álmélkodva kérdezősködött, olyan megdöbbenve nézett maga elé és olyan hallatlanul

mulatott valamin, világos, hogy azóta már a másikat is ellopták . . .

Babrook felugrott és megölelte Selfridge urat :

— Selfridge ! Angyal ! Eltalálta . . . mind a kettőt ellopták. És a másodikat én magam adtam oda, saját kezemmel, ezzel a buta kézzel . . .

Nagyot csapott az asztalra, mérges is volt, nevetett is, a fejét vakarta. És ivott, mint a parafa, melynek királya volt.

Nem tagadom, egy kicsit büszke voltam Selfridge úrra . . . hiába, mégis csak elmés ember és jó megfigyelő . . . más aligha találta volna ki, hogy a másik fülbevalót is el fogják lopni, ő pedig tulajdonképen már tegnap megjövendölte. Csodálatos módon, most egyáltalában nem gyanakodtam rá, holott ez a jóslata szöget üthetett volna fejembe . . . mégis csak furcsa, hogy már tegnap tudta. Most csak a kitünő detektivet láttam benne, aki nagyszerű szimattal előre megérezte, mi fog történni, minek kell történnie . . .

XVI.

»A rendőrbiztos jó fiú.«

(G. Courteline.)

Selfridge úr csak egy pillanatig élvezte a sikert, nyomban azután megszólalt :

— Tehát ön ma reggel elment a rendőrségre ?

Babrook bólintott :

— Úgy van. Mabel egész éjjel nem hunyta be a szemét és engem sem hagyott aludni. Egész éjjel a fülbevalót vártuk. Reggel hét órakor már nagyon

mérges voltam, elrohantam a rendőrségre. A rendőrbiztos vagy főkapitány vagy minek hívják ebben az átkozott városban, még nem volt hivatalában. Elküldtem érte az autómat és fölkeltettem. Nagyon roszkedvűen jött be és roszkedve még roszabbra fordult, amikor elmondtam neki, mi történt. Fejét vakarta, ötölt-hatolt, azt mondta, ez nagyon kényes ügy, Mária Intimidata főhercegnő fenséges nevét semmi esetre sem szabad belekeverni ... Menjek nyugodtan haza, egyelőre ne szóljak senkinek, rögtön megindítja a nyomozást, kiküldi a legügyesebb detektíveket, reméli, hogy az ékszer megkerül és a gonosztevőket megcsípik ... alkalmasint többen szövetkeztek össze az ékszer elrablására. Kitünően választották meg a helyet és az alkalmat : a díszelőadást ; az időt : a második felvonás végét, a lakáj nagyszerűen játszotta el a rábízott szerepet, szóval : nehéz fiúkkal van dolgunk, nem lesz könnyű nyomukra akadnunk, de megpróbálunk mindent, mozgósítjuk, ha kell, az egész rendőrséget.

Nagyot lélekzett, megivott két pohár whiskyt és Selfridgere nézett, mintha valami megjegyzést várt volna. De a bűvész hallgatott. Babrook eldobta a szivart, pipára gyújtott, azután folytatta :

— All right ! Elbúcsuzok a főkapitánytól, indulok hazafelé. Alig teszek tíz lépést, hátam mögött a nevemet hallom, megállok, hátra fordulok. Egy vörös ember, valami rendőrtisztviselő szalad utánam, lelkendezve, hajadonfővel ; a főkapitány azt üzeni, vigyem vagy küldjem el neki valami megbízható emberrel a fülbevaló párját, a nyomozáshoz kell ; meg akarják mutatni a detekti-

veknek és pontos leírását eljuttatják Bécs összes zálogházaiba. Ha nincs emberem, a főkapitány ad két rendőrt, vigyem el őket kocsimon, majd elhozzák az ékszert és vissza is viszik. Nekem is ez a megoldás volt legkedvesebb. A tisztviselő int egy nagybajuszos, összevissza ordózott rendőrnek, aki a folyosó végén áll, hárman lemegyünk a kocsihoz, a rendőr kiül a soffőr mellé, a vörös úgy ahogy volt, hajadonfővel, kabátja ujján a lüszter-védővel, mellém ül, elrobogunk a Ritzbe. Útközben megkér arra, hogy az autót tovább is használhassák, minden percnyi időnyereség haszon. Természetesen megengedem. Megérkezünk, elmondom Mabelnek, hogy itt vannak a rendőrök, a fülbevaló párjáért jöttek, Mabel behozza a fülbevalót, én odaadom a vörösnek. Felhívjuk a soffőrt, megmondom neki, hogy vigye el az urakat a rendőrségre, várja meg őket és hozza vissza. A vörös elbúcsúzik tőlem, a rendőr szalutál, elmennek. Mabel is, én is föllélekzünk, én lefekszem, mondtam már, hogy egész éjjel nem aludtam. Titkáromnak megparancsoltam, hogy tizenegykor keltsen föl, mert féltizenkettőkor a belügyminisztériumban volt dolgom. Alszok nyolctól tizenegyig, fölkeltenek, megfürdök, felöltözök, lemegyek ; autóm nincs a szálló előtt. Kérdezősködök, még nem jött vissza. Beülök egy autó-taxiba, elmegyek a belügyminisztériumba, elvégzem dolgomat, visszajövök, az autó még mindig nincs itt. Negyed egykor megszólal a telefon, a soffőr kérdezi, várjon-e még tovább is ? »Várjon !« mondom neki.« De mindenesetre kérdezze meg a főkapitányi hivatalban, meddig kell még várnia ?« Most tíz perc előtt

telefonozott újra, a főkapitányi hivatalban nem tudnak arról, hogy lent egy autó vár, nem tudnak arról, hogy rendőröket küldtek volna hozzám, a főkapitányi hivatalban semmiről sem tudnak. A másik fülbevalót is ellopták! A vörös meg a rendőr, a tegnapi lakáj, ugyanaz a banda!

Elkáromkodta magát és megint nagyot csapott az asztalra, úgy hogy a palackok, a poharak ijedtáncra kerekedtek. Fújt, a fejét vakarta, a pipáját rágta, dühöngött:

— És Mabel még nem is tudja! Szegény kis lányom . . . nagyon szerette ezt az ékszert. És én adtam oda, én hatökör.

Selfridge úr megnyugtatta:

— Mással is megeshetett volna.

— Önnel? — kérdezte Babrook.

A bűvész mosolygott:

— Azt mondtam, mással. Velem nem.

Babrook búsan bólintott:

— Mindjárt gondoltam.

Ebben a pillanatban kopogtattak az ajtón. A titkár jött be és jelentette, hogy a soffőr odakint vár.

— Hivassa be a soffőrt — indítványozta Selfridge úr.

A soffőr nem sok újat mondott. A vörös tisztviselőt és a rendőrt a főkapitányságra vitte, ott megparancsolták neki, hogy várjon. Várt. Déltájban elúnta a dolgot, hazatelefonozott. Azután, ahogy Babrook úr parancsolta, a főkapitányi hivatalban megkérdezte, sokáig kell-e még várnia? Ott nem tudták, miről van szó. Bevezették a főkapitányhoz. A főkapitány sem a tisztviselőről, sem a rendőrről nem tudott. A soffőr elmesélt neki

mindent. A főkapitány megkérdezte a soffőrtől, ráismerne-e a tisztviselőre vagy a rendőrre? A soffőr igent mondott, hiszen nagyon feltünő figura volt mind a kettő. A nagybajuszos, sokordós rendőr jövet is, menet is mellette ült, egész úton beszélgettek. A tisztviselő pedig vörös ember volt. A főkapitány összehívta a tisztviselőket és riadót fúvatott a rendőröknek. A soffőr alaposan megnézte valamennyit, de sem a vöröshajú, sem a nagybajuszos nem volt köztük. A főkapitány azt mondta, hogy alighanem tévedés van a dologban. Akkor telefonozott másodszor. Ez minden.

— Köszönöm — mondta Babrook. — Elmehet.

A soffőr kiment. Babrook is, én is Selfridgere néztünk. A bűvész behunyta szemét és hallgatott. Gondolkozott. Nem mertük háborgatni. Végre Babrookhoz fordult:

— No és most mit fog csinálni?

— Mit? A rendőrségre szaladok . . . Díjat tűzök ki, mondjuk ötvenezer koronát . . .

— Nagyon helyes!

— És megkérem önt . . . régi barátságunk nevében kérem . . .

Selfridge tiltakozón emelte fel a kezét, de Babrook lefogta:

— Selfridge, öregem, meg kell tennie . . . Tudom, nagy szívességet kérek . . . de más úgysem tudja az ékszert visszaszerezni . . . El kell vállalnia ezt a dolgot!

Selfridge a fejét rázta:

— Tudja, hogy már évek óta nem dolgozok . . . Belefáradtam a munkába, megúntam . . .

— De mikor ilyen bajban vagyok! . . . Sel-

fridge! Ez magának való eset ... nehéz, bonyodalmas, izgató ... ezt szereti maga.

És a mikor Selfridge még mindig csak a fejét rázta, gyámoltalanul hozzám fordult:

— Szóljon már neki! Hátha önre inkább hallgat ...

Egy másodpercig haboztam, hiszen nem tudhattam, kedves-e Selfridge úrnak, ha szólok? Hátha mégis csak ő a tolvaj? Annál jobb! És lassan, megfontoltan bólogattam:

— Meg kell tennie! Meg kell tennie! Ha ilyen régi jó barátja kéri ...

Selfridge úr beadta a derekát:

— Hát jó, nem bánom ... megpróbálom. De csak önnek teszem meg, Babrook, csak önnek ...

Babrook hálásan szorongatta Selfridge kezét, az enyémet is. Arca sugárzott a boldogságtól és az aranyfogaktól:

— Most már nyugodt vagyok. Akár el se menjek a rendőrségre ...

— De elmegyünk, — mondta Selfridge úr. — Elkísérem. Ön azt fogja mondani, hogy a titkárja vagyok. Senkinek sem szabad tudnia, hogy saját szakálamra dolgozok. A rendőrségnek legkevésbé...

Babrook fűt-fát igért. Izgatottan kérdezte:

— Mikor megyünk?

— Most, rögtön.

Selfridge úr elgondolkozva fordult hozzám:

— Aligha jutok haza öt-hat óra előtt. Kérem, viselje gondját szegény kis Verámnak ... és persze, a könyvek! Ezekről ma már nem igen beszélünk ... Nem vinné haza? Zárja el valami fiókba ... igen?

Hónom alá vettem a csomagot. Egy kicsit

könnyűnek tetszett, mintha csak egyetlen egy könyv lett volna benne és egy lapos skatulya. Törődtem is vele! Ha százszor olyan nehéz, akkor is boldogan cipelem... Selfridge úr csak öt óra tájban jön haza... és Vera! Négy óránk van, négy nagyszerű, gyönyörű óránk!

Mialatt Babrook a szomszéd szobában átöltözött, Selfridge úr megkérdezte tőlem:

— Mit gondol, megkerül az ékszer?

— Ha ön akarja... talán!

Selfridge úr nevetett:

— Ha én akarom? Persze, hogy akarom. De nem lesz könnyű. Egyelőre csak nagyon kevés adatunk van. Csak annyit tudunk, hogy az egyik tolvaj, a rendőrtisztviselő vöröshajú, a másiknak, a rendőrnek, nagy bajusza van, a harmadik pedig a lakáj, akit magam is láttam, borotvált arcú, kopasz és öreg. Nem sok, de mégis valami.

— Azt hiszi, hárman vannak?

— Legalább hárman, de inkább négyen.

— Ki a negyedik?

— A főnök, a vezér, valamennyi közt a legravaszabb, legóvatosabb... az, aki a háttérben maradt és nem mutatkozik; az, aki az egész dolgot kieszelte és a szerepeket kiosztotta, az, akinél a fülbevaló van... ha ugyan nem rejtette el már valahol!

Hátratolta manzsettáját és kezét dörzsölte. Ebben a pillanatban megint szentül hittem, hogy ez a ravasz és óvatos negyedik nem lehet más, mint Selfridge úr.

XVII.

— Szerelem! Miért ne?
— Miért igen?

(Ismeretlen szerző.)

Azt terveztem, hogy kocsit fogadok és kiviszem Verát a Práterba, de roszkedvű volt és ideges, ebéd után rögtön szobájába akart menni. Ebéd alatt is keveset beszélt, kérdéseimre alig felelt és amikor elmeséltem a fülbevaló párjának a történetét, végképen elnémult. Tudtam, hogy ugyanaz a gyanakodás gyötri, amely engem is kínozott: Selfridge úr hátratolt manzsettáira gondolt és a csontos, nagy bűvészkézre, amely annyi mindent eltüntetett már. Nem beszéltünk erről, de valahogyan azt éreztük, hogy cinkostársai vagyunk Selfridge úrnak, tudunk valamit és elhallgatjuk, holott a rendőrségre kellene rohannunk és ordítoznunk: Selfridge úr a tolvaj. Ha megkérdezik tőlünk, mi lobbantotta lángra gyanakodásunkat, nem tudtunk volna felelni. Azt csak nem mondhattuk: szakála túlságosan fekete, feje túlságosan kopasz és mosolygása túlságosan titokzatos ahhoz, hogy tisztességes ember lehessen. Más bizonyítékunk pedig nem volt.

Szobája ajtajáig kísértem Verát, azután magam is szobámba mentem. Vera rosszkedve rámragadt. Istenem, mást vártam a mai délutántól, magam sem tudom, mit, a beszélgetés kedves örömét, egy kézszorítást, azt, hogy egymás szemébe nézünk és nagyszerű megértésben, frissen fakadt szerelemben, csöndesen és boldogan elmosolyo-

dunk. Ledűltem a díványra, megpróbáltam elképzelni, hogyan lopták el a fülbevalót, de nem volt türelmem hozzá, gondolataim ide-oda szökdécseltek, lármás madarak egy nagy kalitkában, melyek vetélkedve iparkodnak egymást túlharsogni : rám figyelj, ne a másikra ! Egyikre sem figyeltem, csak a zűrzavar nyugtalanított, bosszantott. Fölugrottom, föl-alá szaladgáltam a kis szobában, gépiesen mindig az asztal körül, mint a cirkuszló a manézsban, aztán ezt is megúntam, az íróasztalhoz ültem. Megláttam a telefont, már-már leszóltam a portásnak, hogy kössön össze Verával, amikor szemembe ötlött Selfridge úr csomagja. Még nem zártam el, pedig lelkemre kötötte. Fölvettem. Furcsa, milyen könnyű !

Egy kicsit tanakodtam, hol lesz legjobb helyen, végre elhatároztam, hogy beteszem utitáskámba, melynek kulcsát mindig zsebemben őriztem. Ebben a pillanatban megszólalt a telefon. Vera hangját hallottam :

— Mit csinál ?

Meg sem várta a feleletet, már folytatta :

— Ne haragudjon rám, nagyon ideges vagyok, azért szaladtam el . . . Haragszik ? Láttam, roszkedvű . . .

— Szomorú vagyok . . . úgy örültem ennek a délutánnak. Annyi mindent vártam tőle . . .

Nem felelt. Csak egy mély lélekzés halk muzsikája hallatszott.

— Vera, hallja, amit mondok ?

— Hallom.

— És ?

— Mit feleljek ? Mondjam meg, hogy én is örültem ?

— Minek játszottuk el olyan könnyelműen ezt az örömet?

Megint hallgatott. Szinte láttam, hogyan küzködik magával. Megszorítottam a telefonkészülék hengerét, mint egy ruganyos, gömbölyű asszonykart; hangom belefojtódott valami izgatottságba:

— Mit csinál most?

— Semmit.

— Vera...

Magam is elcsodálkoztam azon, milyen tompán, bátortalanul, rekedten suttogom a nevét. Talán meg sem hallotta. És még egyszer, hangosabban, de még mindig elég gyáván:

— Vera!

— Mit akar?

— Vera... jöjjön le...

— Nem! Nem!

Határozottan, keményen vágta oda ezt a két szót, mintha már régen készült volna erre a tiltakozásra. Egy kis csend. Nem szóltam. Ő szólalt meg, halkabban, enyhébben:

— Hova?

Nem mertem kimondani azt, amit gondoltam. Azt, amit Vera várt. Hazudtam:

— Elmegyünk... sétálunk egyet. Ez a délután, így a szobában, a magányosságban halálos... belebetegszünk, maga is, én is... Nekivágunk a városnak, addig megyünk, amíg kisétáltuk magunkból ezt a gyilkos idegességet... akarja? Megvárom odalent, a hallban...

Nem felelt mindjárt, majd ellenkezni próbált:

— Fáradt vagyok, összetört...

— Nem baj — sürgettem — a friss levegő felüdíti...

Üres szavak alá rejtettük azt a rettenetes izgatottságot, mely egymáshoz kergetett. Dadogva titkoltuk, hogy akarjuk egymást. Megjött az a pillanat, amelyben kíváncsiak lettünk egymás ízére és meg akartuk kóstolni egymást. A szerelmi emberevés ünnepi pillanata, amikor egymásnak esik az éhes férfi meg az éhes asszony és kézzel, szemmel, szájjal, minden érzékével iparkodik mennél többet falni a másikból, hogy a ruhán, húson és csonton keresztül eljusson a mindentől megfosztott, mezítelen lélekig.

Reszketve álltam a telefonnál. És Vera hangja is reszketett :

— Jó . . . nem bánom, várjon meg. Öt perc múlva lent leszek.

Fejembe nyomtam kalapomat, kisiettem a folyosóra. Megálltam a lépcső mellett . . . lemenjek? Ráérek még. Szemközt a falon az óra, még egy perc sem múlt el azóta, hogy Verával beszéltem. Rámeredtem a percmutatóra . . . hogyan szalad, mindig körben, megállás nélkül, mindenkit megfenyegetve azzal, hogy az idő múlik. Csak ő maga nem tudja. Mi is csak későn eszmélünk rá ; vakvezette világtalanok.

Öt perc múlt-e el vagy sokkal több, mit tudom én? Ruhasuhogás és Vera jött, idegenül, furcsán nézett rám, egy kicsit ijedt, eltorzult mosollyal !

— Itt várt ?

Megfogtam a kezét :

— Vera !

Kitépte, rémülten tiltakozott :

— Nem !

Nevetni próbáltam, erőszakosan, hazudozva :

— Azt sem tudja, mit akartam mondani . . .

De ő csak fejét rázta, kétségbeesetten:

— Nem! Nem!

Megint megfogtam a kezét, keményen, erősen:

— Vera!

— Mit akar? Menjünk! Miért nem megyünk?

— Vera... be kell jönnie hozzám...

— Nem! Őrült! Eressze el a kezemet... itt a folyosón... ezer ember jár erre...

— Éppen azért... egy lélek sincs itt... Vera!

Nem eresztettem el a kezét, karomba erőszakoltam karját. Rémülten nézett rám, sápadt volt:

— Megőrült? Ha ő...

Megborzongva nézett körül. De már szobám felé mentünk, vonszoltam, vittem magammal. Az ajtó nyitva volt... nem emlékeztem arra, hogy nyitva hagytam. A küszöbön még egy pillanatig tiltakozni akart, erőtlenül, reménytelenül:

— Nem!

De már becsukódott mögötte az ajtó és már lehúztam a kulcsot, halálos elszántsággal, hogy nem nyitom ki, ha az egész világ dörömböl is rajta. Vera szédülve támaszkodott a falhoz. Alig tudott beszélni.

— Őrült! Őrült! Tudja, mit csinál?

— Tudom... Enyém vagy!

Egész teste reszketett. Két karját védekezőn nyújtotta ki:

— Ő!... Ha ő...

— Megölöm, ha akarod...

Megrázkódott, karja lehanyatlott, becsukta szemét, talán azért, hogy ne lássa arcomon a vad gyűlöletet... vagy azért, hogy ne lássa, mi történik vele? Odaléptem hozzá, kezem végigsiklott karján, bántó okvetetlenséggel eszembe jutott a

telefonkészülék hengere, melyet imént szorongattam. Magamhoz vontam, feje élettelenül hanyatlott karomra és félig nyitott, nedves szája felém virított. Egy marcangoló csók, melynek öröme fájdalomig fokozódik a megkínzott szájon és fuldokló följajdulás segítségért vagy még egy csókért, részeg bukdácsolás a dívány felé és az asztalon Vera kalapja. Szétzüllött szőke haja és a földön, a díványon hajtűk, mint valamikor a Majestic-szállóban és fölhorkanása bennem a kívánásnak és haragnak ... megölni, mert megcsalt, mikor még nem ismertem; egy rettenetes ölelésben összeroppantani, hogy soha többé másé ne lehessen, még az enyém se, mert ez így többé nem tér vissza, holnap már nem vagyok az, aki ma és holnapi magammal megcsalom mai magamat. És aztán nagyszerű megvígasztalódás, a gyöngédség és a boldogság könyei, bocsánatkérő simogatás, elringató dédelgetés és csöndesség, melyben lélekzeni is alig merünk. Ó, ha tudom ... most lett volna bátorságom ahhoz, amihez sohasem volt : ahhoz, hogy meghaljak ! Csak annak nehéz meghalni, aki szeretet nélkül él. És én szerettem Verát.

Behunyt szemmel, valami áldott kábulásban feküdtem mellette és először gondoltam arra, hogy szeretem és ő is szeret. Szerettem volna kiokosodni, hogyan is van ez ... mert hát szerelem ... szeretlek : líra, szavak, megint csak szavak ... és tulajdonképen még sem lehet megmagyarázni ... és különben is lusta voltam hozzá ...

Vera a menyezetet nézte, valami halvány mosollyal és a kezemet símogatta :

— Te ... te ...

— Szeretsz ?

— Ha most kinyílna az ajtó és bejönne ... Ő ...

— Megölne ?

— Téged ... engem ... jó volna !

Hozzám bújt, menekülőn, fázósan, mégis boldogan abban az érzésben, hogy ha most baj történik, együtt viseljük. Furcsa volt, hogy ő is a halálra gondolt, mint én ... együtt a halálba : ez a nevetséges közhely, most új tartalommal hihetetlenül szép és nagy öröm forrása volt, titokzatos öngyilkosságoknak mindent megmutató tükre.

A folyosóról valami nesz hallatszott. Egyszerre fölriadtunk kábultságunkból, Vera kitépte magát :

— Őrültek vagyunk ...

És már a tükör előtt állt és haját igazgatta, közbe-közbe rémülten nézett az ajtóra, reszketett a félelemtől. Magam is kijózanodtam egy kicsit, gépiesen adogattam neki a hajtűket, a folyosó faliórájára gondoltam, a percmutatóra, nagy utat tehetett meg azóta ! Hány óra ? Nem mertem megnézni, Vera nem merte megkérdezni, ruhája gyűrődéseit símította ki lázas kézzel, lelkendezve mondta :

— Menjen ki ... vigyázzon ... nagyon vigyázzon ... ha ott állna az ajtó előtt ...

Szájára szorította kezét, hogy elfojtsa azt a rémült sikítást, melyet a szemében láttam, egy őrültnek a szemében. Lábujjhegyen, hihetetlen óvatossággal az ajtóhoz lopóztam, egy örökkévalóság mult el addig, míg a kulcsot a zárban megfordítani mertem. Fülemet az ajtóhoz szorítot-

tam, úgy hallgatóztam. De semmit sem hallottam. Mi történik, ha kinyitom az ajtót és Selfridge urat pillantom meg . . . ott áll kopaszon, félelmetes fekete szakállával és csontos bűvész-kezével, mely most fojtogatásra láncolódik nyakam köré ? Vagy csak most jön le a lépcsőn, most fordul be a folyosóra . . . És Verával találkozik . . . Nem bírtam tovább. A félelem csúcsán, vad elszántsággal, lármásan föltéptem az ajtót ; tessék, Selfridge úr !

A folyosó üres volt és boldog föllélekzéssel intettem Verának. Kisuhant, el sem búcsúzott tőlem, egy pillantást sem vetett rám, fölszaladt a lépcsőn. Visszamentem szobámba és ledobtam magamat a díványra. Gyerekes gyöngédséggel megsímogattam azt a helyet, ahol Vera szőke feje nyugodott, aztán elernyedve behunytam szememet.

Hát ez volt a Kaland. Visszagondoltam arra a hajnalra, amelyben először láttam Verát, akkor is így rohant ki Selfridge úr szobájából, végigfutott a folyosón, hátra se nézett. És lent a Majestic halljában, amikor gőgösen ment el mellettem, amikor megéreztem, ráismertem : ő az . . . a pirospapucsos nő . . . amikor megvillant agyamban a kaland szép veszedelme, szikra a sötétségben . . . amikor fölujjongott bennem a gyűlölet : »Elveszem Selfride úrtól . . .« Hát ez volt a kaland ! Kaland ? Gyűlölet ? Szerelem, csak szerelem, valami nagy fölolvadás és megenyhülés, megbékülés a végzettel, az emberekkel ebben a pillanatban mindörökre, amíg az élet élet.

Éles csöngetés és a telefonhoz rohantam :

— Maga az ?

És halk suttogás :

— Drága . . . édes . . .

— Vera !

— Csak ezt akartam megmondani . . .

És már le is tette a készüléket és én még mindig ott álltam, boldog elragadtatással és néztem a furcsa szerkezetet : acél és fa és zsinór és kaucsuk és mindebből élet és melegség és szerelem és öröm ujjong felém . . . hát ez is lehetséges? Úgy elszédültem, hogy le kellett ülnöm, ráborultam az íróasztalra és így maradtam, nem tudom, meddig. Minden szenvedés és minden aggódás elmúlt bennem ; mi volt, mi lesz, sem ezzel, sem azzal nem törődtem, megint a folyosó órája jutott eszembe és örökös ketyegése :

— Ve—ra ! Ve—ra ! Ve—ra !

Hogy csak most értettem meg szavát, pedig időtlen idők óta mindig csak ezt mondja !

Mikor megint fölnéztem, alkonyodott.

Milyen másnak tetszett a szoba, mióta megtelt Vera emlékével ! Itt állt . . . itt csókoltam meg először . . . itt hevert a kalapja . . . itt igazította meg a haját . . . ha más mondja ezeket az együgyűségeket, alkalmasint kinevetem boldog ellágyulását. A mások öröme és fájdalma mindig egy kicsit szinház nekünk, páholyból nézzük és nem gondolunk arra, hogy minket is néznek. Az érzések nemcsak belső erejükkel hatnak ránk, hanem még erősebben megnyilatkozásuk külsőségeivel is ; ahhoz, hogy igazán együttérezhessünk valakivel, be kellene hunynunk a szemünket és bedugnunk a fülünket a csunya hangok, vigyorgó arcok, ügyetlen mozdulatok, szerencsétlen pózok és ostoba megjegyzések elől. A magunk öröme és fájdalma azért szent nekünk, mert hiba nélkül való. Tökéletes, mint mi magunk.

Mohón néztem körül, hogy mindörökre megrögzítsem magamban a szoba képét, elfelejthetetlenül emléknek, csak akarnom kell, rögtön megjelenik és benne Vera szőkén és szerelmesen. Ezt most már senki sem veheti el tőlem, bármi történjen is.

És ebben a képben ott volt Selfridge úr csomagja is. Fölvettem, hogy elzárjam útitáskámba. Megint ugyanaz az érzés, mely kétszer már meglepett : érthetetlenül könnyű. És ekkor rettenetes gyanú villámlott át agyamon. Elsápadtam. Az ajtóhoz rohantam, bezártam. Azután gondolkozás nélkül kibontottam a csomagot.

Fölül egy pergamentbe kötött régi könyv : Henrici Cornelii Agrippae De Philosophia Occulta libri tres 1452 . . . Alatta, úgy, ahogy sejtettem, csakugyan egy körülbelül ugyanakkora, lapos papírskatulya . . .

És a skatulyában Babrook kisasszony fülbevalója.

XVIII.

»Gyermekkorom óta . . . egy hang, mely valahányszor fölhangzik, mindig lebeszél valamiről, de rá nem beszél soha« . . .

(Platon : Apologia.)

Késő estig hiába vártam, hogy Selfridge úr és Vera jelentkezzen. Ezen az estén nem törődtek velem, aminek utóbb meg is örültem. Hiszen volt mivel foglalkoznom, min gondolkoznom : Babrook kisasszony fülbevalója, a lopás, Selfridge úr kápráztató vakmerősége, Babrook ötvenezer koro-

nája ... az egész bonyodalmas história, melybe, íme, belekeveredtem.

Nehéz volt eldöntenem, mit csináljak? Megmondjam Selfridge úrnak, hogy fölfedeztem titkát és megtaláltam az ékszert? Követeljem-e, hogy visszaadja Babrook kisasszonynak? Vagy vigyem el én magam? Eszembe jutott az a gúnyos megjegyzés, mellyel Selfridge úr a csomagot átadta nekem:

— A negyedik ... akinél a fülbevaló van ... ha ugyan még nem rejtette el valahol! ...

Akkor már elrejtette, már átadta nekem, hogy zárjam el. Milyen átlátszó, milyen egyszerű volt ez a komédia! És milyen természetes, hogy magával vitte az ékszert Babrookhoz! ... Ott volt legjobb helyen, mert ott ugyan senki sem kereste volna. És most nálam van és Selfridge úr azt hiszi, hogy nálam is jó helyen van. Igaza volt. Kinek jutott volna eszébe, hogy meggyanúítson? Meg kellett vallanom, hogy ha Selfridge úr valamikor jó volt detektivnek, ma tolvajnak sem rosz. És akármennyire föl voltam háborodva, mégis gyönyörködnöm kellett hallatlan ügyességében, vakmerőségében és abban a tökéletes biztonságban, mellyel az embereket mozgatta: Babrookot, engemet ... szolgája mindenki, azt teszi velünk, amit akar. Nyugodtan rámbízta a sokszázezer koronás kincset egy papírskatulyában ... véletlen, hogy kinyitottam és ráakadtam. Ő meg ezalatt a tolvajokat hajszolja, olyan komolyan, minthan csakugyan meg akarná fogni őket, mintha a vén lakáj, a vörös rendőrtisztviselő és a nagybajuszos rendőr nem az ő cinkosai lennének, az ő barátai ... Mi célja ezzel a komédiával? Vissza-

adja-e az ékszert ... talán csak azért lopatta el, hogy mint detektiv megint megszerezhesse, szolgálatot tehessen Babrooknak, akihez régi közös bűntettek emlékei kötik? Nagy buzgóságomban már Babrookot is meggyanúsítottam, a milliárdos amerikait épen olyan komédiázó gonosztevőnek néztem, mint a kopasz bűvészt.

Azután vad dolgok jutottak eszembe: megtartani az ékszert és megszökni Verával Franciaországba vagy Olaszországba, nem törődni Selfridge úrral és Babrookkal, csak élni, jól élni, amíg lehet. És szinte rösteltem, hogy ehhez nincs bátorságom, hogy a belém nevelt úgynevezett becsületesség visszariaszt ettől az egészséges és okos elhatározástól. Milyen könnyen elillanhattunk volna, soha senki sem tudott volna róla! Selfridge úrnak is hallgatnia kellett volna; ha magát nem akarja bajba keverni, nem árulhatja el, hogy ő adta át nekem a fülbevalót. De hiába, erőtlen és gyáva voltam, nem tudtam élni ezzel a soha többé vissza nem térő nagyszerű alkalommal, újra becsomagoltam a könyvet meg a skatulyát és elzártam a táskába.

Még nem tudtam, mit fogok csinálni, ezt még ki kellett eszelnem. Egész nap ki sem mozdultam szobámból, egy kicsit kábult is voltam, hiszen annyi minden történt velem. Most megkívántam a szabad levegőt, a csöndes éjszaka csillagait magányos, régi uccák fölött. Tizenegy óra volt. Kinéztem az ablakon, a Kärtner-Strassen még nagy volt a nyüzsgés, de az opera tájéka már elcsöndesedett. Lementem és elindultam a Burg felé. Jó volt így az éjszakában ballagni, azokon az uccákon, melyeken diákkoromban annyit kószáltam.

De sokat vártam akkor az élettől . . . és most . . . mit is keresek itt ? Egy tolvaj orgazdája, egy tolvaj szeretőjének a szeretője és magamnak mégis a világ legbecsületesebb embere . . . mi lesz ebből ? Nem tudtam gondolkozni, nem is akartam, emlékezni szerettem volna, életrehívni a délután örömeit, megint érezni Vera csókjait, de agyam nem engedelmeskedett, Babrook kisasszony fülbevalója belém kapaszkodott és nem bírtam lerázni.

Megálltam egy kis bar előtt, rászomjaztam az italra, a részegségre, az elkábulásra. Inni és aludni ; majd gondolkozom reggel ! Inni, embereket látni, muzsikát hallgatni, aztán aludni, aludni és elfelejteni, hogy Selfridge úr és Vera a kétágyas szobában, mint férj és feleség . . . és elfelejteni, hogy az útitáskában Babrook kisasszony fülbevalója . . . elfelejteni mindent !

Ezen a forró, fülledt nyári éjszakán a barban alig négy-öt ember lézengett. Nem volt más dolgom, őket nézegettem. Egy ulánus főhadnagy valami kis szinházi macskával ; egy másik asztalnál két fiatal ember, a sarokban egy kövér bácsi egy még kövérebb hölggyel, azután egy pár reményevesztett kokott . . . Egy szigorú öreg úr jött be, valami professzor-féle. Leült, fölugrott, a telefonhoz szaladt, megint leült, megint telefonozott. Azután bort rendelt és ujságot olvasott hozzá. Egy nagyszemű, roszképű fekete fiú verte a zongorát és énekelt hozzá, olvadón és üzletesen ; egy kicsit furcsán ejtette a szöveget, román lehetett. Megörültem annak, hogy nem látok ismerőst ; egy üveg pezsgőt hozattam, hozzá egy kis konyakot . . . hadd készüljek el mennél hamarabb !

Jóformán még ki sem ittam az első poharat, amikor megint nyilt az ajtó és Selfridge úr jött be a barba. Rögtön észrevett és barátságosan integetett.

Meghökkentem. Ez nem lehet véletlen . . . Honnan tudta, hogy itt vagyok? Utánam jött, vagy . . .

— Engem keres? — kérdeztem izgatottan és a vér fejembe tolult . . . ó, mindenféle bűneim!

Fejét rázta és odaült az öreg professzor asztalához. Két percig is szorongatták egymás kezét. A bűvész intett a pincérnek, poharat hozatott és beszélgetni kezdtek, halkan, fejüket összedugva, mint valamikor a régi romantikus operettekben az összeesküvők. Mind a kettő sokat és hevesen gesztikulált; a távolból úgy hatottak rám, mint egy mozidráma szinészei: csak mozdulataikat, csak szájuk mozgását láttam, hangtalan komédiázásukat.

Nem tehetek róla, mihelyt Selfridge úrral együtt láttam, rögtön meggyanusítottam az öreg urat. Kopasz fej, borotvált arc, nem lehet más, mint az a lakáj, aki Babrook páholyában megjelent és Mária Intimidata számára kölcsönkérte a fülbevalót. Alig hogy ezt megállapítottam, már ki is nevettem magamat . . . ostobaság, hogy mindenkiben Selfridge úr cinkostársát lássam! Ebben a jámbor professzorban is! . . . De azért nagyon figyeltem, hátha meg tudom lesni egy-egy hangosabb szavukat. Közben szorgalmasan ittam és boldogan vettem észre, hogy lassan-lassan leszáll rám és beborít a részegség köde. A muzsika már nagyon messziről hallatszott, halkan, angyali gyöngédséggel, pedig a zongorás csak egy közönséges bécsi keringőt játszott . . .

Ez kellett nekem, ez az elolvadás a muzsika hazug szentimentálizmusában, ez a csinált álhangulat a rózsaszínernyős villamos-gyertyák tövében, hajlongó pincérek sorfala közt egy kis visszatérés régi, úri életembe, a lecsúszott gavallér mennybemenetele. Most megint rendben volt minden, többé nem törődtem Selfridge úrral és az öreg professzorral vagy lakájjal, megértő pillantással néztem az ulánust, az voltam, aki régen. Babrook kisasszony fülbevalója? Mi közöm hozzá? Nem tudom, hol van: nem volt jogom felbontani azt a csomagot, melynek őrizésére megkértek, föl se bontottam, tiltakozom az ellen, hogy meggyanusítsanak, gentleman vagyok.

Ez a nagyszerű érzés nem tartott sokáig. Selfridge úr elbúcsúzott öreg barátjától és hozzám jött. Letelepedett az asztalhoz, a pincér poharat hozott és töltött neki. Selfridge úr hátratolta manzsettáját és a kezét dörzsölte. Ez a figyelmeztetés rögtön kijózanított, egyszerre eszembe juttatott mindent.

— Mely véletlen szerencse, hogy itt üdvözölhetem! — mondta kenetesen.

Bólintottam, egy kicsit kényszeredetten:

— Csakugyan véletlen. Először vagyok itt...

— Én sűrűn járok ide. Kedves hely, szeretem.

— Barátai is sűrűn járnak ide?

Vállat vont.

— Az az öreg úr? Detektív.

— Ugyan!

— Egész nap a fülbevaló-ügyben szaladgált.

— Természetesen eredmény nélkül?

Nevetett:

— Eltalálta.

— No és ön?

— Én? Én szerencsésebb voltam.

— Mindjárt gondoltam. Megtalálta a fülbevalót?

Iparkodtam, hogy nagyon jámbor arcot vágjak. Nem tudom, sikerült-e? Selfridge úr mosolygott:

— Még nem. De azt hiszem, nyomában vagyok...

Én is mosolyogtam:

— Nagyon érdekes!

— Az! És most már örülök, hogy elvállaltam. Ha minden úgy alakul, ahogyan képzelem, remélem, Babrook kisasszony holnap visszakapja fülbevalóját . . .

— Én is remélem.

Ez a megjegyzés talán egy kicsit gúnyosan csengett, mert Selfridge úr egy pillanatig fürkészőn nézett rám. Fejét csóválta, szeliden mosolygott:

— Ne higyje, hogy olyan egyszerű a dolog. Gúnyolódni könnyű . . . de szeretném tudni, mit csinált volna ön, ha megbízzák azzal, hogy a fülbevalót megkerítse? Hogyan fogott volna hozzá?

— Sejtelmem sincs róla. Nagyon rosz detektív lett volna belőlem. Türelmetlen és ideges vagyok, nem tudok logikával gondolkozni, pedig azt hiszem, mindenekelőtt ez kell hozzá . . .

— Fontos, nagyon fontos. A logika nagyon sok, de nem minden. Néha egy kis fantázia, egy ötlet többet ér minden logikánál.

— És önnek van. Fantáziája is, ötlete is . . .

Megint a kezét dörzsölte:

— Van. Van. Még csak az kellene, hogy ne legyen! Hol volnék már, ha nem lenne!

Jóízűen nevetett, én majdnem ellenségesen néztem rá. Az villant át az agyamon, hogy most a szemébe vágom:

— Te gazember! Te elbizakodott szamár! A szeretőd ma délután nálam volt, elszerettem tőled. Érted? Az enyém volt, csókoltam... És amikor elment, fölbontottam azt a csomagot, amelyet rám bíztál. És megtaláltam benne Babrook kisasszony fülbevalóját. Amelynek nyomában vagy, de még nem találtad meg. Nekem ne hazudj! Szamár vagy! Kétszeresen megcsaltalak, elárultalak és nem tudsz róla. Vagyok olyan gazember, mint te, talán nagyobb! Igen, Babrook kisasszony holnap visszakapja a fülbevalóját, de nem tőled, hanem tőlem. Majd aztán mosolyogj, ha tudsz!

Mi történik, ha ezt mondom neki?

Elordítja-e magát és nekem esik, vagy mosolyog-e és a kezét dörzsöli? Jó volna kipróbálni. Miért tolakodnak ilyen gondolatok agyunkba, ha azután nincs bátorságunk ahhoz, hogy meg is tegyük, amire a kísértés csábít?

Selfridge úr nem nyugodott meg, megint unszolt:

— Mégis, szeretném tudni... hiszen ön okos ember... hol kezdte volna?

Ez a kötekedés bosszantott. Egy másodpercig haboztam, azután én is kötekedni kezdtem:

— Mindenekelőtt megpróbáltam volna kisütni, miért lopták el a fülbevalót?

Selfridge úr furcsán nézett rám:

— Miért? Ez csak nem vitás?

— Bocsánat, nagyon is az. Ön azt hiszi, a tolvaj azért lopta el, hogy megtartsa? Én nem

hiszem. Az ilyen ékszer, amelyet alkalmasint mindenfelé ismernek, veszedelmes portéka. Mit csináljon vele a tolvaj ? Kiszedje belőle a gyöngyöket és brilliánsokat, elpusztítsa a szép munkát ? Akkor marad a gyöngy, meg a drágakő, meg az arany, de hová lesz Babrook kisasszony fülbevalója ? Már pedig a fülbevalónak ez a legértékesebb része ; az, hogy mint fülbevaló Babrook kisasszonyé, a parafakirály leányáé. Azok a rendkívül tehetséges fickók, akik ennek az ékszernek a megszerzésére szövetkeztek, ezt épen olyan jól tudják, mint ön, meg én . . .

Selfridge úr föltette pápaszemét, mint mindig, ha valami nagyon érdekelte :

— Tehát ?

— Tehát azt hiszem, azért lopták el, hogy jó pénzért megint visszaadhassák Babrooknak. Ennél jobb üzletet nem csinálhatnak és ez a legkényelmesebb és legegyszerűbb megoldás.

Diadalmasan néztem a bűvészre, meg voltam győződve arról, hogy elevenére tapintottam. Pápaszemén keresztül figyelmesen vizsgált és helyeslőn bólintott :

— Nem rosz. Sőt kitünő. Tökéletesen egyetértünk, ugyanezt mondom én is. Ezek a tolvajok nyugodt és higgadt gyerekek, nem mohók, nem akarnak egyszerre meggazdagodni, szerényen beérik azzal az ötven-hatvanezer koronával, amelyet Babrooktól kicsalnak a fülbevalóért. Költségek címén hozzácsapnak még tízezer koronát, az már hetvenezer. Babrook szívesen fizeti. Csak az a kérdés, lesz-e idejük arra, hogy szóba álljanak Babrookkal ? Hátha időközben sikerül valamelyik detektívnek, mondjuk nekem, megcsípni őket és

elvenni a fülbevalót, mielőtt Babrookkal megalkudhattak volna?

Példátlan szemtelensége most már mulattatott. Szerettem volna azt mondani neki:

— És ha a tolvaj meg a detektív egy személy? Ha a detektívnek csak saját magával kell kezet szorítania, hogy elcsíphesse a tolvajt? Ha csak a saját zsebébe kell nyúlnia, hogy a tolvajéból kivehesse a fülbevalót? És ha valaki megelőzi a tolvajt is, a detektívet is és elviszi a fülbevalót Babrooknak, mielőtt a tolvaj vagy a detektív megalkudhatott volna vele?

Ehelyett természetesen azt mondtam:

— Hogyan jött nyomára az ékszernek?

Egy kicsit elgondolkozott:

— Tehát, mit is tudunk? Tudjuk, hogy nem közönséges tolvajokkal van dolgunk, hanem ravasz és elszánt fickókkal, akik kitünően ismerik a viszonyokat és az embereket. Tudták, hogy Babrook meg a lánya ott lesznek az operában, tudták, azt is, hogy a hiú apának és elbizakodott lányának nagyon jól fog esni a főhercegnő irigy kíváncsisága, könnyű lesz a fülbevalót megszerezni. Csak az egyiket kérték el! Elmés és finom ötlet! Tudták, hogy Babrookék reggelig tépelődni fognak, bizonytalankodni: hátha mégis csak a főhercegnő kérte el? Tudták, hogy majd csak reggel megy a rendőrségre... és akkor megkapják a fülbevaló párját is. Figyelje csak meg, milyen nagyszerűen dolgoztak... az operában egy livrés udvari lakáj volt a tolvaj, a rendőrségen pedig a tisztviselő meg a közrendőr. Semmi polgári ruha... csupa bizalmat gerjesztő uniformis! Rendőr, lakáj... Aki ezt kieszelte, az nehéz

gyerek, nem ez az első munkája. No de én sem estem a fejem lágyára. Mindenekelőtt egy kis hirdetést adtam az újságoknak.

Elővett egy írást, megmutatta.

Elolvastam :

— Tegnap este az operai díszelőadáson elveszett egy fülbevaló. Sydney Babrook (Ritz-szálló) százezer koronát fizet annak, aki az ékszert visszahozza.

Százezer korona ! Ejha . . . csinos összeg ! Ezért érdemes tolvajnak is lenni, becsületesnek is.

— Mit szól hozzá ? — kérdezte Selfridge úr.

— Szép pénz . . . nagyon szép pénz. És ?

— Mit és ? Ez a hirdetés már megjelent az esti lapokban és holnap meglesz minden reggeli újságban is . . .

— És mi történt azóta ?

— Semmi. Várunk. Megvárjuk, jelentkeznek-e a tolvajok ?

Bután néztem rá : ez minden ?

Selfridge úr elnevette magát :

— Nem leleményes ? Mit csináljunk ? Tud valami jobbat ?

Nagyon ártatlan arccal kérdezte, de szeme ravaszul csillogott.

Én is mosolyogtam. Most persze, szeretné megtudni, megnéztem-e a csomagot, megtaláltam-e az ékszert ? Vigyáztam magamra.

— Nem én, — mondtam lassan — mondtam már, semmi tehetségem a detektívségre. Ha ön így csinálta, alkalmasint így a legjobb. De azt hittem . . .

— Mit ?

— Azt mondta, már nyomában van a fülbevalónak. De ha csak eddig van . . .

Ez egy kicsit bántotta Selfridge úr hiúságát. Vagy csak ezt várta, hogy lecsaphasson rám:

— Van tovább is. Hogyne lenne! Különben nem mondhattam volna, hogy remélem, holnapra meglesz a fülbevaló!

Az asztalra könyökölt, tenyerébe hajtotta fejét, szemét behunyta, elgondolkozott, aztán hirtelen fölnézett:

— Minden ilyen nagyszabású csalás vagy lopás: egyéni cselekedet, csakúgy, mint az egy kép vagy vers, amelybe alkotója beleadta mindazt, ami az övé, csak az övé. Már a betörőnek is van egyénisége, tapasztalt detektívek — és én az voltam — a munkáról ráismernek az emberre. Olyan ez, mintha ott hagyta volna a névjegyét. Ha valami nagy betörés sikerül, a rendőrség mindenekelőtt azt iparkodik megállapítani, kinek a munkája lehet? Ha az illető véletlenül éppen szabadlábon van... ez már egy kis nyom. Lehet jó is, rosz is, ez csak utóbb derül ki, de mégis csak nyom... erre rávetik magát. Én is így tettem volna, hiszen ismerek egy pár előkelő nemzetközi szélhámost és alighanem ezek között van a tolvaj. Nagyszerű gyerekek, a világ minden nyelvén beszélnek, otthonuk minden metropolis, okosak, ravaszak, elmések, pompás színészek, egyformán jól játsszák a grófot meg az inast, a tudóst meg a detektívet; egész irodalmuk van már, regényeket, színdarabokat írnak róluk és hőstetteiket vászonra vetíti a mozi. Leleményesek és tanulékonyak, egymás példáján okulnak, a régi újságokat és könyveket bújják és kifogyhatatlan kincsesbányájuk: az emberek ostobasága és tudatlansága. Megtanulták, hogy

ami bizonyos körülmények között egyszer már sikerült, annak ugyanolyan körülmények között másodszor is sikerülnie kell. Ez a mai fülbevaló-história például egyszer már ugyanígy megtörtént, 1862-ben a párisi olasz operában a császárnéval és valami exotikus dámával . . .

Szólni akartam, de Selfridge úr leintett :

— Azt akarja kérdezni, hogy ha olvastam Anthony B. North-Peatnak a londoni »Morning Star«-ban erről írt tudósítását, miért nem szóltam már akkor, amikor a lakáj megjelent a páholyban ? Mi értelme lett volna annak, hogy lármát üssek ? Meg aztán, bármilyen gyanusnak tetszett is a dolog, mégis csak lehetséges volt, hogy a lakáj igazi lakáj és csakugyan Mária Intimidata főhercegnő küldte. Nem . . . sokkal okosabbat csináltam.

Már megint bűvész volt, hátratolta a manzsettáját, a kezét dörzsölte :

— Emlékszik még ? Csak a harmadik felvonás végén jelentem meg ismét a színházban. Hol voltam addig ? Természetesen a lakáj nyomában. A derék fiú mindenekelőtt fölment a buffetbe, becsületesen visszaadta a tálcát, amelyet, úgy látszik, ott kért kölcsön, azután a pamlagról elvett egy majdnem földig érő, nagy szürke köpönyeget, belebújt, nyájasan köszönt és lassan, kényelmesen besétált a mosdóba. Mire megint találkoztam vele, már puha szürke kalap volt a fején, köpönyegét állig begombolta, a lakájból csak az escarpin maradt meg. Gyanutlanul ment ki a Ringre, egyetlenegyszer sem nézett hátra, azt igazán nem álmodhatta, hogy valaki máris tud a lopásról és máris követi a sokadalomban. Elkísértem az Am

Hof-on túl egy szerény kis fogadóba, az »Arany Almába«, megtudtam, hogy ott lakik az első emeleten, megtudtam a nevét vagy álnevét is, Fritz Geyer ékszerész, tíz nap előtt jött Brünnből egy vöröshajú barátjával, Grün úrral. Korán fekvő, korán kelő csöndes, rendes ember mind a kettő, egész nap nincsenek otthon, csak aludni járnak haza. Együtt laknak ugyanabban a két-ágyas szobában. Ez egyelőre elég volt, nyugodtan visszamehettem a színházba, tudván, hogy a fülbevaló miatt nem kell aggódnom, míg a párját is el nem lopták.

Megivott egy pohár pezsgőt, kényelmesen, körülményesen rágyújtott, pihent egyet. Aztán hüvelykujjának könnyű mozdulatával odabökött az öreg úr felé, aki közben megint beletemetkezett az újságjába :

— Látja azt az öreg fiút ? Staxnak hívják, afféle magán-detektív. Régi cimborám, egy párszor már dolgoztam vele. Nem nagy elme, nincsenek ötletei, de nagyon megbízható, bátor és kitartó, ami bizony elég nagy érték. Telefonoztam neki, fölkeresett, megmagyaráztam, miről van szó. Egész éjjel az »Arany Almát« figyelte. Reggel öt órakor én is odamentem, egy utazótáskával, mintha most érkeztem volna a városba. Az éjjel nem történt semmi. Geyer úr nem mozdult ki a szállóból. Az öreget az uccán hagytam, én bementem a szállóba és szobát kértem, szerencsére akadt üres az első emeleten. Fölvitettem a táskámat, azután angyali türelemmel föl-alá sétálgattam a folyosón, mindaddig, amíg az állítólagos ékszerész szobájának az ajtaja kinyílt és kijött egy cvikkeres, elég r...képű veres ember,

Alkalmasint Grün úr. Nagy csomagot vitt és nagyon sietett. Lementem és megbíztam Staxot azzal, hogy kövesse. Ez hat órakor történt, hétkor Stax már jelentette, hogy Grün úr az »Arany Alma« szomszédságában bement egy házba mint Grün úr és mint rendőrtisztviselő jött ki onnan, uniformisban ... Ezt vitte a csomagban! Ekkor már nem volt egyedül, egy sok ordós, nagybajuszos rendőr kísérte ... az a cinkosa, akinél átöltözött. Mind a ketten a rendőrségre mentek. A többi már könnyű volt. Stax két segédjével négyen voltunk a három szélhámos ellen. Bekopogtattunk az állítólagos ékszerészhez. Nem kaptunk választ. Újabb dörömbölés. Erre már megszólalt mérgesen: »Ki az?« »Sürgős távirat« — mondtam. Ajtót se nyitott, épen csak a kezét dugta ki a nyíláson a táviratért. Megkaptam a kezét, aztán nyomtunk egyet az ajtón, úgy hogy Geyer úr félrerepült az útból és mind a hárman bent voltunk a szobában. Úgy meg volt döbbenve, hogy védekezésre se gondolt és amikor ráfogtam revolveremet, szó nélkül ideadta a fülbevalót. A vánkosa alól húzta elő. Két ember megfogta, megkötözte, fölpeckelte a száját és lefektette az ágyra. Fél tízkor már a másik ágyon is feküdt valaki: Grün úr. A nagybajuszosnak be kellett érnie a dívánnyal. Babrook még nem is sejtette, hogy a fülbevaló párját is ellopták, amikor mind a kettő már régen a zsebemben volt.

Kitárta két karját, meghajolt ... voilà! Várta a hatást, a tapsot.

Nem tudtam mit feleljek. Igazat mondott-e, hazudott ... ő maga lopatta el a fülbevalót és kitalálta hozzá ezt a körmönfont históriát? Nem

tudtam eldönteni. De akárhogyan volt is, meg kellett vallanom, hogy nagyon jól csinálta: vagy nagyszerűen lopott, vagy kitünően hazudott, esetleg lopott is, hazudott is, esetleg csak igazat mondott és megrabolta a tolvajokat. Mindenképen megérdemelte, hogy megdícsérjem.

Bók-éhes, hiú komédiás, elbizakodott primadonna, boldog volt, ha az ember el volt tőle ragadtatva.

Meghódoltam neki:

— Selfridge úr, ön nagy ember! Csak azt nem értem, hogy ha a fülbevaló már akkor a zsebében volt, miért nem adta rögtön vissza Babrooknak és miért nyomatta ki a hirdetést az újságokban?

Szomorúan csóválta a fejét:

— Magán nem lehet segíteni. Micsoda angyali jámborság! Ha rögtön visszaadom, nem keresek az üzleten százezer koronát... Pedig valamiből meg kell élni ezekben a drága időkben!...

Megitta pezsgőjét, elbúcsúzott tőlem és visszament ahhoz a bizonytalan valakihez, akit Staxnak nevezett. Én is fizettem és elmentem. Most már tudtam, mit kell csinálnom.

XIX.

»A háboru nem szórakozás; ... komoly eszköze a komoly célnak« . . .

(Clausewitz: A háborúról.)

Éjfél elmúlt, mikor a Ritz kapuján becsöngettem. Megmondtam a portásnak, hogy mindenáron beszélnem kell Babrook úrral, ha alszik, keltsék föl. Sürgős és fontos. A portás vállat vont: Babrook úr ébren van ugyan, de senkit sem fogad.

Erősködtem :

— Kell, hogy fogadjon. Telefonozzon neki, az elveszett fülbevalóról van szó . . .

A portás mosolygott :

— Épen azért nem fogad senkit. Eddig is vagy százan jelentkeztek, egyik sem tudott semmit és mind pénzt akart . . .

Éreztem, hogy elpirulok. Pénzt adtam a portásnak és gőgösen rászóltam :

— Ne vitatkozzon. Mondja ezt a nevet : Selfridge.

A portás meghajolt, telefonozott és nyomban jelentette, hogy Babrook úr vár.

Az emeleten a dolgozószoba ajtajában a titkár fogadott :

— Tessék csak ! Babrook úr már várja . . .

Kopogtattam, lármásan és izgatottan. Míg a »Szabad !« elhangzott, még egyszer megtapogattam zsebemet . . . a fülbevaló ott volt, nem vesztettem el. Azután benyitottam és . . . Hogy erre nem gondoltam ! A szobában hárman voltak : Babrook, a leánya és Selfridge úr, mindenekelőtt és mindenekfölött Selfridge úr ! Diadalmas, kaján mosollyal ajkán, máris kezét dörzsölte és hajlongott, majdnem csókokat dobált felém. Ösztönös, ijedt mozdulattal húzódtam vissza, menekülni akartam . . . de az ajtó már becsapódott mögöttem és kint a folyosón a titkár állt. Szédülve támaszkodtam az asztalhoz, nem tudtam szólni, ostobán, reménytelenül néztem körül. Selfridge úr gúnyosan mosolygott, Babrook meg a leánya pedig csodálkozva meredtek rám. Babrook kisasszony egy lépést tett felém, azután, elernyedve megállt. Kínos, nagy csönd.

— Csak nem esett baja a fülbevalónak? — kérdezte végre Babrook aggodalmasan.

Babrook kisasszony izgatottan figyelt. Nagynehezen összeszedtem magamat:

— Nem, — mondtam lassan — elhoztam...

Zsebembe nyultam, elővettem a kis csomagot, nem tudtam, kinek adjam át. De Babrook kisasszony már lecsapott rá, gyerekes boldogsággal, ujjongva:

— A fülbevalóm!

Lázasan hámozta ki a selyempapirosból és egy pillanatig gyönyörködve nézte. Aztán apja vállára borult és sírni kezdett.

Selfridge úr diadalmasan, jókedvűen fordult Babrookhoz:

— Mit mondtam? Úgy-e nagyszerű fiú?

Egy székbe roskadtam, elővettem egy cigarettát, gépiesen morzsolgattam az ujjaim között, nem gyújtottam rá... rettenetes volt! Hogyan is lehettem olyan ostoba! Hogyan hihettem, hogy Selfridge úr nem törődik velem, holott előbb tudta, mint én, hogy a fülbevalót el fogom vinni Babrooknak! Stax úr vigyázott rám... nyomon követett, látta, hogy hazamegyek és megint elrohanok... olyan egyszerű volt minden! És ha nem látta volna is... Selfridge úrnak tudnia kellett, hogy nem várok reggelig, rögtön elviszem a fülbevalót. Miért bízta rám? Honnan tudta, hogy fölbontottam a csomagot? Vagy azért adta ide? Mibe keveredtem?

Kábult voltam, agyam zúgott, alig hallottam, amit körülöttem beszéltek, csak összefüggés nélkül való szavak ütötték meg olykor-olykor fülemet.

Selfridge úr beszélt Babrookkal:

— Nem csoda . . . a nagy izgatottság . . . a nagy felelősség . . . első munkája . . . úgy dolgozott, mint egy isten . . .

Azután odalépett hozzám és megveregette vállamat:

— Nagyszerűen csinálta . . . én magam sem csinálhattam volna jobban. Igyon egy pohár whiskyt!

Babrook kisasszony már hozta is az italt. Mohón ittam és végre értelmesen, hallhatón kimondtam egy szót:

— Köszönöm!

Ez volt az első köszönet, amely a szobában elhangzott. A nagy izgatottságban, a féktelen örömben Babrook kisasszony is, az apja is megfeledkeztek arról, hogy megköszönjék a fülbevalót. Most egyszerre nagyon elröstelték magukat, az öreg megölelt, kezemet szorongatta, Selfridge úr pedig, akinek eszébe jutott, hogy hivatalosan még nem is ismerem Babrook kisasszonyt, gyorsan bemutatott. Hogy ezt az illendőség-mulasztást szerencsésen pótoltuk, Babrook kisasszony is áradozni kezdett, élete megmentőjének nevezett, mert úgyis öngyilkos lett volna, ha a fülbevaló nem kerül meg.

Most először néztem meg Babrook kisasszonyt: karcsú, magas, barna lány volt, kékszemű és komolynézésű; egyszerűség és becsületesség áradt belőle, mint valami csinálatlan, egészséges illat, amit mindenki boldogan szív magába. Komédia és túlzás nélkül örült a fülbevalónak, nem a kapzsiság és a hiúság önzésével, hanem azzal a természetes, gyermekes örömmel, amellyel egy elvesztett és újra megkerült tollszárnak, értéktelen,

kedves holminknak örülni szoktunk. Hálásan, elragadtatással nézett rám, barátságot fogadott nekem.

Babrook boldogan vigyorgott, aranyfogaiban a drágakövek jobban szikráztak, mint valaha. Kezébe kapta töltőtollát és lázasan firkált a csekkkönyvébe, megbízható adós volt, rögtön fizetett. Meglóbálta a levegőben a százezer koronás csekket és széles, már egy kicsit gőgös mosollyal nyújtotta felém. Sértődötten, ellenségesen néztem rá, nem mozdultam. Egy kicsit megzavarodott, még egyszer meglobogtatta a csekket, de már bágyadtabban és segítséget-kérőn nézett Selfridge úrra. A bűvész mosolygott, kezét dörzsölte és meghajolt. Babrook úr is mosolygott, megértették egymást. A bűvész olyan előkelő mozdulattal vette át a csekket, mint a nagyszerű orvos-professzor a sikerült operáció megérdemelt honoráriumát. Meg sem köszönte, szinte éreztette Babrookkal, hogy ezt a műveletet nem lehet megfizetni, ezért minden pénz kevés. Babrook maga is érezte; majdnem bocsánatot kért azért, hogy élni mer. Babrook kisasszony pedig úgy nézett rám, mint az elátkozott királykisasszony a sárkányölő lovagra, ebben a pillanatban hős voltam és félisten, annál is több: francia márki, aki igazságot tesz és nem vár érte hálát.

— Nem tudom, hogyan köszönjem meg — mondta egyszerűen, melegen. — Selfridge úr elmesélte milyen veszedelmeken keresztül szerezte ön vissza az ékszert... sohasem fogom elfelejteni!

És kezét nyújtotta.

Megint elpirultam, szerettem volna tiltakozni,

de magamon éreztem Selfridge úr félig gúnyos, félig fenyegető pillantását, két kezemen, lábamon a láthatatlan bilincseket, amelyek minden mozdulatomat megbénítják, szájamon a szájkosarat, amely torkomba fojtja az őszinte szót, a mindent leleplező vallomást. Rab voltam, hallgattam és megszorítottam a felém nyújtott kezet, alázatosan és félénken, mint akit nem illet meg ekkora tisztesség.

Megkönnyebbülten lélekzettem föl, mikor Selfridge úr búcsuzni kezdett.

Babrook azonban bosszús volt. Nem akart alul maradni, faggatott :

— Mégis szeretném tudni, mivel róhatnám le hálámat ? Az, amit ön csinált . . .

De Selfridge úr a szavába vágott :

— Ne törődjön vele ! Ez a gentleman : barátom. Amit csinált, azt a maga mulatságára csinálta és önnek, kedves Babrook, nincsen se elég parafája, se elég pénze ahhoz, hogy . . .

Be sem fejezte a mondatot, megvetőn legyintett. Babrook lesújtva, szomorúan nézett rám, Babrook kisasszony is. És még egyszer kezét nyújtotta :

— Valahányszor fülembe akasztom ezt az ékszert, mindig önre fogok gondolni.

Most már mosolyogni is tudtam :

— Köszönöm. Ez több, mint amennyit megérdemlek. Örülök a maga örömének.

Selfridge úr is mosolygott, kedves sajnálkozással, amiben egy kis hizelgés is volt :

— Hiába, ez más világ ! Józan üzletemberek, mi ezt föl nem érjük ésszel . . .

Szótlanul mentünk le a lépcsőn. Éreztem, hogy valami magyarázat-félével tartozom Selfridge úrnak, illenék valahogyan mentegetőznöm, bocsánatot kérnem, de nem tudtam, hogyan kezdjek bele. Nagysokára, nagynehezen, már majdnem a szállónk előtt végre kinyögtem :

— Selfridge úr, ne haragudjon rám . . . Nem akartam önnek ártani, de nem tehettem mást, mint amit tettem . . . Tudom, visszaéltem az ön bizalmával, fölbontottam a csomagot és megtaláltam az ékszert . . . Miért is bízta rám ? Megbünhödtem, ön már megint bebizonyította, hogy ezerszer külömb, mint én és . . .

Selfridge úr megállt, megfogta a karomat :

— Kérem, ne folytassa ! Hát még most sem veszi észre, hogy csak azt csinálta, amit akartam ? Igazán olyan angyalian jámbor, amilyennek látom, vagy ön is komédiázik ? Igazán azt képzelte, hogy a fülbevalót, amelyet olyan keservesen szereztem meg, egykönnyen kiadom kezemből ? Vagy ha már kiadom, nincs vele valami tervem, komoly és hasznos tervem ? Hogyne lett volna ! És ön nagyszerűen elvégezte azt, amivel megbíztam. Köszönöm. Közös vállalatunk érdekében köszönöm.

— Selfridge úr, — mondtam küzködve — ne haragudjon, nem bírom tovább, nem csinálom tovább . . . Lecsúszott ember vagyok, sok minden piszkos dologhoz hozzádörgölőztem már, de van valami bennem . . . tudja isten . . . valami ál-becsületesség, amely föllázad a hazugság és a csalás ellen. Az, ami ma történt . . .

A bűvész ideges volt, ezúttal sem engedte meg, hogy a mondatot befejezzem :

— Hazugság? Lehet! De csalás? Babrook visszakapta a fülbevalót és hogy ezért pénzt fogadtam el? Becsületesen megszolgáltam. Ön pedig egy krajcárt sem kapott, tehát semmi értelme annak, hogy lázadozzon. Különben is ön az oka mindannak, ami történt. Minek avatkozott a dologba? Miért bontotta föl a csomagot?

Nem tudtam felelni.

— No látja — folytatta Selfridge úr. — Megtalálta a fülbevalót és elvitte Babrooknak. Mit mond neki, ha nem vagyok ott? Azt aligha, hogy tőlem kapta vagy vette el. Akkor tehát önnek kellett volna hazudnia. Miért bontotta föl a csomagot? Mi jogon akart becsületes fáradozásom gyümölcsétől megfosztani? Volt-e joga abban kételkedni, hogy vissza akarom adni a fülbevalót? Miért sietett? Azt sem tudta, csakugyan Babrook kisasszonyé a fülbevaló, hiszen sohasem látta. Hátha Veráé volt? Hátha azért tettem oda, hogy kipróbáljam, menynyire bízhatok önben? Csak sejtette, csak megsejttettem önnel, hogy ez a lopott fülbevaló. És elhamarkodottan, oktalanul elrohant vele... miért? Miért nem hitte el, hogy minden úgy történt, ahogyan elmeséltem? Hiszen Babrook is elmondta önnek, hogy valamikor detektív voltam. Ez csak elég becsületes mesterség? És hogy értek is hozzá, azt önnek is meg kell vallania. Vagy az lett volna kötelességem, hogy bőrömet ingyen vigyem vásárra? Hiszen ott hagyhattam volna a fogamat! Ha Babrooknak megért a fülbevaló százezer koronát, miért akart ön takarékoskodni! Megértettem és megbocsátotta volna azt,

ha azért viszi el a fülbevalót, hogy ön kapja meg a pénzt . . . ez ügyes és okos lett volna, jó lecke, meg is érdemeltem volna . . . de ez a veszedelem nem fenyegetett. Ismerem az ön fajtáját, az áltisztességben fölnevelkedett álgavallért, akinek csak egy szent: a pénz. Minden szabad, csak arra kell vigyázni, hogy az embert ki ne golyózzák a kaszinóból; szabad az uzsorástól kölcsönkérni, de nem szabad a kamatokból valami keveset lealkudni; szabad kártyázni pénz nélkül is, de az adósságot huszonnégy óra alatt meg kell fizetni; szabad munka nélkül, haszontalanul élni a más nyakán, de nem szabad egy egészséges és okos gazsággal, amely tulajdonképen alig károsít meg valakit, vagy csak annyira, amennyire ostobaságáért és elbizakodottságáért megérdemli, megvetni a tisztességes jövő, a nyugodt megélhetés alapját. Ezt kellett volna tennie . . . de nagyon jól tudtam, hogy nem meri megtenni. Akkor meg miért essek el az ön nagylelküsége révén százezer koronától, Vera pedig egy pár szép ruhától, gyűrűtől, kalaptól, mindenféle finom és drága holmitól, amivel holnap meg fogom ajándékozni? A saját pénzen legyen gavallér! Ezért bátorkodtam megakadályozni azt, hogy valami ostobaságot csinálhasson, ezért hazudtam azt, hogy ön segített a fülbevaló megszerzésében . . . ó, nem pénzért, hiszen önnek nincs szüksége rá, hanem úri passzióból, két tigrisvadászat vagy tenniszverseny között. Én hazudtam ön helyett, de ön kényszerített rá. Ne beszéljünk tehát se igazi, se álbecsületességről . . . ne beszéljünk a távollevőkről! Menjünk szépen haza és aludjuk ki magunkat, mind a kettőnkre ráfér!

Megszégyenülve hallgattam, éreztem, hogy minden szavával igaza van, tulajdonképen csúnyán el akartam árulni, magam sem tudom miért, egy ostoba gyanú révén, amelytől nem tudtam szabadulni. Mire alapítottam azt a vak hitemet, hogy Selfridge úr lopatta el a fülbevalót ? Egyetlenegy adatom sem volt, csak homályos érzésem súgta és gondolkozás nélkül elhittem. Úgy kullogtam mellette, mint a megvert kutya, éreztem, hogy bocsánatot kell tőle kérnem, őszintén, megadással. De még mindig valami dacossággal küzdöttem és összeharapdált ajkamra nem jött szó. Végre is ő sajnált meg :

— Ne gyötörje magát fölösleges szemrehányásokkal, ami megtörtént, azt már úgy sem tudjuk visszacsinálni. De mindnyájunknak hasznára válna, ha egy kicsit jobban bízna bennem . . . ezzel is könnyebb lenne a munka. Megigértem önnek, hogy rendbe hozom az életét, ez a fontos, mással ne törődjön.

Jobban bízni benne ! Nem bírtam, éreztem, hogy sohasem is fogok. Mondd az egérnek, hogy bízzon a macskában ! Selfridge úr olyan erős volt, olyan ravasz, olyan ügyes, én meg olyan gyönge, fölületes és gyámoltalan, annyira éreztem fenségét, védtelenségemet, kiszolgáltatottságomat, az alulmaradásra való elhivatottságomat, hogy félelmemet és gyülöletemet nem bírtam bizalommá és barátsággá aranyozni. Most még kevésbé, mint annak előtte, hiszen most már sokszorosan bűnös is voltam, vétettem ellene, megcsaltam. És amikor erre gondoltam, keserű diadallal kérdeztem magamtól : hogyan bízzak abban az emberben, aki ennyire bízik bennem ?

A kapuig kísértem Selfridge urat, én nem mentem haza, még sétálni akartam, egyedül az éjszakában. Átmentem a túlsó oldalra és megálltam az opera boltíves följárója alatt, egy oszlop mögé húzódtam a sötétségbe, innen jól láttam a fogadót. Ablakai feketén és némán meredtek az uccára. De most az egyikben, az első emeleten világosság lobbant föl. Selfridge úr most nyitott be a szobájába. Mit csinál ott? Meddig marad ott? Mikor megy át Verához, mikor önti el a villamos lámpa fénye azt a szobát, amelyben Vera, az én Verám fekszik, ölelésre és csókra ítélt szolgalány? Fejemből már régen elszállt a mámor, de homlokom forró volt. Levettem kalapomat és arcomat odafektettem az oszlop hideg kövére, végtelenül szerencsétlen voltam, vígasztalásra és dédelgetésre éhes . . . ó, ha valaki jönne és megfogná kezemet, egy jó szót mondana vagy megsimogatná a hajamat, mint egy árváét, hogy sírva fakadhassak ebben a nagy városban, ebben a nagy életben, ebben a nagy szomorúságban. Nincs senkim, senkim! És Vera . . . most már sötét a Selfridge úr szobája és a Veráé világos. Selfridge úr most gyujtotta meg a lámpát, az ágy fölé hajol, fölébreszti Verát egy csókkal és elmondja neki: százezer koronával vagyok gazdagabb, mit vegyek neked?

Aztán ez a lámpa is kialudt, Selfridge úr már bebujt az ágyba én pedig elrohantam, tenyerembe vájtam a körmömet és szorítottam, ahogyan csak tudtam, hogy lelki gyötrődésemet valami testi fájással enyhítsem. Nem néztem, merre megyek. Valaki megállított és tüzet kért tőlem. Elkeseredett uccai lányok suhantak el mellettem, az egyik

szólított magyarul. Irtózattal menekültem el és nekivágtam egy szűk kis mellékuccának. Olyan tájékra vezetett, ahol már évek óta nem jártam. Nem értem rá azon csodálkozni, hogyan kerültem oda, váratlanul, hirtelen egy szomorú, szürke ház toppant elém: az »Arany Alma«.

— A véletlen mindenek anyja — mondta volna Selfridge úr; de én már megtanultam, hogy nincs véletlen, nincs céltalan bolyongás, mindennek oka van, szándékkal csinálunk mindent és akaratunk gépezetének titkos rúgói csak annak titkok, aki nem akarja őket látni. Ott álltam az az »Arany Alma« előtt, mert oda akartam menni. Ott álltam és néztem a szerény és csöndes, kétemeletes, régi fogadót és arra gondoltam, most be kellene menni, fölkelteni a portást és megkérdezni tőle: itt lakik-e Fritz Geyer brünni ékszerész és vöröshajú barátja, Grün úr, ugyancsak ékszerész. Ezt kellene csinálni, végére járni annak, mi igaz a fülbevaló históriájából? Leleplezni Selfridge urat... hát miért nem teszem? Hiszen ez hajtott ide: kíváncsiság, vágy, remény, gyülölet, hátha egyszer mégis csak le tudom gyürni? És itt álljak meg öt lépésnyire a céltól?

Körülnéztem. Egy lélek sem volt az uccában. Hirtelen elhatározással a kapuhoz siettem. A fogadó sötét volt, egyetlenegy lámpa sem égett még a kapu alatt sem. A kapun nagy tábla. És a szomszédos gázlámpa világosságában olvastam:

»Átalakítási munkák miatt október elsejéig zárva.«

Csöngettem. Senki sem nyitott ajtót. A földszintes ablakok bemeszelve, egy pár betörve. A fogadó üres volt, hónapok óta nem laknak benne.

Hangosan elnevettem magamat. Egyszerre majdnem kibékültem Selfridge úrral ... hiába minden, nem bírok vele, le kell tennem a fegyvert. Megmérhetetlenül kicsinek és ostobának tudtam magamat ... és egy gavalléros gesztussal megemeltem kalapomat és meghajoltam az »Arany Alma« előtt, Selfridge úr bölcsességének, ravaszságának és szemtelen elmésségének királyi palotája előtt ...

A sarkon megint tüzet kért tőlem valaki. Amikor megköszönte, ismerősnek tetszett. Hol is láttam ezt az embert?

Stax volt, az öreg detektív, aki Selfridge úrral iddogált a barban ... És most már azt is tudtam, hogyan került oda a bűvész, kinek telefonozott Stax úr olyan izgatottan!

XX.

»Mindig az erőseket nyögjük.
Nem lenne-e sokkal roszabb,
ha a gyöngék uralkodnának!«

(Romain Rolland.)

Reggel levéllel keltették föl, Babrook úr szivesen lát ebédre, egy órakor a Ritz angol szobájában. Nem örültem a meghívásnak és szerettem volna elhatározni, hogy nem megyek el. De ugyanakkor már tudtam, hogy mégis csak el fogok menni, mert Selfridge úr alkalmasint rám fog parancsolni. Lassan-lassan már sejteni kezdtem Selfridge úr nagy tervét, hogyan akarja életemet »rendbe-

hozni«. Egy-egy pillanatra példátlanul vakmerőnek láttam ezt a tervet, hajmeresztőn szemérmetlennek és meginogtam ... nem, nem lehet, hogy erre gondoljon, hogy ezt megvalósíthatónak lássa ... Babrook kisasszony és én! Minket akar összeboronálni, ez az a nagy vállalat, melyhez társnak szegődtem. Ezt akarta az első pillanat óta, hogy meglátott. De miért? Miért akart a sok-sok millióhoz juttatni? Gyerekes kérdés! Azért, hogy neki is jusson belőle, jó sok. És hirtelen eszembe ötlött furcsa mosolygása, ravasz szemhunyorgatása, amikor Budapesten, a 111-es számú szobában megszorította kezemet és azt mondta:

— Egyelőre ezzel is beérem!

Egyelőre! És ha a terv sikerül ... akkor a többit. Ezért történt minden, ezért a fantasztikus, lehetetlen házasságért. Mert lehetetlen, lehetetlen; Babrook kisasszony ... és én! Miért jönne hozzám? És ha hozzám jönne, elvenném-e? Megborzadtam: ide jutottál? Elvennéd, kifosztanád, megfeleznéd a pénzt Selfridge úrral ... gazember! Jó szeme volt a bűvésznek, egyszeriben megtalálta azt az embert, akire szüksége volt ehhez a gazsághoz. Nem, nem lehet. Csakugyan ezt akarja? De azután megróttam magamat: még most sem ismered Selfridge urat, még most sem tudod, hogy elszántságának nincs határa, nagyobb dolgoktól sem riad vissza, leszáll minden mélységekbe és fölkúszik minden magasságokba, élet és halál, én és Babrook kisasszony, Vera és a milliárdos parafakirály, minden és mindenki mindegy neki, mi vagyunk a fehér egerek, akik egy füttyenésére hozzászaladunk kalitkánk-

ból és belekapaszkodunk csontos, erős bűvész-kezebe. És most hihetetlenül nagynak láttam Selfridge urat, emberfölöttinek és nem értettem meg, miért bibelődik eféle csekélységekkel, ahelyett, hogy egyszerűen egy kézmozdulattal zsebrevágná az egész világot vagy két kezébe kapná a földgolyót és eltüntetné, mint egy tojást vagy egy ezüstforintost ?

Titokban mégis azt reméltem, hogy Selfridge úr ma délelőtt nem fog velem törődni. Oktalannak, gyermekesnek láttam ezt a reménykedést, de mégis jól esett ápolnom. És Verára gondolnom ; arra, hogy látni fogom, szemébe nézhetek és megfoghatom kezét. Behunytam szememet . . . drága Vera, drága test, melyet öleltem ! Úgy adta át, mint soha vissza nem vehető ajándékot, mint egy életet : a tied, addig tart, amíg akarod, amit akarsz, azt csinálod vele. És megszégyenültem : hogyan is tudtam csak egy percig is másra gondolni, mint rá ! Mert bizonyos volt, hogy ő csak rám gondolt magányosságában és még fájóbban akkor, amikor Selfridge úr, a gazda fenséges nyugalmával és biztonságával nyujtózott el a szomszéd ágy paplana alatt : magával megelégedett, átkozott, sötét állat ! Mekkora nyomorúság, milyen siratni való sors, a fantáziának mely eltévelyedése, hogy az ember ne tudja az imádott nő fejét másként látni, mint egy vánkoson a gyűlölt férfiéval !

Kopogtattak ajtómon és már tudtam, most Selfridge úr jön, hogy figyelmeztessen : nem szabad elmaradnom az ebédről. Mielőtt megszólhatott volna, én mondtam :

— Ne aggódjon, ott leszek !

Selfridge úr mosolygott, kezét dörzsölte, jókedvű volt:

— Lám, lám, halad, örülök neki. Csakugyan azért jöttem ... együtt ebédelünk Babrookkal, fontos, nagyon fontos! Csak szegény kis Verámat sajnálom, elhanyagolom a drágát, de mit csináljak?

Nem feleltem. Selfridge úr tovább csicsergett:

— Nincs dolga? Jöjjön velünk. Egy pár apróságot veszünk Verának ...

Ránéztem. Tudja ez az ember, hogy szeretem Verát? Észrevett valamit? Azért akar magával vinni, hogy kínozzon és megalázzon, gazdagságát, gavalléros bőkezűségét csillogtassa? A Vera örömével engem akar megverni és az én koldusságommal Verát akarja tőlem elriasztani? Irígységemet, gyűlöletemet szítani és rámpirítani: látod, Selfridge így hálálja meg babájának a csókjait?

Mohón kívántam Verát, de éreztem, hogy nem bírnám végignézni ezt a tüntető ajándékozást: ékszert, prémet, kalapot, selyemharisnyát, illatszert, mit tudom én, a gőg tobzódását egy aszszony fölcicomázásában. Szenvedném, elárulnám magamat, Verát is. Gyáva óvatossággal megfutamodtam a veszedelem elől. Nagyot ásítottam:

— Fáradt vagyok ... nem aludtam ...

Selfridge úr barátságosan bólintott:

— Persze ... sokáig kószált az éjjel és az »Arany Alma« messze van ... Hát akkor viszontlátásra ebédnél, a Ritzben ...

Elment. Egy kis káröröммel néztem utána. Konstantinápolyban láttam egyszer a padisát, amikor a szelamlikról a Jildiz-kjöszkbe hajtatott. Vágtatott a két fehér paripa és két oldalt

a hintó mellett nagyszakállú, öreg basák szaladtak, lelkendezve, kifulva, hogy lépést tudjanak tartani a fújó paripákkal. Ezt akarta velem csinálni Selfridge úr . . . nem sikerült neki ! Boldog voltam. Már az éjjel is megvígasztalt egy kicsit az, hogy a detektívvel megfigyeltetett. Tehát még sem bízott bennem olyan nagyon . . . Mégis voltam valaki, ha együgyű, gyönge, ingadozó is, mégis valaki, akire vigyázni kell ! Nem törődtem azzal, hogy Selfridge úr ki fogja találni, miért nem csatlakoztam hozzájuk és ezzel még gyanusabb leszek. Éreztem, hogy egy pillanatra felülkerekedtem, gyerekes jókedvvel hátratoltam manzsettámat és a kezemet dörzsöltem. Azután én is nekivágtam a városnak.

Fönséges délelőtt volt, nagyszerű május. Olyan büszkén mentem végig a Kartner-Strassen, mintha valami nagy cselekedetet követtem volna el és mindenki tudna róla. Majdnem csodálkoztam azon, hogy az emberek nem emelik meg kalapjukat előttem és nem lengetik felém zsebkendőjüket. Befordultam a Grabenra, sietősen és fütyörészve ; kivirágzott bennem a káröröm, pompás, nagyszirmú, rikító, mérges virág. Kevéseltem első diadalomat, többet, nagyobbat akartam. A régi jó időkben sokat jártam a Graben egyik ékszeres-boltjában, oda nyitottam be. És a csillogó drágaságok közül kiválasztottam egy karcsú, finom brilliántkeresztet, nyakra való ékességül Verának. Azon a napon, amelyen Selfridge úr elhalmozza mindenféle drága holmival, hadd kapjon tőlem is valamit ; valamit, amit rejtegetnie köll, aminek csak titokban szabad örülnie, tehát annál drágább és féltettebb kincse lesz.

Ötezer koronába került. Selfridge úr pénzéből fizettem ki. Új öröm: nem arra költöttem, amire adta.

Ebéd előtt egy pillanatra láttam őket a fogadó halljában. A lift előtt álltak, úgy kanyarodtam be a lépcsőn, mintha nem vettem volna észre őket. Selfridge úr büszkeségtől sugárzott, Vera szürke szeme a boldogság fényével csillogott, arca piros volt; ebben a pillanatban egyformán gyűlöltem mind a kettőt, a basát és megvásárolt szolgálólányát. Már úgy szerettem Verát, hogy gyűlölni is tudtam. Elvenni tőle mindent, amit a másiktól kapott, széttépni a drága ruhákat, rátaposni a kalapokra, kihajítani az ékszereket az ablakon, vad gyönyörűséggel elpusztítani a másik férfi emlékét a selymekből, prémekből, drágakövekből, megölni az élettelenben az élőt... ha megtehettem volna! Tehetetlenül álltam és zsebemben volt az ékszeres-tok, a brilliánt-kereszt, most össze tudtam volna törni azt is, magamat is, fojtogatni szerettem volna magamat, fejemet a falhoz verni és sírni és tombolni, mint az őrült. Valami kétségbeesett düh és embertelen fájdalom kavargott bennem, éreztem, hogy elsötétedik az arcom, kezem ökölbe szorult. Felrohantam szobámba és leroskadtam a díványra, két tenyeremet arcomra szorítottam: mi ez, mi lesz velem? Beteg vagyok, olyan hisztériás, amilyen sohasem voltam. Úristen, hát még mindig nem értem meg az öngyilkosságra, még mindig bírom ezt a keserves életet, tépett idegekkel, földúlt lélekkel még mindig várok valamit? Mit? Mit?

A telefon megszólalt, Selfridge úr jelentette,

hogy lejön értem, együtt megyünk a Ritzbe. Alig feleltem neki. Azután még egyszer megszólalt a telefon, Vera beszélt, halkan, félénken:

— Most megy le . . .

— Köszönöm!

Nem tudtam mást mondani. Éreztem, hogy ha még egy szót szólok, az már kegyetlen gonoszság lesz, vad szemrehányás . . . miért? Hiszen nem vétett ellenem. És mégis! Ó, hogyan szerettem volna bántani, kínozni, ostobán és igazságtalanul, hogy fájjon neki a szerelem és szenvedjen úgy, ahogy most én szenvedek.

Elment már a telefontól? Még vártam egy másodpercig. Megint megszólalt Vera, fájdalmas alázatossággal:

— Csak ezt feleli?

— Csak ezt — mondtam gyerekes dacossággal.

Letettem a hengert. Jókor. Kopogtatnak az ajtón, harsányan kiszóltam:

— Megyek már!

Selfridge úr félig kinyitotta, benézett:

— Magáért jöttem . . . Attól féltem, mégis megszökik . . .

Nevetett, de nevetése nem volt őszinte. Elindultunk a Ritz felé, mind a ketten hallgattunk. Selfridge úr hirtelen megállt, megfogta karomat.

— Nem bízik bennem — mondta szomorúan — hiába minden, nem bízik bennem. Nem akarja elhinni, hogy jó barátja vagyok?

Kényszeredetten mosolyogtam, de felelni nem tudtam. Selfridge úr a fejét csóválta:

— Furcsa egy ember! Nem képzeltem, hogy

ennyi bajom lesz magával. Mit csináljak, hogy megnyugtassam? Nem akarja elhinni, hogy semmi tisztességtelenről nincs szó? Hiszen most már őszintén beszélhetek. Amikor azt ígértem, hogy rendbehozom az életét, még sejtelmem sem volt arról, mit fogok csinálni. Titokzatos vállalatokról beszéltem önnek, mert semmiféle vállalatom sem volt. De beszéltem róluk, mert bátorságot és bizalmat akartam önteni önbe. Végre, most már tudom, mit akarok. Megházasítom ... ez minden. Hiszen legelső ötletem is ez volt, csak a menyasszony hiányzott hozzá. Most megvan az is. Lesz pénze, lesz kedves, derék felesége, boldogan és nyugodtan fog élni, lesznek szép gyermekei, mit akar még? Meg fog gyógyulni és százéves korában is hálásan fog visszagondolni Joé Selfridgera, aki önt minden bajaiból megmentette ...

— Remélem, Babrook kisasszonyt kell elvennem?

— Eltalálta. Miért ne venné el?

— Ha hozzám jön ...

— Ezen kell dolgoznunk, közös erővel ... A dolog nem reménytelen, én mondom, nem reménytelen ... És azután, önnek tulajdonképen semmit sem kell csinálnia, semmivel sem kell törődnie. Ön csak legyen kedves, kedvetlen, kellemes, gyanakodó, érdekes, ideges, hisztériás, olyan, amilyen lenni szokott. Ha Babrook kisasszony beleszeret önbe ...

Most én álltam meg és én fogtam meg a karját:

— Selfridge úr, ön nagyon okos ember, de néha mégis megdöbbentően naiv. Otthon, a szobájában, régi könyvei és fehér egerei között ki-

eszeli egy rosz melodráma fantasztikus tervét és azt hiszi, mindennek úgy kell sikerülnie, ahogyan előre elhatározta. Megfeledkezik arról, hogy a dráma szereplőit nem ön formálta, saját fenséges szeszélyei szerint, hanem már készen kapta, velük született jó és rossz tulajdonságaikkal, szokásaikkal, gondolkodásukkal, akaratukkal és gyöngeségükkel, ízlésükkel, filozófiájukkal, bizonyos dolgokhoz való ragaszkodásukkal, mit tudom én még mi mindennel együtt! Ön elhatározta, hogy az ötödik felvonásban oltárhoz vezetem Babrook kisasszonyt, de azt, hogy ő akarja-e, vagy én akarom-e . . .

Selfridge úr szavamba vágott:

— Bocsánat! Értsük meg egymást! Én nem vagyok költő, egyszerű mesterember vagyok, józan és számító. Mit akarok én? Pénzt keresni! Ehhez nem kell fantasztikus terveken törnőm a fejemet, mert ismerem az embereket és tudom, mit lehet velük csinálni. És csak azt csinálom, ami a legegyszerűbb, legtermészetesebb és legkönnyebb. Melodráma? Én eszeltem ki? Ostobaság! Egyszerű véletlen, mint minden . . . Itt van Babrook kisasszony, itt van ön, a véletlen, mindenek anyja, szerencsés megoldást kínál nekünk, miért ne kapjunk rajta? Én jól látok és jót látok. Ha elhatározom, hogy ön az ötödik felvonásban oltárhoz vezeti Babrook kisasszonyt, akkor oltárhoz is fogja vezetni, nem azért, mert ez fantasztikus, hanem azért, mert az adott körülmények között ez a legegyszerűbb és leghasznosabb önnek is, Babrook kisasszonynak is és hogy magamról se feledkezzem meg, nekem is. Lehet, hogy ön most még nem akarja és Babrook kisasszony sem

akarja . . . de én akarom és mivel mindkettőjüket ismerem, épen elég hozzá az, hogy én akarjam. És éppen azért és csak azért akarhatom, mert mindkettőjüket ismerem.

Felelni akartam, de Selfridge úr leintett :

— Téved ! Borzasztóan téved . . . nem az én kedvemért fogják megtenni, hanem saját boldogságukért, vagy azért, amit annak hisznek. Most már tudja, mit akarok önnel !

Félszemmel rám sandított, elbizakodott, hiú komédiás már megint a hatást leste ; büszke volt arra, hogy őszintén elárulta tervét, megmutatta, hogy nincs kitől félnie; tőlem legkevésbé. Megint rám akart nehezedni fenségének rettenetes súlyával, hogy összelapítson, agyonnyomjon, gondolataimat és szándékaimat megbénítsa, mint már annyiszor. Azonban csoda történt : már nem voltam az, aki tegnap ; nagyképű okoskodása, a szavakkal való bűvészkedése már nem vakított meg, mindaz, amit mondott, üresnek hangzott, meggyőződés nélkül való hencegésnek. Miért ? Mi lazította meg láncaimat, melyekkel magához kötött ?

Verára kellett gondolnom és végtelen gyöngédség és hála ébredezett bennem : szerettem és azóta nem törődtem azzal, hogy mi lesz velem, élek-e még valaha úri életet, a holnap, a jövő, az egész élet, a pénz, mindaz, ami békóba vert, mindaz, amitől féltem, amiért megalázkodtam, lesülyedtem, eladtam magamat, mindaz, aminek félelmetes és csábító neve Selfridge, egyszerre elhalványodott, meghalt, eltűnt. Már nem láttam Selfridge úrban a megváltót, aki visszavezet haszontalanul elmúlt régi életem sivár virágos-

kertjébe, már nem akartam semmit, gondolkozni se, élni se, csak szeretni. Verát szeretni. Önzésem fejedelmi palotája romba dőlt és én, befalazott rabja e palotának: szabad voltam. Nagy töllélekzéssel szívtam tüdőmbe a levegőt: nem, nem veszem el Babrook kisasszonyt, ha százmilliárdja van is és ha Selfridge úr a szemfényvesztés minden mókájával akarja is. Verát szeretem, ez az életem és ez a halálom, olyan könnyű az egyik, mint a másik és csak rajta keresztül jelent valamit, csak érette van.

És most nem is gyűlöltem Selfridge urat, sajnáltam és lenéztem, mert éreztem, hogy kettőnk közül már én vagyok az erősebb. Erősebb lettem, nem azzal, hogy elvettem tőle azt, akit szeretett, hanem azzal, hogy jobban szerettem, mint ő; szenvedéssel és egész lelkem odaajándékozásával, a féltés és a bizonytalankodás kínjai között, a szegénység reménytelenségével, az örökös veszedelem rettenetes izgalmában, egy lázas, siralomházi éjszaka utolsó mámorával, a halál árnyékával arcomon. Selfridge úr talizmánja most már az enyém volt. Ó, titokzatos két lány, Olga és Vera, kettő és egy, más-más és ugyanaz, halott és élő, mind a kettő Selfridge úré, mind a kettő az enyém, testvérek ezzel is, mely végzet kötötte négyünk életét egy bokrétába, örömvirágok és fájdalomfüvek kábító illatú, sötét pompájába? Olga szerencsét hozott annak, akit szeretett ... mit hoz Vera annak, aki szereti? ...

XXI.

»Minden, ami van: volt . . .«
(Anatole France.)

Babrook nagy ebéddel várt minket, de ez inkább a vendéglős bűne volt, mint az övé. A maitre d'hôtel, a szakács, a pincérek mind-mind sápadtan és reszketve görnyedeztek a rettenetes felelősség terhe alatt, melyet a parafakirály ebédje nyakukba akasztott. Fülük piros volt az izgatottságtól, a maitre d'hôtel, Julius Caesar frakkban, szemével kormányozta a pincéreket, akik nesztelenül, komolyan és ünnepiesen hordozták körül az óriási ezüsttálakat egy titokzatos istentisztelet ájtatos hangulatában. Ez a mi beszélgetésünket is halkká tompította, a hangos szót, a nevetést majdnem szentségtörésnek éreztük és amikor a parfé bevonult, szinte csodálkoztam azon, hogy az orgonakíséret hiányzik mellőle.

A beszélgetés különben is nehezen indult meg, mindössze négyen voltunk és olyan emberek, akik alig ismerik egymást. Valahogyan azt éreztem, hogy tulajdonképen engem ünnepelnek, vakmerő és önzetlen hősét ama veszedelmekkel dús harcnak, melyet Babrook kisasszony fülbevalójáért vívtam titokzatos gonosztevőkkel. Nagyon kéjelmetlenül éreztem magamat a dicsőség oroszlánbőrében és szemrehányón néztem Selfridge úrra, valahányszor egy-egy jó szót mondott rólam. Túlságosan átlátszó és otromba volt az, amit csinált ; áradozó lelkesedése, mellyel hőssé

akart avatni, kínzott és megszégyenített és hazugságainak hálójában vergődve, majdnem kétségbeesetten, könyörgőn fordultam Babrook kisasszonyhoz :

— Ne higyjen neki . . . nem igaz, ő csinált mindent . . .

Azt hittem, megérti ezt a följajdulást, ezt a figyelmeztetést : vigyázz, téged akar elszédíteni, miattad van ez a komédia, neked hazudik, nem vagyok az, akinek mond, nem vagyok hős, haszontalan, gyönge ember vagyok, nem szabad velem törődni, nem érdemlem meg, nem vagyok gentleman, lecsúszott, elzüllött ember vagyok, kártyás, a más pénzén élő, a más szeretőjét elszerető, de valamennyire mégis tisztességes, mert íme, vigyázok rád, nem akarom, hogy az életed elromoljon . .

De nem értett meg. Nem hitt nekem, Selfridge úr szavait itta, becsületes szemével komolyan nézett a bűvészre . . . Selfridge úr tudta, mit beszél, amikor azt mondta, hogy ismeri Babrook kisasszonyt ! A fiatal lány végre hozzám fordult :

— Miért nem akar belenyugodni abba, hogy jól viselte magát ? Ez nem szégyen !

— De nem vagyok hős . . . nem érdemlem meg, hogy dicsérjenek ! Nem szerénység . . .

Be sem fejeztem a mondatot, csüggedten abbahagytam. Megéreztem, hogy mennél hevesebben tiltakozom, annál kevésbé hisz nekem. Ügyetlen tiltakozásommal csak Selfridge úr munkáját támogattam ; megdermesztett az a gondolat, hogy akaratlanul is cinkosa vagyok és már együtt fáradozunk Babrook kisasszony elszédítésében. Egy gyermeknek is észre kellett volna vennie, miféle

csúnya munka folyik itt ; néha úgy rémlett, hogy Julius Caesar és hű pincérei gúnyosan vigyorognak és roszalón csóválják fejüket. Csak Babrook kisasszony nem tudta, miről van szó, fantáziáját gyógyíthatatlanul megmérgezte a fülbevaló kalandos regénye és most új gyanu bontakozott ki bennem : hátha nem is azért lopták el a fülbevalót, hogy azután jó pénzért visszaadják. Csábítóbb, nagyobb üzlet izgatja Selfridge úr bandáját. Babrook kisasszony hozományára, Babrook millióira éhesek és az én révemen akarják a nagyszerű zsákmányt megkaparintani. Hogy nekem is juttatnak-e belőle, vagy eltesznek láb alól, mihelyt többé nincs szükségük rám . . . ki lát Selfridge úr lelkének mélységeibe ? És nem szabad szólnom, nem mondhatom meg, hogy hazugság minden a fülbevaló körül, durva csalás, gonosztevők összeesküvése, amelyben nekem is részem van ! Korán örültem, korán hittem, hogy én vagyok az erősebb. Selfridge úr vasmarokkal fogott és több békót vert rám, mint amennyiről tudtam.

Rettenetes izgatottságban ültem, éreztem, hogy minden elveszett. Akármit csinálok, rosz. Ha hallgatok : ez a szegény ifjú félénksége az elérhetetlennek látott milliárdos lánnyal szemközt. Minden elmés vagy kedves szó : újabb szédítés. Ha közömbös dolgokról beszélek : férfiasan titkolom érzéseimet. Ha kerülöm Babrook kisasszony tekintetét : imádni való szerénység. Ha szemébe nézek, ha jókedvű vagyok, ha roszkedvű, akármit csinálok, egy a magyarázata : szerelmes vagyok. Olyan természetes, olyan érthető ! Miért vállalkoztam arra, hogy visszaszerzem az ellopott

fülbevalót? A pénzük nem kellett ... Szerelmes voltam, örömet akartam szerezni annak, akit szeretek, életem árán is. És kétségbeesett tiltakozásom, becsületes és őszinte szerénységem, mellyel érdemeimet csökkenteni akartam, mind, mind csak erényeim számát szaporította. Éreztem, hogy Babrook kisasszony menthetetlenül belémszeretett, mielőtt meglátott volna, beleszeretett Selfridge úr elbeszélésének hősébe, a szegény, de becsületes magyar úrba, aki az imádott leány fülbevalójáért vagy keztyüjéért szembeszáll a pokol minden fenevadjával is. Selfridge úr nem hazudott ... ismerte Babrook kisasszonyt és ismert engem is, tudta, mit lehet velünk csinálni.

Fekete kávét hoztak és likőröket, Babrook mérges havanákkal kedveskedett, Babrook kisasszony cigarettára gyujtott, a feszültség valamelyest lanyhult, ártalmatlan dolgokról beszélgettünk, tenniszről, golfról, lovakról, vadászatról, szinházról. Egy-egy pillanatra megpróbáltam vigasztalódni: talán mégsem olyan veszedelmes a dolog, amilyennek látom ... Babrook kisasszony érdeklődik egy kicsit irántam, ez minden. Többé nem találkozunk és ezzel elintéztünk mindent, két nap mulva már azt sem fogja tudni, ki vagyok. Valahogyan megnyugodtam ebben, de ez az állapot nem tartott sokáig. Selfridge úr egy sarokba húzta Babrookot és halkan és hosszadalmasan tárgyalt vele. Babrook kisasszony meg én egyedül maradtunk egy kis kávésasztal mellett. Mind a ketten megzavarodtunk egy kicsit, félrevonulásuk mintha valami szándékossággal hatott volna.

Ha most őszinte és bátor mertem volna lenni! Elmondani mindent úgy, ahogyan történt, le-

dobni lelkemről a rettenetes terhet ... ó, hogyan szerettem volna! De gyáva voltam, mint mindig, megijedtem attól, hogy Selfridge úrnak ártok vele és Vera is bajba kerül ... nem, nem, majd elintézem a bűvésszel.

— Mióta ismeri Selfridge urat? — kérdeztem, hogy valamit mondjak.

— Tegnap óta. De apának régi ismerőse, még abból az időből, amikor mind a ketten szegény ördögök voltak.

— A papa szegény is volt valamikor?

Nevetett:

— Mint minden igazi milliárdos. Nem olvasta soha az élettörténetét ... hogyan gazdagodott meg? Az ujságok ezerszer megírták. Egyszer mondassa el magának ...

És már szólni akart az apjának, de megelőztem:

— Nem, nem ... öntől szeretném hallani ...

— Ó én ... én nem tudom olyan jóízűn elmondani, hány mesterséget próbált, mennyit koplalt, hogyan élt az indiánok és az aranyásók között, akik egyszer egy nagy verekedésben minden fogát kiütötték. Akkor volt pénze, akkor csináltatta ezt az aranyfogsort és mert hiú ember, minden fogába más-más drágakövet rakatott ... ezt a divatot ő találta ki és mód nélkül büszke volt rá. Mire a fogsor elkészült, elfogyott a pénze. Akkor mutogatni kezdte magát, ő volt a gyémántfogú ember ... csodálom, hogy sohasem hallotta hírét. Ezzel rengeteg pénzt keresett, azután új vállalatokba fogott, beutazta Afrikát, a Csöndes-oceán szigeteit, a benszülötteket mindenütt megbűvölte fogsorával, elszedte kincseiket ... mit tudom én!

Nevetett, én is nevettem. Selfridge úr látta, hogy jól mulatunk és vígan dörzsölte kezét.

— Mindez régen történt — mondta Babrook kisasszony. — Mikor én megszülettem, a papa már király volt.

— És maga rögtön királykisasszony . . .

Huncut mosolygás jelent meg a szája szögletében :

— De nem parafából való . . .

— Hát hogyan él ?

— Amikor utazunk, elég jól. Otthon egyhangú az életem. Anyám régen meghalt. Nagyon sokat vagyok egyedül. Sportolok, muzsikálok, olvasgatok és unatkozok.

— És sokat flörtöl ?

Vállat vont, összehúzta szemöldökét :

— Nem mulattat. Nagyon gazdag vagyok, ez egy kicsit megmérgezi életemet. Nem szeretem, hogy sokan ugráljanak körülöttem. Utálom a pénzt és azokat is utálom, akik szeretik.

Komolyan, becsületesen nézett rám, vigyáznom kellett magamra, beszélgetésünkkel veszedelmes útra tévedtem. Hamar visszakanyarodtam.

Pedig éreztem, hogy nagy örömtől fosztom meg magamat, azon az úton, amelyet el kellett hagynom, ismeretlen új virágok nyiltak számomra, egy fiatal leány lelkének kincsei.

Nyomorult életemben mindig kerültem a fiatal lányokat. Anyámat alig ismertem, egyetlen hugom korán meghalt, azokat az örömöket, amelyekkel kedves, okos, derék leányok pajtássaga ajándékozza meg az embert, nem ismertem. Mindig asszonyok társaságát kerestem, azokét, akik szeretik a szemtelen tréfákat és nevetnek azokon

a gazságokon, melyeket az ember már a második negyedórában fülükbe súg. Elmentem a fiatal lányok mellett, nem akartam őket észrevenni. Ártatlan jókedvüket hamisnak, vagy gyermekesnek láttam, kíváncsiságukat rosszul titkolt érzékiségnek; tudatlanságuk őszinteségében nem hittem, sugdolózásuk, nevetgélésük, tapogatózó, gyámoltalan viselkedésük a nevelés és más egyéb társadalmi megállapodások békóiban, kínos volt nekem.

A tapasztalt flirteuse-öket még jobban lenéztem, mint a libákat: ellenséges állatfaj voltak számomra. Fiatalon már kijózanodott, kényelmes ember, muló szerelmek, lélekmentes kalandok bajnoka, kávéházból néztem az utcát, holott hajóra is lehetett volna ülnöm, hogy ismeretlen tengereken új világrészek rejtelmes kincseit, más nem látta szépségeit szerezzem meg magamnak. Elkésett Szinbád, most először sajnáltam a meg nem tett utakat, most először éreztem, miről maradtam le. És egy pillanatig szinte fájlaltam, hogy el kell búcsuznom Babrook kisasszonytól, nem mehetünk együtt tovább azon az uton, amelyen elindultunk, holott talán igaza van Selfridge úrnak, az út végén a boldogság fája virágzik...

Megint az apjáról kérdezősködtem, meg arról, hogy még meddig maradnak Bécsben és hová mennek onnan? De beszélgetésünk ellanyhult, mind a ketten szórakozottak voltunk. Talán megéreztük, hogy másról, másként kellett volna beszélnünk. Végezetül elhallgattunk, nem tudtunk egymásnak mit mondani. Selfridge úr, aki félszemmel állandón minket figyelt, most gyorsan hozzánk csatlakozott és búcsuzni kezdett.

Babrook még egyszer megköszönte azt a nagy szolgálatot, melyet nekik tettem, megrázta kezemet :

— Remélem, látjuk még . . .

Selfridge úrra néztem :

— Igazán nem tudom . . . Már nem sokáig maradok Bécsben . . .

De Selfridge úr sietősen közbevágott :

— Hogyis ne ! Nem szabad elutaznia . . . nem engedjük el egykönnyen . . .

Babrook kisasszony a kezet nyujtotta, egyszerűen, férfiasan :

— Még egyszer köszönöm. És ha nem látnám többé, amit nagyon sajnálnék, sok szerencsét mindig és mindenben . . .

Egy kicsit reszketett a hangja és szemében egy kis szomorúság volt. Megszorítottam a kezét és némán meghajoltam.

— Kitünő ! Kitünő ! — mondta Selfridge úr, amikor kiléptünk a fogadó kapuján. Nagyszerűen állunk . . . Babrook kisasszony fülig szerelmes, az öreg pedig el van ragadtatva öntől . . . Csak így folytassa tovább, ezzel az előkelő hidegséggel, akkor két-három nap mulva megrendelhetjük a jegygyürüt . . .

Megálltam.

— Azt hiszi, szándékosan csináltam ?

Vállat vont :

— Nem érdekel. Fontos csak az, hogy jól csinálta . . .

Nem birtam tovább türtőztetni magamat :

— Nezze, Selfridge úr, nem akarom ezt a dolgot . . .

— Mit nem akar ?

Keményen, ellenségesen csengett a hangja. De én éppen olyan ellenségesen vágtam vissza :

— Nem akarom ezt a komédiát, ezt a csalást. Babrook kisasszony kedves, derék lány, megérdemli, hogy boldog legyen egy jóravaló emberrel, aki igazán szereti. Én nem szeretem. Mondjuk, hogy csirkefogó vagyok, haszontalan kártyás, adósságcsináló, de valami kis becsületesség még van bennem . . .

Selfridge úr indulatosan szavamba vágott :

— Becsületesség ! Ugyan, hagyja már abba ! Unom ezeket a frázisokat. Mit emlegeti folyton a becsületességet, mint a szűzlány, aki drágábban akarja eladni magát. Becsületesség ! Elfelejti, hogy szerződött velem . . . szavát adta arra, hogy végigcsinálja ezt a munkát. Különben bele se kezdtem volna. És tízezer koronát kapott tőlem . . . Ön nagyon jól tudta, miről van szó. A pénzt elfogadta és most meg akar ugrani ? Hol van itt a becsületesség ?

Elpirultam, torkomat fojtogatta a szégyenkezés ; ez a durva mozdulat, mely kíméletlenül lerántotta a leplet arról, amit magam előtt is titkolni iparkodtam, ez a megaláztatás majdnem könybe borított.

— Vissza fogom adni a pénzt — mondtam halkan.

— Fogom ? Persze, hogy fogja — nevetett kegyetlen gúnnyal. — De mikor ?

Hallgattam. Selfridge úr, úgy látszik, észrevette, hogy túlságosan nyers volt és sokkal enyhébben folytatta :

— Nem értem. Mi kifogása ez ellen a házasság ellen ? Uralkodó hercegek, akik éppen

olyan kevéssé szeretik Babrook kisasszonyt, mint ön, boldogan kapnának a kezén. Hányszor mondjam még, hogy mindennek ön az oka? Ha nem rohan el a fülbevalóval Babrookhoz, Mabel kisasszony nem találja meg önben álmainak hősét és nem lesz fülig szerelmes. Tudom, ön nem ezt akarta, de ha már így alakult az ügy, minek rúgja föl a szerencsét? Vegye el és iparkodjon szerető jó férje lenni és boldoggá tenni... ez csak nem becstelenség?

Szólni akartam, de leintett:

— Tudom... mindent tudok, hiszen ismerem magát. Talán elvenné, ha mindez rendes úton történik, ha a tenniszpályán vagy az amerikai nagykövet vacsoráján ismerkedik meg vele... előkelő magyar báró, aki egy kicsit lenézi a máról-holnapra lett milliárdos familiát. De így... ez a fülbevaló-história... és az én csekély személyem... nem akar az én érdemeimmel páváskodni...

Fejemet csóváltam:

— Ez is igaz... de másról van itt szó... Miért olyan fontos önnek ez a házasság, miért akarja olyan nagyon? Miért akarja mindenáron rendbehozni az életemet?

Összevonta szemöldökét:

— Jókor kérdezi! Miért? Először is ön maga kért rá... meg azután... Hiszen hazudhatnék, szépen, szentimentálisan, olyan meggyőzőn, hogy ön maga is ellágyulna bele. Csak azt kellene mondanom: íme, megtaláltam azt az embert, akit Olga szeretett, akihez utolsó levelét írta... megtaláltam, fülig nyomorban, az öngyilkosság küszöbén és ezt az embert meg kellett mentenem. Kötelességem volt, Olga miatt, akit min-

dennél jobban szerettem. Mondhatnám ezt ... sőt talán én magam is elhinném. Ön nem lát a lelkembe, de én tudom, hogy ez is igaz lehetne. De nem igaz. Szegény ember vagyok, nem telik ilyen nagylelkűségre. Most még van egy kis pénzem, dolgozni is tudok még ... de mi lesz később? A színpad már nem izgat ... szeretnék megpihenni, egy kis házat venni otthon, Hollandiában, tulipánokat nevelni és a tudománynak élni. Egy utolsó jó üzlet ... és ez kínálkozik most!

— Közös vállalatunk?

— Az, az! Ön is jól jár, én sem fizetek rá ... ahogyan mind a ketten elképzeltük, ha nem is állapodtunk meg szabatosan.

— Én ...

— Ön is! Ne tiltakozzon! Ha nem is tudta pontosan, mi a közös üzlet, vállalta, minden kötelezettségével. Igy van, kedves, jó báró úr, méltóságos uram, igen tisztelt becsületes ember.

Mintha korbáccsal vágott volna végig rajtam. Gyűlölködőn néztem rá:

— Hát jó, vállaltam. Most pedig nem vállalom. Érti?

— Értem. Hogyne érteném. Izlése, kényessége föllázad az ellen, hogy a Babrook kisasszony millióiból nekem is adjon egypár tulipánra valót ... ó tudom, nem a gavallérsága tiltakozik az ellen, hogy szolgálataimat megfizesse. Ha önnek pénze volna, a magáéból szívesen adna, csak a máséhoz nem akar hozzányúlni ... nagyon tisztességes! És a házasság önnek szentség, nem üzlet és csalni nem akar ... hát jó. Ön még most sem ismeri Joe Selfridget. Tudja mit? Vegye el

Babrook kisasszonyt, legyen vele boldog és ne adjon nekem egy garast se.

Meglepődve néztem rá:

— Önnek nem kell a pénz?

Finoman mosolygott:

— Azt nem mondtam. Csak azt mondtam, hogy ön ne adjon nekem egy garast se. A pénz azért kell és meg is fogom kapni. Hogy kitől, az mellékes.

— Babrooktól?

— Nem mindegy? Mondjuk, hogy tőle. Szívesen ideadja, ha lánya boldogságáról van szó. Majd csak kitalálok valamit. Azt fogom mondani, hogy önnek adósságai vannak...

Kegyetlen öröme telt abban, hogy leplezetlenül elém tárja terveit; megalázzon azzal, hogy mindenbe beavat és ezzel is mutassa, mennyire lenéz és milyen kevésre becsüli ellentállásomat és akaratom lendületét. El is hallgathatta volna, hogyan akar pénzéhez jutni, de az olcsó diadal nem izgatta, minden ízében élvezni akarta védtelenségemet, tehetetlenségemet. Kínozott, mint a gyerek a legyet, melynek szárnyát kitépte, vagy a cérnára kötött cserebogarat. Gyönyörködött rabságomban, bilincseim csörgése édes muzsika volt fülének. Úgy gyűlölt, ahogyan én őt. De nem adtam meg magamat.

— Nem akarom — mondtam elszántan. — Nem tud rákényszeríteni...

— Majd meglátjuk — felelte ridegen.

Nem beszéltünk többet, szótlanul mentünk egymás mellett, most már ellenségek. Mire gondolt? Abban reménykedett, hogy pénzem elfogy és akkor ellentállásom is megtörik? Nem tudta,

hogy a pénz már nem fontos nekem, az a lánc lazult meg, melyet legerősebbnek hitt . . .

Megérkeztünk a fogadóba. Veráról kérdezősködött, azt mondták neki, hogy elment hazulról. Felém fordult :

— Velünk vacsorázik ?

— Nem — mondtam határozottan.

Szánakozón mosolygott :

— Kár !

Búcsu nélkül ment föl szobájába. Leültem a szűk bejáróban, elhatároztam, hogy megvárom Verát. Most borzasztóan kellett nekem, azért, hogy bocsánatot kérjek tőle és kiengeszteljem, elmondjam neki, mit szenvedtem miatta. Nem tudom, hány cigarettát szívtam el, földúltan, idegesen, míg hazajött. Megláttam az üvegajtóban és a lépcsőhöz siettem. Ő is észrevett, egy másodpercig habozott. Intettem neki és fölmentem. Egy pillanat mulva utánam jött. A félemeleten megvártam.

— Vera, — mondtam nagy indulattal — beszélnem kell magával . . .

Sértődött volt és hideg :

— Nem lehet . . . Fölmegyek . . .

— Nem megy föl !

Megfogtam kezét, de kitépte a szorításból. Arca eltorzult, gyűlölködve nézett rám :

— Mit akar tőlem ? Gyűlölöm !

Ugyanazon a helyen, úgy álltunk, ahogyan tegnap. És ugyanazzal az elszántsággal még egyszer megfogtam a karját. A lépcső aljáról valami nesz hallatszott föl. Nem mert védekezni, ijedten kanyarodott be a folyosóra. Bevittem szobámba.

XXII.

»Zuhogj, zuhogj, te lassu vízözön . . .«
(Kiss József: Esőben.)

Kétségbeesetten roskadt egy székbe.

— Tönkre akar tenni? — kérdezte majdnem sírva. — Mit akar tőlem? Mit kínoz? Őrült! Őrült! Mindenáron azt akarja, hogy rajtakapjon minket? Pedig azzal fog végződni . . .

Eltakarta arcát, valami rettenetes félelemben. Magam is éreztem, hogy végtelenül könnyelmű játékot játszom, hiszen Selfridge úr minden pillanatban lejöhetett volna. Tegnap megmenekültünk . . . De ma? Nem törődtem vele, csak arra gondoltam, hogy ki kell engesztelnem Verát. És ehhez is milyen ügyetlenül láttam hozzá! Tanácstalanul, tehetetlenül néztem a vergődő lányt, egyetlenegy vigasztaló, megnyugtató, gyöngéd szó nem jutott eszembe.

— Gyűlöl? — kérdeztem lassan. — Miért gyűlöl?

Fölugrott:

— Ne beszéljünk róla! Nyissa ki az ajtót . . . El akarok menni . . . .

Az ajtóhoz sietett, de útját álltam.

— Vera — mondtam halálos elszántsággal — ha most elmegy, agyonlövöm magamat.

Megállt, ijedten nézett rám. Megfogtam két vállát, kényszerítettem, hogy a szemembe nézzen:

— Hát nem látod, hogy szerencsétlen vagyok . . . Nem bírom ki, hogy az övé vagy . . . Nem érted? Ezért kínoztalak, ezért voltam kegyetlen . . .

Ordítanom kellene, üvöltenem fájdalmamban ... Bár jönne, bárcsak idejönne, hogy egymásnak essünk és fojtogassuk, gyilkoljuk egymást ! ...

Tomboltam, hangosan kiabáltam, olyan voltam, mint az őrült. Vera rémülten tapasztotta szájamra a kezét :

— Az istenért, hallgasson ... Végünk van !

Ájuldozva támolygott a díványhoz, mintha már látná rettenetes birkózásunkat. Fölcsukló sírással borultam elébe, kezét csókoltam és a ruháját, ölébe temettem fejemet és úgy zokogtam :

— Vera ... szeretlek és belepusztulok ...

Nem szólt, jóságosan, gyöngéden símogatta hajamat, várta, hogy kisírjam magamat. Mikor fölnéztem, láttam, hogy ő is sírt.

— Ne haragudj rám, hogy sírtam, — mondtam fáradtan — nem nagyon férfias cselekedet, de nem tehetek róla. Mostanában többször is megesett velem ... utoljára egy pár hete, otthon, a Majestic-szállóban ... emlékszem, egy éjszaka, a szomszéd szobában csókolóztak és én nagyon egyedül voltam ... Te csókolóztál, miattad sírtam, már akkor is, amikor még nem ismertelek ...

Megrázkódott, eltakarta az arcát :

— Rettenetes !

Megfogta kezemet, símogatta alázatosan, bocsánatkérőn, mindent bevallón : ő volt ott a másik szobában, ne haragudjak rá, ne vessem szemére, hogy csókolózni mert, amikor én a fal túlsó oldalán sírtam, nem tudta ki vagyok, kije leszek, ráparancsoltak ... aztán szomorú gyöngédséggel megcsókolt. Sajnált és talán magát is sajnálta, mindazt, amit nem lehet jóvátenni és

amit egy szóval életnek nevezünk. Magamhoz öleltem és megcsókoltam, szomorúságban és gyöngédségben egybeolvadva vele.

A reménytelenség úgy lebegett felettünk, mint nagy fekete madár a virágtalan szakadék fölött, mozdulatlan feketeség, mely szárnyán pihen. Mi lesz velünk? Meddig ülhetünk még így, egymás kezét fogva, két ijedt gyermek, aki összebujt a veszedelemben? Hallgattunk és nem mertünk megmozdulni.

Hirtelen éles csengetés, a telefon megszólalt. Vera megmarkolta karomat, rémült szorítással. Beszélni akart, de ajka hangtalanul reszketett. Nem tudtam, mit csináljak, az örökkévalóságnak tetszett, míg lábúujjegyen odavánszorogtam a készülékhez. Intettem Verának, hogy csöndben maradjon, ez a gépies mozdulat éppen olyan nevetséges volt, mint lábujjhegyen való botorkálásom. Mely ostoba félelem szülte? Az íróasztalhoz támaszkodtam, haboztam, jelentkezzek-e? A telefon másodszor is megszólalt, élesebben, követelőbben. Vera felugrott és az ajtóhoz szaladt, kezét a kilincsre tette, figyelt. Nagynehezen leküzdöttem izgatottságomat, fölvettem a készüléket:

— Ki az? — kérdeztem. Hangom rekedt volt. Verát néztem. Azután intettem neki. Nesztelenül kinyitotta az ajtót és elrohant. Csak ekkor jutott eszembe a brilliánt-kereszt, melyet reggel vettem . . . már nem tudtam odaadni.

Selfridge úr beszélt, csodálkozott, hogy olyan későn jelentkeztem, már azon gondolkozott, lejöjjön-e? Hazudtam:

— Aludtam. Ebben a percben ébresztett föl a csengetés . . . a fejem is fáj . . .

Az íróasztal fölött tükör is volt, láttam magamat, sápadt voltam, mint a halott, homlokomon sűrű csöppjei a verejtéknek.

— Arra akarom megkérni, — mondta Selfridge úr — hogy a könyvemet hozza vissza, vagy lemegyek érte, ha parancsolja . . .

Olyan izgatott voltam, hogy nem jutott eszembe, miféle könyvről beszél.

— A Cornelius Agrippát . . . önnél maradt . . .

— Igen . . . Rögtön fölviszem !

Nem akartam, hogy lejöjjön, a szobában megérezze Vera parfümjét, kitaláljon mindent. A díványra szédültem, egy pár percig behúnyt szemmel, mozdulatlanul feküdtem . . . még ez egyszer megmenekültünk. De lehet ezt így folytatni ? És folytatni kell, mert most már nem bírtam Vera nélkül élni és fájt minden pillanat, amikor nem láttam. Hová lett azon való titkos örvendezésem, hogy megcsalom Selfridge urat, erősebb vagyok nála ? Nagy érzésemről lefoszlott minden csúnyaság, mindaz, ami haszontalan és fölösleges ; olyan egyszerű és tiszta volt, olyan átlátszó és üdítő, mint a forrás vize. Vera és csak Vera . . . Vera és nincs senki más . . . talán még én, de ez már nem olyan bizonyos és én is csak addig, amíg ő akarja, én is csak azért, mert valakije vagyok vagy valamije, holmija, rongya vagy öröme . . .

Megmostam arcomat, rendbehoztam hajamat, még így sem voltam jó állapotban, de a fejfájás tűrhető magyarázatnak tetszett. Hónom alá vettem Cornelius Agrippa ab Nettesheym »De Occulta Philosophiá«-ját és fölvittem. Selfridge összecsapta kezét, amikor meglátott :

— Mi baja ? Rettenetes színben van . . .

Mosolyogni próbáltam :

— Mondtam már, a fejem . . .

— A rendetlen élet !

— Meg kellene házasodnom. Úgy-e ? — kérdeztem ellenségesen.

Nevetett :

— Nem ártana . . . de ma rosszkedvű, nem akarom kínozni . . .

Körülnéztem. Verát nem láttam, kitalálta, hogy őt keresem. Vállát vonogatta :

— Vera ? Valahol kószál . . . szegény kis lány, unatkozik. Nem csodálom . . . Nagyon elhanyagolom . . . Ha legalább ön többet törődne vele . . .

— Én ? Miért én ?

Ellenségesen hangzott a kérdés, kihívón, pedig a rémület adta ajkamra. Miért emlegeti nevemet Veráéval együtt ? Már az is, hogy a szobámba telefonozott . . . Tud valamit ? Fürkészőn néztem rá, de az érzések eltitkolásában megedzett arca semmit sem árult el. Egy kicsit fáradtnak látszott és halkan mondta :

— Haragszik rám. Még most sem ismer. Folyton gyanakszik, mintha isten tudja, mi roszat terveznék ön ellen. Mit csináljak, hogy megnyugtassam és kibékítsem ?

Olyan őszinte szomorúság volt hangjában, hogy meglepődve néztem rá. Fáradtan mosolygott :

— Ne csodálkozzon, komolyan beszélek. Belefáradtam, unom. Nem bírok önnel, a makacsságával, az idegességével. Nem sikerült. Ez is megesik. Én is csak ember vagyok, nem tudok csodát tenni. Száz ember közül kilencvenkilenc kötélnek állt volna, én véletlenül ráhibáztam a századikra. Mit csináljak ? Bele kell nyugodnom

abba, amin nem tudok segíteni. Visszaadom a szavát. Rendben van?

Kezét nyújtotta, kiáradó boldogsággal, fölszabadulva, hálásan megszorítottam:

— Bocsásson meg nekem ... igaza van, nem ismertem. Milyen nagyszerű ember ...

Tiltakozva emelte föl a kezét:

— Szegény, ügyetlen bűvész vagyok, legszebb mutatványomba buktam bele. Nem vagyok nagyszerű ember ...

— Az! Életemet menti meg ...

— Erről ne beszéljünk. Az életét ... ostobaság! Akkor menteném meg, ha engedelmeskedne. De nem tudom meggyőzni, most már nem is akarom. Mikor utazik?

Nem tudtam felelni, a kérdés nagyon meglepett. Megismételte:

— No igen ... mikor utazik? Megmondta Babrook kisasszonynak és most már magam is látom, ez a legokosabb ...

Mikor utazom? Elutazni és nem látni Verát, lemondani róla ... lemondani örökre? Ha elutazom, eltépem azokat a láncokat, melyek Selfridge úrhoz kötnek, vége barátságunknak, gyűlöletünknek, vége mindennek ... mindez egy pillanat alatt átvillant agyamon. Elutazni ... eszem ágában sem volt, ez csak fenyegetésnek volt jó, de most gyáván megreszkettem; amit mondott, halálos ítéletnek hangzott. Selfridge borzasztón figyelt, mohón leste, hogyan hat rám ez a kérdés, mintha sejtette volna, miért küzködök, mi marcangol? Gépiesen feleltem:

— Igen ... elutazok. Holnap vagy holnapután ...

Láthatón megkönnyebbedett :

— Mennél előbb ! Ne halogassa ! Búcsúzzon el Babrook kisasszonytól, vagy írjon neki . . . azután menjen, ahová végzete viszi . . .

— Sok baja volt velem, — mondtam engesztelőn — sajnálom. Nem tehetek róla, gyáva vagyok és gyönge, ingadozó és bizalmatlan. Okosabb is, ha nem törődik tovább velem, hadd pusztuljak el a magam emberségéből. Ne haragudjon rám. A tízezer koronát . . .

Legyintett :

— Nem fontos !

Felelni akartam, de nem tudtam. Valami nagy kiábrándulást láttam rajta, a művész kétségbeesését, aki életének nagy művét elhibázta valahol és nincs többé ereje ahhoz, hogy még egyszer elölről kezdje. Miért csüggedt el így, holott két óra előtt még kegyetlen és kemény volt, fensőséges és bizakodó ? Csakugyan belefáradt-e a meddő kísérletezésbe, megérezte, hogy csökönyösségemet nem tudja megtörni, vagy még mindig valami ravaszság lappangott mímelt fáradtsága alatt, színészkedett, mint mindig ? Nem tudtam eligazodni rajta és zavartan, tétovázva álltam, menni is akartam, maradni is, egy szóra, valami magyarázatra vártam, ami megenyhítse ezt a kínos feszültséget és utamat egyengesse ahhoz, hogy békében, megnyugodva elmehessek. De elgondolkozva hallgatott, az idő múlt és Vera hazajöhetett volna . . . nem akartam vele itt találkozni. Odaléptem Selfridge úrhoz és a kezemet nyújtottam :

— Hát akkor . . .

— Isten önnel !

Megfogta kezemet, fölületesen, langyosan, de egy pillanatig fogva tartotta és valamely visszaemlékezés révén elmosolyodott :

— Gondolhattam volna, hogy így fog végződni...

— Miért ?

Még mindig a kezemet fogta, most már erősebben :

— Emlékszik . . . egy este megnéztem a hüvelykujját . . .

— Igaz . . . Már akkor tudta, milyen hitvány ember vagyok. És mégis . . .

Ide-oda forgatta kezemet, most már egy kis idegességgel :

— Az önzése ! Hová lett az önzése, amelyre terveimet ráépítettem ? Mi ölte ki magából ? Mi történt, hogy most már nem törődik a pénzzel, az életével, semmivel ?

Veszedelmes kérdés volt, olyan könnyü volt rá a felelet ! Zavartan nevettem, de szívem dobogása megállt . . . hátha kimondja azt, amitől féltem ? De csak fejét csóválta, tanácstalanul, egy kicsit boszúsan : a hibát kereste és nem tudta megtalálni !

— Én nem változtam meg, — mondtam kényszeredetten — de talán nem is voltam olyan önző, amilyennek ítélt . . .

Felelet helyett megfordította kezemet és tenyeremet kezdte nézegetni. Nagy figyelemmel vizsgálta, azután föltette nagy bagoly-okuláréját és baltenyeremet is megnézte. Megint fejét csóválta :

— Csodálatos !

Lélekzetemet elfojtva vártam, mi lesz a vizsgálódás eredménye. De ennél az egy szónál nem mondott többet. Meg kellett kérdeznem :

— Mi olyan csodálatos ?

Nem felelt, elgondolkozott.

— Selfridge úr — mondtam egy kis habozás után — még egy utolsó szívességet kérek. Mondja meg, mit olvasott tenyeremben? Emlékezzen vissza... megigérte, hogy egyszer valamikor, amikor idegeim jobb állapotban lesznek... most valahogyan megjavultak. Bátran megmondhatja, ma már semmitől sem félek. Tehát... megházasodok... elveszem Babrook kisasszonyt, öt gyermekünk lesz, három fiú és két lány és száz évig fogok élni...

Kimondhatatlan megvetéssel nézett végig, erőltetett tréfálózásom, mint valami szentségtörés, fölháborította...

— Nem fog megházasodni, nem lesznek gyermekei és nem fog száz évig élni...

Mind a két kezemet kezébe vette és egy alig észrevehető gödröcskére mutatott, mely az életvonalat megszakította:

— Látja ezt a szigetet... mind a két tenyerében megvan. Megvan az enyémben is...

Megmutatta. Eszembe jutott, hogy egyszer már megmutatta és jelentését is megmondta. Nagyot lélekzettem:

— Erőszakos halál?

— Az, önnek is, nekem is... Asszony miatt...

Megint elhallgatott. Ostobán, ügyetlenül nézegettem tenyeremet, nem láttam benne semmit, csak kusza vonalak szeszélyes és tervetlen elágazódását; a hieroglifákat, amelyeket Selfridge úr elolvasott, nem tudtam megfejteni. Erőszakos halál! Ezért nem mondta meg Olga, mit lát tenyeremben!

A bűvész elgondolkozott :

— Meg kellene csinálni a horoskópiumát . . . hátha egy csillagzat alatt születtünk . . . hátha egy asszony miatt halunk meg . . . Mikor született ?

Elsápadtam. Minden erőmet össze kellett szednem, hogy felelni tudjak :

— December nyolcadikán . . . harmincötéves vagyok . . .

Hazudtam. Május elsején születtem. De az a gyanusítás . . . egy asszony miatt . . . a babonás félelem megint hatalmába kerített ; reszketve gondoltam arra, hogy a csillagok járásából ki fogja számítani mindazt, amit titoknak őrzök, azt, hogy szeretem Verát.

Selfridge úr mohón följegyezte a dátumot, azután még egyszer megnézte tenyeremet :

— Vannak rokonai . . . apja, anyja, testvérei . . . valakije, akit szeret, akit félt ?

Tagadón ráztam fejemet.

— Szeretője ? Barátai ?

— Senkim sincs . . . se férfi, se nő. Miért kérdezi ?

— Ez a gödröcskéje valamivel halványabb, mint az enyém. Arra gondoltam, hogy talán mégsem ön hal meg erőszakos halállal, hanem valakije ön miatt . . . De ha senkije sincs . . .

— Akkor én ?

Hátratolta manzsettáját, kezét dörzsölte, aztán kitárta két karját és szerényen meghajolt. A mutatványnak vége volt, kimondta rólam a halálos ítéletet. Nem hatott rám, már akkor meghaltam, amikor megtudtam, hogy el kell utaznom és nem látom többé Verát. Selfridge úr az ajtóhoz kísért :

— Amíg elutazik, még lesz szerencsénk, úgy-e ?

Ha vállalatunk csődöt mondott is, barátságunk talán annál inkább... Szeretnék önnel békét kötni. Ne beszéljünk többé arról, ami volt és vacsorázzon velünk ma este.

Becsukta mögöttem az ajtót, egyedül voltam a folyosón, megkönnyebbülve, hogy kiszabadultam kínzókamrájából. De össze voltam törve, rettenetesen, rám nehezedett mindaz, ami ma történt és kínozott a keserűség... Vera, Vera! Hogyan mondjam meg neki, hogy vége, nem látjuk egymást... lehet-e ebbe belenyugodnom? Most már bizonyos volt, hogy Selfridge úr gyanakszik... azért mondott le tervéről, pénzéről, azért utaztat el, mert Verát félti. Nem jön vissza Budapestre, elviszi valahová, nem tudom hová, kiviszi az életemből, elviszi az életemet. Szédülve támolyogtam le a lépesőn... Vera akkor jött föl. Gyorsan odaadtam neki a keresztet:

— Tedd el... őrizd meg...

Tiltakozó mozdulattal utasította vissza. Szelíden rácsuktam kezét a tokra:

— Tedd el! Nem mondok hozzá semmit, csak azt, hogy szeretlek, első és egyetlen az életemben. Szeretlek és akármi történik, minden időn és távolságon túl, szeretlek...

Megérezte-e e vallomás szomorúsága alatt az elválás rémségét, megérezte-e, hogy egy haldokló búcsúzik tőle mindörökre? Szemét köny futotta be, nyakamba borult és fölcsukló sírással megcsókolt. A lépesőn, ahol most urak és hölgyek jöttek föl, pincérek szaladgáltak ide-oda! A lépcsőn, mint szobaleány a bakáját... ó, szomorú szerelmek!

Azután elrohant.

XXIII.

»A szívem fáj, ó, ki ad értte
Bánattalan szívet cserébe?«
(Ezeregy Éjszaka, 685-ik éjszaka.)

Szobámban. Fáradtan, elernyedve és földúltan, még a csók ízével ajkamon. Utolsó csók és többé nem ölelem Verát. És az, ami volt: a nagy egymásba felejtkezés, részeg összekapcsolódás egy örömben, kínok és kéjek alig megkóstolt ünnepi játéka nem lesz soha többé! Hiába iparkodtam magamat vigasztalni: hazajön Budapestre, titokban találkozunk, ügyesen, alattomosan, embernemlátta helyeken, még könnyebb lesz így, elszakadván Selfridge úrtól... hiába, hiába, tudtam, hogy csak áltatom magamat, vége mindennek! Ha pénzem lett volna, vagy csak bátorságom is ahhoz, hogy azt mondjam Verának: hagyd ott, gyere velem...! Háromezer koronám volt és ha elfogy, semmim sincs és dolgozni nem tudok, mi vár ránk, mely megoldhatatlan nyomorúság? Háromezer korona a tízből... olcsón adtam el magamat Selfridge úrnak! Most hazamegyek, beülök a Majestic-kávéházba és megint nyerek és vesztek, meddig, meddig? Egy gödröcske az életvonalon és egy mély gödör ott, ahol a vonal megszakad, ahol az élet megszakad... végződhet-e másként?

Csöngettem, konyakot hozattam, mohón ittam... ez megmaradt. Istenem, Babrook kisasszony, kedves, jó lány, üdítő, mint a becsületesség... ha Vera nem megy keresztül az életemen égszínkék pongyolában, piros papucsban... nem, meg sem

érdemeltem volna ; az olyannak, mint én, el kell pusztulnia, hogy a jóravalók bizakodhassanak az igazságban és elbírják a szenvedést meg a nyomort. El kell pusztulnom, mert az élet a Selfridgeké és a Babrookoké, azoké, akik valamit csinálnak, jót, roszat, mindegy ; a gyávák, a gyöngék, a habozók, a tépelődők folyton csak en-írjukat ássák.

A szesz már erőteljesen dolgozott bennem, amikor a pincér bejött és jelentette, hogy Selfridge úr lent vár a vendéglőben. Búcsúlakoma ! Utoljára Verával ! Hirtelen elhatároztam, hogy nem halogatom a dolgot, holnap elutazom . . . igaza van Selfridge úrnak, mennél előbb, annál jobb. Egy pár sor írás Babrook kisasszonynak, meg egy kis virág, Verának is, ahogy az ember a tenniszpartnereitől búcsúzik, nyáron, fürdőn. Aztán vissza a magányosságba, a Majestic cellájába megőrülni és meghalni.

Selfridge úr egyedül ült az asztalnál és mielőtt megszólalhattam volna, mentegetőzni kezdett :

— Vera nem jön le . . . Szegénykének a feje fáj. Sűrűn fáj, mint önnek is . . .

Máris kéjelmetlenül éreztem magamat, másrészt örültem, hogy Vera nincs velünk, hamar végét vethetem a vacsorának. Alig ettem, inkább ittam és nagyokat hallgattam. Selfridge úr sem beszélt, nagyon elgondolkozott és néha rajtakaptam azon, hogy nagy figyelemmel vizsgál. A fekete kávénál hirtelen megszólalt :

— Nagyon szereti ?

A kérdés olyan váratlan volt, hogy csak dadogni tudtam :

— Kit ?

Gúnyosan mosolygott :

— Kit ? Istenem, hát kit ? Verát !

Keményen a szemébe néztem, összeszedtem minden erőmet . . . tagadni, tagadni, nem magam miatt, nekem már minden mindegy, csak Vera miatt, hogy neki ne essen baja. Lassan, nyugodtan kérdeztem :

— Miért szeressem ?

— Nincs más magyarázat . . . Eleget gondolkoztam rajta . . . Nincs más magyarázat. Szeret valakit . . . Ostobán, fiatalos éretlenséggel, romantikával és szentimentálizmussal, úgy, ahogy mindent csinál. Szeret, ezért rúgja föl a szerencsét, ezért mond le mindenről. Ki ez a nagyszerű valaki ? Hiszen minden lépéséről tudok . . . nem találkozik senkivel, itt él velünk, csak velünk, nem lehet más, mint Vera. Ha nem szeretné, elvenné Babrook kisasszonyt.

Fejemet csóváltam :

— Megigérte, hogy erről nem beszélünk !

— Igaz . . . de tudnom kell. Meg kell tudnom az igazat. Értse meg, én nem szédülök egyik bizonytalanságból a másikba, mint ön, én így nem tudok élni, töprengésben, félhomályban. Nekem tudnom kell, mi történik körülöttem. Nem kertelek. Tehát megkérdezem öntől, szereti-e Verát, ahogy Verától is megkérdeztem, szereti-e önt ?

Egy pillanatig tüzelt a kísértés, hogy megmondjam :

— Hát igen, szeretem, ő is szeret . . . az enyém volt, úgy, ahogy sohasem volt a tied, ahogy sohasem lesz a tied, hallod, te szerencsétlen bűvész, te született férj, te kopasz, öreg, gazdag, ravasz Selfridge, te okos, te csaló, te mindenttudó, te

fiókisten, te tökfilkó, hallod, megcsaltunk! Szegény, nyomorult, ostoba rabszolgáid, drótón rángatott bábúid, mi, föllázadtunk és megcsaltunk . . . most tudod, amit tudni akartál, az igazat!

Milyen boldogság lett volna arcába vágni, megfizetni mindazért, amivel kínozott! De aztán csak mosolyogtam:

— És mit mondott? Mindent bevallott?

Magam is meglepődtem higgadtságomon és vakmerőségemen . . . a borral öntöttem magamba bátorságot, vagy felbőszített ez az ügyetlen, átlátszó fogás? Hiszen hazudott, tudtam, hogy hazudik. Nem merte Verától megkérdezni, félt az igazságtól. Ha nem fél, tőlem sem kérdezi meg, nem ad módot arra, hogy letagadhassam. Itt már nem volt köztünk különbség, éppen olyan szenvedő, megkínzott szerelmes volt, mint én, marcangoló féltéssel szívében, szomorú és örökké szomjas rabja a nagy szürke szemnek, a szőke hajnak, a forró szájnak és a fehér testnek, melyet megvásárolt, hogy örüljön vele és gyötrő bizonytalanságban még sem tudja magáénak.

Majdnem szánakozva néztem rá, olyan kicsinek és gyöngének láttam, amilyennek ő szokott engem. Joe Selfridge, a nagy Selfridge, a titkos tudományok nagymestere, a kézből való olvasás doktora, a levágható és újra fölragasztható fej föltalálója, a nagy hasbeszélő és állatszelídítő eddig sülyedt! Észrevette, hogy egy kicsit lenézem, elszégyelte magát, elvörösödött és lehajtotta fejét. Halkan mondta:

— Igaza van . . . butaságokat beszélek. De irgalmatlanul szenvedek!

Összecsaptam kezemet, álmélkodva, hitetlenül:

— Ön is tud szenvedni?

Dacosan fölkapta fejét:

— Kinevet? Megérdemlem. Annyiszor nevettem ki...! Mit csináljak? Szeretem ezt a lányt, kétségbeesetten szeretem, úgy, ahogy egy csúnya öreg ember szereti a fiatalságot és a szépséget. Ha elveszítem, belepusztulok. Szeretem, mint egy drága örökséget, amelyet Olga hagyott rám... Mindig az volt az érzésem, hogy a hugáért küldött Varsóba. Szeretem a nénjén keresztül és miért ne szeretné ön is azon a másikon keresztül, aki halála pillanatában is önre gondolt? Gondoltam erre, de már későn, csak akkor, amikor észrevettem, hogy valami van vele, nem tudom mi. Más, mint volt, megváltozott... hallgat, nem örül semminek, úgy néz rám, mint az idegenre. Ha hozzányúlok megremeg. Ha megcsókolom, megvonaglik a szája, behúnyja szemét, hogy ne lásson... útál, gyűlöl!

Tekintete elborult, az elkeseredés sötétsége felhőzte be arcát. Némán szívtam cigarettámat, de föllobogózott lelkemben ezer mámoros hang ujjongott és ünnepi harangok zúgtak a diadal örömére. Soha ennél szebb szerelmi vallomást!

Ezen a forró nyári estén csak ketten ültünk a vendéglőben. Nagyon sokat ittunk és mind többet. Selfridge úrnak is fejébe szállt az ital.

Öklével hirtelen az asztalra csapott, úgy hogy a konyakos poharak íjedt csöngéssel ugrándoztak az ezüsttálcán:

— Nem adom oda! Nem engedem meg, hogy elvegyék tőlem... se ön, se más! Vera! Vera!

Elfojtott zokogás rázta meg. Kaján káröröm-mel néztem, csöndesen mondogattam magamban :

— Kinlódj csak ! Kinlódj csak ! Én is kinlódok. Nekem is az fáj, ami neked, a nagy, szürke szem, a szőke haj, a forró száj, a fehér test . . . Vera ! Vera ! Nem az enyém és nem a tied, ahogy a nénje sem volt az, de engem szeret, ágyában most rám gondol és amikor behúnyt szemmel a vánkost öleli, engem képzel maga mellé ! Kinlódj csak, vén tolvaj, szerencsétlen szerelmes, kinlódj csak ! Én is kinlódok.

Gyászosan mulatságos volt, ahogy együtt ültünk ugyanazért az asszonyért gyötrődve, gyűlöletben és félelemben, szerelemben és féltékenységben és minden pohárral koccintottunk, mint két jó-barát, aki közös örömben, bánatban találkozott. Az ital révén ilyenkor jönnek a nagy hallgatások, a borongó elmélázások, a küzködések : kiadjam-e magamat ? És üt a vallomások órája, amikor kell a szó, a beszéd, megkönnyebbülésnek a tól-tolakodó érzések fojtogatása után. Selfridge úr is sokáig némán meredt maga elé, aztán fölnézett, révedező, mámorfátyolos szemmel :

— Varsóban ismerkedtem meg vele . . . már mondtam önnek. Akkor, mikor megvittem nekik Olga halálának a hírét. Az apja foltozó szabó, az anyja boszorkány, kártyavető, kuruzsló, ráolva-sással, gyógyító-füvekkel csalja a babonás embe-reket, Vera táncosnő egy lebújban, elvetemült mindenki-babája, két szomorú, szegény kis szo-bában együtt minden nyomorúság és ocsmányság. Beállítok hozzájuk deltájban, a vén szabó már akkor pityókos, az öreg asszony valamit kotyvaszt a tűzhelyen, rosszkedvű, zsémbes. Elmesélem,

mi történt a lányukkal, hogyan halt meg. Gyanakvók, bizalmatlanok, első kérdésük az, maradt e utána valami, pénz vagy ékszer ; kellett, hogy maradjon, hiszen külföldön járt, híres táncosnő volt. Kegyelettel hazudok, ezer koronát adok nekik, azt mondom, ez maradt, a többi doktorra kellett meg orvosságra, hiszen sokáig volt beteg és szerződés nélkül. Akkor el kezdenek sírni, mindig tudták, hogy jó lány volt, noha nyolc évig nem törődött velük, írni is alig írt, pénzt meg épenséggel nem küldött. Minek is ment világgá ! Otthon maradhatott volna, az hiányzott neki, az otthon, az anya, a jó ápolás . . . ma is élne ! Rám mindez rettenetesen hatott . . . tudja, nagyon szerettem Olgát és másként gyászoltam, mint ezek . . . menekülni akartam erről a nyomasztó helyről. Ekkor kinyílik a szomszéd szoba ajtaja és egy szál ingben, mezitláb, álmos szemmel, borzasan bejön . . . Olga !

Selfridge úr nagyot lélekzett és gyorsan megivott két pohár konyakot. Nekem is fájt, amit elmondott . . . Olga, mióta nem beszéltünk róla és Vera sem említette soha ! Selfridge úr feje a mellére hanyatlott.

— Nem Olga . . . Vera ! De ugyanaz, akkor jobban is hasonlított rá és Olga képe is frissebb színekkel élt még bennem . . . döbbenetes látomás, a halott, akit Cannesben eltemettem, a nagyszemű, sovány lány hosszú fehér ingben, mintha a másvilágról jött volna vissza ! Alig tudtam beszélni, csak néztem, néztem, a lélekzetem elakadt. Aztán megtudtam, hogy a huga . . . hajnalban vetődött haza, tudja az ég, mely dorbézolásból, most ébredt föl, ott állt ingben, álmosan és kíváncsian, szemér-

metesség nélkül. Még egyszer el kellett mondanom, hogyan halt meg Olga . . . és a kísértet szeméből nagy, nehéz könnyek gördültek a sáppadt arcra. Pedig alig ismerte a nénjét, tizenegyéves volt, amikor az megszökött hazulról . . . nyolc év óta nem hallott róla. »Én is úgy fogok meghalni« — mondta csendesen . . . Igen, beteg volt ő is, a tüdeje . . . mint az Olgáé. És akkor hirtelen nagy sajnálkozás ébredt bennem, valami zavaros vágy... segíteni rajta, talán Olga miatt, akit szerettem és a nagy nyomorúság miatt, amelyet láttam és amelyben el kell pusztulnia a másiknak is. Pénzt akartam adni neki, de azután arra gondoltam, hogy az apja vagy az anyja elveszi tőle . . . vagy ő költi el új ruhára, haszontalanságra. Nem nagyon tudtam, hogyan lássak hozzá, de az anyja, boszorkány és kerítőnő, rögtön megérezte, hogy valami tervem van Verával . . . dícsérni kezdte, milyen jó leány, gyönyörűen táncol, nézzem meg ma este . . . Ma este! »Ma este is táncol?« — kérdeztem. Vera vállát vonagatta: »Miért ne? Ha nem táncolok, levonják a gázsiból . . . Nem vagyunk gazdagok!« Este elmentem abba a lebujba, piszok és füst, sör és pálinka és egy kis dobogó és Vera táncolt. Olcsó tüllökben, ízléstelenül . . . valami buta táncot és szívem elszorult, megint Olgát láttam, azt az Olgát, akit nem ismertem: a tizennyolc éveset. Azt, akiben a betegség még alig tett kárt; azt, akit talán még meg lehet menteni . . . akkor még nem tudtam, hogy magamnak akarom megmenteni! Rögtön észrevett, rámmosolygott és amikor befejezte a táncot, lejött hozzám. Nagyon csinos volt és nagyon kicsinosította magát, alkalmasint miattam és büszkén né-

zett körül ... pezsgőt ittunk, én voltam a legnagyobb gavallér a vendégek között. Legelső kérdése az volt, hogy Olga a szeretőm volt-e ... ne tagadjam, úgyis tudja! Elmondtam neki mindent.

Megint abba kellett hagynia az elbeszélést, már berekedt, inkább csak suttogott, az ital hatott-e rá vagy a visszaemlékezés? ... Azontúl már mind szakadozottabban folytatta, nagy megpihenésekkel. Közben szünetlenül ivott. Én is. Kábultan hallgattam ... Olga, Vera, a két lány képe összevegyült bennem eggyé ... nekem mind a kettő halott volt!

— Türelmesen megvártam azt az órát, amikor a lányoknak szabad már hazamenniök. Kocsiba ültettem Verát, haza akartam kísérni. Valami címet mondott a kocsisnak, nem nagyon hallgattam oda, nagyon elgondolkoztam, folyton azon tünődtem, hogyan kellene ezt a dolgot nyélbeütni. A kocsiban is alig beszéltem. Vera hozzám simult, vállamra hajtotta fejét. Gépiesen simogattam a kezét, azt mondtam magamnak: »Szegény gyerek, álmos, fáradt ...« Azután nagy zökkenéssel megállt a kocsi, kinéztem az ablakon, ismeretlen helyen voltam, nem láttam azt a házat, ahol délben voltam. Egy sunyi his hotel előtt álltunk meg, csodálkozva néztem Verára. Elpirult és megzavarodva mondta: »Ne haragudjon ... azt hittem ...«

El sem tudta képzelni, hogy más célom is lehessen vele, mint volt a többi férfinak hajnalig tartó mulatozás után; természetesnek látta, hogy ma éjszakára megvásároljam és a megszokottság közönyösségével mondta meg a garni címét a kocsis-

nak. Most egy kicsit meghökkent, csodálkozásomat nem tudta mire vélni, talán hiúságát is megbántottam . . . vagy egy pillanatra föleszmélt abból a kábult fásultságából, melyet örökké egyforma élete, ölből, ölbe való vándorlása ráhengerített; elsírta magát. Megijedtem, vigasztalni próbáltam, magamhoz öleltem, mint egy kis gyereket . . . esküszöm! Letöröltem könyeit, gyöngéden, jóságosan . . . megcsókoltam a szemét . . . mit mondjak még? Félóra múlva az ágyamban volt boldogan és diadalmasan, olyan hálás odaadással, hogy nagy szomorúságomban, kínzó magánosságomban a vigasztalódás és az öröm kimeríthetetlen forrásának tetszett. Már szerettem, már reszketve gondoltam arra, hogy a kelő nappal elmegy tőlem... és estére már másé lesz, azé, aki előbb jön. Visszakaptam Olgát, föltámadt halottaiból, hangja, mozdulatai, nevetése, sírása, minden, minden . . . nekem támadt föl és megint elveszítsem? A Véletlen, melyet egyetlen istenemnek tisztelek, nem azért hozott Varsóba . . . ide kellett jönnöm, Vera miatt, hogy ő legyen nékem Olga helyett, Vera miatt, hogy kiváltsam ebből a rettenetes életből, elvigyem, megmentsem . . . igen, most már tudtam, hogy a magam számára is. Talán Olga is ezt akarta . . . akkor jutott először eszembe! Nem tudtam aludni a halott és az élő között, Olgára gondoltam és Verára néztem . . . békén pihent mellettem, két kezét összekulcsolva mellén, mintha imádkozna . . . mint egy halott. Néha lehajoltam, úgy hallgatóztam: lélekzik-e? Azután hirtelen kinyitotta szemét, mosolygott és átölelte nyakamat . . . és a halott képe halványodni kezdett és mind ragyogóbban sugárzott az élőé.

Eljött a dél és Vera nem ment haza, eljött az este és Vera nem ment haza. Többé nem ment haza és amikor elutaztam Varsóból, velem jött ... Akkor kezdődött a munka... a harc ... orvosok ... szanatóriumok ... Davos ... Afrika, Egyiptom ... másfél év. De győztünk. És most itt van ... itt van fiatalon, egészségesen, ragyogón, itt van ... hogy elvegyék tőlem !

És még egyszer az asztalra csapott, felsíró fájdalommal, elkeseredett vad ellentállásban ...

— Nem adom oda ! Nem adom oda !

Ráborult az asztalra, feldöntötte a konyakot, nem törődött vele. Ott feküdt, némán, mozdulatlanul.

— Selfridge úr ! — mondtam halkan és megérintettem a karját.

Nem mozdult. Nem felelt. Sírt ... vagy elaludt ?

XXIV.

»Nem vagyok alkalmatos arra, hogy másoknak prédikáljak, de hiszen ezeket a dolgokat csak úgy mondom el, ahogyan én magam éreztem; már amennyire tudom . . .«

(De Foe: Moll Flanders.)

Fáradtan és idegesen ébredtem és rögtön elhatároztam, hogy este elutazok ... mi keresni valóm még Bécsben ? Délben elbúcsúzok Selfridge úrtól és Verától, ebéd után átmegyek Babrook kisasszonyhoz ... öt óráig mindent elintézek, azután haza ! Gyorsan becsomagoltam, leüzentem a szám-

láért, telefonoztam a virágos boltba és megrendeltem a virágot Babrook kisasszonynak és Verának. Mindez olyan lázas ütemben történt, mintha valami szerencsétlenség elől akartam volna menekülni. Lesiettem a portáshoz. Selfridge úr akkor lepett ki a telefon-fülkéből. Mikor meglátott, felém jött.

— Éppen önnel akartam beszélni. Nagyon sajnálom, de nem ebédelhetek önnel . . . ezt akartam megmondani.

— Én meg önt kerestem. El akarok búcsúzni . . . ma este hazautazok . . .

Meglepődve nézett rám :

— Máris ?

— Mit csináljak ? Nincs itt semmi dolgom és boldog vagyok, hogy elmehetek . . . Nem tudom, látjuk-e még egymást, hát isten önnel. Ha vétettem ön ellen, bocsássa meg.

Kezemet nyújtottam, Selfridge úr mintha egy kicsit elérzékenyedett volna :

— Nekem kell bocsánatot kérnem . . . sok mindenért. És a tegnapi estét . . . kérem, felejtse el !

Megszorította kezemet, láttam rajta, nagy megkönnyebbülés neki, hogy elutazok. Igy váltunk el. Kifelé indult, én pedig a portáshoz mentem, hogy számlámat megsürgessem. Azonban váratlanul visszajött :

— Verától is el kell búcsúznia . . .

— Nem tudom, látom-e még ? Ha nem látnám . . .

— Nem, nem ! . . . Menjen föl hozzá, a szobájában van. Megértem, hogy azok után, amiket

tegnap beszéltem . . . de tegnap részeg voltam. Ma józan vagyok. Menjen föl hozzá . . .

Barátságosan intett és eltűnt. Kifizettem számlámat és fölmentem Verához. Ó igen . . . mohón akartam ezt a találkozást, de nem így, Selfridge úr engedelmével. Gyanus volt, hogy biztatott rá . . . hiszen örülnie kellett volna annak, hogy búcsú nélkül állok odébb. Éreztem, hogy megint kiravaszkodott valamit, örök komédiás, fáradhatatlan intrikus, mindhalálig bűvész és csaló, hazug minden ízében.

A Vera története . . . ki mer megesküdni arra, hogy minden úgy történt, ahogyan elmesélte ? Az Olga históriája . . . ki mondja meg, igaz-e ? És féltékenysége, a nagy drámai jelenet, melyet tegnap végigjátszott . . . hátha még mindig csak a régi hálót szövögeti tovább, kövér, fekete pók egy piszkos sötét zugban ? Rosz sejtéssel álltam meg Vera ajtaja előtt és amikor benyitottam hozzá, meg sem kellett szólalnia, hogy lássam : valami történt tegnap óta.

Egy csöppet sem csodálkozott, amikor meglátott, mintha tudta volna, hogy jövök, mintha várt volna előre megtanult szókkal, olyan arckifejezéssel, melyet a tükörből lesett el és megmerevített.

— Azért jött, hogy elbúcsúzzon ? — kérdezte fagyosan.

Szürke szemében a régi gőg fényeskedett ; az a tekintet, amely mögött valamikor lelkét kerestem. Ellenségesen nézett rám, szája könnyedén remegett , valami nagy indulatot kellett leküzdenie. Ijedten fogtam meg a kezét :

— Vera . . . mi történt magával ?

Kitépte kezét kezemből ; gyűlölködve sziszegte :

— Kár minden szóért . . . csaló, csaló, hazug !

Némán néztem rá, végtelen szomorúsággal, nem az bántott, amit mondott, az fájt, hogy olyan könnyen hitt Selfridge úrnak ; a felületessége fájt, az fájt, hogy nem gondolkozik, az, hogy nem ismer, nem érzi szerelmemet és nem hisz benne úgy, mint én. Az fájt, hogy asszony.

— Mit hazudott Selfridge úr ?

— Elutazik ?

Egy pillanatig haboztam :

— Vera, szerelmem, el kell utaznom . . .

— Szerencsés utat !

Retiküljéhez kapott, kivette belőle a brilliánskeresztet, az asztalra hajította :

— Vigye ! Nem kell ! Minek is fogadtam el ! Mikor adta, azt hittem, szeret, velem marad . . . Most elmegy, megszökik, itthagy . . . neki ! Gyáva ! Gyáva !

Reszketett, orcája tüzelt, szája elkeseredésben vonaglott.

— Vera — mondtam csöndesen — nem tudok védekezni. Hogy elmegyek . . . nem a gyávaság bír rá. Meg köllene értened . . . így nem élhetek tovább . . .

— És eddig ? Ha eddig bírta . . .

— Mit csináljak ? Pénzem nincs . . . nem tudok szerezni . . . mit csináljak ? Elvigyelek tőle és megtartsalak magamnak addig, amíg az utolsó selyemruha is lerongyolódik rólad és utolsó gyűrűdet is bevitted a zálogházba ? A te pénzeddel kártyázzak ? Meddig bírnád a nyomorúságot ? Te hagynál el . . .

— Most eszedbe jut ? Mar akkor tudtad,

amikor először megszorítottad a kezemet, amikor először megcsókoltál . . . Megcsaltál . . . csaló ! Csaló !

Rettenetesen fájt minden szava és — örök tragédiája minden szerelmeseknek — én éppen olyan kevéssé értettem meg őt, mint ő engem. Csak durva szemrehányásokat hallottam ott, ahol a vergődő szerelem jajkiáltásait kellett volna meghallanom és szívemben rögtön elfordultam tőle. Elöntött a harag pirossága :

— Vera, ha ezt érzed . . . ha így érzed . . . mondjam azt, hogy már nem szeretlek, nem tudlak szeretni ? Nagy magasságba emeltelek lelkemben és ezzel magamat emeltem föl . . . nagy szükségem volt rá, mert nagyon alant voltam. Nem a te nagyszerűséged, az enyém omlott össze, amikor kiderült, hogy nem vagy az, akinek hittelek : hiszen akkor én sem vagyok az, akinek magamat képzeltem. Visszalöktél a mélységbe, amelyből föltápászkodtam . . . és ahhoz már nincs erőm, hogy még egyszer megtegyem ezt az utat. Számomra most már csak egy befejezés van : elpusztulni . . .

Tágra nyitott szemmel bámult rám, aligha értette meg azt, amit mondtam. Nem is érthette meg, ehhez annyit kellett volna szenvednie, amennyit én szenvedtem ; ehhez férfinak kellett volna lennie, akinek minden megaláztatás arculcsapás ; magamfajta levitézlett, kivert úrnak, aki a gyógyíthatatlan, örök honvágy könyeit sírja a tisztesség elérhetetlen partjai felé. Az érzékenységnek azon a fokán kellett volna állnia, amelyen én álltam : semmit sem tűrni, semmit sem bocsátani meg annak, akit szeretünk.

Nem értett meg és mert nem értett meg, félreértett. Mindabból, amit mondottam, csak ez a fenyegető vallomás maradt meg fülében: »Már nem szeretlek, nem tudlak szeretni.« A többi . . . mi köze volt a többivel? Csak ez volt neki fontos és mohón lecsapott erre a vallomásra:

— Nem tudsz szeretni? Sohasem szerettél! Kalandnak jó voltam, de . . .

— Vera, ne folytasd, — könyörögtem neki — ne rontsd el azt a jót és szépet, amit szerelmünkből örök emléknek magammal viszek . . .

És szájára tapasztottam kezemet, félelemtő reszketve, irtózva attól, ami jöhet: a szemrehányások, a gyanusítások, a bántó szavak csunya csatájától. Olyan alázatos és olyan rémült voltam, hogy egy kicsit meghökkent és megenyhült. Végigsimította homlokát és mintha ez a mozdulat elűzte volna a gonosz varázslatot, mely sötétséget lehelt arcára: vonásai megszelídültek. Szólni akart, de elnémítottam:

— Vera, siessünk . . . Nem jó nekünk itt együtt . . . ő visszajön, . . . azért jön vissza, hogy együtt lásson minket. Tudni akarom, mi történt köztetek?

Vera még habozott. Én kezdtem el:

— Megmondta, hogy elutazok . . .

Vera bólintott.

— És? És? — sürgettem.

Akadozva beszélni kezdett végre:

— Sajnálta, hogy elutazol . . . nagyon megszeretett, azt mondta. És azt mondta: rá kellene beszélni, hogy maradjon . . .

— És te?

— Azt mondtam: mindegy.

Megkönnyebbülve lélekzettem föl :

— Másszor is beszélt már rólam ? Faggatott ? Vallatott ?

— Soha. Ma éjjel részegen jött haza, én úgy tettem, mintha aludnék. Káromkodott és sírt, rettenetes volt. Sohasem láttam ilyennek. Megállt az ágyam előtt, összekulcsolta két kezét, mintha imádkozna, sokáig nézett, borzasztó szenvedés dúlta az arcát. Aztán leborult az ágy előtt, fejét a paplanra hajtotta és sírt. Féltem tőle . . . soha úgy, mint az éjjel. Megmoccanni sem mertem. Nem tudom, meddig feküdt ott, öt percig vagy egy óráig, irtózatosan nagy idő volt. Aztán bement szobájába . . . az ajtó nyitva maradt, láttam, hogy az asztalhoz ült, kinyitja a kalitka ajtaját és játszik a fehér egerekkel, beszél hozzájuk . . . ott szaladgáltak a kezén, a karján, a vállán . . . ezt még sohasem láttam, olyan félelmetes volt, hogy eltakartam arcomat ; befúrtam fejemet a párnába . . . Nagysokára elaludtam . . . mikor reggel kinyitottam a szememet, üres volt az ágya, szobájában aludt a díványon. Mikor bejött, kedves és gyöngéd volt, nevetve mesélte, hogy veled vacsorázott, egy kicsit sokat ittatok annak örömére, hogy vőlegény vagy, elveszed Babrook kisasszonyt . . .

Nem bírta folytatni, zokogni kezdett.

Hát ez volt Selfridge úr nagy ravaszsága, ez a szegény, rémült hazugság . . . Kitalálhattam volna ! A nagy Selfridge utolsó mutatványa . . . Kétségbeesett, szánalmas vergődése a megvert hadvezérnek. Benne volt a szerelembeteg férfi minden alattomossága és gyávasága . . . Még csak haragudni sem tudtam rá, olyan sajnálni való volt. Ezzel az

ostoba intrikával próbálta Verát eltépni tőlem, így akart rábírni arra, hogy elvegyem B-brook kisasszonyt . . . Szegény, tehetségtelen bűvész! És ettől féltem valamikor!

Megöleltem a zokogó leányt:

— Vera, drága, sírsz . . . most már nyugodtan utazok el. Enyém vagy, szeretlek. Rossz voltam hozzád . . . bocsáss meg! Megint csak szavakat hallottam, nem azt, ami alattuk van. Amikor azt mondtad: »Csaló!«, azt mondtad: »Szeretlek.« Süket voltam, ne haragudj rám. Nagyon szerencsétlen vagyok, mert el kell válnom tőled. Nem tudom, látlak-e még ebben az életben? Szerelmem mindig veled marad. Nem tudom, talpraállok-e még valaha; meg kellene próbálni, már éretted is, hogy végképen elvehesselek tőle . . . de lesz-e hozzá elég erőm? Nem hiszem, nagyon fáradt vagyok . . . az kellene, hogy nagyon jó légy hozzám, biztass, erősíts . . . de most már nem foglak látni és amikor egyedül vagyok, beteg és gyönge vagyok, csak magammal bibelődő. Hazamegyek és eltemetkezem a részegségbe, a nyomorba és a pusztulásba. Isten veled!

Megcsókoltam a reménytelenség csókjával . . . ha őt is, magamat is megfojthattam volna ezzel a csókkal! És két kezem végigsiklott a drága testen, hogy utóljára, még egyszer birtokolja minden porcikáját, vágyak szállását, örömök fészkét, élet tündérpalotáját, mindent, amitől örökre válni kell. Még egyszer magamévá tenni egy fájdalmas ölelésben, melyben több a könny, mint a boldogság . . utolsó kétségbeesett lakmározás a nagy éjszakában, mikor az ember százmillió évre való jót és éltetőt szeretne magával vinni a megsemmisü-

lésbe ... És már magamhoz szorítottam esztelen mohósággal. Behúnyt szemmel, élettelenül hevert karomban, védekezni sem próbált, szaggatott, forró lehellete megcsapta arcomat, töredezve rebegte:

— Meghalni ... meghalni ... most ... akarod?

Ekkor kopogtak az ajtón.

Rémülten eresztettem el, sápadtan néztünk egymásra, szívünk dobogása megállt. Egyikünk sem tudott szólni. Vera egy székbe roskadt, eltakarta arcát ... A kopogást megismételték, erősebben. Immár nem emberi hangon suttogtam:

— Szabad!

Virágot hoztak. De én már nem tudtam szólni, csak intettem Verának és ő csak szempillájának fáradt rebbenésével felelt ... Ez volt búcsúzásunk, így váltam el Vera Komarowskától, Olga hugától, az egyetlentől, a kit szerettem. Harmincötéves voltam és befejeztem életemet.

XXV.

»... Nyugtalanító sötétségekből félig kiemelkedve, a legkomolyabb probléma ... a jövő megismerése ...«
(Maurice Maeterlinck.)

Egy pár sor írás Babrook kisasszonynak ... milyen jó lett volna így elintézni a dolgot, de éreztem, hogy nem lehet. Haszontalan ember voltam mindig és most sem áltattam magamat azzal, hogy valahogyan megjavultam és megnemesedtem, az ilyesmit az ember nem kapja ingyen, kínok kohójában kell a megtisztulásra izzania. Mégis,

talán emberebb voltam már, mint azelőtt és kezdtem látni azt az utat, amely a jó felé visz. Ez az út, mely bánatkővel van kirakva, a szenvedések és megaláztatások nagy fekete köveivel . . . végigmenni rajta, ehhez már nem volt se erőm, se bátorságom. De megkezdeni, ingadozó, félénk lábbal rálépni, ha azután összeroskadok is, éreztem, ezzel adósa vagyok Babrook kisasszonynak. Összetéptem a levelet, amelyet nagy tépelődések között összeügyetlenkedtem és elmentem hozzá.

Szemében megcsillant az öröm, amikor meglátott, de rögtön elborult az arca:

— Mi baja? — kérdezte aggódón. — Sápadt és szomorú . . .

Amikor beléptem, még nem tudtam, mit fogok mondani. De most egyszerre megvilágosodott bennem, hogy el kell mondanom mindent, vezekelnem kell azért a rettenetes bűnért, melyet elkövettem ellene. És elmondtam mindent, egyszerűen, nyersen, úgy ahogy a szavak nyelvemre tolakodtak, nem kíméltem magamat . . . és őt sem! Végezni, gyorsan végezni és azután el innen, örökre . . . ez sarkantyúzott. És beszéltem, komoran, kegyetlenül:

— Babrook kisasszony, elmegyek . . . De nem szabad úgy elmennem, hogy hazugság maradjon mögöttem. Nem szabad, hogy úgy gondoljon rám, ahogy tisztességes emberre szokás, barátsággal és megbecsüléssel . . . Nem érdemlem meg. Csirkefogó vagyok, azzal is, amit tettem, százszor inkább azzal, hogy csak ma szólok önnek, holott rögtön kellett volna mondanom . . .

Rémülten hátralt, tágra nyilt szemmel, láttam rajta, azt hiszi, hogy megőrültem. Szólni akart

és nem bírt ... ez a rettenetes vallomás szíven szúrta. Reszketett a szája, egyszerű, leányos mozdulattal szívére szorította a kezét, mintha elnémítani akarta volna. Mindent elárult ezzel a mozdulattal és azzal az ijedt kétségbeeséssel, melyet becsületes szeme tükrözött.

— Nem értem — mondta nagynehezen.

— Talán csak azért olyan nagy a bűnöm, mert ön ellen követtem el ... Nem, nem akarom szépíteni. Hazudtak önnek és nekem nem volt bátorságom ahhoz, hogy rögtön megmondjam az igazat ... Elmondtam a fülbevaló történetét. Selfridge úr ravaszkodását. Elmondtam, hogy nem vagyok gazdag úr, tigrisvadász ... Kártyás vagyok és koldus, jövőtlen züllött. Szöges korbáccsal sanyargattam magamat, hogy őt megjózanítsam, meggyógyítsam és lelkéből kiirtsam emlékemet. Csak akkor akadtam el, amikor földúltan, lelkendezve kérdezte:

— És miért ... mire kellett ez a hazugság?

Nem feleltem, nem is kellett, kitalálta. Eltakarta arcát, megrázkódott az utálkozásban:

— Rettenetes!

Látta a vakmerő és csúnya tervet, a hálót, melyben megfogni akarták, talán azt is érezte, hogy ő maga is segített benne. Megborzongott, most először csaptak össze feje fölött az élettenger súlyos, szennyes hullámai: éhes mohóság, csalás, ravaszkodás, hazugság, miatta, érte, körülötte, hogy elkábítsák és magukkal rántsák a mélységbe. És e torlódó szennyben, karját hivogatón kitárva feléje: a férfi, akit szeretett, a hős, a bálvány, az első! Mely lélekrengés kellett, hogy megrázza, mi minden dőlt itt fölépíthetetlenül romba ezzel a véres csalódással!

Sokáig küzködött magával, ajkára nem jött szó. Azután fölnézett, gyötrő szemrehányással:

— Miért mondta el?... Miért kellett megtudnom? Miért nem utazott el... úgy sem láttuk volna többé egymást, mindegy lett volna!

— Ezt nem akartam. Ha nem érzem, hogy egy kis barátsággal van hozzám, szó nélkül elmentem volna. De a jóság jóságot szül és a melegség meleget, nem volt szabad eltűrnöm, hogy hazugságban éljen és hősnek tiszteljen egy elzüllött kártyást, aki csak gyöngesége révén maradt teligmeddig becsületes. Nem bírtam volna nyugodtan élni, ha megmérgezett lelkét nem iparkodok meggyógyítani... Ne haragudjon rám, nagyon szerencsétlen vagyok és mindennél jobban fáj az, ami önnel történt. Bocsássa meg, amit ön ellen vétettem...

Tiltakozón rázta fejét, csöndesen, halkan mentegetni iparkodott, enyhítő körülményeket keresve számomra:

— Nem vétett ellenem. Nem tehetett arról, ami történt. Becsületesen visszahozta azt az átkozott ékszert. Ön nem bűnös... a pénz sem kellett önnek és... nem volt velem semmi célja...

Hirtelen elhallgatott és melységesen elpirult. Úgy tettem, mintha zavarodottságát nem vennémem észre és nagyon komolyan mondtam:

— Nem volt, Babrook kisasszony, nem is lehetett... egy pillanatig sem. Erre megesküszöm! Ez az egyetlen mentségem ebben a csúnya kalandban. Ön nagyon jó hozzám, de nem érdemlem meg. Bűnös vagyok, mert hallgattam, amikor szólnom kellett volna. Csak arra kérem, temesse el titoknak azt, amit elmondtam... jóvátenni

úgy sem lehet és tulajdonképen csak önt érdekli. Babrook úrnak nem kell róla tudnia, nem szeretném ártani Selfridge úrnak, aki barátja . . .

Keserű vád volt, hogy Selfridge urat a parafa-király barátjának mondtam. Babrook kisasszony megértette és felejthetetlenül elragadó, őszinte mozdulattal kezét nyujtotta :

— Ön pedig az én barátom, mindazok után is, amik történtek . . . vagy azok után még inkább. Túlságosan sötétnek látja bűnét és túlságosan megbecsült engem vallomásával. Nem vagyok olyan messze öntől, mint képzeli . . . most már én is tudom, mi az : szenvedni és szerencsétlennek lenni.

Nagy meghatottság hullámzott bennem, hangom remegett :

— Nem bírok ellentállni annak a kísértésnek, hogy megszorítsam a kezét, ezt a drága kezet . . Nem érdemlem meg, de nagy útra indulok, nem hiszem, hogy valaha még lássuk egymást . . . és senki sem fogja megtudni, milyen jó volt hozzám. Szeretném, ha nagyon boldog lenne . . . és a kezét csak olyan valaki érinthetné meg, akinek a keze éppen olyan becsületes, mint az öné . . .

Mosolyogni próbált, de szája reszketett :

— Nagyon boldog ? . . . Megpróbálom . . . Ön is próbálja meg . . . Azt mondta, nagy útra indul . . . hová ?

— Hazamegyek Budapestre . . . Onnan tovább... még nem tudom, hová ?

Meghajoltam, kifelé indultam. Mikor az ajtóhoz értem, megszólalt, halkan, alig hallhatón, egy sóhajtással :

— Kérem . . .

Megfordultam. Ott állt, égő arccal, könyes szemmel, habozón, tépelődőn, mondani akart valamit, ajkába harapott. Egy másodpercig hallgatott, azután szégyenlősen, csüggedten suttogta:

— Nem merem . . .

Keményen ránéztem:

— Nem is lehet, Babrook kisasszony!

Leeresztette két karját . . . Ő is érezte, nem lehet rajtam segíteni, se pénzzel, se másként. Mélységes részvétet és szomorúságot láttam szemében, lehajtotta fejét:

— Isten önnel!

— Isten önnel, Babrook kisasszony!

Igy váltam el Babrook kisasszonytól, akit szeretnem kellett volna, akit szeretni tudtam volna, ha nincs Vera és nincs Selfridge úr. Ha jókor találkozunk. Mely megváltás lett volna . . . ej, gondolni se szabad rá! Késő, késő! Mindig nagyon szentimentalis voltam, de ebben a pillanatban úgy sajnáltam magamat, mint még soha . . . Babrook kisasszonyt is sajnaltam, Verát is . . . és valamelyes keserűséggel gondoltam arra, hogy amerre járok, szomorúság terem és szerencsétlenség mindenkinek, aki utamba kerül . . . miért? Ki átkozott el? Vajjon az én hibám-e, vagy rosz csillag alatt születtem . . . hogy is vagyunk azzal a horoskópiummal? Selfridge úr talán már meg is csinálta azóta! De eszembe jutott, hogy hamis hónapot mondtam, hamis napot . . . meg aztán, még mire vagyok kiváncsi? A hüvelykujjam, a tenyerem . . . nem elég? El voltam ítélve már akkor, amikor megszülettem, elrendeltetett, hogy gyönge és ingadozó legyek, elrontsam a magam életét és azokét, akiké belekapcsolódik az

enyémbe. Fáradságos, nagy munka! Mennyi erő van a gyöngeségben! Nincs is gyöngeség, csak erő van teremtő és romboló erő, ezt nevezzük gyöngeségnek. És piros pontok az életvonalon . . . erőszakos halál . . . mit gondolkozok még, mit rágódok közhelyeken, amikor úgyis mindegy! Babrook kisasszony? Majd meggyógyul! Vera? Majd elfelejt! És én? . . .

Valami vigasztalódásom mégis volt azzal, hogy Babrook kisasszonynak megvallottam bűnömet: éreztem, hogy legalább most, egyszer becsületesen cselekedtem és megérdemeltem a bűnbocsánatot. Ez nagyon jól esett . . . olyasfélét éreztem, mintha egy szép, csöndes, hűvös templomban imádkoztam volna. És szemrehányásokkal gyötörtem magamat; húsz év óta nem voltam templomban! Régi emlékek szokatlan élességgel éledtek föl bennem . . . gyermekéveim . . . nevelőm, aki pap volt és nem törődött velem . . . apám, aki orvos volt és nem törődött velem . . . ezért van mindaz, ami most van . . . mindenki bűnös abban, hogy nem lettem az, aki lehettem volna, akinek lennem kellett volna. A gyermek . . . ha nekem lett volna! Fiam! Milyen öröm lett volna ránevelnem mindarra, amitől elestem, amitől megfosztottak . . . vigyázni rá, ápolni, tanítani, segíteni, aztán nekiereszteni az életnek, mint a jól kipróbált, friss telivért egy nagyszerű versenynek, vele futni, vele izgatódni, küzdeni és győzni . . . Hiába, akármerre nézzek is az életben, mindenünnen elérhetetlenségek merednek rám, sötét és riasztó nemlehetőségek, amelyeken a legszerényebb vágy is megtörik . . . és én még annyi szépet és jót tudtam volna magamnak kí-

vánni! Nem, nem volt szabad tovább gondolkoznom, behunyt szemmel indultam el az életvonal piros pontjai felé. Hogyan is mondta Selfridge úr:

— Menjen, amerre végzete viszi!

És mentem. A fogadóba... szobámba, melyből már kivitték a poggyászt. Üresnek, idegennek hatott, már várta az új lakót, aki utánam jön; az ismeretlent, aki egy pár napig itt fog élni és nem tudja, mi történt itt a multban. Ahogyan én nem tudtam, amikor beköltöztem, ki szeretett, ki szenvedett itt tegnap, ki nem tudott aludni, kinek a könye áztatta a vánkost, ki búcsuzott az élettől, ki örült neki? Az emberek jönnek, eltünnek, fölváltják egymást, unottan, közönyösen... ez a szoba, drága és keserves emlékek szent hajléka, nem mond nekik semmit. Leheverednek a diványra, ideülnek az íróasztalhoz, nézik magukat a tükörben, melyben annyiszor vizsgáltam sápadt arcomat, telefonoznak... és nem tudják, hogy itt éltem és itt szerettem Verát, itt volt az enyém és itt sírtunk együtt, itt reszkettünk együtt... És mindez eltünik nyomtalanul, semmi sem örökíti meg... holott elmulhat ez?

Odamentem a tükörhöz és gyürümmel — utolsó, nyomorúságos olcsó kis ékszerem egyetlen gyémántjával — belekarcoltam az üveglapba ezt a nevet:

— Vera.

... Este elutaztam Bécsből.

XXVI.

»... Egy tetőtől talpig közönséges és önző, gyönge embernek elejétől végig közönséges és önző műve ...«

(Rudyard Kipling.)

És megint Budapest, megint a Majestic-szálló, minden rothadtságával és szennyével!

A portás, a liftes, a boy, a szobalányok, a szobám, mintha semmi sem történt volna azóta, talán csak a szürke tapéta bágyadt rózsái hervadtak el még jobban. Szobám ... a 109-es cella ... a nevető asszony, kinek kacagását álmatlan éjszakákon lestem ... a végtelen séták a néma folyosókon ... a 111-es, Selfridge úr bagolyvára ... a guillotine ... Vera hajtűi és piros papucsa ... és kibomlott hajának szőkesége a hajnal pirosságában ... hát most már örökké ezek az emlékek fognak fojtogatni? Meddig éljek így a két lezárt szoba szomszédságában, szabadulni nem tudó rabnak? Ó, elromlott életem ... hát sohasem lesz bátorságom ahhoz, hogy eltapossalak, mint ocsmány férget, megöljelek, mint gyűlölt ellenséget? Milyen könnyű volna, milyen egyszerű ...! Egy perc és vége ... Végig se tudnám gondolni, mi történik velem és már nem is élnék, már fölösleges volna rajta gondolkoznom. Mit várok még? Mit várok hónapok óta? Ma éjjel ... igen, ma éjjel! Leiszom magamat, azzal is könnyebb lesz ...

Leittam magamat ... azután arra gondoltam, hogy Selfridge úrnak adósa vagyok tízezer koronával ... milyen úri dolog lenne, ha megfizet-

ném . . . sokkal nyugodtabban halnék meg, ha ez a csúnya adósság nem nyomna. Milyen gőgösen leintett, amikor arról beszéltem, hogy megfizetem . . . majd egyszer . . . persze azt hitte, sohasem fizetem meg . . . nem ismer, nem tudja, hogy gavallér vagyok, úriember . . . ezt nem lehet belőlem kiirtani . . . ezt az egyet ! Meg kell szereznem ezt a tízezer koronát, akárhogyan . . .

Akárhogyan ! Nagyon jól tudtam, hogy csak egyetlen egy módon birom megszerezni . . . talán ! Össze kell nyernem . . . és már el is indultam a kávéház felé. Majdnem háromezer koronám volt még . . . a legroszabb eset az, hogy elveszítem, azzal is hamarabb pusztulok el. És ha szerencsém van . . . nem akartam többet nyerni annál a tízezer koronánál, mellyel Selfridge úrnak tartoztam. Tízezer korona ! Nem pénz . . . hányszor sikerült már ! Még egyszer utoljára, aztán soha többé nem nyúlok kártyához.

A kávéházban sem változott semmi, a felírókisasszony békésen szendergett a kasszában, egy sarokban a főpincér az esti ujságokat olvasta, olyan szorgalmasan és megátalkodottan, mintha ő maga is vendég volna. A kávéház üres volt, csak a terraszon fagylaltozott egy pár ember és a hátsó szobában, a kártyaszobában volt élet. És füst, akkora füst, mintha hetek óta szorgalmasan gyüjtötték volna. És a füstben jól ismert alakok mozgolódtak, vergődtek és verejtékeztek . . . Kedvenc uzsorásom, az öreg Sonnenstein, a sápadt parket-táncos, a kövér disznókereskedő, a könyvügynök és a többi . . . úgy ültek ott, mintha a világ teremtése óta ott ülnének, furcsa kentaurok, csak derékig emberek, alul székben végződnek,

Mellettük, körülöttük, a hátuk mögött, a fejük fölött rájuk hajolva éhes kibicek nyüzsgő raja és az asztalon nagy halom bankó és ide-oda repülő kártyák . . . állva alvó pincérek és üres csészék és vizes poharak egyhangú sokasága . . . és Sonnenstein máris barátságosan mosolyog, hunyorgatva mutat a bankra . . . nyolcszáz korona . . . kis játék . . . tetszik?

Tartom a nyolcszáz koronát és megnyerem . . . azután már ott ülök közöttük, helyet szorítanak nekem. És játszok . . . játszok reggelig, veszítek, megint nyerek . . . hatezer koronát nyerek, az az érzésem, hogy most abba kellene hagyni, természetesen nem hagyom abba, veszítek, megint nyerek, megint veszítek . . . körülöttünk már kíméletlenül söprik a szobát, végre nagynehezen végét vetjük a játéknak . . . kétezer koronát nyertem.

És ezzel megint elkezdődött régi életem. Nappal aludtam, este keltem föl, akkor elkezdtem inni és kártyázni és reggelig ittam és kártyáztam. Amikor fölbotorkáltam szobámba, halálosan szégyeltem magamat és ha a kezemre néztem, erre a kártyás kézre, nem tudtam megbocsátani neki, hogy Babrook kisasszony tiszta kezét megfogni merte.

Utáltam magamat; ilyen söpredékkel játszok, uzsorán szerzett, lányoktól kicsalt, mindenhonnan összezsarolt piszkos pénzt iparkodok elszedni, hogy becsületesen megfizethessek egy becstelen adósságot. Nyertem, vesztettem, megint nyertem, nyolcezer koronám volt már, azután lecsúsztam kétezer koronára, megint föltápászkodtam . . . az üzletes kártyás sivár és fárasztó életét éltem. Ha nem tudtam aludni, nappal is ittam, kábultan

feküdtem a díványon és hallgatóztam, nem mozdul-e meg valaki a szomszéd szobában, nem hallom-e újra a nevető asszony kacagását? Ó, most hogyan örültem volna neki, nem törődve azzal, mi következik utána! Semmi! Némaság! Csönd! Minden elmult, a szomszéd szoba lakatlan volt, Vera nem jött vissza... Éjjel, ha nem verődtünk össze elegen a játékhoz, a kávéházban virrasztottam... hátha mégis? Lestem, mikor nyilik az ajtó... jön-e Sionnenstein, vagy a parkettáncos... mohón vártam őket. Én! Én! Rettenetes volt. Undorító. De már nem tudtam magamon segíteni, görcsösen kapaszkodtam abba, ami bennem az életet még fütötte: a játékba.

És az ilyen üres éjszakákon megint órákig kószáltam a szálló néptelen folyosóin, gondolkozás nélkül, gépiesen, vagy hogy mégis foglalatoskodjak valamivel, lépéseimet számlálgatva... száz... száztizenegy... ezer... ötezer.... nyolcezer.... tízezer... míg a számok összekeverődtek agyamban és nem tudtam többé, hol tartok. Aztán elölről kezdtem. Közben meg-megálltam Vera ajtaja előtt és Selfridge úr ajtaja előtt, fülemet az ajtóra tettem és hallgatóztam, pedig úgyis tudtam, hogy nem hallok semmit. De mégis... hátha már visszajöttek? Nem, nem jöttek vissza. A portástól is kérdezősködtem, nem kapott tőlük hírt. De Selfridge úr nem mondta föl a szobákat, minden holmiját ott hagyta, máskor is megesett már, hogy egy pár hétre elutazott...

Igy éltem három hétig, fásultan, betegen, olyan kábulatban, amelyben minden elmosódott már;

mindaz, ami az utolsó hetekben velem történt, mintha száz év előtt történt volna . . .

Szinte csodálkoztam azon, hogy nem szenvedek eleget Vera miatt és Babrook kisasszony emléke ijesztő gyorsasággal halványodott bennem . . . egy úri kisasszony, akivel egyszer-kétszer találkoztam és egy pár udvarias, közömbös szót váltottam . . . ez minden ! Nem gondoltam már a halálra sem, a jövő éppen olyan messze volt tőlem, mint a mult, tudtam, hogy lassan-lassan majd csak elpusztulok, már nem törődtem a piros pontokkal, erőszakos halál volt az is, amit éltem : a Dunába ugrottam, hogy ne kelljen főbe lőnöm magamat. Ittam és kártyáztam és most már nyertem, mindig nyertem, talán azért, hogy tovább is ezt az életet éljem és elpusztuljak abban a reményben, hogy megmenekülök. Selfridge úr tízezer koronája már a zsebemben volt és még tízezer és még mindig játszottam és még mindig nyertem. Pedig csak azt a tízezer koronát akartam összenyerni . . . hiszen megfogadtam, hogy akkor soha többé nem nyúlok kártyához . . . de Selfridge úr nem volt itt, nem tudtam a pénzt átadni, várnom kellett, meg kellett várnom . . . és az éjszakákkal nem tudtam mit csinálni. Ó nyomorúság, hogy belekapaszkodtam ezekbe a kifogásokba, elhittem magamnak hazugságaimat, mi lett belőlem, utolsók utolsója ! Sonnenstein, a parkettáncos, a könyvügynök . . . mind, mind külömb volt, mint én ; az uzsorás, a kitartott legény, a szélhámos . . . ezeket mertem megvetni ? Minek a jogán ? Én szerencsétlen ! Megátalkodott együgyüségemben még mindig becsületes embernek hittem magamat . . . hiszen nem vétettem senki-

nek; mit csináltam? Ittam és kártyáztam és nyertem ... ezt szabad ... nem játszottam hamisan, szerencsém volt. Szerencsém!

A negyedik hét elején, keddi napon megérkezett Selfridge úr, a portás ujságolta nagy örömmel. Veráról kérdezősködtem, a portás nem látta, de Selfridge úr mindkét szoba kulcsát fölvitte ... Jól emlékszem, este vacsora után tudtam meg, a híradás nagyon furcsán hatott rám, nem tudtam, örüljek-e ... egy kicsit kéjelmetlenül éreztem magamat, mintha az, hogy megérkeztek, végét jelentette volna valaminek ... talán életemnek. Igen, Selfridge úr megjött, most megfizethetem adósságomat és aztán — amivel mindig hitegettem magamat — nincs miért tovább élnem. De most már volt pénzem, a halál nem tetszett olyan sürgősnek ... ráérek, talán mégis csak kialakul valahogyan a dolog, hiszen a szerencse csatlósomnak szegődött, ne hamarkodjuk el ...

Ezen az éjszakán reménytelenül ültem a kávéházban éjfél után egy óráig, senki sem mutatkozott, játék nem volt. Negyed kettőkor fölmentem szobámba és szívem megdobbant ... a két szomszédos ajtóban, a 110-esben és a 111-esben ott láttam a kulcsot ... igen, itt vannak, megjöttek, talán csak egy pár napra, hogy Selfridge úr összeszedje cókmókját és örökre elutazzon. Mi történt a három hét alatt Bécsben ... mit csinál Vera és Babrook kisasszony ... és Selfridge úr, vajjon megtudta-e, hogy elárultam? Óvatosan, nesztelenül surrantam be szobámba, világot se gyujtottam, mohó kíváncsisággal rögtön a falhoz lapultam, a tapétához szorítottam fülemet ... mi történik odaát? De semmit sem

hallottam, pedig a fal olyan vékony volt, hogy a lélekzés halk nesze is átütött rajta. Vártam, sokáig vártam . . . hiába! Lefeküdtem, aludni próbáltam, de nem bírtam, fölkeltem, megint hallgatóztam, megint hiába. Volt egy fél üveg konyakom, megittam, kimentem a folyosóra, százszor is végigrohantam rajta és mindannyiszor megálltam Vera ajtaja előtt . . . odabent fekszik, mi történne, ha bekopogtatnék hozzá? Tovább rohantam és megint visszakerültem ajtaja elé . . . odabent fekszik és talán Selfridge úr mellette, alszanak . . . ó, dörömbölni ezen az ajtón, betörni! És aztán? . . .

Visszamentem szobámba, megint lefeküdtem, el is aludtam egy percre, de rögtön fölriadtam . . . halk neszt hallottam a szomszédban, nevetgélést és suttogást és már ott voltam a falnál . . . igen, jól hallottam, nevetgéltek és suttogtak és csókolóztak . . . Vera és Selfridge úr . . . milyen megaláztatás, milyen kín! Ezt még nem éreztem, ez más volt, mint azelőtt, amikor még nem tudtam, ki van odaát . . . még nem ismertem, nem csókoltam . . . ez más volt! Az én Verám . . . ki lehet ezt bírni? Föltéptem ingemet, hogy meg ne fuljak, öklömmel a homlokomat csapdostam és kezemet a szájamba tömtem, hogy el ne ordítsam magamat fájdalmamban és emberölő gyűlölködésemben. Ez most mindig így lesz, minden éjjel? Körmömmel akartam nekiesni a falnak, kivájni, lerombolni, hogy megölhessem mind a kettőt . . . mit vétettem, hogy erre ítéltettem, erre a pokolra? El, el ebből az átkozott szobából, most rögtön, örökre . . . és még mindig a falnál álltam és reszketve hallgatóztam . . . így, így csókolt engem is,

mindenkit Varsóban, ringyó, ringyó, megbolondulok és belehalok.

És még sem bolondultam meg és nem haltam bele és megint eljött a reggel, mint annyi év óta annyiszor és rámteregette fátylát, mely alatt furcsa, sötét alakok mozognak a homályban, élők és halottak, akik elárulják nekünk titkainkat. Ezen a reggelen Olgával álmodtam... hogyan merült föl egyszerre a feledés vizeiből? Kék selyempongyola volt rajta, piros papucs a lábán, odaült az ágyam szélére, a haját fésülte és egymás mellé rakosgatta a hajtűket. Szomorún nézett rám és azt mondta:

— Még most sem tudod, hol hibáztad el az életedet? Meddig várjak még?

Nem értettem meg és zavarodottan kérdeztem:

— Mire?

— Arra, hogy láss. Arra, hogy tudj. Arra, hogy akarj. Arra, hogy hallgass.

Olyan furcsán hangzott, amit mondott, igen, valahol hallottam már... aztán eszembe jutott, hogy ez a régi mágusok jelmondata, valamelyik kabalisztikus könyvben olvastam. De miért mondta? Fejét csóválta:

— Nem magyarázhatom meg, ha nem érted. Miért nem szerettél engem?

— Hiszen meghaltál.

— Miért nem szeretted Babrook kisasszonyt? Miért szeretted Verát?

Már nem emlékszem, mit feleltem, itt vége is szakadt az álomnak. Este, amikor fölkeltem, sokáig gondolkoztam rajta... hát csakugyan Olgát kellett volna szeretnem? Vagy Bab-

rook kisasszonyt? És mind a kétszer elhibáztam életemet? Mindkét ízben vak voltam, nem láttam, nem tudtam, hogy szeretnek, nem akartam, hogy szeressenek? Lehet... Mindig fontosabb volt nekem az, hogy én szeressek, mint az, hogy engem szeressenek. Talán itt volt a hiba? Talán meg kellett volna becsülnöm azt, hogy Olga szeretett és Babrook kisasszony szeretett... talán áldozatokat kellett volna hoznom ezért, lemondanom a magam önző szerelméről, Veráról? De hiszen Vera is szeretett... vagy ez más? Nem bírtam eligazodni sok mindenféle kétségeim között, azután türelmem-vesztetten abbahagytam a meddő tünődést... úgyis hiába, most már úgysem lehet jóvátenni a régi bünöket; ostoba álom, csak arra jó, hogy még jobban földúlja az embert! Verát szeretem, csak Verát... és most megint égetni kezdett a szomjuság, hát soha többé nem lesz enyém, mindig a másik fogja ölelni? És ha az életemmel köll megfizetnem, akkor is... még egyszer akarom, még egyszer, úgy, mint Bécsben, úgy, mint az éjjel Selfridge úr... a nevetését akarom hallani, a suttogását, a csókját akarom a szájamon és fehér testét, átkozott fehér testét két karom között, aztán dögöljek meg.

Lementem a vendéglőbe, abban reménykedtem, hogy találkozom Verával és Selfridge úrral, de nem láttam őket sehol. A pincér, akitől kérdezősködtem, elmondta, hogy szobájukba vitették vacsorájukat. Úgy látszik, nem akartak mutatkozni, kerülték a velem való találkozást. Már ez is nagyon izgatott, de izgatottságom tetemesen fokozódott, amikor a portástól megtudtam, hogy

Selfridge úr nagy ládákba csomagolja holmiját, egy-két nap mulva kiköltözik a szállóból és alighanem nagy időre elutazik Budapestről. Igen . . . el akarta vinni Verát, hogy ne lássam többé; féltett kincsével el akart menekülni a veszedelmes szomszédságból. Éreztem, hogy sietnem kell, ha nem akarom Verát örökre elszalasztani . . . de hogyan beszéljek vele, mikor Selfridge úr nem tágít mellőle, még a szobából sem ereszti ki! Irjak neki? . . . Hiszen bizonyos, hogy a levél Selfridge úr kezébe kerül. Ostoba, gyermekes terveket ácsoltam, ezzel loptam az időt éjfélig, azután bementem a kávéházba, játszani kezdtem, de nem volt türelmem a játékhoz, egy pár kör után abbahagytam és fölsiettem szobámba. Azzal feküdtem le, hogy korán reggel fölkelek és üzenek Selfridge úrnak a pénz miatt . . . ha átmegyek hozzá, talán látom Verát, a többi majd csak adódik valahogyan.

De nem tudtam elaludni, fojtogatott az a tudat, hogy Vera olyan közel van hozzám, csak egy vékony fal választ el tőle, ott fekszik a szomszéd szobában és nem tudja, mit szenvedek, milyen forrón kívánom. Lehetetlen volt szobámban megmaradnom, reszketve gondoltam arra, hogy még egyszer átkínlódjam az éjszakát, úgy, mint a tegnapit.

Kimentem a folyosóra, vágtatni kezdtem, mint az őrült . . . végigcsináltam ugyanazt a komédiát, melyet már annyiszor, minduntalan megálltam Vera ajtaja előtt . . . ha kinyílna . . . ha Vera kijönne és karomba vehetném . . . de az ajtó nem nyílt ki és elcsüggedve tovább rohantam, hogy két perc mulva megint visszamenjek és

megint várjak és hallgatózzak. Azután végképen elfáradva és összetörve lementem a portáshoz és megmondtam neki, hogy reggel kilenckor keltessen föl, nagyon sürgős és fontos ... ne felejtse el! Mikor szobámba visszatértem, megnéztem az órát: félnégy volt. Nagynehezen elaludtam és minduntalan fölriadtam ... hangokat véltem hallani ... de körülöttem minden néma volt.

És reggel kilenckor, amikor a szolga zajosan kopogtatott ajtómon, nem volt erőm ahhoz, hogy fölkeljek. Csak még egy kicsit feküdni, behunyt szemmel, mozdulatlanul ... aludni nem akartam, csak feküdni, gondolkozni, mit is üzenjek Selfridge úrnak? ... Nagyon kábult voltam, agyam zúgott, behunyt szemem rögtön leragadt, erőszakosan kellett magamat az alvásból kitépnem, de nyomban visszaestem bele, ez egy párszor ismétlődött, míg ellentállásom mindjobban gyöngült és menthetetlenül elaludtam. Nyugodtan, boldogan aludtam, hetek óta először.

Tizenegy órakor rémülten ébredtem föl, az volt az érzésem, hogy Selfridge úr elutazott, nem adhatom oda neki a tízezer koronát, nem látom többé Verát, elkéstem, vége mindennek! Kétségbe voltam esve, százszor is elátkoztam magamat, éreztem, hogy ezt az utolsó megpróbáltatást nem bírnám túlélni ... nem bírnám elviselni, hogy az utolsó pillanatban elveszítsem mindazt, amiért még éltem. Becsöngettem a boyt és mialatt a szomszédban járt, elővettem Selfridge úr tízezer koronáját és a revolveremet. Letettem az asztalra, szépen egymás mellé, a nagy halom bankót és a fegyvert ... balkéz felé a pénzt, jobbkéz felé a revolvert ... Vagy-vagy! Most először

éreztem, hogy meg tudnám tenni, habozás nélkül, a kezem nem reszketne. Vártam. És e pár pillanat alatt nem Verától és Babrook kisasszonytól búcsuztam el, hanem az öreg Sonnensteintól és a parkettáncostól. Mit fognak szólni, ha ma este már nem megyek el a kávéházba és többé nem nyerhetik vissza a pénzüket? És Richards, derék öreg trainerem, a jó Richards, mit fog szólni? És mi történik azzal a húszezer koronával, amelyet nálam találnak? Érdemes-e valami végrendeletfélén törnöm fejemet?

Azután visszajött a boy:

— Selfridge úr egy félóra előtt elment hazulról . . .

— És? . . . És? . . . Visszajön?

— A nagyságos asszony azt mondta . . .

Már oda sem hallgattam, nem volt fontos, mit mondott a nagyságos asszony, mikor jön haza Selfridge úr . . . Vera itt van és Selfridge úr nincs otthon, egyetlen, utolsó alkalom, az istenek ajándéka, nagyszerű igazságszolgáltatás. Nem törődtem a boyal, aki kifelé indult, megdöngettem a falat, türelmetlenül, erőszakosan, követelőzőn:

— Vera! Vera!

Semmi válasz. Még egyszer, még parancsolóbban:

— Vera! Vera! Itt vagy?

Nagy szünet, azután felénk, halk kopogtatás . . . a rabok beszélnek így börtönükben, mikor az őr egy cellával odább ment. Kirohantam a folyosóra és kopogtattam Vera ajtaján. Az ajtó rögtön kinyílt, de csak egy ujjnyira. Verat nem is

láttam, csak ijedt suttogását hallottam az ajtó mögül:

— Menj! Nem szabad veled beszélnem... Megtiltotta!

— Vera! Kell! Nem mehetsz így el, örökre... búcsú nélkül...

— Nem szabad...

— Vera... a szobámban...

— Megőrültél?... Menj! Minden pillanatban visszajöhet...

És már becsukta volna az ajtót, de megfogtam a kilincset és nem engedtem, vad erővel húztam magam felé. Halkan fölsikoltott. Zúgott a fejem, nem tudtam, mit csinálok.

— Vera, — könyörögtem neki — a folyosó végén, balra... egy kis folyosó... ott senki sem jár... ki kell jönnöd egy percre... egyetlenegy percre... aztán nem bánom... de ki kell jönnöd, ha valaha egy percig is szerettél. Nem bírok így elválni tőled...

Habozott, most ő kezdett könyörögni:

— Tönkre akarsz tenni... nem lehet... könyörgök, menj el! Őrültség!

Fölrántottam az ajtót:

— Menj előre!

Reszketve, földúltan jött ki, összekulcsolta két kezét:

— Az istenért...

Rettenetes rémület volt nagy, szürke szemében... talán attól félt, hogy megölöm, minden asszony ettől fél, amikor egy kétségbeesett hím kezébe kerül; sok ezer év óta az történik, hogy amikor nem tudjuk elpusztítani azt, akit gyűlölünk, azt pusztítjuk el, akit szeretünk... De

ment, némán, engedelmesen, lehajtott fejjel, végigszaladt a folyosón, kék selyempongyola volt rajta és a lábán piros papucs, szőke haján a napsugár táncolt . . . olyan volt, mint amikor először láttam. Megvártam, míg bekanyarodott a kis mellékfolyosóra, azután lassan utána mentem. Egy pillanatban úgy rémlett, mintha lépéseket hallanék hátam mögött, nem mertem megfordulni, visszanézni . . . csak a folyosó végén félszemmel . . . de nem láttam senkit. Megnyugodtam, ha ment is arra valaki, csak engem láthatott, Verát nem.

Éjszakai sétáimon megismerkedtem a nagy szálló minden zegével-zugával . . . ebből a mellékfolyosóból nem nyíltak szobák, valami lomtár volt a végében és egy fürdőszoba, azontúl a folyosó megint kanyarodott, az igazgató lakása volt ott és az igazgató egész nap lent az irodákban . . ezen a kis folyosón nem fenyegetett semmi veszedelem. Odasiettem Verához, még mindig reszketett, könyörgőn nézett rám :

— Úgy-e, nem ölsz meg ?

Nagy szomorúság borult rám, nem szóltam, merőn néztem, úgy hogy megint megijedt :

— Sietnem kell . . . visszajöhet és ha nem talál szobámban . . .

Valami neszt hallottam, lépések közeledését . . . megfogtam Vera kezét, körülnéztem. Ott álltunk a fürdőszoba előtt, a kulcs a zárban volt, megfordítottam . . .

— Ide be . . . — súgtam gyorsan.

Vera besurrant a szobába, becsuktam mögötte az ajtót és hallgatóztam . . . Megint nem hallot-

tam semmit. Vártam egy kis ideig, de semmi sem mozdult. Óvatosan elmentem a nagy folyosóig és kinéztem ... csöndes és üres volt a nyári dél forróságában. Visszasiettem és benyitottam Verához.

— Senki — súgtam. — Senki sem jár erre ...

A gázkályha mellett állt, csak homályosan láttam, sötét volt a kis udvari szobában, melynek egyetlen, bemeszelt ablaka a vakudvarba nézett. Vera előrejött, el akart surranni mellettem, kiszaladni, elmenekülni ... megfogtam a karját. Rimánkodni kezdett:

— Hadd menjek el ... hiszen ez rettenetes! Azt mondtad, egy perc ...

Többet nem tudott mondani, magamhoz szorítottam és megcsókoltam. Kitépte magát és az ajtó felé rohant, de elkaptam ... dulakodni kezdtünk ... egy pillanatra kiszabadítottam kezemet és félretoltam az ajtó reteszét. Meghallotta a retesz csattanását és gyűlölködőn sziszegte:

— Hát ezért ... ezért! Nem ... nem akarom ...

Kétségbeesetten védekezett, a körmével, a fogával, beleharapott a kezembe ... most már egy szót sem szóltunk, csak szaggatott, nehéz lélekzésünk hallatszott a néma, elkeseredett birkózásban, míg végre sikerült elkapnom a derekát és legyűrnöm. Ledobtam a heverőre, mely az üres kád előtt állt és rávetettem magamat ... a száját kerestem, forró száját, melyet összeszorított és véresre harapott és csókoltam féktelenül, őrülten, fojtogatón és a nevét suttogtam és könyörögtem és marcangoltam, míg megtörve, legyőzve elernyedt és védekező karja lehanyatlott ...

Aztán rettenetes dörömbölés az ajtón, valaki dühösen megrázta, Vera elsikította magát ... aztán ropogás és recsegés, az ajtó fölpattant és vakító világosság ömlött a szobába és egy sötét alak a küszöbön ... Selfridge úr, kalap nélkül ... tar koponyájának frissen borotvált símaságával ... fekete szakála reszketett ... csak ezt láttam ... és egy rettenetes, csontos öklöt, mely gyilkosan emelkedett fejem fölé. Behunytam szememet, nem védekeztem ... vártam, csapjon le rám, üssön agyon ... de nem eresztettem el Verát. Hiába vergődött, annál kegyetlenebb erővel szorítottam magamhoz ... ezért mindent, mert ez volt minden, diadal, boszú, hosszú hónapok kínszenvedése után nagyszerű kárpótlás. Ó felujjongani, az arcába vágni, ordítva: »Idenézz ... most az enyém, enyém, látod? Most aztán kínlódj te is, ahogyan én kínlódtam tegnap éjjel és mindig, amióta Verát szeretem ... így szép, így jó ... mégis én vagyok az erősebb!«

Rémes felhördülés, a haragé, a fájdalomé és a gyűlöleté:

— Gazember! Gazember!

Mit bántam én! Némán és boldogan feküdtem és karomban a zokogó Vera ... sírt és vonaglott ... mindegy! Üss agyon! Üss agyon! Nem eresztem el a nőstényedet, nem adom vissza ... üss agyon!

Selfridge úr megint felhördült ... ez már nem volt emberi hang, egy megveszett állat üvöltése volt, a fogát csikorgató őrült bőgése ... mit tudom én, csak azt tudom, hogy mindig hallani fogom. És aztán elrohanó lépések és csönd.

csönd ... rettenetes csönd! ... És Vera, aki kitépi magát és elrohan ... a másik után!

Kábultan álltam fel, támolyogva, szédülve ... nem gondolkoztam, nem örültem annak, hogy megmenekültem ... Vera! Hol van Vera? Ha neki esne baja! ... Utána szaladtam, nem láttam sehol ... aztán egy rettenetes sikítás, a III-es ajtó kinyílik és a küszöbön Vera, még mindig félig meztelenül ... reszket és őrjöng és foga vacog a rémületben és csak dadog:

— Ott ... ott ...

Félretolom és bemegyek ... az asztalon a nyitott kalitka ... üres ... egy fehér egér méláz a Cornelius Agrippa ab Nettesheym nagy könyvén ... és a fehér egéren egy piros vonal, mint tenyéren az élet vonala és rajta két nagy piros pont ... vér ... és a két ajtó között ... a guillotine és Selfridge úr levágott feje ... tar koponyája és fekete szakálla ... behunyt szeme ... és arca, milyen sápadt! És ezt a fejet nem lehet többé fölragasztani! És két karja kitárva, kinyújtva egy gépies mozdulatban, mely már megmerevedett ... a bűvész, az utolsó mutatvány után ... tapsoljatok! És vér ... mindenütt vér ... a fehér egerek ide-oda futkosnak, az egyik végigszalad Selfridge úr karján ... nem bírom tovább nézni ... A halál itt van a szobában ... és ez az én munkám!

Kitámolygok a szobából, mint a részeg, rekedten súgom:

— Vera!

Nagy szürke szemében az őrültség. Eltakarja arcát és iszonyodva mondja:

— Gyilkos! Menj! Menj! Irtózok tőled ...

És visítani kezd:
— Segítség! Segítség!
A szálló összeszalad . . .

Este Vera elutazott. Nem tudom, hova.

— — — — — — — — — —

És én még élek!

Budapest. 1919. Február—április.

HELTAI JENŐ
MEGJELENT MUNKÁI

VERSEI:

MODERN DALOK. — KATÓ. — VERSEK. — FŰZFASÍP. — AZ OBSITOS.

REGÉNYEI:

HOFFMANNÉ MESÉI. — A HÉT SOVÁNY ESZTENDŐ. — A SZÁMŰZÖTTEK. — NYÁRI REGE. — MÁSODIK FELESÉGEM. — FAMILY-HOTEL. — VII. EMÁNUEL ÉS KORA. — AZ UTOLSÓ BOHÉM. — JAGUÁR. — A 111-ES.

ELBESZÉLŐ KÖTETEI:

KALANDOS TÖRTÉNETEK. — LOU. — GERTIE. — A VÉNUSZ-BŰNÜGY. — AZ ASSZONY KÖRÜL. — MADMAZEL. — SZÍNES KÖNYVEK. — SCHERZO. — A TÜNDÉRLAKI LÁNYOK. — KIS MESÉSKÖNYV. — IRÓK, SZINÉSZEK ÉS MÁS CSIRKEFOGÓK.

HUMORESZKJEI:

BERNÁT. — KIS KOMÉDIÁK. — EGY OPERETTE TÖRTÉNETE. — VÉGELADÁS. — LIM-LOM.

SZÍNMŰVEI:

EGYIPTOM GYÖNGYE. — BERNÁT. — NAFTALIN. — AZ ÉDES TEHER. — A MASAMÓD. — A TÜNDÉRLAKI LÁNYOK. A KIRÁLYNÉ APRÓDJA. (MAKAI EMILLEL). — EL PÁRISBA! (MAKAI EMILLEL). — MADÁR MATYI. (MOLNÁR FERENCCEL). — A FERENCVÁROSI ANGYAL. (MOLNÁR FERENCCEL). — KARÁCSONYI VERS. — A NAGY NŐ. — HAMDUNA.

